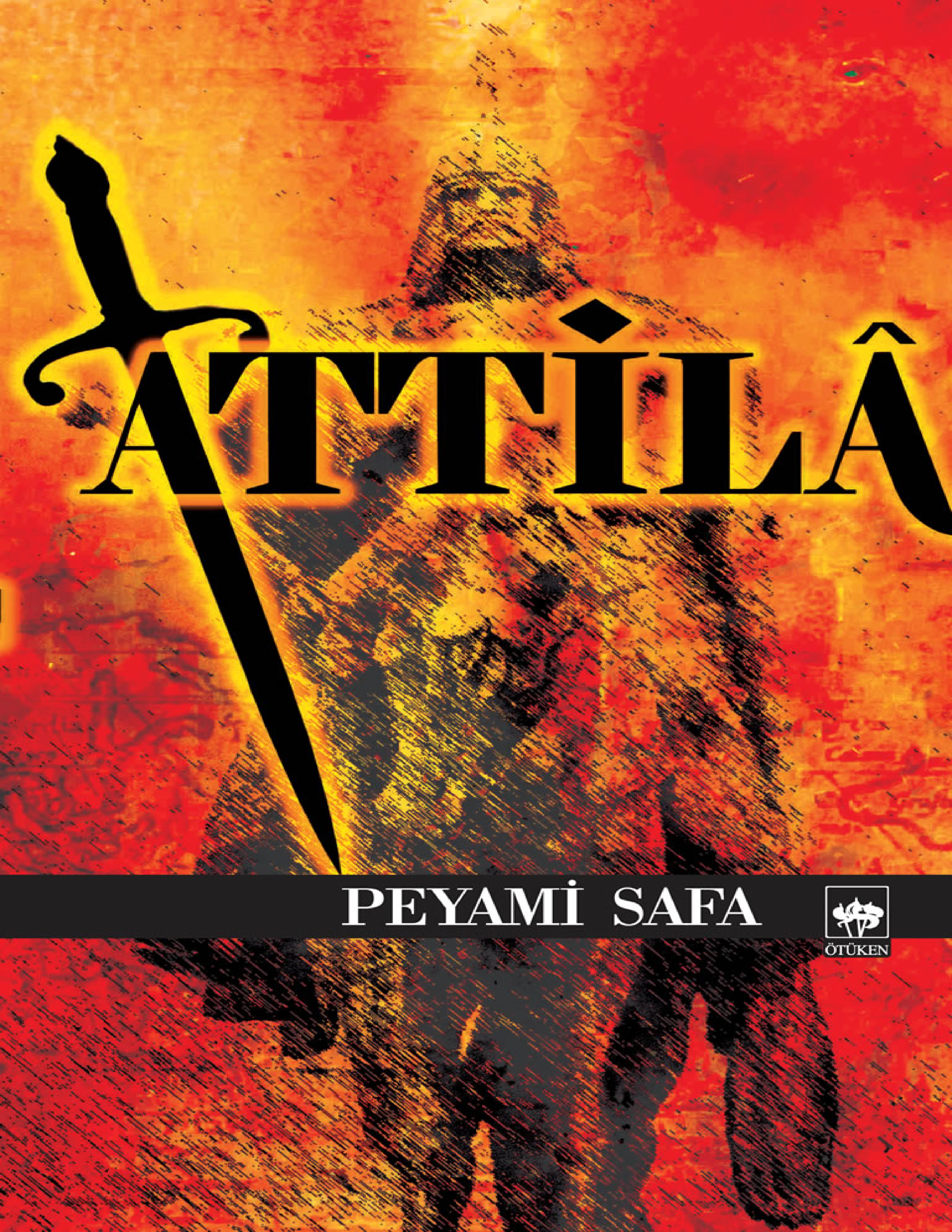
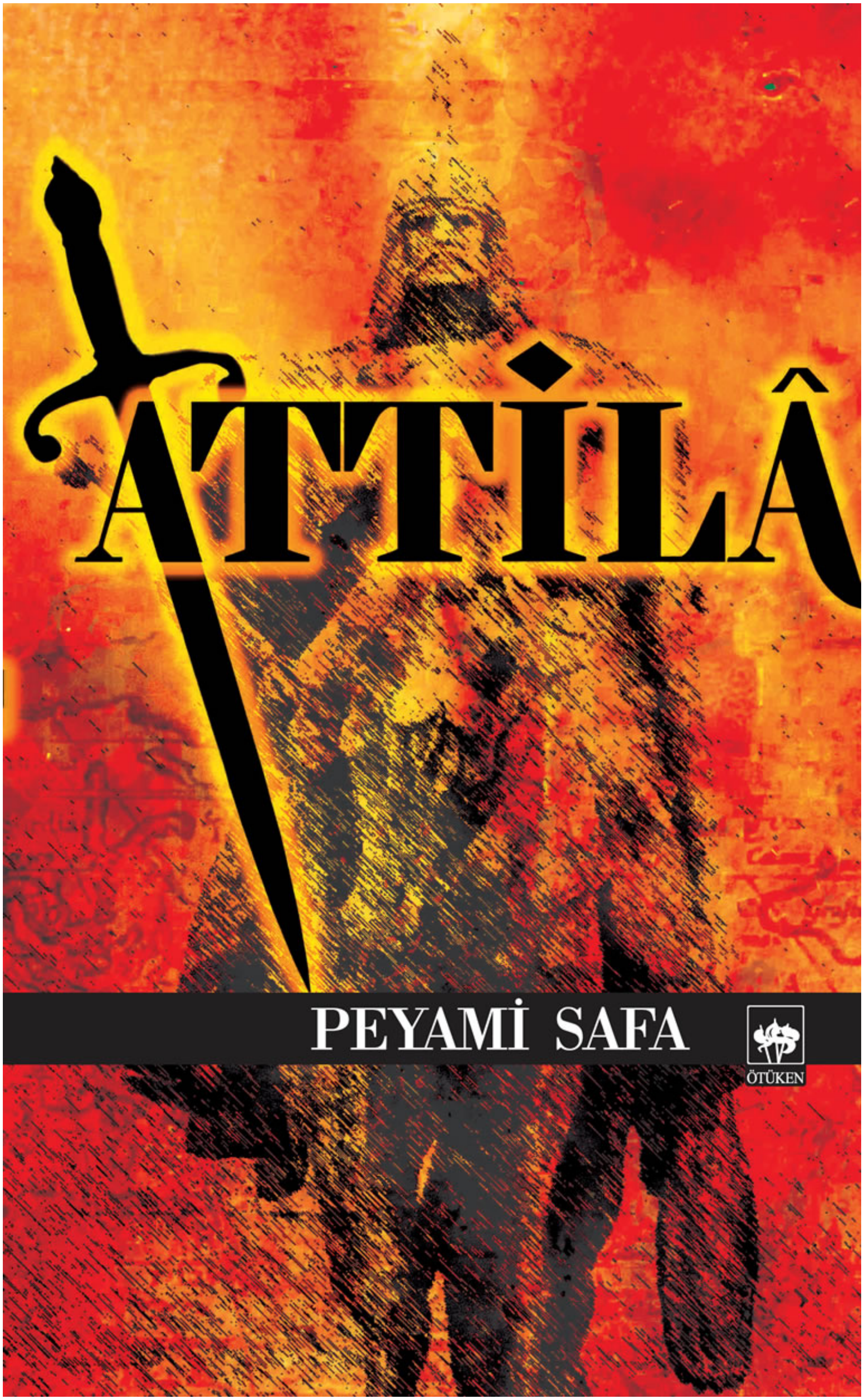

ATTİLÂ
PEYAMİ SAFA
ÖTÜKEN

ATTİLÂ
PEYAMİ SAFA
ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

Peyami Safa

ATTİLÂ

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 829
EDEBÎ ESERLER: 352

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI
16267

ISBN 978-975-437-784-2

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 80060 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 Faks: (0212) 251 00 12
Ankara irtibat bürosu:
Yüksel Caddesi: 33/5 Kızılay - Ankara
Tel: (0312) 431 96 49
İnternet: www.otuken.com.tr
E-posta: otuken@otuken.com.tr
www.facebook.com/otukennesriyat
http://twitter.com/otukennesriyat
Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım
Dizgi - Tertip: Ötüken
İstanbul

Attilâ Romanını İzah Eden Başlangıç

«Attilâ» kimdir? Bunu kimse iyi bilmiyor. Bizzat kendi bile kendisini meçhuller içinde hissetmiştir.

Kimdir Attilâ? Buna, beşinci asır halkının muhayyelesine tercüman olarak şöyle cevap verelim:

O, sessiz yollariyle, gölge vermeyen şeffaf dallariyle, alçak çalılariyle, tavuklarla serçelerden başka bir kuş sesi duyulmayan nihayetsiz bir çölde, çalılarla şeytanlardan doğmuştur.

Bizans imparatoru İkinci Teodos'un elçi hey'etiyle Tuna'ya gelerek Hun'ların arasına karışan Prisküs, Attilâ'yı görmüş ve tanımış, meclislerinde ve ziyafetlerinde bulunmuştur. Bu müverrih Hun'lara dair birçok şey söylüyor, gözlerinin gördüğü ve beyninin topladığı her şeyi anlatıyor; onun tasvirlerinde Hun'lar ve Attilâ bir fotoğrafta görülebilecek şekiller kadar vazıhtır. Ve Tuna boyundaki cihangir kavim, bir tarihte okunabileceğinden fazla canlıdır; fakat neye yarar? O da «Attilâ kimdir?» sualine tam bir cevap verebilmiş değildir, hattâ, halefi olan bütün müverrihler gibi manasızlığı, basit umumiyetinde mündemiç bir hüküm vermiştir: «Attilâ bir barbardır!» diyor. Diğer müverrihler: Prospe, Dakilen Vedidas, Jurnades de aynı şeyleri kekeliyorlar.

Sonra şark masalları, Töton ve Lâtin efsaneleri de başka başka şeyler söylüyorlar. Lâtin efsanelerine göre «Attilâ» kaza ve kaderin yarattığı bir ebedî azap ve harabe Mesîhidir. İnsanlığı kahretmek ve bu aralık bütün günahkâr Romalıların fenalıklarını cezalandırmak için yeryüzüne gelmiştir. Bu efsanelerden çıkardığımız hükme göre «Attilâ», bir insan değil, bir timsal, esâtirî bir remz ve insanlara, bilhassa Romalı'lara Allah'ın belasıdır.

Bir kısım Cermen şarkı ve masallarının gözlerimiz önüne serdiği levhada gördüğümüz manzara büsbütün başkadır. Bu levhanın «Attilâ»sı, öteki masalların ona giydirdikleri canavar postundan soyulmuş, hiç dehşet vermeyen, hattâ sulhperver, tatlı, misafirperver bir hâkandır, şenliklerde ve ziyafetlerde neş'eli bir arkadaş.

Macar an'anelerine gelince, burada «Attilâ» Hun'ların ruhu olarak îzah edilmiştir. Fakat Hun'ların «Payen - Putperest» oldukları bir devirde onlara Hıristiyanlığın mübeşşirliğini yaptığı iddia ediliyor.

Asırlar arasında, onu tahayyül eden kavimlere göre türlü türlü «Attilâ» vardır. Sanki o, her insan gözü tarafından başka biçimlerde görülen namütenahi kafalı bir devdir.

«Attilâ» bir devdir.

Şüphesiz «Attilâ» bir devdir. Fakat muhtelif kavimlerin en kızgın ve en taşkın hayallerinde, kelimeler arasında bile tarihî hakikati yakalamak ve «Attilâ»yı, cihangir ve cihanşümul «Attilâ»yı en insanî ve en kardeş sîmasiyle tanımak imkânsız değildir.

Öyle ise «Attilâ» kimdir? Buna kendisinin verdiği cevabı öğreteceğim. «Attilâ»:

— Ben Allah'ın kamçısıyım! diyor.

Oh, ne muazzam bir iştiyakın ifadesi! Vaktiyle İsrail oğullarını «Arzı mev'ud'a kavuşturan ilâhî kudreti beşinci asırda Cermenlerin elinden alarak şerre, fesada, musibete, binbir seyyieye düşmüş insanları kırbaçlamak, onu daha zinde, daha yüksek, fazîletkâr ve hayırhah bir medeniyete hazırlamak!» İşte Attilâ'nın îzahı! İşte birkaç barakanın ortasında yükselen garip ve ahşap sarayındaki tahtının üstünde kapkara bir vahşî et kümesi gibi oturan, fakat Yunanlılara, Romalılara, Cermenlere ayakları ucunda diz çöktürerek hepsine îka ettiği büyük hâşiyetle kiminin seyyielerini cezalandıran, kiminin şer ve fesadına mâni olan büyük Türk başbuğu!

«Attilâ» Allah'ın kamçısıdır.

Şüphesiz «Attilâ» Allah'ın kamçısıdır. Zira onun esmer yağız kafası Tuna boyundaki burc-ı bârûler üstünde parlamasaydı, birbiri ardısıra çöken, inkırazlara mahkûm devletlerin çürük yapraklı bir albümü olan beşinci asır Avrupası kendine gelmeyecekti. Lâğar bir atın uyuşuk adalelerine inen kamçı darbeleri niçin ve nasıl bir zulüm olmuyorsa ve yaşamak kudreti verdiği için meşru telâkki ediliyorsa, «Attilâ»nın da yangınlar, zelzeleler ve taunlar salarak beşeri sarsması meşru ve ulvîdir. Bu mânâda bir barbarlığın ona izafe edilmesinden ne çıkar? «Attilâ» yaratıcı tahripkârdır.

«Attilâ» vahşî değildi, zira kalbi vardı. «Attilâ» kalbsiz değildi; zira muazzam bir aşkı vardı. «Attilâ» sevdi, çok sevdi; «Attilâ» pembe-beyaz tenli, nâzik elli ve incebelli bir medenîden çok daha fazla kadınları sevmesini ve anlamasını bilirdi. Attilâ romanında, maceradan maceraya atılan bu kahramanın aşkları da okunacaktır.

«Gereka», «İldiko» ve «Onorya»! İşte «Attilâ»nın kalbinde en büyük emellerin ve kudretlerin hem halikı, hem de mahlûku olan üç kadın.

«Attilâ» bir medenîden fazla kadınları sevmesini ve anlamasını bilirdi. Harblerin dâima ön safında giden ve yüz bin ok arasında ölmeyen, ölmek bilmeyen, ölemeyen lâyemut «Attilâ» bir kadının batırdığı zehirli dikiş iğnesiyle öldü. «Attilâ» bir kadın tarafından öldürülmüştü. Hayır, «Attilâ» bir kadın tarafından öldürülmeğe râzı olmuştur, çünkü «Attilâ» bir medenîden fazla kadmları sevmesini ve anlamasını bilirdi.

Attilâ romanı, Attilâ'ya âit her şeyi ihtiva eder; efsâne ve târih, aşk ve ölüm.

İnsanlığın ezelî hikâyesi de zâten bunlardan başka neyi ihtiva eder?

P. S.

BİRİNCİ KISIM

GÜNDÜZLERİ, sularına meşe ve gürgen ağaçlarının gölgeleri düşen ve ince hâreleriyle güneşin renklerini emen Tuna nehri bâzı geceler korkunçtur. Yıldırımlarla parlar, kendisine bakan insan gözlerini delerek nüfuz ettiği dimağlara kalın bir fosfordan çizgi çeker, sonra ovaların karanlık boşluklarına sarılarak gözden kaybolur.

O gece de yıldırımlar nehrin sularını yırtıyorlar ve sahildeki ağaçları paralıyorlardı. Şimşek çakar çakmaz, ovalara sığmayan muazzam ve dehşetli bir ses, Tuna'nın sol sahilinde simsiyah boşlukları döverek gümbürdüyordu.

Nihayetsiz ve bomboş ovada bir tek çadır ve içinde birkaç insan vardı. Fırtına, bacakları arasına diktikleri meş'aleyi söndürerek hepsini karanlıkta bırakmıştı.

Bunlar, Kostantiniyye'de (İstanbul) bulunan imparator İkinci Teodos'un Hun hâkanı Attilâ'ya gönderdiği elçi hey'etiydi. Attilâ'nın karargâhına gitmek için İstanbul'dan yola çıkmışlardı. Başelçi Maksimyen dirayetli ve namuslu bir adamdı; hey'et âzasından Prisküs meşhur bir yunanlı müverrihti; fakat hey'etin içinde bulunan Vijilas'ın ahlâkından şüphe edelim. O, meş'um bir maksatla Hunların yanına gidiyordu. Attilâ'yı öldürmeğe memurdu.

Attilâ'yı öldürmek! Bu suikast Kostantiniyye'de, imparator İkinci Teodos ve başvekili hadım Krizafyos tarafından tertip edilmişti. Evvelâ Attilâ'nın Kostantiniyye'de bulunan bir memuru Odekon, kendisine altınlar ve saraylar va'dedilerek kandırıldı, bu suikaste önayak olmaya memur edildi... Romalı Vijilas ile beraber Hunların hâkanını öldüreceklerdi.

İmparator İkinci Teodos, bu suikastı sezdirmemek için meş’um niyetlerle Hunların arasına gönderilen elçi heyetinin başına Maksimyen isminde namus ve faziletiyle meşhur bir başelçi tayin etti. Maksimyen, reisi bulunduğu heyetin Attilâ’yı öldüreceğini bilmiyordu.

Hey’et, Kostantiniyye’den kalkarak Hunların Tuna boyundaki arazisine girdiği vakit, geceyarısı, bu yıldırımlı ve kasırgalı havaya tutulmuştu.

Çadır altında birbirlerine sokuldular ve insan seslerinden cesaret almak için konuşmağa başladılar. Bir tanesi, ıslak bezlere sarılmış gibi tutuk bir sesle mırıldandı:

- Korkunç gece!

Ötekilerden biri sordu:

- Korkuyor musun, Vijilas?

- Buna «evet» demek için Romalı olmamak lâzım. Fakat ben «korkmuyorum» diyemem.

- Bu havadan, bir Hun da bir Romalı kadar korkar.

Yunanlı müverrih başını salladı.

- Şüphesiz, dedi, hiç bir kahraman, kılıcının ucuna bir yıldırım sararak Tuna’ya atamaz. Hepimiz korkumuzu itiraf edelim...

- Perisküs dâima güzel söylemeğe mahkûmdur. İmparatorun...

Bu söz bitmemişti. Hepsinin gözlerinin içinde gayet keskin bir şimşek ziyası parladı. Gözbebekleri yanar gibi olmuştu. Sonra vücutlarını sarsan bir gümbürtü:

Vijilas bağırdı:

- Yüzükoyun yere yatınız! Kör olacağız!

Hep birden yere yattılar. Toprak hâlâ sarsılıyordu. Çadır bezleri başka bir sert cisme çarpıyorlarmış gibi keskin bir ses çıkarıyorlardı.

Çadırın bir ayağında yatan üç kişi, kafa kafaya ötekilerine duyurmadan şöyle konuştular:

- Allah Attilâ’ya yardım ediyor. Hava bizi fena karşıladı. İçime korku düşüyor Vijilas!

- Kafamıza bir yıldırım düşürmedikçe hava bizim kararımızı bozamaz. Harbe giden Roma kayserleri gibi yıldırım ve kasırga bizim de cesaretimizi artırmalıdır. Bu kötü havaları Hunlar kendileri için uğursuz sayarlar. Allah Attilâ’ya değil, bize yardım ediyor.

- Cesaretini bir Romalıya yakıştırmamak kaabil değil. Fakat düşün ki, altı saattir bu noktaya saplandık kaldık, eğer kütüklerine atlarımızı bağladığımız ağaçlar parçalandılarsa Hunların karargâhlarına yayan gideceğiz; yollarda açlıktan ve yorgunluktan çatlamazsak.

- Korkma! Yarım saat ötede Hunların meskenleri başlar. Onlara derdimizi anlatabiliriz.

- Dâima en iyi şeyleri ümid edersin, Vijilas. Hâlbuki Hunlar bize ehemmiyet vermeyebilirler. Çünkü onların nazarında Hun'dan başka adam yoktur.

- Aramızda Attilâ'nın adamı Odekon var. Bizim rehberimiz olur. Neden korkacağız? Değil mi Odekon?

Odekon, gökgürültüsü akislerinin bitmesini bekledikten sonra cevap verdi:

- Tabiî... Benim yanımda iken sizi bütün Hunlar, birer Hun imişsiniz gibi karşılayacaklar.

- Koca Odekon! Sensiz biz, gözsüz, elsiz, ayaksız birer Romalıyız.

Bunu söyleyen adam, dudaklarını Odekon'un kulakları içine sokarak sordu:

- Bu işi tehlikesiz yapacağız değil mi?

Odekon silkinerek cevap verdi:

- Tabiî.

- Fakat Kostantiniyye'de yaptığımız plânı değiştirelim. Orada Krizafyos işe karıştı. Hadımların zekâsına emniyet etmeyelim. Başvekil ukalâdır, biz yeniden düşünelim.

- Düşünecek bir şey yok. Attilâ elçi hey'etlerine sarayının içinde oturacak ve yatacak yer verir. Geceleyin bütün oda kapıları açıktır. Kendisinin nöbetçisi falan da yoktur. Ben hangi saatte yatağa girdiğini, hattâ hangi saatte gözlerini kapadığını ve kaç dakika sonra uyuduğunu da bilirim. Yarım saat sonra odasına gireriz.

- Odekon! Bıçağı sen saplayacaksın değil mi?

- İmparatorla öyle konuştuk, va'dettim.

- Hiç korkun yok mu?

- Hayır.

- Ya uyanırsa?

- Bıçağın ucu etine değdikten sonra uyanmasının ehemmiyeti yoktur, çünkü bir saat sonra daha büyük bir uykuya dalacaktır, ondan evvel de

uyanmaz, çünkü yatağı tam kapının yanındadır ve odaya girmemle Attilâ'yı öldürmem...

- Ve Roma'yı kurtarman bir olacaktır!

Sözünün böyle tamamlanması Odekon'un hoşuna gitmedi. Çünkü o, her şeyden evvel bir Hun idi ve Romalıların düşmanıydı. Gerçi Kostantiniyye: Mavi ipek dalgalı Marmarası ile, ona va'dedilen altın saraylar, işvebaz ve sehhar kadınları ile, nâzik, diplomat, zeki erkekleriyle onu kandırmış, sâdık bir adamı olduğu Attilâ'ya karşı suikast hazırlatmıştı. Fakat Hâkanın ölümüyle bütün Hunların mahvolacağını ve Romalıların Tuna boyunda saltanat süreceklerini düşünmeğe razı olamıyor, Hun damarı tutuyor, Kostantiniyye sokaklarında rastladığı Bizans kadınlarının davetkâr gözlerini çıkarmak isteyecek kadar millî bir kin duyuyordu.

Müverrih Prisküs, Vijilas'ın kolunu dürttü:

- Dikkat et! dedi, bir Hun hâkaanını öldürmekle bütün Hunlara bıçak saplamak arasında fark vardır. Odekon, Hunların değil Attilâ'nın düşmanıdır. Nitekim bizzat Attilâ, tahta çıkmak için kardeşi Bleda'yı öldürmüştü.

Bu teselli Odekon'u avuttu. Bir şimşek çaksaydı tebessümü görülebilirdi. Fakat yıldırımlar bitmişti. Yerine müthiş bir kasırga geldi. Ve çadır direğini öyle bir sarstı ki, adamlar hepsi birden ona yapıştılar, yoksa direk topraktan sökülerek uçacaktı.

Prisküs mırıldandı:

- Korkunç gece!

Büyükelçi Maksimyen de yaklaşarak direğe yapıştı:

- Çadır uçacak. Biz Kostantiniyye'de böyle havalara alışmadık.

Fakat havaya gelen muvakkat sükûn hepsini aldattı, direği bıraktılar ve oturdular.

Ancak beş dakika kadar konuşabilmişlerdi; fırtına birdenbire öyle bir şiddetle esti ki, direği yerinden söktü ve çadır küçücük bir ipekli kadın mendili gibi havalandı.

Hep birbirinin üstüne yıkılmışlardı. Civarda yıkılan ağaçların çatırdılarını duydular.

Başlarını yerden bir müddet kaldırmadılar. Üstlerine taş, kütük, direk yağmasından korkuyorlardı.

Kalkmaya ilk cesaret eden Odekon:

- Hunlar geliyor! diye bağırdı.

Hepsi doğruldular. Filhakika ufkun tahmin ettikleri ve asla göremedikleri karanlık çizgisi üstünde kıvranan, sallanan, yürüyen alevler görüyorlardı.

Odekon, hey’etin merakını hissederek:

- Hunlar geceleri meş’alelerle yürürler! dedi.

Alevler yaklaşıyordu. Biraz sonra gecenin simsiyah boşluğu içinde atlılar farkedildi, dörtnala geliyorlardı.

Odekon, mırıldandı:

- Hunların gözü keskindir. Yirmi dakikalık yoldan bizi görmüşler, imdadımıza geliyorlar.

Meş’aleli atlılar yüz adım yaklaştılar. Rüzgâr fasıla verdiği vakit atnalları bir fişek sesiyle ovayı çınlatıyordu.

Atlılar, beş on adım ötede durdular. Eğiliyor ve meşalelerini uzatıyorlardı.

- Kimsiniz? diye sordular.

Odekon, en öndeki atlıya ilerleyerek:

- Ben Attilâ’nın müşavirlerinden Odekon’um. Yanımdakiler Kostantiniyye’den geliyorlar. Roma imparatoru İkinci Teodos’un elçileridirler. Kasırgaya tutulduk. Çadırımız uçtu. Bir ağaca bağladığımız atlarımızın ne olduklarını da bilmiyoruz. Hunların yardımına muhtacız.

Öndeki atlının meş’alesi Odekon’un yüzüne iyice yaklaşarak uzandı. Kırpışan ziya, Odekon’un tüysüz, esmer, elmacık kemikleri fırlamış, çukur yanaklı, yassı burunlu ve yuvarlak çeneli yüzünde sarı bir badana ile dolaşmıştı.

Atlı Hun:

- Ha... Sen misin? Şimdi tanıdım... Pekâlâ... dedi.

Odekon bağırdı:

- İn aşağı! Ben senin hayvanına bineyim de atlarımızı arayayım...

Hun, attan indi ve Odekon, onun yerine geçerek hayvanla bir saniyede uzaklaştı ve birkaç dakika sonra dönerek arkadaşlarına seslendi:

- Atlarımız yok. Ağaç devrilmiş. Vakit geçirmeyelim. Buradaki hayvanlara ikişer ikişer binerek gidelim.

Elçiler, hayvanlara çıkarak Hunların arkalarına oturdular. Kamçılar şakladı. Fakat atlar, karşı taraftan gelen fırtınadan huylanmışlardı. Kamçılar daha şiddetli seslerle şakladılar.

Tuna ovalarını geçerken sabah oluyordu. Fırtına dinmişti. Ve hava tam bir durgunluk içinde idi. Nehrin mavi sularında hiç bir buruşuk, hiç bir kara, hiç bir leke görünmüyordu. Ovada hiç ses yoktu; yalnız, doludizgin giden atnallarından çıkan vahşi ses, derin sükût içinde ufuklara saplanıyordu.

Yarım saat kadar gittiler ve Hunların evleri arasından geçmeğe başladılar. Bunlar hep tek katlı, ahşap, ortaları çatısız ve tavansız, pencereleri küçük birer murabba halinde süssüz, boyasız binalardı. Hepsinin medhali veya kapısı önünde atlar görünüyordu.

Odekon, arkadaşlarına bağırdı:

- Dünyâda her Hun’un bir atı vardır. Beygirsiz Hun yoktur. Kadınlara ve çocuklara varıncaya kadar!

Hunlar, kapılarına çıkarak atlılara bağırdılar:

- Demek ovada adam varmış ha?

- Varmış ya... Hem de Kostantiniyye’den gelen elçilermiş...

- Attilâ’ya mi gidiyorlar?

- Öyle imiş.

- Ben yemin ederim ki Attilâ onları kovacaktır; çünkü artık elçi kabul etmiyor; hele Teodos diye bir imparator tanımaz o...

- Onları Odekon götürüyor; Odekon, yani Attilâ’nın yirmi parmağından bir tanesi.

- O başka!

Kırbaçlar gene şakladı ve atlar dörtnala atıldılar. Biraz sonra güneş yükselerek sıcak basmıştı. Koyun, keçi, sığır, inek sürüleri ortadan kaybolmuşlardı; çünkü Attilâ’nın beşyüz bin kişilik ordusu hepsini yalayıp yutmuştu.

Geçtikleri bütün yollarda bir ot bile kalmamıştı. Bunları da yiyen beygirlerdi. Hunlar ve atları her tarafı kurutmuşlardı.

Yerlerde yağmur ve güneşle kuruyan beyazlanmış insan kemikleri görüyorlardı. Bunlar son harblerin ve katliamların eserleriydi.

Öğleye doğru kervan biraz durdu. Ufkun şark tarafından nehrin maverasında, muazzam kaleleriyle bir şehir görünmüştü.

Vijilas, sordu:

- Artık geldik değil mi?

Odekon cevap verdi:

- Daha sekiz saatlik yol var!

Kervan ileri atıldı. Şehir hiç yaklaşmıyor, olduğu yerde duruyordu.

Yarım saat gittikleri halde şehrin yaklaşmak değil, bilâkis uzaklaşıp küçüldüğünü gören Romalılar hayret içinde kaldılar.

Yarım saat daha gidince artık şehir tamamiyle görünmez olmuştu.

Müverrih Prisküs bağırdı:

- Bu ne canım! Büyü mü yapıyorlar? Koca şehir ufuklarda kayboldu.

Odekon cevap verdi:

- Şehir kaybolmadı, fakat burada ışıklar aldatır ve göz boyar.

Nihayet güneş batarken kervan yoruldu ve geceleyin orada konakladı.

O gece Hunlardan biri onları evine aldı.

Kadın erkek, bütün ev halkı misafirlere hizmet için paramparça oluyorlardı: Kurutmak için elbiselerini çıkardılar ve kendilerine temiz çamaşır ve esvap verildi, mükellef bir yemek hazırlandı. Sofrada misafirlere hep güzel kadınlar hizmet ettiler. Şerefli misafirlere cemîle yapmak için, hizmetlerine güzel kadınlar tahsis etmek Hun kavminin âdetlerinden biriydi.[1]

Gece başelçi Maksimyen'e ayrı bir oda ve maiyetlerine de iki oda verilmişti.

Vijilas, Prisküs, Odekon, bir odada yatmak için ötekilerden ayrıldılar.

Müverrih Prisküs, bir sedire uzanarak Odekon'a hitabetti:

- Sen bu evde eskisinden fazla mağrur olmak hakkını kazanıyorsun, Odekon! Zîra îtiraf edeyim ki Hunlar necip bir kavimdir ve insanların mertebeleri misafiri îzaz ederlerken görünür.

Odekon'un öfke ile neş'eyi birleştiren sesi duyuldu:

- Prisküs! Senin bunu anlaman için Tuna'da bir kasırgaya tutulman mı lâzımdı?

- İtiraf edeyim ki, Hunlar Bizans'tan yanlış görünüyor.

Vijilas, dört parmağıyla alnını ovalayarak başının içini tırmalayan bir fikri uyuşturmağa çalışıyordu. Arkadaşları buna dikkat ettiler. Odekon sordu:

- Vijilas! Rahat etmen için daha ne lâzımdır?

Vijilas'ın yüzü sünger gibi buruştu:

- Üç gecedir uyumuyorum. Bu, Attilâ'yı öldüreceğimiz âna kadar sürecektir. Odekon, doğrusu ya, ben korkuyorum. Attilâ bana ölmez gibi geliyor.

- Hançerin altında bütün insanlar müsâvîdirler, Vijilas!

- İnsanlar dediğin gibidirler. Fakat ben bir devden bahsediyorum.

- Şüphesiz o bir devdir, fakat aramızda oldukça insanlığı kabul etmiştir.

Üç adam da birdenbire sustular. Üçü de aynı şeyi düşünüyor, fakat düşündüklerini zayıf buldukları için, birbirlerine söyleyemiyorlardı.

Vijilas başını salladı:

- Ben geçen sene de yanına yaklaştım. O, bir devdir.

Gene sustular. Yakın odalardan birinden ince ve titrek bir kadın sesinin yanık türküsünü işittiler. Başları kalktı. Bütün dikkatleriyle dinlemeğe başladılar. Ses, kadının bulunduğu odanın penceresinden çıkarak havada bir dâire çiziyor ve onların odasına giriyordu:

Yurdumda, çöllerde
Kaplan aslanın izinden gidiyor;
Şeydi kur,
Şeydi kur,
Urgan, kalkan, kokusu: gal
Dişleri çeliktendir ve pençesi bakırdan
Alas - nur!
Alas - nur!
Sakın ağzına düşeyim deme
Artık bir daha hiç, hiç kurtulamazsın!
Alas - nur!

Odekon, birdenbire başını ellerinin içine aldı:

- Ah! dedi. Ne güzel okuyor, ne güzel... Bu tâ şarktan gelen bir sestir, şarktan, Hunların öz yurdundan... Ah... Bu, Hunların en güzel şarkılarındandır:

Ve kendisi de biraz mırıldandı:

Dişleri çeliktendir ve pençesi bakırdan
Alas - nur!
Alas - nur!
Sakın ağzına düşeyim deme,
Artık bir daha hiç, hiç kurtulamazsın.

Odekon, «Ah...» diyordu, «Bu sıcak ses beynimin kurşunları üstüne düşüyor ve meş’um niyetimi eritiyor...»

Vijilas, birdenbire asabileşerek ayağa kalktı. Ve dâima dört parmağıyla alnını ovalayarak odada dolaştı...

Odekon, kendi kendine mırıldanıyordu:

Sakın ağzına düşeyim deme,
Bir daha hiç, hiç kurtulamazsın.

Vijilas, yataklardan birinin önünde durarak baktı, yine kendi kendine hitap eder gibi:

- Ben bu gece de uyuyamayacağım! dedi.

Meraklı Prisküs, Odekon'a yaklaşarak omzuna elini koydu ve ona doğrulmayı telkin etti:

- Ey..., dedi, söyle bakalım Odekon, Attilâ kardeşini nasıl öldürdü? Bu meseleyi bir kere de senin ağzından işitmek istiyorum. Diyorlar ki Attilâ tahta çıkmak için kardeşi Bleda'yı kendi eliyle ve hilelerle, dalaverelerle öldürdü. Ne dersin? Hattâ diyorlar ki, o böyle bir kardeş cinayetiyle bütün beşeriyetin katline bir mukaddime yapmak istemiş.2

Odekon'un başı gene avuçlarının içine düştü:

- Ah, yalan yalan! Keşke bu doğru olsaydı da Bizans'ın altınları için değil, mağdur bir kardeşin asîl intikamı için Attilâ'yı öldürmek isteseydim.

- Sen Attilâ'yı seviyorsun, Odekon!

- Ben buna, sizin imparator Teodos'un boyunduruğundan çıkarak Attilâ'ya iltihak eden ve Hun hâkanının Tuna boyunda bütün Hunları itaata sevketmesine çok yardımı dokunan kabîle reisi Koridah gibi cevap vereceğim: «Ben bir insanım, güneşin bir pırıltısına bile sabit olarak bakamayan zayıf gözlerim, en büyük yaratığın şaşaası karşısında nasıl kamaşmaz?» Anladın mı Prisküs? Hançerimi Attilâ'ya saplarken gözlerimi sımsıkı yumacağım!

Fakat birdenbire gözlerini açarak başını kaldırdı:

- Sizin imparator Teodos'un ne tavşan yavrusu olduğunu ben gözlerimle gördüm, Prisküs! 446'da idik, Attilâ, Roma topraklarını istilâ ediyordu, üstüste yetmiş büyük şehre girdi. Teselya'dan Termopil'e kadar bütün araziyi geçti, birbiri arkasına iki Roma ordusunu mahvetti. İşte o zaman dizleri bükülen imparatorunuz harb tazminatı olarak 6.000 ve senevî 2.000 ölçek altın vermeğe razı oldu.

Prisküs tashih etti:

- 2.100.

- Hakikati Roma'dan daha çok seviyorsun, Prisküs!

- Fakat Odekon! Ey Orest'in meşhur rakîbi; sen Hun topraklarına girince değiştin. Korkarım ki Attilâ'ya her şeyi îtiraf edeceksin. Başımı omuzlarımın üstünde iğreti hissediyorum

- Ben Attilâ'yı öldürmeği sâde senin imparatoruna değil, kendime de va'dettim. Ben kendime karşı olan va'dimi tutarım, ben de biraz Attilâ'yım, çünkü ben de Hun'um!

- Güzel cevap.

Vijilas, yaklaşarak tasdik etti:

- Güzel... Pek güzel doğrusu, Attilâ'yı ancak bir Hun öldürebilir.

Üç arkadaş tekrar suikasta dâir konuşmağa başladılar. Üçünün de uykusu yoktu. Fakat Prisküs yatmayı teklif etti:

- Uykuyu taklit edelim, dedi.

Yattılar...

Ertesi sabah erkenden, atlara binerek yola çıktılar. Budrog ile Nais arasındaki sahaya gelmişlerdi. Dik bir tepe üstünde Attilâ'nın büyük bir çadıra benzeyen açık renkli ahşap sarayı ve etrafını çeviren çitin arkasında, isten simsiyah kesilmiş çadırlarıyla ordugâh görünüyordu. Tepenin eteklerinde de çadırlar vardı. Elçiler, atları üstünde bunların aralarından geçmeğe başladılar. Romalılar ve Hunlar, bütün dikkatleriyle birbirlerine bakıyorlardı.

Prisküs, bu sırtlarına fare derisi giymiş, baldırlarına paçavralar dolamış, tüysüz, çeneleri cilâlı, çarpık bacaklı, geniş omuzlu, uzun kollu ve koca kafalı insanlara hayretle bakıyor ve Hunlara dair vaktiyle öğrendiği şeyleri hatırlıyordu. Hunlar, yeni doğan çocuklarının yüzlerini kızgın demirle dağlarlarmış ve sakal köklerini öldürürlermiş. Bunun için Hunlar, kadınlar gibi tüysüzmüşler. Yemeklerinin ateş ve mevsimle münasebeti yokmuş, vahşî nebat kökleri yahut da kalçalarıyla atın sırtı arasına yerleştirerek ezdikleri etleri yerlermiş. Ne evleri, ne kulübeleri varmış. (Prisküs de misafir oldukları çatısız meskenin eve de, kulübeye de benzemediğini hatırladı.) Hunlar bir çatı altında kendilerini emin bulamazlarmış. Esasen bu kavmin dağdan dağa, ormandan ormana gittiği, mütemadiyen mesken değiştirdiği, çocukluktan beri bütün ızdıraplara, susuzluğa, açlığa, soğuğa mukavemete alıştığı malûmdur. Onlar muhaceret ederlerken sürüleri yanlarındadır. İçinde aileleri bulunan arabalarında kadınları erkeklerinin esvaplarını örer ve dikerler, erkekleri tarafından orada kucaklanırlar. Çocuklarını orada dünyaya getirir ve bulûğa kadar orada terbiye ederlerdi, Hunlara nereden geldiklerini, nerede yaşadıklarını, nerede doğduklarını sorunuz, cevap alamazsınız. Zira kendileri de bilmezler. Elbiseleri yün bir ceketten ve vahşi fare derilerinden mamûl bir mantodan

ibarettir.[3] Ceketleri koyu renktedir ve vücutları üstünde durur. Başları üstünde arkaya doğru atılmış bir miğferleri vardır. Ölçüsü ve biçimi olmayan kunduralarından o kadar rahatsızdırlar ki, yayan yürümekten hoşlanmazlar, hele piyade olarak hiç harbetmezler, bütün hayatları at üstünde geçer, hayvana mıhlanmış gibidirler ve şimşek gibi giderler. At üstünde yer, içer, uyurlar. Yeryüzünde ne kadar Hun varsa, hepsinin atı vardır. Harblerde, muhtelif âmirlerin emirlerine tâbi olarak, plânsız ve nizamsız ileri atılırlar ve müthiş çığlıklar kopararak düşmanın üstüne yürürler. Mukavemet görünce dağılırlarsa da aynı şimşek sür'atiyle gelirler ve önlerine geçen her şeyi darmadağın ederler. Demir kadar sert ve o kadar öldürücü olan sivri kemikten mamûl oklarını, muhayyirü'l-ukûl mesafelere büyük bir maharetle atarlar. Yakından harb ederlerken bir ellerinde kılıç, ötekinde kement vardır. Kemendi düşmanın boynuna dolayarak kılıcı çalarlar.

Prisküs, bunları düşünürken, Odekon, atı ile ona yaklaştı ve bir çadırın önünde duran bir Hun gösterdi:

- Bak! Bu Attilâ'nın oğlu Erlâk'tır.

Çadırlardan uzaklaşınca, Prisküs veliahttan bahsederek, Vijilas'a istihza ile sordu:

- Bu da mı prens?

- Bu atcambazı, ötekiler de fare!

Prisküs, dikkat, hayret, dehşet ve hürmet içinde mırıldandı:

- Bunlar, rüya gören bir sarhoşun hayalhanesinden doğma haşerat, yahut hortlaklar, cadılar...

Saçları yok, gözleri birer delik, ağızları birer yarık, burunları birer ölü kafası ve kulakları da kazan kulpu!

Başelçi Maksimyen bu sözleri duydu:

- Sahi öyle, dedi. Roma lejyonları da bu kalkansız, zırhsız baldırı çıplakların önünden kaçtı ha?... Bunlar insan değil, vücutlarına bıçak işlemeyen ecnebiler!

Elçi hey'eti gittikçe tepeye yaklaşıyordu. Prisküs, Attilâ'nın yaklaştıkça garabeti artan sarayından gözlerini hiç ayırmadı.

Kalbi çarpıyordu; aynı noktaya bakan gözleri yoruluyor, kararıyor ve içinden kurşun renkli bulutlar dolup boşalıyordu. Gökyüzüne doğru sivrilmiş kaleleriyle tâ uzaktan gözlere vuran bu saray, tepenin en mürtefi noktasına yapılmıştı. İçinde ancak bir imparator oturduğundan saray ismini

alan bu bina, hakikatte, Attilâ'nın ve zevcesi Kerka ile oğullarının ayrı ayrı ahşap ikametgâhlarından, her tarafı çitlerle dairevî olarak çevrilmiş birkaç evden ibaretti. Bu evler birer tahta perde ile birbirinden ayrılmışlardı.

Odekon, elçilerin geldiklerini içeriye haber vermek için ayrıldı. Elçiler atlarından indiler, bir meydanlığa doğru yürüdüler, başelçi Maksimyen çadırlarını oraya dikmeği muvafık gördü ve adamlarına emir verdi. Eşyaları arasından kazıklar ve kancalar çıkarılırken, elçiler, kendilerine doğru birçok Hun'un koşuştuklarını görerek tereddütle durdular.

Hunlar yaklaştıkça, hepsinin yüzlerinde müthiş bir öfkenin bariz alâmetleri görünüyordu. Beş adım kala haykırdılar:

- Ne yapıyorsunuz? Kaçılın oradan! Attilâ'nın sarayı hizasına çadır kurmak sizin haddiniz mi? Kendisinin bile çadırı saraydan aşağıdadır.

Elçiler, derhal varlarını yoklarını topladılar ve palas pandıras tepeden aşağı indiler, Hunların gösterdikleri bir yerde çadırlarını kurdular.

Hun topraklarında havadan ve insanlardan aldığı fena intibaların birbirini takip etmesi, başelçi Maksimyen'in neş'esini kaçırmıştı. Çadır kurulduktan sonra yere bağdaş kurarak düşünceli bir tavırla mırıldandı:

- Vijilas! Güç bir vazife deruhte ettiğimiz anlaşılıyor.

Vaktiyle Hunlar arasında bulunmuş olan tecrübe sahibi Romalı, müfsit bir istihza ile cevap verdi:

- Gelirken çadırların önündeki Hunların ihtarlarında büyük bir hakikat bulunduğunu şimdi anlıyoruz değil mi?

Prisküs de oldukça düşünceli görünüyor, mamaafih, Hunlar hakkındaki müşahedelerini ve malûmatını zenginleştiren, iyi kötü her vak'adan biraz memnun olduğunu hissettiren felsefî ve müstehzî bir tebessüm ince dudaklarını çerçeveliyordu.

Odekon elçilerin yanından ayrılınca, saraya otuz adım kala küçük bir meydanlıkta durakladı ve kendisinde garip bir mecalsizlik hissetti. Vücudunun neresinden geldiğini anlamadığı bir fenalık dönüp dolaşarak nihayet dizkapaklarını buluyor ve uyuşturuyor, bacaklarından yürümek takatini alıyordu. Başını dik tutmak için de bir gayret sarfetmeğe muhtaç olduğunu hissederek yere oturdu.

Kendini tartıyordu. Nesi var? Attilâ'nın sarayı önünde birdenbire hissettiği bu takatsizlik nedir? Henüz bunu iyice anlamamıştı Fakat kulaklarının içinde uzak, ince ve tatlı bir sesin damlalarını, şıpırtılarını

duyar gibi oluyordu. Hunların öztürküsü, misafir kaldıkları evde yakın odalardan birinden gelen kadın sesi ve dâima o nağmeler:

Dişleri çeliktendir ve pençesi bakırdan,
Alas - nur!
Alas - nur!
Sakın ağzına düşeyim deme,
Bir daha hiç, hiç kurtulamazsın.

Birdenbire irkildi, birdenbire başının içinde büyük bir meydan açıldığını hissetmişti ve orada, yüz binlerce Hun'un atnallarını şakırdatarak, tozu dumana katarak birbirlerine kaynaştıklarını, simsiyah bir insan yığını hâlinde birbirleriyle hal ve hamur olduklarını gördü. Sonra bu dalgalar, bulutlar, karaltılar korkunç şerrârelerle kâh beyazlaşan ve kâh kararan meçhul hayaller gibi dağıldılar. Yerlerinde bir tek hayalet, gene kapkara ve dimdik, başı yıldızlara karışmış, kör gözleri parıl parıl yanan, siyah elmastan mamûl vücudundan kara alevler dağılan muazzam bir mahlûk göründü. Bu o idi, o: Attilâ! Attiiâ! Ve gözlerinin siyah alevlerini Odekon'un gözlerine doldurarak bakıyor:

- Sen ha! Sen ha!

diyordu. Odekon yerinden fırlayarak ayağa kalktı; etrafına bakındı. Hunların çadırlarıyla dolu vadiyi i seyrederek hakikatlara alışmak ve başının içindeki hayaletleri kovmak istedi. Fakat müphem olmakla beraber Attilâ'nın hayaletini dâima görüyor ve sanki gözleri hem dışarıya, hem de kendi içine bakan iki taraflı bir rüyet kazanıyordu.

Bütün ruhuna birdenbire büyük bir korku doldu. Tehlikelerin hepsini birden hissetmeğe başlamıştı. Şurada, karşıda sivri kaleler arasında, Attilâ'nın ahşap sarayını gördükçe korkusu nisbetinde büyük bir hayrete düşüyordu. Nasıl oldu da, Kostantiniyye'de basireti bağlandı? Nasıl oldu da bir aslanı insan tırnağiyle parçalamaktan daha güç, imkânsız, budalaca ve eşekçe bir iş yüklendi? Kostantiniyye sokaklarında, onu hakikattan bu derece uzak bir hayâl kurmağa sevkeden hangi mel'un ve sehhar Bizanslı kadının elmas kırıntılarıyla parlayan gözleriydi?!... Yahut İkinci Teodos sarayında hangi kapının altın tokmağı idi? Ne sersemce tasavvur! Attilâ'yı öldürmek! Ne hayvanca arzu! Ona bıçak saplayacağı ânı düşünürken, daha şimdiden sağ elinin bileğinde sancılı bir burkulmayı takip eden kuvvetsizliği ve bitkinliği duyuyordu.

İçine bir arzu geldi. Attilâ’nın yanına koşmak, ayaklarına kapanmak. Bizans saraylarının debdebesinin, altınlarının gözlerini nasıl aldığını, Kostantiniyye’deki ipek sedirlerin, billur kadınların kendisini nasıl teshîr ettiklerini ve bu sersemlik içinde imparator Teodos’a ne meş’um bir cinayet va’detmeğe mecbur olduğunu anlatmak, af dilemek istiyordu. Attilâ’nın itiraflara karşı hassas olduğunu, zayıflara hücum etmediğini biliyordu. Fakat etrafında, en cesurların bile tahrik etmekten korktukları öfkesi, bir kere uyanacak olursa, onun lâvlar saçan gözleri karşısında bir saniye duramayacağını, ölümden korkmak değil, korkudan ölmek muhakkak olduğunu düşünüyordu.

Fakat, bir kere içine düşmüş bulunduğu bu tehlikeli vaziyetten nasıl kurtulmalı?

Bir anda bir çare düşündü ve nihayet en münasibinde karar kıldı. Başvekil Onejes’e giderek her şeyi anlatmak! Suikastin düşmanlar tarafından teklif edildiğini söyleyerek, onları aldatmak için bunu kabul etmiş göründüğünü iddia etmek. Böylece, başvekilin ve dolayısiyle Attilâ’nın da teveccühünü kazanmış olacağını düşünerek gülümsedi ve derhâl Onejes’i aramağa karar verdi.

*
* *

Odekon’un gelmesini bekleyen elçiler, çadırlarının içinde sabırsızlıktan şiddetli ve seri soluklar alarak, büyük hareketler yaparak asabî konuşuyorlar, bazan da yakın bir istikbale ait tahminler yapmaktan vazgeçerek, sessiz, mütevekkil, süklüm püklüm duruyorlardı.

Üç dört saat geçti. Gözleri etraftan ayrılmayan, Vijilas, arkadaşlarını dürttü;

- İşte, haber geliyor!

Parmağıyla kırk elli adım öteden gelen iki adamı göstererek ilâve etti:

- Bunlar Attilâ’nın maiyetindendirler: Orest’le Iskota. Hani meşhur Orest, bizim Odekon’un rakîbi.

Elçiler doğruldular. Evvelâ Maksimyen, sonra da ötekiler, sabırsızlıkla ayağa kalkarak çadırın kapısına doğru birkaç adım attılar.

İki Hun, çadıra doğru ağır ağır ilerliyorlardı. Nihayet geldiler ve ne başelçiye, ne de evvelce tanıdıkları Vijilas’a, hiçbirine selâm vermeden, uluorta, kalın ve sert bir sesle sordular:

- Ne istiyorsunuz? Buraya ne maksatla geldiniz?

Bu karşılanış, bu istintak ve kendilerinden istenen bu usulsüz, yolsuz cevap Romalıları o kadar şaşırtmıştı ki, elçiler birbirlerinin yüzlerine bakarak ne söyleyeceklerini düşündüler.

Orest daha sert bir sesle, başelçiye âdeta emretti:

- Haydi, cevap veriniz!

Maksimyen, bu emre itaat etti:

- Fakat, dedi. Elçiler maksatlarını ve arzularını yalnız hükümdarlara söylerler. Arada bir mutavassıt bulunması usûlden değildir.[4]

Iskota, bu cevaptan yaralanmış görünerek emin, kat'î bir edâ ile, dedi ki:

- Biz buraya kendi keyfimizle gelmedik. Vazifemiz efendimizin emirlerini yerine getirmektir.

Maksimyen, itiraz etti:

- Bu, bizzat hükümdarınızın arzusu olsa bile biz tebâiyyet edemeyiz. Bir elçi ancak hükümdarlarla temas eder, devletlerin hukuku bunu âmirdir. Romalılara birçok elçi hey'etleri göndermiş olan Hunların bunu bilmeleri icap eder.

Maksimyen'in, kat'iyetle verdiği bu cevabı yeniden münakaşa etmek istemeyen zâirler çekilip gittiler ve biraz sonra tekrar geldiler.

Orest dedi ki:

- Söyleyeceklerinizi bize söyleyiniz, yahut topraklarımızı derhâl terkediniz!

Hükümdarlar arasında teati edilmesi lâzımgelen devlet esrarının tebaaya nasıl ifşa olunabileceğine bir türlü akıl, sır erdiremeyen Maksimyen ile Prisküs nazarında bu mes'ele gittikçe muamma hâline giriyordu. Âni bir darbeye uğramış insanlar gibi şaşkındılar.

Maksimyen, kat'î hükmünü verdi:

- İmparatorumun bana verdiği talimatı ancak hükümdarınıza bildirebilirim.

Iskota, bağırdı:

- O halde çıkıp gidiniz!

Orest ve Iskota, münakaşaya razı olmadıklarını hissettiren âmirane bir tavırla çadırdan ayrıldılar. Başelçi Maksimyen, hizmetkârlarına bağırdı:

- Haydi! Eşyaları toplayınız!

Prisküs’le Vijilas’ın hayretle karışık sessiz istizahlarına cevap olmak için dedi ki:

- Devletler arasındaki hukuku tanımayan bir kavim nezdinde Romalıların elçi bulundurmalarına lüzum yoktur. Derhâl bu topraklardan çıkıp gidelim.

Vaziyeti eğlenceli bulan müstehzî Prisküs’ün yüzünde mânâsı anlaşılmayan çizgiler beliriyor; Vijilas ise tamamiyle meyus görünüyordu.

Çadır direkleri sökülürken Vijiias, başelçiye yaklaştı:

- Hak tanımayanlara karşı hakperest olmanın lüzumuna kail değilim. Eğer hem bir Romalı, hem de hey’etiniz âzasından olan muhatabınızın reyini sorarsanız, ben buradan gitmemizin aleyhindeyim.

- İmparatorumuzun talimatını Hun hâkanının maiyet efradına îzah edilebileceğine mi zâhip oluyorsunuz? Hayır, aslâ... Bizim muhatabımız bir imparator olmak lâzımdır, Vijilas. Hem de Roma devletinin esrarını fertlere duyurtmaktaki tehlike de ayrıca düşünülecek pek mühim bir şeydir.

- Fakat buradan, hiç bir şey yapamadan ve hicâbâver bir vaziyette çekilip gitmektense, yalan söylemek daha iyi olmaz mıydı? Ben Attilâ’yı tanırım, onunla bir müddet beraber bulundum. Adamlarının ne gibi sözlerle idare edileceğini bilirim.

Vijilas, bir an fasıla vermeden zihnini işgal eden suikast işinin suya düşmesine tahammül edemediği için, başelçiyi orada kalmağa icbar etmek istiyor, bu hususta bütün talâkatini istîmal ediyordu:

- Roma menafii icap ettiği zaman: «Merasim ve teşrîfat» gibi sun’î resmiyetlerden vazgeçmez miyiz? Bizim için Attilâ’yı görmek elzemdir. Huzûruna kabul edilinceye kadar, imparatorumuz nâmına, maiyetine büsbütün başka şeyler söyleyebiliriz.

Fakat Vijilas’ın nokta-i nazarı mağlûp oldu ve dürüst Maksimyen, Hun topraklarını behemehal terketmek kararından vazgeçmedi.

Romalılar güneş batarken yola çıktılar. Fakat vadiden henüz ayrılmışlardı ki, arkalarından dört atlı yetişti ve onları dört tarafından çevirerek hepsine hürmetkârâne selâm verdi.

Bunlar Hunlardı. Bir tanesi, yüksek sesle şunları söyeldi:

- Hâkanımız Attilâ tarafından geliyoruz. Kendisi, herhangi bir ecnebiyi, tanımadığı toprakların karanlıklarında seyahate icbar etmiyor. Çadırınızı buraya kurarak, bu gece konaklayabilirsiniz. Hunlar size hizmet edeceklerdir.

Vijilas'ın yüreği sevinçten hopladı. Maksimyen'in bu misafirperverliğe de haşin bir mukabelede bulunarak yola devam etmesi ihtimâlinden korktu ve atını başelçinin yanına doğru sürerek, derhâl:

- Mükemmel fırsat! Kalalım! dedi.

Maksimyen, Hunlara müsbet cevap verdi.

Hunlar gür bir sesle gerilere doğru haykırdılar. Biraz sonra yirmi kadar atlı daha geldi, hayvanlarından indiler ve sür'atle Romalıların çadırını kurmağa başladılar.

Bir taraftan sofra hazırlıyorlar, öte taraftan da ovada büyük bir ateş yakıyorlardı.

Sonra bir öküz getirildi. Ve bunun Attilâ tarafından misafirlere ikram olarak gönderildiği söylendikten sonra, Hunlar, gayet kısa bir zaman zarfında öküzü boğazladılar ve etlerini ayırarak ateşte kızartmağa başladılar.

Bu temâşâ, hayalperest ve müstehzi Prisküs'ün muhayyelesini hem tahrik, hem tatmin etmeğe kâfi gelmişti. Çadırın önünde, ayakta, kollarını göğsü üstüne çaprazlayarak kavuşturmuş, başı biraz öne doğru eğik ve dâima mütebessim, bu manzarayı seyrediyor ve çadırın içinde siyâsetten konuşan başelçi ile Vijilas'ın mükâlemelerine ehemmiyet vermiyordu.

Gece karanlığı basmıştı. Havaya kızıl yılanlar salıveren alevlerin ışığında, siyah tenli Hunların öküzü parçalamaları görülecek şeydi. Üstüne atılmalanyla hayvanı yere devirmeleri bir oldu. Hayvan yere yatarken de hiç bir hareket yapmağa muktedir olamamıştı. Onun bu aczinden ve itaatından, başına, buduna, ayaklarına gövdesinin herhangi bir noktasına basan Hun kolunun kuvveti gayet iyi anlaşılıyordu. Sonra Hunlar, hep bir ağızdan birer çığlık kopardılar ve bıçaklarını çektiler. Havada kızıl birer parıltı görüldü.

Bir anda insan çığlıkları, hayvanın mezbuhâne haykırışı, kızıl alevler ve şiddetli hareketler öyle birbirine karışmıştı ki Prisküs, bâsırasiyle samiasının karışmalarını tefrik edemedi ve haykıran şeyin de sesler olduğunu zannetmek vehmine düştü.

Uzaktan yeni atlılar geliyorlar ve sofra takımları taşıyorlardı.

Elçiler, lezzetli ve iştahlı bir yemek yediler. Kendilerine Hunlar tarafından hizmet edildiği için kendi lisanlarıyla bile olsa yemekte siyasî hiç bir şey konuşmadılar. Zira Hunlar arasında casus olarak lisan-âşinâ biri bulunabilirdi.

Yemekte mükâleme mevzuunu «Öküzün lezzeti» teşkil etmişti. Prisküs, Vijilas'a dedi ki:

- Bir öküzün bu kadar lezzetli olabilmesi için bir saray mutfağında, yahut bir ovada pişmesinin farkı olmadığını kabul ediyorsun değil mi?

- Bir saray mutfağındaki âletlerin zait olduklarına mı telmih ediyorsun?

- Doğrusu hiç bir şeye telmih etmiyorum ve yalnız hakikati söylüyorum. Fakat bir öküzün lezzetinden bir medeniyet mes'elesine intikal edecek kadar müfekkiremize sürat verirsek daha mühim bir neticeye varırız.

- Nedir o, Prisküs?

- Evvelâ, senin bulduğun gibi, bir saray mutfağındaki âletlerin hepsi fazladır; saray odalarındaki eşya da fazladır; saray binasındaki odalar ve bir sürü kapılar da fazladır. Haydi biraz da saraydan dışarı çıkalım, şehre bakalım, bir medenînin kıyafetinde pek çok şeyler fazladır, evinde, hayâtında, merasiminde, muaşeretinde de pek çok şeyler fazladır. Bu fazlalıklardan bir «medeniyet tarifi» çıkarmama müsaade eder misin?

- Güzel sözlerini yarıda kesmene müsaade etmem.

- Medeniyet zevâidi çoğaltmak illetidir, Vijilas!

Prisküs sözlerini bitirir bitirmez bir kahkaha attı ve böylece kendi fikriyle istihza, hem de iftihar eder göründü.

Vijilas, Maksimyen'e dönerek:

- Bakınız, dedi, Hunlar ne müessir bir kavim! Bir medenîye neler söyletiyorlar!

Prisküs devam etti:

- Güzel, fakat delilsiz bir îtirazda bulundun, Vijilas. Biraz şu fare derilerine bürünmüş ve baldırlarında paçavralar sallanan sâde insanlara bak ve düşün! Biz kadınlarımızın ipek maşlahlarını ve üstlerindeki altın pullarını temin etmek için ne kadar çalışıyor, didiniyor, yoruluyoruz; böyle asabî, yorgun ve yirmi sene eksik yaşamaktansa, Hunlar gibi hem uzun zaman muammer, hem de her zaman muzaffer olmak daha iyi değil mi?

Vijilas dedi ki:

- Şu sözlerini bize hizmet eden Hunlara tercüme etmek isterdim; herhalde bize bu nefis şaraptan biraz daha getirirlerdi.

Vijilas bu sözleri söylerken önündeki boş kadehe doğru hiç bir işaret yapmadığı halde, sofranın etrafında duran Hunlardan biri sesini yükseltti:

- Vijilas cenapları ne kadar emrederlerse, o kadar şarap hazırdır.

Ve hemen kadehler dolduruldu ve kahkahalar boşandı. Bu sürpriz Romalıların neş'elerini azamîye çıkarmıştı. Bol bir uyku getirecek kadar

şarap yuvarladılar. Yediler, içtiler ve yattılar.

Ertesi sabah Hun tebaasından Rustiçyüs isminde Hun ve Got lisanlarını gayet iyi konuşan eski bir Romalı, elçilerin çadırına girdi:

- Hâkanımız Attilâ'nın huzuruna girmek istiyorsanız evvelâ kendisinin saraya duhûl merasiminde bulunacaksınız, ondan sonra size kendisiyle ne vakit ve nasıl temas edebileceğiniz haber verilecektir.

Başelçi sordu:

- Bu merasim ne vakit olacaktır?

- Yarım saat sonra. Ben size rehberlik edeceğim.

Bu haber Vijilas'ı yeniden sevindirmişti. Artık Attilâ'nın huzuruna girmek, sarayında bulunmak imkânları tamâmiyle elde edilmiş bulunuyordu. Fakat Odekon, gittiği gündenberi hiç görünmemişti. Nereye kayboldu? Hiç olmazsa bu sabah görünmesi lâzım değil miydi? Vijilas'ın sevincini başka tertipten bir korku ve şüphe bulandırıyordu. Mamaafih, ihtimal ki elçilere nihayet bu hüsnü kabulü temin eden de Odekon'du ve ihtimal ki saray muhitinde şüpheyi celbetmemek için elçilerle şimdilik temas etmemeği muvafık buluyordu.

Çadırdan ayrılan Rustiçyüs tekrar geldi ve merasime hazırlanmış olan elçilere:

- Buyurunuz! dedi.

Romalılar rehberlerinin arkasından, Attilâ'nın sarayı önüne geldiler.

En küçük şeylere ayrı ayrı dikkat eden müverrih Prisküs, Attilâ'nın saraya ve ordugâha duhûl merasimini büyük bir alâka ile seyretmeğe başlamıştı.

Evvelâ şu manzarayı gördü: İkişer sıraya dizilen Hun kadınları, başlarının üstünde bir uçtan tâ öbür uca kadar beyaz tüller geriyorlar ve altından genç kızlar Attilâ'yı sena eden şarkılar terennüm ederek yedişer yedişer geçiyorlardı. Kafile başvekil Onejes'in evinin önünden geçerek sarayın iç medhaline kadar yaklaştı.

Başvekilin zevcesi kafilenin dışında, ellerinde et tabakları ve bir kadeh şarap tutan hizmetkâr kadınların arkasında duruyordu.

O sırada birdenbire şarkılar kesildi, herkes olduğu yerde hareketsiz kaldı ve başlar bir tarafa doğru çevrildi. Vadiden çığlıklar, nal şakırtıları, öbek öbek toz bulutları yükseliyordu.

Rustiçyüs, alçak sesle elçilere ihtar etti:

- Geliyor! Geliyor! Attilâ geliyor! Kımıldamayınız!

Müverrih Prisküs, vadiye dikkatle baktı. Tepenin uçurumundan öyle keskin sesler, haykırışlar ve o kadar kesif bir toz dumanı havaya fışkırıyordu ki, Prisküs, taşların, toprakların, çadırların, insanların bir anda tuzla buz olarak havaya karıştıklarını ve müthiş bir kasırga ile savrularak toz bulutu hâlinde göğe yükselip okyanus dalgaları gibi kaynaştıklarını zannetti. Başı, omuzlarından kopup ayrılacak kadar gerilerek öne fırlamıştı. Ve gözleri oyuklarından sökülerek tâ o toz bulutlarına kadar gidip iki mermi gibi saplanmak ve her şeyi görmek iştiyakıyla bakıyordu.

Gözleri yavaş yavaş bu toz duman içinde bir karartı seçti, sonra bunu tekrar kaybetti. Biraz sonra görünüp kaybolan karartı ön ayakları havalanmış, dörnala gelen, şaha kalkmış bir ata benziyordu. Bu karartı gene göründü ve gene kayboldu. Hayalperest ve hassas müverrih, bu hayaletin her tecellîsinde kalbinin durduğunu ve sonra daha şiddetle çarptığını hissediyordu. Bu ona Tûr-ı Sîna'da ilâhî tecellîyi beklemek kadar güç gelmişti.

Kulağından beynine ve beyninden kalbine kandan daha çabuk gidip gelen ve belki de Rustiçyüs'ün ihtarından kalma bir ses vardı, bu ses, gizli bir uğultu ile âdeta damarlarının içinde bile çağıldıyordu:

«Attilâ geliyor! Attilâ geliyor!»

Bütün insanların kudretlerinin mecmuunu kendisinde taşıyan adam, insanlardan ziyade ilâhlara yakın adam geliyordu. Tarihî vakaların en küçük teferruatına ve intibalarına ehemmiyet veren Prisküs için Attilâ'yı ilk göreceği ânın şiddetli tesirine mukavemet mümkün değildi.

Biraz sonra karartı vuzuh kesbetti Evvelâ beyazımtırak tozbulutları arasında bir kömür parçası gibi ufak siyah bir leke hâlinde görünen bu hayalet yaklaştıkça, dörtnala gelen bir at olduğu seçiliyordu.

Nihayet toz bulutları dağlar gibi yarıldı ve dörtnala gelen simsiyah bir at üstünde, Attilâ'nın yıldırım süratine bile doymamış gibi önüne meyleden gövdesi göründü.

Attilâ'nın atı, kırk metre kadar yaklaştığı ve merasim kafilelerinin hududuna girdiği halde hep aynı sür'atle ilerliyor ve yavaşlamıyordu. Prisküs, Attilâ ile hayvanının bir dakika sonra sarayın cephesine çarparak paramparça olmasından korktu.

Attilâ'nın etrafında ve arkasında maiyetinden hiç kimse yoktu. Hun hâkanı tek başına geliyordu. Bütün o çığlıklar, vadide kaldı ve bu haykırışların eteklerde bulunan Hun çadırlarından yükseldiği anlaşılıyordu.

Attilâ'nın atı sarayın medhaline kadar aynı hızla geldi ve orada birdenbire, yeni bir tozbulutu kaldırarak olduğu yerde şiddetle döndü, durdu.

Genç kızlar şarkılarına başladılar:

Aslanlar dostlarıdır, kaplanlar arkadaşı;

Atlar, ona âşıktır.

Karabulut tahtıdır, yıldırımlar kırbacı;

O, Hunların baştâcı.

Cermen, Roma... her millet,

Ona esir doğmuştur.

Karabulut tahtıdır, yıldırımlar kırbacı;

O, Hunların baştâcı!

Artık Prisküs, Attilâ'yı pek yakından görebiliyordu: atının üstünde dimdik duran ve ne başında, ne teneffüslerinde hiç bir yorgunluk işareti olmayan geniş göğüslü Attilâ'nın kocaman bir kafası, hadekalarına birer çivi gibi mıhlanmış, batık ve ufarak gözleri, yayvan burnu, âdeta siyah bir teni ve Hunlar arasında müstesna olarak seyrek bir sakalı vardı. Tabiî surette arkaya çekik boynu, dikkatle ve tecessüsle çevirdiği fakat nereye tevcih ettiği anlaşılmayan bakışları ona şâhâne gururların en güzel ve en muhteşem edasını veriyordu.

Şarkılar bitti ve biraz evvelki vaveylalardan sonra kulakları çınlatan büyük bir sükût hâsıl oldu. Elçiler, Attilâ'nın ilk sözünü veya ilk hareketini merakla bekliyorlardı. Hun hâkanı ağzını açmadı ve kımıldamadı. Kirpikleri bile oynamıyordu.

Başvekil Onejes'in zevcesi, Attilâ'ya doğru üç adım attı ve âhenkdar, titrek, âdeta müterennim bir sesle:

- Hâkanımızdan rica ederiz, kendisi için hazırlanan yemeklerden buyursun.

Attilâ'nın gözleri içinde incecik bir muvafakat işareti görünüp geçti. Bu muvafakat, Hun hâkanlarımn tebaaya gösterebilecekleri en büyük lütuf sayılırdı.

Derhal, dört gürbüz adam, atın üstüne, Attilâ'nın hizasına kadar gümüş bir sofra yükselttiler ve Hun hâkanı, ayağını yere basmadan her tabak yemeğin çeşnisinden birer parça tadarak bir yudum da şarap içti ve hayvanıyla beraber sarayın iç medhaline girerek gözden kayboldu.

Saray halkı, merasim kafileleri ve ahâli birdenbire dağılarak birbirine kaynaşmıştı.

Arkadaşlarının yüzlerine bakan Prisküs, Vijilas'ın bembeyaz kesilmiş olduğunu ve titrediğini gördü; fakat yanlarında Attilâ'nın adamı bulunduğu için sebebini sormadı.

Rustiçyüs, başelçiye:

- Şimdi saraya gidiyorum, ne zaman kabul edileceğinizi size bildireceğim, diyerek ayrıldı.

Prisküs, niçin titrediğini Vijiias'a gene soramamıştı; çünkü Attilâ'nın mehabeti karşısında suikast düşüncesinden korku duyan Romalının, bu meseleden haberdar olmayan başelçi yanında cevap verebilmesine imkân yoktu.

Rustiçyüs, elçilere yaklaşarak:

- Evvelâ, dedi, başvekil Onejes'in zevcesine misafir olacaksınız ve kendisiyle bir öğle yemeği yedikten sonra Attilâ sizi karargâh çadırına kabul edecektir.

Elçiler, Onejes'in zevcesine takdim olunduktan sonra Attilâ'nın sarayını teşkil eden muhtelif evlerden birine girdiler. Başvekil orada ikamet ediyordu. Fakat kendisi teftişte bulunduğu için zevcesi ona vekâlet ederek elçileri îzaz etti.

Aslen Romalı olduğu halde Hunlara iltihak eden ve harikalı zekâsiyle Attilâ'nın da, tebaasının da teveccühünü kazanan Onejes gibi zevcesi de zeki bir kadındı ve sofrada elçilerle erkek gibi siyâsî bir fetânet göstererek konuştu.

Yemekten sonra Rustiçyüs tekrar göründü. Elçilere:

- Güneş Budrug ovalarına doğru inerken Attilâ sizi kabul edecektir, dedi.

Vaktiyle Hunlar arasında bulunmuş olan Vijilas bunun ne demek olduğunu arkadaşlarına anlattı:

- Yani akşama doğru... Çünkü güneşin gurûbu buradan Budrug istikametine doğru görünür.

Maksimyen ve Prisküs, artık son dereceye varan sabırsızlıklarını gizleyemediler. Yunanlı müverrih, başvekilin zevcesine manalı bir göz ucuyla bakarak:

- Hâkanınızı görmek ne kadar güçmüş! dedi.

Onejes'in zevcesi gülümsedi:

- Çok çalışır! dedi; her saniyesinin kıymetini bilir.

Elçiler, kendi başlarına biraz bahçeye çıktılar. Onejes'in evinde de, bahçesinde de medenî zevk eserlerini gören Prisküs, Vijilas'ın koluna girerek merakla sordu:

- Böyle bir kadın intihap eden başvekil her halde mükemmel bir adam olmalıdır.

- Şüphesiz, çünkü eski bir Romalıdır. Hunların arasına girdikten sonra, kısa bir zaman içinde yükselmiş ve başvekil olmuştur. Attilâ da, Hunlar da Onejes'i çok severler. Attilâ Hunların imparatoru sayılırsa Onejes de bir kraldır.

Prisküs düşündü:

- Hunların Onejes'i bu kadar sevmeleri, medeniyeti sevmeleri demek değil midir?

- Böyle tefsir edilebilir. Meselâ Onejes onlara yıkanmasını öğretmiştir. Hun evlerinde banyolar medenî tarzdadır. Attilâ'nın sarayında da en asrî müştemilât banyolardır. Hunlar "güzel"i ve "kolay"ı anlamakta gecikmezler.

Vijilas, gizli bir endişesini yalnız Prisküs'e hissettiren bir bakışla, ilâve etti:

- Fakat bu Odekon'dan ses seda yok. Bu kayboluşuna ne mânâ verirsin?

Prisküs güldü:

- Anlamıyorum. Bu Hunlara âit her şey bir sırdır.

Elçiler, akşama kadar gezerek, konuşarak vakit geçirdiler. Vijilas Budrug ovalarına parmağını uzattı:

- Güneş batıyor, hazır olalım, dedi.

Filhakika biraz sonra Rustiçyüs görünmüştü:

- Haydi! Geliniz! Attilâ sizi bekliyor! dedi.

Elçiler, Attilâ'nın adamını takip ettiler.

Prisküs kalbinin çarpıntılarıyla hâdiseler arasındaki münasebeti yeniden hissetmeğe başlamıştı. Bir dakika sonra Attilâ'nın siyah çivi başlı gözleri karşısında bulunacağını, onun sesini duyacağını düşünmek ve beşinci asrın en büyük muamması karşısında zekâsına düşecek olan tedkik vazifesini ne derece yapabileceğini merak etmek ona heyecan veriyordu

Sarayın arkasında isten, çamurdan ve yalnız büyük harb damgalarıyla kararmış büyük bir çadırın önünde durdular.

Rustiçyüs çadırın kapısında mevki aldı ve elçilere resmî bir selâm vererek:

- Buyurunuz! dedi.

Başelçi Maksimyen en önden, Prisküs arkasından ve adım atmakta zahmet çektiği görünen Vijilas da sonuncu olarak Attilâ'nın çadırına girdileri

Karmakarışık bir çadırdı. Dalgalı bir denizin kıyıya attığı parçalanmış bir gemi enkazı gibi yerde üstüste atılmış ve garip şekilleri birbirinin içine geçerek kaynamış eşya arasında oturacak hiç bir yer yoktu. Elçiler biraz şaşırdılar ve gözleri kararan Prisküs, evvveiâ hiç bir şeyi vâzıh göremedi.

Attilâ, dimdik ayakta duruyordu. Elçilerin çadıra girdiğini görmemiş gibi hiç kımıldamadı. Gözlerinin nereye baktığı da anlaşılmıyordu. Çadıra emin ve kat'î adımlarla giren Maksimyen bile ne yapacağını, nerede duracağını bir an şaşırmıştı. Nihayet üç Romalı, millî selâmlarıyla hâkanın önünde eğildi.

Attilâ, gene kımıldamadı.

Başelçi Maksimyen, Attilâ'ya doğru bir adım attı ve İkinci Teodos'un mektubunu Hunların hâkanına tevdi ettikten sonra:

- İmparator, Attilâ'ya sıhhat ve uzun ömür temenni eder, dedi.

Attilâ'nın vücudunda ve yüzünde gene bir hareket olmadı, yalnız alt çenesi ağır ağır açılırken, ağzından şu cevap çıktı:

- Benim için temenni ettikleri her iyi şey Romalıların olsun.

Hâkanla sefir arasında tercümanlık vazifesini Rustiçyüs yapıyordu.

Attilâ, bu cevabı verdikten sonra başını Vijilas'a doğru çevirerek sabit bakışlarını Romalının gözlerine mıhladı. Vijilas ürpermişti. Bu bakışın arkasından kopacak fırtınayı hissediyordu. Fakat başını önüne eğmeğe bile kuvveti yoktu. Ve karşısındaki ufarak siyah gözlerin yavaş yavaş büyüdüğünü, etrafının kalın bir beyaz dâire ile çevrildiğini ve büyük kafanın müthiş bir öfke ile gerildiğini gördü.

Attilâ'nın gözleri gittikçe büyüyordu. Prisküs de müthiş bir ânın yaklaştığını hissedenlerdendi ki, büyük bir korku ile ürpermeğe başlamıştı. Attilâ'nın başı dikiliyor, göğsü şişiyor, kanatları açılıp kapanarak soluyan yassı burnundan bir tulumba gibi vahşi ve gürültülü sesler çıkıyordu.

Nihayet başını Vijilas'a doğru biraz uzatarak, bir tabur insanın müşterek sesini andıran korkunç bir çığlıkla haykırdı:

- Mel’un köpek! Seni benim yanıma kim gönderdi, kim getirdi? Sen ki benim Anatolyüs ile sulh şartlarımı bilirsin. Gene pek iyi bilirsin ki Romalılar, kendi topraklarına kaçan Hun vatan hainlerini iade etmedikçe, bana sefir gönderemezler!

Vijilas, bir adım kadar geriye gidip sendeledikten sonra çatlak bir kamışın içindeki vızıltıyı hatırlatan âciz bir sesle cevap verdi:

- Bu şartlara tamâmiyle riâyet etmiş bulunuyoruz. İmparatorumuz Roma topraklarında bulunan vatan hainlerinin iadesini kabul etmiştir, bunun içindir ki on yedi kişi tevkif edilmiş ve buraya getirilmek üzere yola çıkarılmıştır. İmparatorumuzun mektubunda bu cihet yazılıdır. Şark imparatorluğunda mevcut hainlerin mikdârı bundan ibarettir.

Vijilas, cevabının son cümlesini daha yüksek ve daha kat’î bir sesle söylediği için, Attilâ’nın öfkesi en son haddine çıktı. Hunların hâkanı, ağır eşyayı devirebilecek dehşetli bir sesle haykırdı:

- Şimdi ben seni çarmıha gerdirir ve bu hayâsızca sözlerin için etlerini akbabalara yedirirdim ama, elçilerin hukukuna riâyet ediyorum. Roma topraklarında bulunan hainlerin listesi evvelce yapılmamış mıydı? Ne çabuk unuttunuz?

Sonra başını kımıldatmadan bağırdı:

- Rustiçyüs! Hâinlerin esâmîsini oku!

Rustiçyüs koynundan bir liste çıkararak adetleri on yediyi tecavüz eden hainlerin isimlerini okumağa başladı.[5]

Listenin okunması bitince elçilerin bir diyecekleri olup olmadığını anlamak için yarım dakika kadar bekleyen Attilâ, her birinin yüzüne ayrı ayrı baktıktan sonra, sesine hâkimiyetinin sükûnu gelerek ağır ağır söyledi:

- Şimdi sizlerin yapacağınız şey şudur: İmparatorunuza haber gönderiniz ve tarafımdan bildiriniz ki bila-istisna hâinlerin hepsini bana teslim etmelidir. Ben vaktiyle kölem olan bu adamların bana karşı silâh kullanmalarına ehemmiyet vermiş değilim. Bana ne zararları dokunabilir ve düşmana nasıl hizmet edebilirler? Benim ellerimden hangi şatoyu, hangi şehri koparabilirler? Fakat hiyânetlerinin cezasını vermek için bu adamların teslim edilmelerini istiyorum. Teodos’a böylece bildiriniz: Hâinleri teslim etsin, yoksa harb!

Şartlarını anlatırken Attilâ’nın sözünü dâima «yoksa harb!» kelimeleriyle bitirdiği Şarkî Roma’da meşhurdur. Bunu bilen elçiler

mülakatın bittiğini anlayarak hâkanı selâmladılar ve çadıra girerken muhafaza ettikleri sıra ile dışarı çıktılar

Dışarda birbirlerinin yüzlerine bakınca üçü de sararmış olduklarını gördüler. Arkalarından gelen Rustiçyüs dedi ki:

- Attilâ, imparatorunuzdan müsbet cevap gelinceye kadar sizi misafir telâkki ediyor ve resmî sıfatınızı tanımıyor. Mamaafih burada istirahatiniz temin edilecektir. Bu gece Attilâ'nın ziyafeti var. O vakte kadar sizi hücrenize götüreceğim.

Bu «Hücre» sözünden bir şey anlamayan elçiler Rustiçyüs'ü takip ederek sarayın arka kapısından içeriye girdiler ve ince tahta «pano»lardan mamûl duvarları siyah bir cila ile parıl parıl parlayan garip bir odaya ithal edildiler.

Rustiçyüs, oldukça soğuk bir nezâketle:

- Burada istirahat ediniz, ziyafet vakti size haber verilecektir, dedikten sonra kapıyı kapadı ve çıkıp gitti.

Yalnız kaldıklarına sevinen Romalı elçiler basit eşya ile döşeli odayı gözden geçirdikten sonra yorgun argın oturdular.

Prisküs, artık kendi zekâsına emniyetini kaybetmiş gibi mırıldandı:

- Anlayamıyorum, anlayamıyorum, bu Hunlara, hâkanlarına, sarayına, siyâsetine âit her şey esrar dolu, sana yaptığı muamele ne idi, Vijilas? Hâlbuki sen Attilâ'nın sana dâima nazikâne muamele ettiğini söyler dururdun. O ne öfkeydi: ödüm patladı. Ne dehşetli adam! Bak hâlâ dizkapaklarımın kemiği katılaşmadı. Korkumdan hâlâ bacaklarım eriyor.

Vijilas, başını arkaya dayamıştı ve korkusundan bembeyaz kesilmiş, baygın bir halde oturuyordu. Cevap vermeğe muktedir olmadığını hissettiren yorgun bir baş hareketi yaptı.

Vijilas, vaziyetlerini adamakıllı tehlikeli görüyordu. Odekon'un hâlâ görünmemesiyle Attilâ'nın öfkesi arasında meş'um bir münasebet buluyor, suikast plânlarının Attilâ'ya haber verilmiş olmasından epeyce şüphe ediyordu. Fakat başelçiye sezdirmemek mecburiyetinden dolayı bu mes'eleyi Prisküs'le konuşması ve dertleşmesi mümkün değildi. Bu öldürücü şüphesinde yapyalnız kalmak, içini boşaltamamak, yanındakinden fikir ve kuvvet alamamak Vijilas'ı deli edecekti. Şakaklarından ter dökülmeğe başladı.

Prisküs'e manidar bakışlarla sordu:

- Bu Odekon hiç görünmedi. Kayboluşuna mânâ veremiyorum.

Artık Prisküs de tehlikeyi hissetmeğe başlamıştı. Evvelce Vijilas'ın vesveselerinden ibaret zannettiği ele verilmiş olmak korkusu, onu da yakalamıştı.

Bu sırada duvardan bir pencere açıldı ve çerçevenin murabbaında, altı yaşında bir çocuk kadar kısa boylu, kambur, yusyuvarlak burnu kıpkırmızı bir çengele benzeyen, büyük ağızlı, büyük elli ayaklı, korkunç bir mahlûk, bir galat-ı hilkat göründü; sivri ve uzun dişlerini göstererek sırıtıyor, garip sesler çıkarıyordu.

Sonra kayboldu ve pencere kapandı. Elçiler Vijilas'a sordular:

- Bu ne?

- Bu, Attilâ'nın soytarısı Zerkon'dur. Yirmi seneden beri dünyanın bir ucundan öteki ucuna ve bir efendiden öteki efendiye gider, yuvarlanır durur. Afrikalılar onu Roma generali Aspar'a hediye etmişlerdi. Aspar onu Trakya'da kaybetti. Cüce, Hunların eline geçince Attilâ'nın huzuruna çıkarıldı. Hunların hâkanı, evvelâ bu musîbetin yüzünü görmek istemediği için onu, Attilâ'nın kardeşi Bleda yanına aldı. O öldükten sonra musîbet cüce, Attilâ'nın malı oldu.

Vijilas biraz durarak, hatırına fena bir şey gelmiş gibi yüzünü buruşturarak ilâve etti:

- Fakat soytarının bu alayından kuşkulanıyorum. Durun bakalım.

Hemen yerinden kalkarak oda kapısına koştu, fakat kilitli idi.

Vijilas elçilere ayrı ayrı bakarak:

- Bizi hapsetmişler! diye bağırdı.

Evvelâ Prisküs yerinden fırladı, sonra da arkadaşlarının korkusuna sirâyet tarikiyle yakalanan başelçi ayağa kalktı ve birbirlerine bakıştılar.

Prisküs, ovaya nazır bir pencereye doğru yürüdü. Ve ötekileri çağırdı:

- Bakın! Aşağıda nöbetçiler dolaşıyor! Galiba bizim için.

Hava kararıyordu. Güneş odadan tamâmiyle çekilmiş ve gece karanlığı, süratini hissettirmeden sinsi bir hücumla bütün boşlukları doldurmağa başlamıştı. Elçiler birbirlerinin ancak beyaz taraflarını görüyorlardı.

Vijilas, tam bir yeisle:

— Mahvolduk! dedi.

Hepsi birden ovaya bakıyorlardı. Güneş tamâmiyle çekilmiş ve karanlık basmış olmakla beraber, çadır direklerinde, harb levâzımatının madenî parçalarında, su birikintilerinde mavi donuk panltılar vardı ve

bunlardan havaya gayet hafif, soluk ve esrarlı bir ışık dağılarak ovaya görülen değil tahayyül edilen bir manzara inceliği ve güzelliği veriyordu.

Birdenbire odanın kapısı açıldı ve kalın bir ses elçileri uyandırdı:

- Geliniz!

Üçü de şaşırarak oda kapısına döndüler ve bir adım atamadılar. Dehlizlerden gelen titrek ziyaların önünde bir adam gölgesi görüyorlardı ve yüzünü tanıyamadılar. Bu adam onların diliyle söylüyordu:

- Gelsenize... Ne kadar yabancı duruyorsunuz? Vijilas!... Haydi sen rehberlik et! Sarayı tanırsın! Bu gece Attilâ'nın ziyafetine davetli değil misiniz? Şimdi oraya gideceğiz.

Elçiler, Odekon'un sesini tanıdılar ve Prisküs'le Vijilas, bir uçuruma yuvarlananların ellerine geçen dal parçasına sarılmalarındaki tehâlükle Odekon'a atıldılar.

Viijlas, tıkanmış nefesini boşaltarak bağırdı:

- Sen misin Odekon?

Fakat o kadar seviniyordu ki, arkadaşına sitem edemedi ve hep birden odadan çıktılar.

Dehlizlerde ve divanhanelerde Odekon'la pek az konuşarak dosdoğru ziyafet salonuna girdiler.

Burası meş'alelerle tenvir edilmiş, her biri dört beş kişinin oturmasına müsait alçak sıralarla çepçevre ihata edilen büyük bir sofra idi. Sıraların üstünde kıymetli dokumalarla örtülü ve önünde gümüş, altın içki kadehleri, çanakları parıldayan küçük masalar vardı. Bu örtüler alacalı bulacalı halı işlemeleriyle Roma'da ve Yunanistan'da düğün ve ziyafet merasiminde kullanılan «Talâmi»lere benziyordu.

Salonun her tarafı davetlilerle doluydu, fakat elçiler Attilâ'yı gözleriyle nafile yere aradılar.

Herkes alçak sesle konuştuğu için havada bir mırıltı uçuyordu. En başta sağ taraftaki peykede başvekil Onejes ve karşısında da Attilâ'nın iki oğlu oturuyordu. Elçilere sol taraftaki masayı ve peykeleri tahsis etmişlerdi ki, derece itibarıyla ikinci addolunuyorlardı.

Yerlerine oturan elçiler, mütecessis gözlerini tekrar dört bir tarafa çevirerek Attilâ'yı aradılar, bunu hisseden Odekon kulaklarına fısıldadı:

- Daha gelmedi. Neredeyse çıkar.

Birkaç dakika daha geçmişti. Ansızın mırıltılar kesildi ve herkes birdenbire ayağa kalktı. Sağdaki duvarda büyük bir perde açılmış ve

meydana mühim bir manzara çıkmıştı. Yarım metre kadar yüksek, sahneye benzer bir yerde Attilâ'ya mahsus bir sofra ve yatağa benzer bir sedir görünüyordu. Attilâ, bu sedirde bağdaş kurmuştu ve yanındaki alçak sofrada bir tahta kadehle bir de tahta tabak vardı.

Başvekil Onejes yerinden kalkarak Attilâ'nın yanına ağır ağır gitti ve hürmetkârâne bir tavırla ayakta durdu.

Başvekilin bir işareti üzerine bütün davetliler yerliyerlerine oturmuşlardı.

Attilâ bağdaş kurduğu yerden hiç kımıldamadı ve kimseye ne selâm verdi, ne de selâm aldı.

Herkes iyice yerliyerlerine oturduktan sonra Attilâ' nın sâkisi kendisine şarap dolu bir kadeh verdi. Hâkan bunu birinci mertebedeki davetlinin şerefine içmişti, o davetli de ayağa kalkarak Attilâ'yı selâmladı ve kadehini içti. Kendilerine sıra gelen elçiler de aynı surette hareket etmişlerdi. Bütün davetliler, mertebe sıralarıyla Attilâ'yı böylece selâmladılar.

Bu merasim bittikten sonra tablakârlar ellerinde yemek tepsileriyle içeri girdiler.

Yalnız Attilâ'nın masasına tahta tabakla bir tek et yemeği ve tahta kadeh kondu; öteki insanların hepsine gümüş veya altın tabaklarla türlü türlü yemekler veriliyordu.

Bu ilk yemek tevziinden sonra sâkiler tekrar her davetlinin önüne koşarak kadehlerini doldurdular ve birinci selamlaşma merasimi aynen tekerrür etti.

Ondan sonra birincisinden büsbütün farklı yemekler geldi ve kadehler gene Attilâ şerefine boşandı; üçüncü sefer de tatlılar geldikten sonra bu merasim bir kerre daha tekerrür etmiş ve davetliler artık kadehlerini üst üste boşaltmağa başlamışlardı.

Davetliler için bir yudumda bütün kadehi yuvarlamak lâzımdı; çünkü dâima dudağının ucuyla bir damla şarap içen ve hep ayık kalan Attilâ, etrafındakilerin sarhoşluğu ile eğlenmekten hoşlanırdı.

Başvekil Onejes, Attilâ'nın bakışlarından aldığı bir emirle asasını kaldırınca, ellerinde rübab ve nakkaareye benzeyen sazlarla iki şâir ortaya çıktılar ve neşîde inşadına başladılar.

Bu neşîdeler, bütün davetlileri hezeyan derecesinde coşturmağa sevketmişti. Başlar yükselip düşüyor, gözler parlayıp sönüyor, vücutlar

kalkıp oturuyor ve her çehre başlıbaşına seyredilecek garip ve ehemmiyetli bir manzara alıyordu.

Prisküs, birçok davetlilerin gözlerinden yaş geldiğini, gençlerin arzu ile, ihtiyarların maziye hasretle ağladıklarını gördü.

Sonra kambur ve cüce Zerkon ortaya çıkarak birtakım maskaralıklarla davetlileri güldürdü.

Bütün bu cümbüş içinde Attilâ son derece ağır ve hareketsiz durmuştu; ağzından çıkan hiç bir kelime, hiç bir tavır, çehresinin hiç bir kımıldanışı yoktu ki, muammalı şahsiyetinin bir tarafını ifşa etsin.

Yalnız, o sırada en küçük oğlu Erlâk içeri girmiş ve babasına yaklaşmıştı; o zaman Attilâ'nın bakışlarında bir şefkat parıltısı göründü, iki parmağıyla çocuğunun yanağını tutarak onu yanına oturttu.

Attilâ'nın çehresindeki bu ânî değişikliğe dikkat eden Prisküs yanında oturan Odekon'a bunun sebebini sordu:

Odekon kimseye duyurmamak için büyük bir ihtiyatla anlattı:

- Attilâ fala çok inanır. Kâhinler ona demişlerdir ki, öteki çocuklarında kendisinin zürriyeti devam etmeyecektir. Fakat Erlâk Attilâ'nın neslini idâme ettirecektir.

Cüce Zerkon yeniden maskaralıklara başlamışsa da davetlilerin çoğu sarhoşluklarını gizleyemeyecek bir hâle gelerek peykelere uzanmışlardı.

Perdesi kapanmak suretiyle Attilâ ortadan kaybolmuş, Odekon da bir bahane ile elçilerden ayrılmıştı.

Romalılar, artık ne yapacaklarını hiç bilmeyerek ve yeni bir kılavuz bekleyerek şafak sökünceye kadar oturdular.

Nihayet onlara doğru tanıdıkları iki kişi yaklaştı:

- Bizi takibediniz! dediler.

Uykuları gelen elçiler bu adamların arkasından giderek ziyafet salonundan çıktılar ve gene meş'aleleri yarı sönmüş, loş dehlizlerden, divanhanelerden geçerek bir odaya girdiler. Burası ilk girdikleri odadan daha çıplak bir hücre idi.

İki Hun, Romalıları oraya soktuktan sonra, kapının eşiğinde, âdeta hakaret edici tavırlarla şu sözleri söylediler:

- Attilâ'nın emriyle bu dakikadan îtibâren mevkufsunuz. Hakkınızda bir karar verilinceye kadar buradan çıkmayacaksınız.

Sonra kapıyı kilitleyerek, tahta kunduralarının gürültüleriyle uzaklaştılar.

Attilâ ziyafetten ayrılınca sarayda kendi dâiresine girdi ve yanındaki adamlarına emir verdi:

- Başvekil Onejes'i çağırınız! Odekon da gelsin.

Biraz sonra Onejes'le Odekon geldiler. Attilâ büyük bir sofranın ortasında ve ayakta duruyordu. Attilâ kat'î cümlelerle:

- Onejes! dedi, elçileri tevkif ettireceğim; fakat mel'un Teodos'un bana bir suikast tertip ettiğini ve o maksatla buraya elçiler gönderdiğini bütün cihana isbat etmek lâzım. Odekon'un bu suikasti bana haber vermesi kâfi değildir. Elçiler inkâr edeceklerdir; biz ne yapalım ki, bunların alçakça niyetlerini isbat ile ortaya çıkaralım? Söyle bakalım?

- Kendilerine îtiraf ettiriniz!

- İşkence ile mi?

- Hayır, korku ile.

Attilâ, Odekon'a döndü:

- Maksimyen'in suikasttan haberi yok değil mi?

- Hayır, başelçi namuslu bir adam olduğu için onu hey'etin başına getirdiler. Eğer suikast meydana çıkacak olursa Romalılar bütün cihana soracaklar: «Maksimyen gibi dürüst bir adamdan bu alçaklığı ümit eder misiniz?» diyecekler ve suikastı inkâr edecekler. Buna mâni...

Odekon sözünü bitirmeden Attilâ, ayağını yere vurarak uşaklara bağırdı:

- Elçileri buraya çağırınız!

Onejes ve Odekon, başlarını önlerine eğmişlerdi; ancak pek büyük bir öfke ile yahut da harb gibi mühim bir şeye karar verdiği vakit Attilâ'nın ayağını yere vurduğunu bildikleri için ehemmiyetli bir sahneye hazırlanıyorlardı.

Elçiler geldiler.

Üçü de bir sıraya dizilerek millî selâmlarıyla Attilâ'yı selâmladılar. Başelçi Maksimyen ciddî ve muğber, Prisküs düşünceli ve me'yus, Vijilas, apâşikâr surette medhûş görünüyor.

Attilâ, elçilerin ortasında duran Vijilas'a bağırdı:

- Yaklaş!

Ve kılıcının ucuyla yerde işaret ettiği noktaya kadar Vijilas'ı getirdi.

Sonra ikinci bir emir verdi:

- Diz çök!

Vijilas kısa bir tereddütten sonra diz çöktü: Attilâ kılıcını çekerek haykırdı:

- Mel’un köpek! Şimdi seni iki parçaya ayırarak Attilâ’yı öldürmek isteyenlerin âkibetini bütün cihana göstereceğim. Yahut her şeyi ağzınla anlat, çabuk cevap ver, hangisini istersin?

Vijilas, secdeye benzeyen bir hareketle, yere bir derece daha çöktükten sonra:

- Anlatacağım! dedi.

Ve Attilâ’nın emriyle ayağa kalktı:

Kılıcını dâima havada tutan Attilâ bağırıyordu:

- Suallerime cevap ver: Suikast evvelâ kimin aklına geldi?

Vijilas, sual biter bitmez bir saniye gecikmeden cevap verdi:

- Başvekilimiz Krizafyüs’ün.

- Krizafyüs düşüncesini evvelâ kime açtı?

- Bana.

- Sen ona ne dedin?

- «Olabilir.» dedim, «Hunların elçisi Odekon aramızda bulunuyor ve Kostantiniyye’nin servetine, güzelliğine imrendi, onu kandıralım.» dedim.

- Sonra ne yaptınız?

- Krizafyüs’le beraber imparatorumuzun yanına çıktık, meseleyi bir kerre de ona anlattık.

- Fikri beğendi, «Fakat Odekon ikna edilmek şartiyle» dedi.

- Sonra ne yaptınız?

- İmparator bizim yanımızda Odekon’u huzuruna çağırdı, evvelâ ona iltifat ederek sordu: “Ey... Söyle bakalım Odekon cenapları? Kostantiniy-ye’yi nasıl buldun?” dedi. Odekon, gıpta saçan gözleriyle: “Hârika! Hârika!” cevabını verdi. İmparator gene sordu: “Bu saraylara ve altınlara kavuşmanın senin elinde olduğunu biliyor musun?” dedi. Odekon: “Hayır!” cevabını verdi. İmparator gülümseyerek: “Evvelâ bil ki,” dedi, “bu mümkündür. Fakat bir şartla: En büyük düşmanımızın hayatı pahasına!” Odekon, imparatorun maksadını anladığını işrâb eder bir hareket yaparak: “Hay hay!” dedi, sonra ciddî bir tavırla ilâve etti: “Ben bir Hun’um, fakat ben de onun düşmanıyım.” İmparator, bu cevaptan memnun olduğunu gizlemeyerek Odekon’u tahsin etti. O vakit hepimiz birbirimize biraz daha sokulduk ve suikastın nasıl olabileceğini düşündük.

Vijilas, Maksimyen’in niçin bu hey’ete reis intihap edildiğini, Odekon’un Attilâ’yı nasıl öldüreceğini, velhâsıl bu teşebbüse âit tasavvurların hepsini anlattı.

Attilâ Odekon’un anlattıkları ile Vijilas’ın ifşaatı arasında fark göremeyince söylenen şeylerin doğru olduğunu anlamıştı.

Adamlarına kâğıt kalem getirmelerini emretti. Vijilas’a da bir köşeye oturmasını işaret ederek:

- Haydi bu itiraflarını yaz ve imzala! dedi.

Vijilas, itiraflarını yazmış ve imzalamıştı; Mak simyen’le Prisküs de bu îtirafâtın altına şu cümleyi yazdılar ve imzaladılar: *«Hey’etimizden Vijilas’ın bu îtirafâtına şahidiz.»*

Attilâ, ancak bu muamele bittikten sonra kılıcını kınına koymuştu. Elçilerin hücrelerine kapatılmalarını emrederek süratle ayrıldı. Sarayın kapısına koştu, atına bindi ve şafak sökerken, ovayı dörtnala geçti.

Vadiyi, ovayı, nehri geçti, on beş yirmi dakikalık yoldan sonra küçük bir kulübenin önünde atından indi.

Kapının önünde cüce Zerkon duruyordu. Onu kenara iterek hızla içeri girdi ve kulübenin odasında, bir sedirin üstünde oturan güzel bir kadına yaklaştı. Yumuşacık, incecik, âdeta bir çocuk sesiyle kadına:

- Affet! dedi, geç mi kaldım?

Bu kadın esmer tenli, uzun siyah saçları ormanların ve çöllerin esrarlı râyihalarıyla dolu, parlak siyah gözleri için için yanan ve bir buhurdan gibi tüterek yanında bulunanların başlarını göze görünmez ince bir afyon dumanıyla saran, tatlı ve rehâvetli «Onorya» idi. Garbî Roma’nın bu ihtiraslı ve maceralara âşık prensesi, fersahlarla uzaklardan, dağları, dereleri aşarak, gizlice Hun topraklarına girmiş, üç haftadan beri bu kulübede yaşıyor, fecirle beraber odaya giren Attilâ ile her yirmi dört saatte bir orada buluşuyordu.

Hun imparatoru sedirin yanında, yerde duran bir posta boylu boyuna uzanarak, başını Onorya’nın dizleri kenarında sedirin üstüne koydu ve pamuk gibi yumuşak bir sesle tekrar etti:

- Affet Onorya! Geç kaldım. Fakat dinle: Şark’ın Teodos’u beni öldürmeği kurmuş; vaktiyle yanımda bulunen Romalı Vijilas’ı bu işe memur etmiş; namuslu bir elçinin maiyetinde bana gönderdi; aralarında bulunan bir adam bana suikastı haber verdi; yarım saat evvel onları yakalattım. Cürümlerini itiraf ettirdim ve imzalattım, artık dünyaya karşı

bundan sonraki hareketlerimden tamamiyle gayrimes’ul sayılacağım. Söyle bana Onorya ne yapmamı istersin?

Onorya’nın incecik parmakları bir çalılığa giren kedi yavrusu gibi, Attilâ’nın sert saçları arasına sokularak yumuşak ve mağrur adımlarla yürüyordu.

Attilâ’nın yüzüne doğru eğildi ve yanaklarıyla gözlerinin ateşini ona yaklaştırdı. Hâkanın bir bûse almak için uzanan dudakları Onorya’nın güzel başını kaçırmıştı.

Attilâ tekrar etti:

- Onorya! Söyle bana, ne yapmamı istersin?

Kadın cevap vermedi. Boş kalan eli yavaş yavaş Attilâ’nın elini aradı, buldu... Dizgin ve kılıç kabzası tutmakla nasırlanmış bu kaba cengâver eli, göğsüne kadar götürerek, yumuşacık ve ipekli bir et yuvarlağı üstünden geçirdi, kalbinin üstünde sert bir noktada durdurdu. Attilâ’nın parmak uçları, dört köşe küçük bir kutuya değmişti.

Onorya’nın sesi ilk defa olarak çıktı:

- Al onu!

Hâkan, küçük kutuyu kadının göğsünden dışarı çıkardı. Onorya, kutuyu Attilâ’nın elinden almış, parmaklarının ucunda tutuyor ve saçları, fırtına ile dağılarak ormanlarda koşan bir çıplak bakirenin kızgın tebessümüyle gülümsüyordu.

- Bil bakayım, ne var bunun içinde? diye sordu.

Attilâ merakla dikilmişti; Onorya’nın parmaklan arasında duran lâcivert atlastan kapaklı küçük kutuya gözlerini dikerek düşünüyordu:

- Bir tılsım! dedi.

Onorya, cevap verdi:

- Evet, bir tılsım! Bak!

Ve kutuyu açarak içinden bir halka çıkardı. Attilâ’nın gözleri altın parıltısını yutuyordu. Tılsımlara dâima inanan Hun hükümdarı, titreyerek biraz daha doğrulurken gözlerini halkadan hiç ayırmamıştı.

Onorya, Attilâ’nın elini tutarak kaldırdı ve parmağına yüzüğü geçirdi:

- Sana şimdi cevap veriyorum, dedi. Ne yapmanı mı istiyorum? Dinle! Bu yüzük senin tılsımındır. Bu seni bana ebediyen bağlıyor. Fakat dünyayı zaptetmedikçe ve kudretini benimle paylaşmadıkça bana mâlik olamayacaksın!

Cihanın en mağrur ve mahir süvarisine emir veren bu kadın, davul sesi ve kılıç şakırtılarıyla çıldıran ihtirasını ancak bir suretle, dur-duraksız bir kavmi cenklere teşvik etmek suretiyle, tatmin edebileceğini hissettiren azametli ve hâkim bir tavırla omuzlarını ve başını yükseltmişti.

Attilâ başını Onorya'nın dizlerine kapadı ve derinlerden gelen bir sesle:

- Böyle olacak! dedi

Gürbüz boynunun adaleleri bir çocuk itaatiyle yumuşayarak başını hareketsiz bırakmıştı.

Bu baş, yavaş yavaş, dizlerin hizasından yere kadar indi ve Onorya'nın ipekli ayaklarının arasına düştü.

Sonra birdenbire o ağır baş ve gürbüz vücut bir sıçrayışta çabucak doğruldu, ayağa kalktı. Attilâ'nın cephesi pencereden içeriye giren sabah güneşiyle tam karşı karşıya gelmişti. Gözlerinde çelikle ateş karışıyordu. Avucunu kılıcının kabzasına koydu:

- Böyle olacak! diye bağırdı.

Sonra ağır ağır yürüyerek Onorya'nın yanına oturdu:

- Dünya senin ve benim olacak! dedi.

Onorya'nın bakışları, bir uçurumun kenarını tırmanan yılanlar gibi Attilâ'nın gözlerinin içine süzülerek yürüyordu. Kavimleri harblere sürükleyen ve kılıç şakırtılarına doymayan, bu dünyada büyük hareketlerden ve gürültülerden asla korkmayan bu kadının bakışları orada müthiş tesirini artırıyordu.

Attilâ ve o, bir müddet kımıldamadılar.

Sonra Hâkan, birdenbire yerinden fırladı, gözlerinin içinden gelen bir işaretle kadını selâmlayarak bir fırtına hızıyia kulübeden çıktı.

Kapıda, başı midesi hizasında sallanan cüce Zerkon, Hâkanı selâmlıyordu.

Attilâ hayvanına atladı ve ufka doğru havalandı.

Sabah güneşi dimdik ışığıyla gözlerinin tâ içine giriyor, fakat onları kamaştıramıyordu.

Bu gözler uzaklara, çok uzaklara bakıyordu; bu gözler uzakları, çok uzakları görüyordu.

*

* *

Attilâ'nın zevcesi Kerka'nın da haftalardanberi gözüne uyku girmiyordu. Pencerenin önünde oturuyor, fecrin ilk aydınlığında Hâkanın atına binişini, vadiyi geçtikten sonra ovadan ufka doğru atılışını ve nihayet uzaklarda, tâ uzaklarda, bir parmak kadar küçülerek ufkun pembe uçurumunda kayboluşunu seyrediyor, o geri dönünceye kadar her an renkleri değişen ovadan gözlerini ayırmıyordu.

Haftalardanberi Kerka dikkat etmişti ki, Attilâ fecirle saraydan çıkıyor, ufuklara doğru uçuyor ve bir iki saat sonra, atının üstünde yorgun argın, başı biraz öne düşük, ağır hülyâ zamanlarında yaptığı gibi gözleri yarı kapalı, rahvan yürüyen hayvanının salıntılarına vücudunu bırakarak geliyordu

Bu dörtnala gidiş ve yorgun dönüş neden? Bu her sabah aynı saatta Attilâ'nın demir gövdesini yumuşatan ve gözlerini süzdüren hayâl nedir? Bu vakit nereye gidip geliyor?

Kerka, bunları merak etmiş fakat cevap alamayacağını bildiği için Attilâ'ya sorup da öğrenmemişti. Sarayda Attilâ'nın, zevcesinin, çocuklarının dâireleri bir bahçe içinde ayrı ayrı evlerden ibaret olduğu için, Hun Hâkanı, bu esrarlı sabah gezintilerinden dönüşte kendi dâiresine giriyor ve haftalardan beri, geceleri, zevcesiyle temas etmiyordu.

Kerka, beş altı gündür, gizliden gizliye tahkikat yaptırmıştı. Şayia kabilinden haber aldı ki, Garbî Roma imparatorlarından Üçüncü Valantinyen'in kız kardeşi ve Plasidi'nin kızı Onorya Attilâ'yı görmek için memleketinden kaçarak Hun topraklarına gizlice gelmiştir. Kerka, bu kızın bir cihangiri teshir edecek derecede çılgın, maceraperest, ateşîn olduğunu biliyordu; çünkü onun daha ilk bulûğ çağlarında sergüzeştlere atıldığı, hattâ bir aralık Garbî Roma'da hapsedildiği meşhurdu. Ailesine müthiş bir kin besleyen bu çılgın bakirenin, kendisini Attilâ'nın kolları arasına atması mümkündü.

Attlâ'nın zevcesini müthiş bir kıskançlık kemiriyordu; vakıa kocasının ihaneti yeni bir şey değildi; hiç bir gün kadınsız yaşamayan, her gün yeni bir maceraya atılan, hattâ Kerka'nın üstüne yüzlerce defa, bilâ-mübâlâğa yüzlerce defa evlenen ve bir millet teşkil edecek kadar çok çocukları dünyaya gelen Attilâ'nın, artık bu zevcesinde kıskançlık duygusunu tamâmiyle öldürmüş olması icâbederdi. Fakat Hun hâkanı yüzlerce, binlerce kadın arasında dâima Kerka'yi tercih etmişti; bu zevcesi onun gözdesiydi; kraliçe o idi; Attilâ yalnız onun çocuklarına veraset hakkı

veriyordu; henüz hiç bir rakîbe zuhur etmemişti ki, onun elinden bu imtiyazı alabilmiş olsun.

Kerka bu sefer Onorya'dan korkuyordu; o esmer tenli ve gözlerinde siyah yangınlar tutuşan çılgın ve ateşîn kızın ne yaman bir rakîbe olduğunu hissediyordu.

Dirseğini pencere kenarına dayayarak, uykusuz başını avucunun içine koymuş, yorgun ve melûl gözlerle her sabah Attilâ'nın güneşle beraber ufuktan yükselerek saraya dönüşünü bekleyen Kerka'nın yanakları ıslaktı. Her sabah fasılasız ağlıyordu.

O sabah da Attilâ hayvanın rahvan yürüyüşüyle vadiyi ağır ağır tırmanıyordu.

Kerka, ansızın içine doğan bir kararla pencerenin önünden ayrılarak evinin kapısı önüne çıktı. Attilâ'yı karşılamak istiyordu. Bu istikbalin onda uyandıracağı memnuniyetsizliği bilmekle beraber, ne olursa olsun ona yaklaşmak, üstündeki bir işaretten hakikati anlamak için zabtolunmaz bir arzu duymuştu.

Attilâ kendi dairesinin önünde atından inince, Kerka ona doğru koştu, birdenbire hıçkırarak ona çılgın bir âşıkane tehalükle sarıldı ve bir kelime söyleyemedi.

Attilâ, zevcesinin başını göğsü üstünde sıkarak saçlarını okşamaya başladı:

- Kerka... Kerka... Benim bir tanem... diyordu.

Attilâ'nın, zevcesiyle ilk aşk günlerindenberi her samîmî nevâzişinde tekrar ettiği cümle bu idi Kocasında ümit etmediği bu sevgiyi bulan Kerka, bütün kadınlar gibi zaafın azamîsinden, cesaret ve kudretin azamîsine geçerek Attilâ'ya sordu:

- Nereden geliyorsun?

Kadınların bazen en küçük nevâzişle kendilerini en büyük şeye muktedir bulacak kadar şımardıklarını bilen Attilâ, zevcesine selâhiyetinin haddini bildirmek için birdenbire dikildi ve buz kesildi. Yüzünün biraz evvelki yorgun ve yumuşamış adaleleri gerilmiş ve bir çelikten maske salâbetiyle ruhunu örtmüştü. Cevap vermedi. Saraya girmek için bir hareket yapacağını ve ayrılacağını hisseden kadın, ona bir daha sarılmak istemişti, fakat Attilâ'nın sert elleri onu bileklerinden yakalayarak kollarını ayırdı.

O vakit kadının bütün vücudu isyanla uzamıştı. Öfkesinin vücudunda tezahürünü kocasına daha iyi gösterebilmek için bir adım geri çekildi ve

bağırmağa cesaret etti:

- Niçin cevap vermiyorsun?

Attilâ, arkasını dönmüş ve saraya doğru yürüyordu. Kerka, bir geyik sıçrayışıyla sarayın kapısına koştu, kollarını açarak medhali kapadı ve Attilâ'nın yolunu keserek bağırdı:

- Dur! Bana cevap vermeden yahut cenazemin üstünden yürümeden geçemezsin!

Attilâ durdu ve zevcesini makul olmağa sevkedecek halim bir tahakkümle emretti:

- Kerka, çekil!

- Cevap ver!

Attilâ kararını vermek için bir tereddüt lâhzası daha geçirerek gözlerini önüne eğerken, kadın her cümlesi bir hıçkırıkla mücâdele eden sözlerini boşalttı:

- Cevap vereceksin. Sana yegâne çocuklarının anası olarak soruyorum. O çocuklar benden çıktılar ve senin vârisindirler. Yarın bu topraklara onlar hükmedecekler, onlar senin ismine lâyık bir imparatorluk idare edecekler... Senin ebediyetin benim karnımdan doğmuştu, sen bana hakaret etmezsin, sen benim suâlimi cevapsız bırakmazsın. Bana bu cesareti veren gene sen ve senin bana verdiğin aşktır, onun için yolunu kesiyorum, bana cevap vermedikçe seni bırakmıyorum... Bana kolunun kuvvetiyle değil, kalbinle hücum edersen korkarım, yoksa üstüme yürü, etlerimi parçala, kanlı vücudumun üstünden geç, bundan korkmam, Attilâ! Hunların atnalları altında yüz binlerce insan parçalandı, hiç birinin mezarı yoktur, onlara acıdığım için onlar gibi ölmekten korkmuyorum, beni de parçalayabilirsin. Ben yirmi gündür uyku uyumuyorum ve penceremin önünde senin her sabah ufuklara gidip gelişini seyrediyorum. Yirmi günde çektiğim azap bir defalık ölümden fazladır.

Attilâ, kımıldamıyordu. Kadın feveranları bitmeden hiç bir şey söylememek ve hiç bir hareket yapmamak icâbettiğini biliyormuş ki, zevcesinin içini tamâmiyle boşaltmasını bekledi.

Kadın öyle bir coşkunlukla söylüyordu ki, arada bir cümlesini bitirmeğe nefesi yetişmiyor ve yüzü kıpkırmızı kesiliyordu:

- Senin ismin o kızın ismiyle bir arada söylenmemelidir; anasının babasının, milletinin lanetine uğramış bir pespaye sana lâyık mıdır? Hunların kulaktan kulağa fısıldaştıkları şey hep budur: Attilâ'yı Garbî

Roma'nın bir fahişesi esir ediyor, aslanımızın pençesini söküyor... diyorlar. Geceleri şu bir karış ötedeki vadiye karanlık basınca, bir çadırdan öteki çadıra giden şayialar senin ismini küçültüyor... Attilâ! Attilâ'nın karısını dinle, Attilâ'nın çocuklarının anasına inan! Senin tam eşlerini doğuran kadının sözlerine kulak ver! Onorya gibi yüz kadın senin sarayında câriye olmuşlardır; onlar daha güzeldirler, hiç biri ana baba lanetine uğramamış ve zindanlara tıkılmamıştı Bu deli kızın mâzîsini bilmiyor musun? Babası Plasidi'nin, oğlu Valantinyen'e söylediğini unuttun mu? *«Bir yılan besleyen aynı meşime-i mâderîde sen nasıl oldu da zehirlenmedin?»* dememiş miydi?

Onorya bir kara çıbandır. Hun topraklarına gizli gizli sokuldu, senin damarlarına akıtacağı zehirle Hunları öldürmek istiyor. Şarkî Roma suikastçılar gönderirken, Garbî Roma da bir fahişenin eliyle senin hayatına kasdetmek niyetindedir... Güneşin doğduğu ve battığı cihetlerden şüphe et, şarkta ve garpta seni öldürmek istiyorlar; Odekon sana nasıl Vijilas'ın maksadını haber verdiyse, ben de sana Onorya'nın uğursuz niyetini bildiriyorum. Kendini koru! Güneşin doğduğu yerden geldin ve battığı yere kadar giderek bütün dünyayı fethedeceksin! Sen Garbî Roma'ya bir damat gibi değil, cihangir olarak girmelisin!

Kerka'nın nefesi tükendi.

Attilâ, hafifçe başını kaldırarak sordu:

- Söyleyeceklerin bitti mi?

- Bitmedi. Fakat bundan sonrası aşkıma dâirdir. Artık sana hasretimi, yirmi gündür seni ne kadar özlediğimi söylemek istiyorum. Bu daha uzun sürer. Haydi bana misafir olarak gel. Attilâm, bugün benim olsun.

Attilâ, ağır ağır yaklaştı ve zevcesini kucaklayarak bir elini dudaklarına götürdü:

- Şimdi kaabil değil... Yorgunum... Bu gece gelirim! dedi.

Bu vaat kadını tatmin etmişti. Fakat Attilâ'nın eli aşağı inerken kraliçe, parmağında sarı bir parıltı görerek sıçradı:

- Bu ne?

Kadının gözleri, Attilâ'nın parmağındaki altın halkanın ışıklarıyla gıdıklanarak büyüyor, kırpılıp açılıyordu. Birdenbire kocasının elini yakalayarak halkayı gözlerine yaklaştırdı:

- Bu ne? diye tekrar bağırdı.

Attilâ şiddetli bir hareketle silkinerek saraydan içeri girmek istemişti, fakat kapıyı tutan kadın:

- Öldür beni! diye haykırdı.
Attilâ, en büyük şefkatle en büyük öfkeyi birleştiren sesiyle ihtar etti:
- Kerka!
Kadın, kanı çekilen yüzünde bir çürük lekesi gibi görünen uçuk ve titrek dudaklarını ısırdıktan sonra bağırdı:
- Öldür beni, öyle geç!
Attilâ, kraliçeyi iki bileğinden de yakaladı ve şiddetli bir hareket yapmadan evvel, son defa ihtar ediyormuş gibi, zabtolunmuş bir öfke ile:
- Kerka, dedi, benim hayatıma karışma, o vakit seni dâima seveceğim, dâima benim bir tanem ve benim kraliçem olacaksın, benim hayatıma karışma. Attilâ bir fahişe tanımıyor ve onun zehirlerini yutacak kadar budala değildir. Korkma! Ben Şark'ı tanırım, çünkü oradan geliyorum; Garb'ı da tanırım, çünkü oraya gideceğim. Dostumu ve düşmanımı da tanırım ve ikisine karşı da siperim var: kalbim ve kılıcım! Hayatım emindir. Hiç bir kadın beni zaferden menetmeye muktedir olmamıştır ve olamaz. Git yat! Güzelce uyu... bu gece beni bekle!
Kraliçe, Attilâ'nın boynuna atıldı ve hıçkırarak:
- Söyle! Bu halka nedir?... Yoksa uyuyamam, dedi.
Fakat Attilâ, kuvvetli bir hareketle çekilmişti. Kraliçe, artık bütün kuvveti kesilmeye başlayan parmaklarıyla onun göğsüne tutundu:
- Söyle! diye yalvardı. Hıçkırarak, sordu:
- Ona nişanlandın mı?
Attilâ, kendini güç zabtettiğini sezdiren yutkunmalarla cevap veriyordu:
- Sus! Çekil! Birdenbire bana fena bir şey yaptırma! Sana bundan fazla merhamet edemeyeceğimi anlıyorum.
- Söyle! Yalnız bunu söyle! Ona nişanlandın mı?
- Ellerini çek!
Kraliçenin dermanı kesilmiş, vücudu yavaş yavaş düşüyor ve parmakları Attilâ'nın göğsünden kalçalarına doğru vücudunu tırmalayarak iniyordu.
Hafif bir sesle:
- Söyle! dedi.
Parmaklar Attilâ'nın dizlerine kadar inmiş ve kadının dizleri iyice kıvrılarak vücudu yere çökmüştü.
Attilâ çekildi.

Kraliçe baygın, yüzükoyun yere serildi.

Attilâ, batî adımlarla sarayına giriyordu.

Attilâ'nın emriyle sarayın kapısına koşan cariyeler, kraliçeyi dâiresine götürdüler, yatağına yatırdılar ve başına sirkeli tülbentler koydular.

Kadın birkaç saat içinde üç dört kerre ayılıp bayıldı, sonra biraz uyudu ve nihayet yatağında oturarak cariyelere kendisini yalnız bırakmalarını emretti.

Hava kararıncaya kadar, yatağının ortasında kımıldamadan oturdu ve etrafındaki eşyadan en büyüklerini bile göremeyecek kadar düşündü.

Attilâ'da bir imparatorluğu idare edecek kudrete mukabil kendisinde Attilâ'yı idare edecek kudreti buluyordu. Birçok yeni imkânlar hissettikçe rahatladı ve nihayet kararını verdi.

Başcâriyesini çağırdı:

- Bana Zerkon'u gönder! dedi

Cüce zıplayarak ve horoz sesleri çıkararak odaya girerken kraliçe yatağından inmiş ve pencere önündeki sedire uzanmıştı.

- Buraya gel! dedi ve cüceyi sedirin üstüne çıkardıktan sonra ayaklarının dibine oturttu.

Ömründe ilk defa olarak bir kadın vücuduna bu kadar yaklaşan cücenin vücudu, birdenbire gevşeyerek başı öne doğru sarkıvermiş ve kamburu havaya doğru fırlayarak sivrilmişti.

Kraliçe, Zerkon'un bir Hindistan cevizinin kılları gibi sert ve seyrek saçlarının arasına parmaklarını sokarak, nefretini gizlemek için başını pencereye doğru çevirdi ve söyledi:

- Rahat otur da seninle konuşalım.

Bu sıcak ve yumuşak el temasıyla bütün zekâsı tebahhur eden cüce, başını kraliçenin ayakları üstüne bırakmış, solumaya başlamıştı.

Kraliçe, Zerkon'un Attilâ ile Onorya'yı kulübede buluşturduğunu ve her sabah bu telâkkiye delâlet ettiğini biliyordu. Fakat Hunlar hâkanına, âşıkane bir sadâkatla merbut olan cücenin ağzından lâkırdı almak hemen hemen imkânsızdı. Bununla beraber, kraliçe emellerine kavuşmak ve entrikalarını tatbik edebilmek için Zerkon'un yardımına kat'iyen muhtaçtı ve cüceyi teshîre karar vermişti.

Biliyordu ki Zerkon, Attilâ'nın kardeşi Bleda'nın yanında soytarı iken, bir gün ağlayarak efendisine çok garip birşey söylemiş:

- Beni evlendir! demişti.

Onun bu arzusu, Bleda'dan başlayarak etrafında herkesi ve nihayet şayia hâlinde yayılarak bütün Hunları güldürmüştü. Zîra vücudunun hiç bir cüz'ü beşerî bir mükemmeliyeti hâiz olmayan, kafasının kemiği münkesir hatlarla dolu, gözlerinin rengi kırmızı bakıra çalan, burnu bir çengel gibi tersine kıvrılmış, omuzları ve beli olmayan, karnı ile dizleri birbirine yapışık, yamru yumru, eciş bücüş, yusyuvarlak Zerkon'da cinsî bir ihtiyaç bulunabileceğine kimse inanmamıştı. Fakat cücenin bu arzusu tâ o vakit kraliçenin dikkatine çarptı ve zeki kadın bunu hiç unutmadı.

Şimdi, Zerkon'u teshîr edebilmek için onun en derin ve gizli iştiyakına dokununca, esrarengiz bir yayla harekete gelen masal kapıları gibi, ruhunda bir çok menfezler açılacağını hissediyordu.

- Zerkon, dedi, iyi kalbli Zerkon! Ben seni evlendirmek istiyorum!

Kraliçenin titrek, tatlı ve güneşli bir sabah rüzgârı gibi ılık sesiyle ağzından çıkan bu söz, cüceyi birdenbire öyle bir sıçrattı ki, bütün vücudu bir an için sedirden ayrıldı ve yerliyerine düştü. Zıplamakta devam ediyor, garip sesler çıkarıyor ve arada bir başını kraliçenin dizlerine ve ayaklarına vuruyordu.

Kerka, bir aralık çıplak ayaklarında sıcak bir ıslaklık hissetti. Zerkon'un ağladığını görünce, cücenin başını tekrar okşamağa başladı:

- Sana cariyelerimden en güzelini vereceğim. Fakat sen de bana bir hizmet edeceksin.

Zerkon, başını kraliçenin dizlerine sürerek:

- Ölürüm, senin için ölürüm! Ölürüm! diyordu.

Kraliçe, Zerkon'un üstüne eğilerek yavaş yavaş söyledi:

- Öyle ise beni dinle! Sen her sabah, Attilâ'dan bir saat evvel yola çıkıyorsun ve koşa koşa gidip «O»nu buluyorsun, değil mi?

Zerkon tasdik mânâsına gelen birtakım sesler çıkarıyor ve ilâve ediyordu:

- Ölürüm, ben senin için ölürüm, ölürüm!

- Peki... «O»nun adı Onorya değil mi? Valantinyen'in kızkardeşi Onorya!

Cüce, tasdik ediyordu. Kraliçe sordu:

- Söyle bana bakayım... Attilâ onunla ne konuşuyor?

Zerkon, kesik ve kopuk sözleri arasında garip çığlıklar ve düdük sesleri çıkararak anlatıyordu:

- Şırak... şırak... şırak... Geldi atı Attilâ'nın... Giriyor içeriye... Pısss... Pıss... Konuşuyorlar ince ince... Du...t...

Parmaklarıyla işaret yaptı:

- Altın... Sarı... Taktı parmağına yüzük...

- Onorya taktı değil mi?

- Onorya.

- Nişanlandılar mı?

Cüce, tasdik ediyordu.

- Onorya ne diyordu?

- Fu...t! dan, dan, dan! Attilâ; dünyayı al, Attilâ şakşuk! Ben de sana varayım.

- Sen dünyayı zabtedersen ben seninle evlenirim mi dedi?

Cüce tasdik ediyordu.

Cüce Zerkon, soytarılık itiyadıyla, sözlerinin arasına birtakım mânâsız lâfızlar ve garip sesler karıştırmasına rağmen, kurnaz bir mahlûktu; zekâsı, dolambaçlı entrika muadelelerini kavramakta emsalsiz bir kabiliyet gösterdiği için, Attilâ tarafından bâzı siyasî işlerin teferruatında da onun delâletine müracaat edildiği olurdu. Bunun için, kraliçe de, Onorya'ya karşı tatbik etmek istediği plânlarda cücenin zekâsını kullanmak istemişti.

Dedi ki:

- Zerkon! Seninle öyle bir şey yapacağız ki, Attilâ bir daha o kadını göremeyecek.

Cüce sevinçle kahkahalar atıyor ve bu fikri çok beğendiğine delâlet eden neşeli hareketler yapıyordu.

Kraliçe devam etti:

- Sen hiç duydun mu ki Onorya vaktiyle Cermen şövalyelerinden biriyle sevişmiş?

Cüce, bir tahatturun parlattığı gözlerle cevap verdi:

- Biliyorum.

- Diyorlar ki, Onorya bu şövalyeden ayrılalı çok olmuş ve bir daha onunla konuşmamış.

- Evet. Bana... Emretti Attilâ... Konuştum gizlice garptan gelen casuslarla... Öğrendim ben... Onorya şövalyeden ayrılmış.

- Bunu da bana söylediler. Fakat... Şimdi beni iyi dinle! Attilâ, bu kadının hâlâ eski sevgilisiyle konuştuğunu öğrenecek olursa çok öfkelenir, bir daha Onorya'nın yüzüne bakmaz! Öyle değil mi?

Cüce kafasını sallayarak:

- Öyle! Öyle! dedi

Kerka, yüzünde her vakitki saf mânâları değiştiren şeytanî takallüslerle anlatıyordu:

- Ben sana bir mendil vereceğim. Bunun üstünde o şövalyenin markası bulunacak. Ben bu markayı cariyelerime gizlice işleteceğim. Sen bu mendili Attilâ'ya götüreceksin ve ona; «Ben bu mendili kulübede yerde buldum. O gün Onorya bir de mektup okuyordu. Şüpheye düştüm. Kolculardan tahkikat yaparak öğrendim ki o sabah siz gittikten sonra şövalye kulübenin penceresine gelerek bu mendil ile mektubu kıza vermiş ve onu dudaklarından öpmüş.» diyeceksin, Attilâ bunu duyunca sana yeniden tahkikat yaptıracak. Ne dediğimi anladın ya?

Cüce ellerini çırpıyor, sıçrıyor;

- İyi! İyi! İyi! diyordu.

Kraliçe Zerkon'un elini tutarak devam etti:

- Attilâ seni tahkikata gönderince, biraz dolaştıktan sonra ona gidip: «Evvelki gece Hun topraklarına kırmızı gömlekli bir atlı girmiş, ormanlardan geçmiş, bir avcı kulübesinde sabahlamış, öğleye doğru Onorya'nın kulübesine uğradıktan sonra çıkıp gitmiş.» diyeceksin. Eğer Attilâ: "Bu avcı kimdir? Getir bana!" diye sorarsa, vaktiyle bizim Erlak'a lalalık eden ihtiyar Terlâ'yı söyleyeceksin, ben bugün onunla konuşacağım, her şeyi ona anlatacağım, beni kızı gibi sever, senin söylediklerini o da Attilâ'ya anlatacaktır. İyi mi?

Zerkon, kraliçenin ellerini öperek tekrarlıyordu:

— İyi! İyi! İyi!

Kraliçe, plânının cüce tarafından anlaşılmasına ve beğenilmesine memnun olarak doğruldu:

- Bundan sonra, güya sen Garplılarla konuşmuş olacaksın ve Attilâ'ya giderek şöyle söyleyeceksin: "Onorya, Cermen şövalyesine de tıpkı sana verdiği gibi bir halka vermiş. Ona da: «Eğer Attilâ'yı öldürürsen sana varırım.» demiş." diyeceksin. Bunu da anladın mı?

Cücenin bakır renkli gözlerinde şerrâreler göründü; bütün vücudu kaynıyor, sevincini göstermek için soytarıca hareketler yapmaya hazırlanıyordu. Onun yerinden fırlayarak yerlerde yuvarlandığını anlayan kraliçe:

- Dur! dedi. Daha bitmedi. Bu gece, yemekten sonra bana geleceksin ve markalı mendili alacaksın, anladın mı?

- Evet.

- Sonra, yarın, Attilâ Onorya'dan ayrıldıktan sonra, öğle vakti mendili ona götüreceksin ve söylediğim sözleri söyleyeceksin. Bunu da anladın mı?

- Anladım bunu da.

- Ne söyleyeceğini biliyor musun?

- Biliyorum.

- Bir daha anlat bakayım.

Zerkon, markalı mendili kulübede bulduğunu, kolcuların söylediklerini birer birer Attilâ'ya anlatıyormuş gibi kraliçeye nakletti.

Kerka, gittikçe canlanarak devam etti:

- Sonra Attilâ seni tahkikata gönderirse, ona yeniden neler söyleyeceğini de biliyorsun değil mi?

Cüce, kendinden emin olarak cevap verdi:

- Biliyorum bunu da.

Ve hiç bir şeyi unutmadığını kraliçeye isbat etti.

Kerka, bunun üzerine sedirden inerek ayağa kalktı ve cüceye âmirâne bir işaret ederek:

- Pekâlâ! Kalk öyle ise! Şimdilik bu kadar! Eğer dediklerimi iyi yaparsan seni evlendireceğim.

Zerkon sedirden yere yuvarlanarak, kraliçenin ayakları dibinde takla atmaya başladı, gene o garip horoz seslerini çıkarıyor ve arada bir Kerka'nın dizlerini öpüyordu.

Kraliçe Zerkon'un başının yassı tepesine bir fiske vurarak bağırdı:

- Yeter! Yeter! Dedi. Artık kalk git!

Ve cüce, gerisin geriye kapıya doğru giderek elleriyle Kerka'ya bûse işaretleri yaparken, artık gülmekten kendini alamayan kraliçe ona seslendi:

- Hem de sana cariyelerimden en güzelini vereceğim!

Tarihin bütün büyük «aksiyon» adamları gibi Attilâ'nın iradesi de, karar ve icra safhaları arasında bir saniye tereddüt vakfesi geçirmeyen, tasavvurlarını imkân oldukça fiil hâline kalbeden ve ekseriya bu imkânları yaratan en yüksek bir faaliyet derecelerine çıkardı. Bir dakikada verdiği kararla bütün Hunları istilâlara sevkeden bu adam, suikast meselesinde de kararını tereddütsüz vermiş ve Orest'le Rustiçyüs'ü çağırarak onlara emretmişti:

- Derhal Kostantiniyye’ye gitmek için yola çıkacaksınız ve orada imparator Teodos’a anlatacaksınız ki Attilâ, hayatına kastetmek isteyen Şarkî Roma başvekili Krizafyüs’ün başını istiyor. Teodos düşünsün. Attilâ’ya bütün Roma topraklarını yahut Krizafyüs’ün başını verecek. Hangisi onun için daha kıymetliyse onu muhafaza ve ötekini feda etsin! Hunlara, Konstantiniyye surları üstüne yürümek emrini verdirip verdirmemek Teodos’un muktedir olduğu bir keyfiyettir. Roma arazisindeki, Hun hâinlerinin kâffesini teslim etmek mecburiyeti, hiç münakaşa edilemez. Hâinler listesini kendisine hatırlatınız. Bu şartlardan herhangi birini reddederse, Attilâ, bütün cihanın gözleri önünde şunları yapacaktır:

Evvelâ: Roma başelçisi Maksimyen ile diğer elçiler Prisküs ve Vijilas’ın kafalarını uçuracaktır.

Saniyen: Hun topraklarında bulunan bütün Romalıları ihraç ve eşyalarını müsadere edecektir.

Sâlisen: Beşyüzbin atlı Teodos’u nişan alarak Kostantiniyye’ye doğru yürüyecektir.

Orest ve Rustiçyüs Attilâ’nın bu talimatını aldıktan sonra yola çıktılar.

*
* *

Hun elçilerinin Kostantiniyye’ye vürudları, saray ve hükümet mahâfilinde büyük merak ve endîşe doğurmuştu, bilhassa kendi elçilerinden bir haber alamadığı için telâş içinde bulunan İkinci Teodos, Attilâ’nın gönderdiği adamlara fevkalâde bir hüsnükabul icra edilmesini emretti. Orest’le Rustiçyüs’ü imparatora âit mükellef köşklerden birinde misafir ettiler ve imparator o gece şereflerine büyük bir ziyafet verdi.

Sofrada Hun elçilerinin gayet ağır durmalarından ve teşrîfat hâricinde hiç bir söz söylememelerinden, az şarap içmelerinden, imparator Teodos, vahim ve tehlikeli bir teklif karşısında kalacağını hissetmişti. Merak sevkiyle, ziyafetten sonra, elçileri derhal siyasî bir mükâlemeye davet etti.

Geceyarısı, Orest ve Rustiçyüs, imparator sarayının binlerce âvize ile pırıl pırıl yanan büyük resm-i kabul salonuna alındılar.

İmparator, son derece dostâne ve mültefit bir edâ ile elçilere dedi ki:

- Attilâ’mızın sıhhat ve afiyette berdevam olduğu müjdesini tekrar eder misiniz?

Orest imparatora doğru metin bir adım attı, sağ elinin şahadet parmağıyla havayı yırtarak kolunu yukarı kaldırdı ve Teodos’un en küçük rütbeli bir memura bile göstermediği, yüksek ve satvetli bir hâkimiyetle bağırdı:

- Senin de efendin olan efendimiz Attilâ, kendisine Kostantiniyye’de bir saray hazırlamanı emrediyor. Eğer şartlarını kabul etmezsen beş yüz bin atlısıyla buraya gelecektir.

Bu emir, başına resm-i kabul salonunun yüksek tavanından ağır bir cisim hâlinde düşüyormuş gibi, Teodos’u şaşırttı. Elçilerin görebilecekleri kadar bariz bir ihtilâçla sallanmıştı. Kararsız, mütelevvin, hilekâr, âciz şahsiyetiyle bütün Roma’nın tereddisine canlı bir timsal olan imparator, cevap olarak verebilecek bir tek kelime araştırıyor... gözleri, oyuklarında kanatları yolunmuş haşerât gibi çırpınıyordu. Başını önüne eğdi ve nihayet, korku ile yavaş yavaş kaldırdı:

- Attilâ eskiden dostlarına karşı bu lisânı istimal etmezdi, dedi.

İmparatorun yüzünde bu âciz hareketleri gördükçe, başı salâbetle dikilen Orest cevap verdi:

- Hunların hâkanı dostlarına karşı kullandığı lisânı hiç bir vakit değiştirmiş değildir; fakat Roma’nın fısk-u fücur ile melûf imparatoru bilmelidir ki Attilâ, hayatına kasdetmek isteyen bir insanı, dost zannedecek kadar ne âlicenap, ne de budaladır.

Teodos bahsin dönüp dolaşıp bu mevzua geleceğini tahmin etmişse de, verilecek hiç bir cevap olmadığı için, bu mükâlemedeki zaafını başlangıçta hissetmişti. Onun, bütün tavırlarını mecalsiz bırakan zaafı da, bu tahmininden ileri gelmişti. Yalnız küçük bir ümidi vardı. Nihayet ona sarıldı:

- Ben bunu sonradan haber aldım. Bilmiyordum. Hey’et-i vükelâyı değiştireceğim. Şimdiden huzurunuzda, Krizafyüs’ün hizmetine nihayet vereceğim! dedi.

Orest bağırdı:

- Attilâ, onun başını istiyor!

İmparator, gene sallandı. Bu kadarını tahmin etmemişti. Mamaafih elçilerle herhangi bir münakaşanın, Hun inadını tahrikten başka bir netice vermeyeceğini bilerek, dâima kullandığı diplomasi lisânıyla cevap verdi:

- Krizafyüs’ün herhangi bir tarzda cezalanmasına muarız değilim. Attilâ’ya hulûsumu isbâta muktedirim, dedi.

Orest bu cevabın altında gizlenen vesveseyi ve hilekârâne temayülleri anlamıştı:

- Hayır! dedi, artık Hun kavmi, Kostantiniyye'nin dişi zekâsiyle oyalanamaz. Teodos unutuyor mu ki Attilâ'nın Anatolyüs'le yaptığı sulh muahedesinde de bize teslim etmeğe mecbur olduğu hâinlerin adedi 17'den fazla idi? En aşikâr maddeler üzerinde bile Roma'nın bize ihanetini gördük. Artık beklemeğe vaktimiz yoktur. Bize derhal başvekilinizin kafası verilecektir ve Roma arazisinde bulunan bütün hâin vatansızlar iade edilecektir. Attilâ diyor ki: Teodos düşünsün; Attilâ ya bütün Roma topraklarını yahut Krizafyüs'ün başını istiyor. Hangisi onun için daha kıymetliyse onu muhafaza ve ötekini feda etsin. Roma arazisinde bulunan hâinlerin kâffesini teslim etmek hususundaki mecburiyet de münâkaşa edilemez.

Orest imparatora doğru bir adım daha attı ve yumruğunu sallayarak:

- Bu şartlardan herhangi birini reddederseniz, bütün cihanın gözleri önünde şunlar olacaktır: Evvelâ: Bizde bulunan elçilerinizin başlarını uçuracağız. Saniyen: Hun topraklarında bulunan Romalıların emlâk ve emvallerini müsadere, kendilerini kovacağız. Sâlisen: Bütün oklarımızla sana ve saltanatına nişan alacağız. Attilâ'nın fermanı budur.

Teodos artık başının dönmesini hissetmeğe başlamıştı; istirahata o kadar muhtaç bir hâle gelmişti ki, mükâlemeyi ertesi güne tehir ettiğini elçilere söylemek cesaretini nefsinde bulmaktan başka, hiç bir şey istemiyordu.

Yavaş yavaş ayağa kalktı:

- Konuşmak için fena bir saat intihap ettik. Benim uyumak için itiyâdım olan saati fazlaca tecâvüz etmiş bulunuyoruz. Yarın devam ederiz.

Elçiler, basit bir selâmdan sonra çekildiler. İmparator dâiresine girerken başında, tam alnının üstünde müthiş bir ağrı hissediyordu ve anlıyordu ki bu, yıkılan bir saltanatın enkazı altında kalmış felâketzede bir başın ağrısıdır...

Hun elçilerinin imparatorla mülakatları ertesi gün sarayda şayi olmuş ve büyük bir heyecan uyandırmıştı. Başvekil derhal saraya geldi ve Teodos'un huzuruna çıkarak:

- Felâketi haber aldım ve ne yapacağımı şaşırdım, dedi.

İmparatoru da kendisi gibi şaşkın, meyus görünce büsbütün telâş etti:

- Emrederseniz Roma'yı terkedeyim, hayâtımı kurtarmak için en büyük fedakârlığa bile hazırım, dedi.

İmparator Krizafyüs'ün firarından doğacak siyasî felâketleri derhal tasavvur ettiği için:

- Olmaz, cevabını verdi; böyle bir rezalet, bütün devletler indindeki nüfuz ve itibârımızı kesretmeye, hattâ mahvetmeğe saik olur. Her zamandan ziyade bugün vazifeniz başında bulunmalısınız.

Başvekil:

- Hayâtım? diye tekrar ediyordu.

İmparator, başını salladı:

- Ben de sizi, sizin kadar düşünüyorum; en büyük düşmanımıza, en büyük memurumuzun başını vermek şimdiye kadar Garbî ve Şarkî Roma'nın başına gelmiş bir felâket değildir; tahmin edebilirsiniz ki ben buna kolay kolay razı olmam. Bugün elçilerle bir mülakatımız daha var. Attilâ'ya arazî olarak, para olarak, tâvizât olarak birçok fedâkârlıklarda bulunacağım. Gecemi bunları düşünmekle geçirdim. Attilâ'yı tatmin edebileceğimi ümit ediyorum.

Krizafyüs, imparatorun bu zayıf vaadiyle hiç de müteselli olmadan saraydan çıktı.

Arkadiyüs'ün vârisi ve "büyük" unvanının sahibi İkinci Teodos, Şarkî Roma'nın faziletten mahrum ve seyyiât ile âlûde bir sîmâsıydı ve irâdesinin gevşekliğiyle halk üzerinde bütün nufûzunu kaybetmiş bulunuyordu. İhtirassız bir adam olduğu için, elliye yaklaştığı halde yüzünde çizgi namına pek az şey vardı ve onbeş yaşında görünüyordu.

Bâzı meziyetleri yok değildi: İyi eskrim kullanır, ok atar, ata biner ve avda muvaffakiyet gösterirdi. Bunlardan başka o kadar hüsnühattı vardı ki, mukarribîni kendisine «Hattat» lakabını takmışlardı ve Avrupa'da bu unvan ile mâruftu. Ukalâ zevcesi Atenais ile hemşiresi Polşeri'nin telkini altında iş yapardı.

Bu meseleyi de onlara danıştı. Attilâ'ya birçok tâvizât vererek, başvekilin hayatını kurtarmasını tavsiye eden de onlardı.

İmparator ikinci defa olarak elçileri huzuruna kabul etti:

- Vaziyeti inceden inceye tedkik ve derpiş ettim, dedi. Kudretli hâkanınızı bütün taleplerinde ve tekliflerinde haklı buluyorum. Ve şartlarının hepsini kabul ediyorum. Ancak sizlerden bir ricam var: Hâkanınıza bildiriniz ki, ben kendisine başvekilimin hayâtından daha

kıymetli birçok şeyler vermeği düşündüm. Eminim ki bu tâvizât Hun kavminin hayatı ve saadeti namına, bir başvekilin kuru kafasından bin kerre daha kıymetlidir. Milletine karşı büyük aşkından emin olduğum Attilâ, bu teklifi ciddiyetle mülâhaza ve memnuniyetle kabul edecektir.

İmparator elçinin yüzüne baktı. Orest'te bir itiraz hareketi görünmemişti. Teodos cesaretle devam etti:

- Tekliflerimi hülâsa edeyim. Gerek Şarkî Roma imparatoru muhatabınız İkinci Teodos, gerekse nezdinde tavassutta bulunacağım Garbî Roma imparatoru Valantinyen bundan böyle, Hunların hâkanı Attilâ'ya İran şahları gibi en büyük hükümdar nazarıyla bakacaklardır ve bu baptaki hukuk ve merasimi kabul edeceklerdir. Hâkanınızın evvelce müşavir elçi olarak bizden istediği, fakat göndermediğimiz Anatolyüs ile Nomos emrine verilecektir. İmparatorluğumuz bütçesi pek harap bir halde olmakla beraber, başvekilimizin hayâtını muhafaza endişesiyle büyük bir fidye-i necat îtâsına da âmâde bulunuyoruz. Bütün bu fedâkârlıklarımıza mukabil Hun hâkanından istirhamımız, nezdinde bulunan sefirlerimizle burada bulunan başvekilimizin af ve âzât edilmeleridir.

Orest cevap verdi:

- Bu tekliflerinizin Attilâ tarafından nasıl karşılanacağını bilmemekle beraber bunları hâkanımıza iblâğ etmek vazifemizdir.

Cevap, İmparatoru ve binnetîce bütün saray ve hükümet erkânını memnun etti. Elçiler imparatorun tekliflerini sâî vâsıtasiyle Attilâ'ya bildirdiler ve cevap gelinceye kadar Kostantiniyye'de prensler gibi îzaz ve ikram edilerek beklediler.

Bu intizar esnasında Konstantiniyye, heyecandan çalkalanıyordu. Halk, hükümet ve saray, menfî bir cevap ihtimâli karşısında başvekili feda yahut harbi kabûl şekillerinden biri üzerinde şiddetle münâkaşalara girişmişlerdi.

Nihayet Attilâ'nın cevabı geldi. Hunların hâkanı imparator Teodos'un bütün fedâkârlıklarını memnuniyetle kabul ediyor, Hun diyarında mevkuf bulunan Roma elçilerini serbest bırakıyor, hattâ Tuna sahillerinde Roma ile münâzaalı olan bâzı arazideki hukukundan feragat ediyor, onyedi hâin dâvasında ısrar etmiyor, fakat kat'iyen ve katıbeten, hattâ bilâ ifâte-i zaman, Krizafyüs'ün başını istiyor ve bu noktada müzâkereye yanaşmıyordu.

Bu cevabı alan İkinci Teodos aşikâr surette sapsarı kesilmişti.

- Düşünelim, düşünelim, dedi,

Elçiler memleketlerine döndüler.

450 senesi büyük vekayi ile girdi. Hun orduları takım takım Tuna sahillerine geliyordu. Ostrogotlar, Jepitler, Heroller gibi tebaadan olan milletler silâhlanıyorlardı ve bütün Hunların ayaklandığı haberi Avrupa'ya yayılıyordu

Yalnız Şarkî değil, Garbî Roma imparatorluğunu da endişe istilâ etmişti. Her iki diyarda da galeyan içinde bulunan milletler, başlarını havaya kaldırdıkları vakit bütün hayat ve istiklâllerini kaplayan simsiyah bir bulut görüyorlardı: Attilâ!

Ve nihayet, Attilâ'nın sarayından hareket eden iki elçi, şarka ve garba doğru yola çıkıyorlardı. Biri Şarkî Roma imparatoru İkinci Teodos'un, öteki de Garbî Roma imparatoru Valantinyen'in huzuruna aynı gün, aynı saatta çıktılar ve ikisi de bu hükümdarlara aynı cümleyi söylediler:

- Senin de efendin olan efendimiz Attilâ, burada kendisine şâhâne bir saray hazırlamanı emrediyor, zira gelecektir.

Kraliçenin Zerkon'a mendili verdiği günün gecesi Attilâ, saraydaki odasında alçak bir sedire arkaüstü uzanmış, dizlerini dikmiş, tavanda bir noktaya bakıyor ve arada bir gözlerini yumarak, birkaç dakika, uyur gibi duruyordu.

Büyük vak'aların ertesi günlerinde ve daha büyük vak'aların arefelerinde, Attilâ, mâzîyi tahayyül ve atîyi tasavvur için, bu vaziyette, saatlerce kımıldamadan yatmayı âdet edinmişti. Başvekili, nazırları yahut müşavirleri huzuruna girdikleri vakit Attilâ'yı ekseriya bu halde bulurlardı. Hunların hâkanı gerek onları dinlerken, gerekse emirlerini verirken hiç bir hareket yapmaz ve gözlerini sabit bir noktadan ayırmaz, bazen de uyur gibi görünürdü. Bu zahirî sükûnuyla, ruhî kudretinin yayını azamî derecede geren ve birdenbire faaliyete geçince, manialarin üstünden gökyüzüne doğru büyük kavisler çizerek atlamasını bilen, durup dinlenmeden çalışan ve didinen bu hârikalar adamı, o gece de yakın bir istikbâle ait mühim tasavvurlar içinde idi. Her geçen saat muhayyelesinde, Avrupa haritasını yeni bir tahavvüle uğratıyordu.

Baltık denizinden Akdeniz sahillerine ve Boğaziçinden Cebelitârık'a kadar hayâlen yaptığı seyâhatta, atının nalları altından büyük arazi parçaları geçiyor ve Avrupa kıtası en yüksek şâhikalariyle uçup gidiyordu.

Her saniye değişen ve cihangirin muhayyelesinde birbirlerini fasılasız tâkibeden bu levhaların hepsinde de, sabit ve müşterek bir tek hayâl vardı:

esmer tenli, kurum renginde siyah gözlü ve sık uzun siyah kirpiklerinde bir ormanın ağaçlıkları arasından görünen uzak bir yangın gibi kudretli ve ateşîn ruhunun heyecanlı mazarası temâşâ edilen, şehvetli ve cür’etkâr, dâima büyük şeyler isteyen ve daha büyüğü oldukça ona doymayan, ikballere aç, dilber ve haris bir kadın hayâli.

Attilâ için zabt ve teshir hedefleri dâima ikiydi: düşman toprağı ve kadın kalbi. Bütün hayatında bu iki emel daima tev’em olmuştu ve bir kerre o hedeflere vâsıl olup da saltanatını tesis ettikten sonra, yine yeni topraklar ve yeni kalbler aramıştı.

Bunun için nazarlarını şarktan ziyade garbe çeviriyor ve Valantinyen’in taç ve tahtıyla kızkardeşinin kalbini aynı zamanda teshir etmek istiyordu. Onorya’nın Attilâ nazarında aldığı ehemmiyet ve Attilâ’nın hayatında işgal ettiği büyük mevki, onun istilâ emelleriyle doğrudan doğruya alâkadar olmasından dolayı idi.

Attilâ saatlerce o halde kaldı ve saatlerce kolunu bile kımıldatmadı Kudretlerini tasarruf ve ruhî sükûnunu temin ediyordu.

Birdenbire oda kapısı açıldı, kırmızı kırmızı ve yuvarlak bir şekil, odanın ortasına kadar gelerek taklalar attı ve haykırdı.

Attilâ, gene hiç kımıldamamış ve sedirin yanına kadar yuvarlanan Zerkon’un yüzüne bakmamıştı.

Cüce bir sıçrayışta evvelâ sedirin üstüne, sonra da Attilâ’nın göğsüne çıkıp oturdu. Bu hareketi ekseriya yapar ve hâkanın itirazına uğramazdı. Bunun için Zerkon, sarayda «en hür ve serbest Hun» diye mâruftu.

Attilâ’nın çelik göğsü bu yeni sıkleti hissetmemiş gibiydi; fakat cücenin hâlinde fevkalâde hâdiselere mahsus hassasiyet Attilâ’nın dikkatini celbetti.

Hunların hâkanı cücenin çukur yanağına dostâne bir şamar indirerek sordu:

- Anlat bakalım! Sen mühim bir şey söylemek istiyorsun.

Zerkon, markalı mendili çıkararak Attilâ’ya uzattı:

- Hele şuna bir bak! dedi.

Attilâ büyük avucu içinde bir kelebek gibi ezilip büzülen mendilin markasını tetkik ederek:

- Ne bu? diye sordu.

Zerkon, şımarık iki kahkaha arasında:

- Bil bakayım! dedi.

Attilâ, cüce tarafından imtihana çekilen tahmin kuvvetini denemekten hoşlanarak, nâ-mer'î bir gülümseyişle cevap verdi:

- Bu, Onorya'mn mendillerinden biri, üstündeki marka da onun isminin baş harfleri. Fakat bu kadarcık şeyi bilmekten ne çıkar? Sen her halde bu mendile dâir benden çok şey biliyorsun.

Cüce gözlerini açtı ve mühim bir haber vereceğini efendisine hissettirdi. Attilâ dinlemeği vâ'detti:

- Söyle bakalım, dedi.

Cüce anlattı ki Onorya gözlerinde şeytanların bakışıyla bu mendili uzun uzun kokluyor ve öpüyormuş. Cüce bunu gözleriyle görmüş.

Onorya'ya âit en küçük şeye ehemmiyet veren Attilâ:

- Bu mendil ha?!... dedi ve mendile bir daha baktı.

Bu küçük ipek parçasının kıvrımları ve buruşukları arasındaki esrarı anlamaya çalışan gözlerinde ince bir dikkat parladı.

Cüce gene anlattı ki bu mendil, kulübenin penceresine gelen bir Cermen şövalyesi tarafından Onorya'ya verilmiştir.

Attilâ, birdenbire doğruldu ve cüce tekerlek vücûduyla evvelâ sedirin üstüne, oradan da yere yuvarlandı.

Attilâ'nın gözleri büyümüştü:

- Yalansa seni ne yapayım? dedi.

Cüce bir kelime ile cevap verdi:

- Sevme!

- Başka?

- Etlerime çivi mıhla!

- Başka?

- Beni akbabalara ver!

- Peki... Anlat bakalım.

Cüce sedirin yanında yere bağdaş kurdu ve gövdesini sallaya sallaya bu şövalyenin eskiden Onorya'ya âşık olan ve peşini bırakmayan mahut Cermen olması lâzım geldiğini söyledi.

Attilâ bağırdı:

- Odur!

Sonra yine eski vaziyetinde uzanarak mırıldandı:

- Herşeyi anlarız. Kaltağı zamparasıyla beraber toprağımızdan atmakta gecikmeyelim.

Cüce bu mes’eleye dâir bâzı tahkikat yaptığını ve bâzı şeyler öğrendiğini söyleyince Attilâ, takdirkârâne mırıldandı:

- Aferin!

Cüce, Attilâ’nın kendisini yeniden bir tahkikata memur etmesini beklemeğe lüzum görmeden, kraliçenin öğrettiklerini birer birer anlatmağa başlamıştı. Bir gece yarısı, kırmızı gömlekli bir atlının Hun topraklarına girdiğini, geceyi bir çoban kulübesinde geçirdiğini ve ertesi gün öğleye doğru Onorya’nın kulübesine girdiğini de söyledi.

Zerkon anlatırken Attilâ yine kımıldamadan dinliyor, fakat göğsünden iniltiye benzeyen garip hırıltılar çıkıyordu. Birdenbire bağırdı:

- Kim bu çoban?

Zerkon, sedirin kenarından hâkana doğru tırmanarak cevap verdi:

- Nais ovasında, on beş senedir sürülerinin peşinden gidemeyen kötürüm bir ihtiyar.

- Adı nedir?

- Adını bilmiyorum, fakat vaktiyle kraliçe hazretlerinin lalası imiş.

- Bunu kim söyledi?

- Kendisinden öğrendim.

- Kraliçeden mi?

- Hayır, çobandan.

- Demek sen çobanla konuştun?

- Konuştum.

Attilâ kolunu uzatarak cücenin başını okşadı ve acı bir küçük kahkaha ile:

- Aferin! dedi

Bu nevâzişten azamî cür’ete vasıl olan Zerkon, Attilâ’ya doğru biraz daha tırmanarak:

- İsterseniz, dedi çobanı buraya getireyim, size herşeyi anlatsın; bana anlattı.

Bu biraz tehlikeli bir teklifti. Vakıa kraliçe, vaktiyle lalası olan çobanı ikna edeceğini söylemişse de, henüz çobanla temas etmiş değildi. Attilâ ânî bir surette çobanı görmek isterse yalan meydana çıkacaktı. Zerkon hikâyeyi buraya kadar uzatmakla ihtiyatsızlık etmiş bulunuyordu. Attilâ’nın vereceği cevabı sabırsızlıkla beklemeğe başladı.

Hun hâkanı biraz düşündükten sonra:

- Hacet yok, dedi, çobanı görmekten ne çıkar? Sen görüştün ya, kâfi! Sen şimdi bir daha anlat bakayım... Şövalyenin kulübe penceresine geldiğini gözlerinle gördün mü?

- Gördüm. Onorya benim orada olduğumu bilmiyordu. Ben gider gibi yapmış ve biraz orada kalmıştım. Çalılar arasına gizlenerek onları gözetledim.

- Evvelâ ne yaptılar?

- Şövalye pencereden bu mendili verdi.

- Sonra?

- Sonra Onorya pencereden başını uzattı.

Zerkon bundan ötesini anlatmaya cesaret edemiyormuş gibi görünerek durdu. Attilâ bağırdı:

- Anlatsana!

Cüce başını Attilâ'nın vücûduna sürüyor, üst tarafını anlatmaktan korktuğunu hissettiren hareketler yapıyordu.

Hun hâkanı doğruldu ve cücenin ensesine parmaklarını geçirerek:

- Haydi, söyle! dedi.

Zerkon can acısıyla bir çığlık kopararak cevap verdi:

- Öpüştüler.

Attilâ, birdenbire olduğu yerden fışkırdı, ayağa kalktı ve dört büyük adımla odanın bir duvarından ötekine doğru koşarak dolaşmaya başladı. Vücûdunun hareket hâlinde bulunan her parçasından müthiş bir öfkenin alevleri dağılıyordu ve topuklarının bastığı yerlerde çukurlar açıldığı zannedilebilirdi.

Birdenbire cüceye doğru yaklaştı, onu bir eliyle saçlarının dibinden, öteki eliyle bir kalçasından yakalayarak havaya kaldırdı, bir savuruş savurdu, oda kapısına doğru bir fırlatış fırlattı ki, havada bir yarım dâire resmeden Zerkon'un vücûdu, tam kapının eşiğine düştü. Fakat Hunların hâkanı, öfkesinin bu korkunç tecellîsini görünce, ânî bir merhametle cüceye doğru koştu, onu yerden kaldırarak sedire taşıdı ve okşadı:

- Canın acıdı mı? diye sordu.

Cüce derhal zıpladı ve Attilâ'nın boynuna sarılarak bir kahkaha attı:

- Hayır! Kemiğim yok ki.

Bunu o kadar maskaraca ve sâfiyâne söylemişti ki, Attilâ gülümsedi ve bir emir verdi:

- Haydi, git bana başvekili çağır.

Zerkon, bir iki sıçrayışta odadan çıktı.

Yalnız kalan Attilâ’yı, biraz evvelki öfkesi yeniden bastırmıştı. Ellerini arkasına koyarak odada heybetli adımlarla dolaşmaya başladı. Burnundan çıkan sesli nefesler, dişlerinin gıcırtısına karışıyor ve bir ormanda duyulan meçhul seslerin dehşetini veriyordu.

Başvekil Onejes içeriye girdi ve Attilâ’nın hiç görmediği bu dehşetli gazap alâimi karşısında gayrı ihtiyarî duraklayarak başını önüne eğdi.

Hâkan, başvekilin karşısında durarak canları ürperten bir kükreyişle haykırdı:

- Onejes! Roma’ya! Roma’ya! Anladın mı? Roma’ya! Evvelâ garba doğru! Garba! Şarktan ve garptan bize ihanet var! Şark suikastçılar ve garp fahişeler gönderiyor! Kostantiniyye’den aldığımız yeni haberler fena! Teodos erkekliği hacamat edilmiş hadım başvekilinin kafasına âşık. Attilâ’ya karşı hem suikast tertip, hem de isyan ediyor? Bunlar, Garp’taki Valantinyen’le elele vermişler, Hunlara pusu kuruyorlar. Teodos’un tertip ettiği suikasttan Valantinyen’in de haberi var. Dün akşam bir garp casusu tevkif edildi, onun itirafâtından bîhaber değilsin, bu suikast iki imparatorluğun müşterek düşüncesidir. Onejes! Hun atlıları, nallarının sesiyle bütün Avrupa’yı çınlatacaktır. Bir dakika durmayacağız. Bu gece, bütün Tuna boyunda, borular ve davullar haykırsın: Roma’ya! Evvelâ Garbî Roma’ya! Haydi, bir saniye durma! İş başına!

Onejes, teşrifattan ziyade korku sevkiyle, yarı beline kadar eğilerek Attilâ’yı selâmladı ve korkudan ayağa kalkamayarak aynı vaziyette, rükû hâlinde, gerisin geriye giderek odadan çıktı.

Attilâ kendisini arka üstü sedire attı ve gözlerini yumdu. Bütün Avrupa gözlerinin önüne geliyor ve kendisinde yüce dağları tekmeleyerek yıkmak kudretini hissediyordu.

Başvekil gittikten sonra, Attilâ, ellerini başının altına koyarak gene arka üstü uzandı ve dizlerini dikti.

Onejes’in arkasında duran ve dışarı çıktıktan sonra, Attilâ’nın gazabına uğramamak için, kamburunu duvara sürterek bir köşeye sinip oturan cüce Zerkon, başını öne eğmiş, kımıldamıyor, sesini çıkarmıyor, kırık bir iskemle gibi çarpuk çurpuk duruyordu.

Attilâ, ona bir baktıktan sonra gözlerini yumdu.

Zekâsının en büyük silâhı şüphe idi. Hiç kimseye inanmaz ve en yakınlarının bile kendisine karşı muhabbet duygularında menfaat saikleri

arardı. Bunun için etrafının tabasbuslarından nefret eder; kendisine en küçük bir cemîle yapıldığı zaman yine haşin bir bakışla cevap verirdi. İnsanlara karşı olan itimatsızlığı, kadınlara karşı birkaç misline çıkar ve bu irice kemikli, yumuşak etli, küçük kafalı mahlûkların, ekseriya hedeflerine desîse ile vardıklarına zâhip olurdu.

Fitnefücur Zerkon'un kraliçeden öğrenerek Onorya aleyhine attığı iftiraya Attilâ'nın kolayca inanması, bütün kadınlığa karşı beslediği itimatsızlığın neticesiydi. Fazla olarak bu haris ve maceraperest kızın Garbî Roma'daki şöhreti, bir Cermen şövalyesiyle muaşakasının Avrupa'da şuyûu, aleyhindeki iftiranın hakikatla münasebetini teyit ediyordu.

Attilâ arkası üstü yatarken, Onorya'nın vâ'dettiği saadetin sukût-ı hayâlini hazmetmeğe çalışıyordu. Birçok defalar, en dilber kadınların kalbinde uyandırdıkları çıJgın temayüllerle mücadeleye alışmıştı. Sevdiği bir kadını unutmaya muvaffak olmakla, bütün bir kavmi mağlup etmek arasında hiçbir şeref ve zafer farkı bulmazdı, her ikisinde de iradenin uğradığı müşkilâtın aynı kudrette olduğunu hissederdi.

Fakat bu sefer galebe güç görünüyordu, bu sefer Onorya'yı muhayyelesinden çıkarıp atmak için, eskisinden fazla bir kuvvet sarfetmek lâzım geldiğini anlıyordu. Bu kız, Hun hâkanının şimdiye kadar tesadüf ettiği bütün kadınlardan pek farklı idi. Avrupa'nın en kadim ve en yüksek hükümdar ailesine mensuptu. Son derece mağrur ve ikbalperestti, kanaatın ve tevekkülün ne olduğunu bilmeyen yüksek ihtirası, ancak en iyi ve en güzel şeyde itminan arıyordu. Kadınlara mahsus birçok zaaflardan âzâde idi Yüz binlerce insanı cenklere sürükleyecek, ok yağmurlarını keyifle seyredecek, haykırışları ve kılıç şakırtılarını musikî gibi dinleyecek ve orduların başında bulunacak olursa, kiminin kement sallayan pazusuna, kiminin kılıç savuran bileğine kudret zerkedecek hakîkî bir cengâver meftûniyetini hâizdi. Bu meziyetleri olmasa bile güzeldi, harikulade güzeldi: siyah uzun saçları, Hunların kementleri gibi insanları uzaktan yakalıyor, fakat bir kılını boynuna dolamadığı halde kıskıvrak bağlıyordu. Bu saçların, tüten fakat dumanı göze görünmeyen bir buhurdan gibi, mestedici, bayıltıcı bir râyihası vardı. Dâima en güzel vaat ile en korkunç tehdidi bir anda ifâde eden gözleri, bir bakışta galeyan uyandırıyor ve esmer tenli, kıvrak, şehvetli ve levent vücûdu, her uzvunda namütenahi lezzetler teksif etmiş görünüyordu.

Bu mahlûk, kızgın bakire vücudu ve coşkun, hırslı ruhuyla Attilâ'nın yüksek emellerine gıda verebilecek, kudretli ve ateşîn irâdesini avlayabilecek yegâne kadındı. Kadınların vefasızlıklarını anlar anlamaz onlara karşı menfî kararını derhal veren büyük hâkan, Onorya'ya karşı müstesna bir zaaf ve tereddüt hissediyor, fazla azap çekiyordu.

Attilâ, mahir bir zendostun birçok tecrübeleriyle biliyordu ki, bu türlü fettan kadınların kalblerini şefkat ve nevâzişten daha fazla kudret ve kuvvetle zabtetmek mümkündür. Fettan bir kadın, hileye ve ihanete en müsait zabt-u rabt altına alınmadıkça muktedir olabileceği her türlü seyyieyi irtikâba her zaman amade, âsî bir tebaa, hattâ kavim gibiydi; bu nevi mahlûkat üzerinde hakîkî hâkimiyeti tesis ettikten sonradır ki, muhabbetlerini veya alâkalarını kazanmak mümkündür.

Attilâ, Garbî Roma ile muharebesinde galebeden sonra imparator Valantinyen'den Onorya'yı istemeği sulh şartları meyânında teklif etmeğe karar verdi ve başını kaldırarak cüceyi aradı.

Arandığını derhal sezmeğe alışmış olan Zerkon, bir köpekten pek az farkla, efendisinin ayakucuna koşarak yerlerde yuvarlanmaya başladı.

Attilâ onunla konuşabilmek için biraz da insiyakî zannettiği bu maskaralıkların kendiliğinden bitmesini bekleyerek birşey söylemiyordu, fakat cücenin soytarılıklarına nihayet vermekte geciktiğini görerek bağırdı:

- Zerkon! Beni dinle!

Cüce derlenip toplanarak ayağa kalktı ve maskaralıktan ciddiyete birdenbire geçmek hususundaki melekesini de isbat edecek bir sür'atle:

- Emret! dedi.

Attilâ da sedirden inerek ayağa kalkmıştı ve oldukça mühim emirler vereceği zamanki heybetli tavrıyla söyledi:

- Ben bu sabah Onorya'ya gitmeyeceğim ve bir daha onu görmeyeceğim. Sen yarın, benim ona her sabah gittiğim saatta kulübesine gideceksin. İyi dinle! Benim tarafımdan ona söylemeğe mecbur olduğun sözler pek mühimdir. Bir kelimesini unutur, eksik yahut da yanlış söylersen istediğim olmaz, onun için kulak ver!

Cüce, sedirin üstüne bir sıçrayışta çıkarak kulağını Attilâ'nın yüzüne yanaştırdı.

Hun hâkanı her kelimeyi teker teker, ağır ağır söylüyordu:

- Ona, benim tarafımdan, diyeceksin ki: «Attilâ seni kadınların en yükseği zannediyor.» Sonra diyeceksin ki: «Attilâ seni kadınların en güzeli

zannediyor.». Sonra diyeceksin ki: «Fakat Attilâ senin kalbinden, Attilâ senin aşkından emin değildir.» Sonra diyeceksin ki: «Zîra sen Attilâ’dan başka birini de düşünüyorsun.». Şövalyeye, mendile falan dâir hiçbirşey söylemeyeceksin. O sana korku ile ve hayretle bakacaktır. Korku ile, çünkü benim bunu bildiğimden endîşe edecektir, hayretle, benim bunu nasıl bildiğimi düşünecektir. Sen, bu korku ve hayret karşısında son sözü tekrar edeceksin, diyeceksin ki: «Zira sen Attilâ’dan başka birini de düşünüyorsun.» O belki inkâra başlayacaktır, fakat sen hiç münakaşa etmeyeceksin. Son söz olarak diyeceksin ki: «Hun atlıları seni istediğin yere, memleketine veya başka yere kadar götürecekler ve sana bir kraliçe gibi hürmet edeceklerdir. Fakat Attilâ’nın seni sevdiği ve senin yalanlarına inandığı bu topraklarda kalamazsın. Belki o, bir gün seni bulacaktır.» Anladın mı?

Zerkon, bütün emellerinin sesi ve dili addederek dinlediği bu talimata azamî dikkatini sarfetmiş olduğu için nefsine en kat’î bir itimatla cevap verdi:

- Anladım.

Fakat Attilâ, cücenin her cümleyi aklında tuttuğuna emin olmadığı için:

- Söylediklerimi tekrar et bakayım, dedi.

Zerkon, birer birer, hiçbir kelimeyi unutmadan, hiçbir kelimeyi takdim ve tehir etmeden; Attilâ tarafından Onorya’ya söylenecek bütün cümleleri aynen tekrar etti.

Hunların hâkanı bu hafıza mükemmeliyetine hayran olmaktan kendini alamadı ve cüceyi birdenbire kucaklıyarak:

- Aferin! dedi. Beni iyi dinlediğini görüyorum, sana bir mükâfat vermek isterdim ama ne yapayım ki soytarıdan başka birşey olamazsın ve rütben yoktur. Ancak seni eskisinden daha fazla sevmeğe muktedirim.

Zerkon, hâkanın bu iltifatlarına mukabil onun dizlerini öpüyordu. Attilâ cücenin başını kaldırarak:

- Haydi git, Onejes’e benim tarafımdan emret, sana çok mahir ve çok namuslu iki atlı versin, onlarla yola çık ve kulübeye git, zira Onorya’yı topraklarımızdan harice götürecek olanlar, bu atlılardır.

Zerkon artık bütün soytarılıklarını terkederek en ciddî tavırlarıyla odadan çıktı, bununla beraber insanlara benzeyişi eskisinden fazla değildi

Zerkon Attilâ'nın yanından ayrılınca Onorya'ya gitmeden evvel kraliçeye müjdesini vermek istedi ve dâiresine girdi.

Kerka, uyanıktı ve yatak odasında, gecelerden beri uykusuzluktan beyazlaşmış yüzünü eğerek iş işliyordu.

Cüce odadan içeriye bir kahkaha bombardımanıyla ve sıçrayarak, haykırarak, zıplayarak girdi. Kraliçeye doğru atıldı ve ellerini ayaklarını öpmeğe başladı. Evvelâ hiç bir şey söylemiyor ve sevincinin bu mecnûnâne tezâhürleriyle kadına saadetini hissettirmeğe çalışıyordu.

Kraliçe elinden işini attı ve cücenin hezeyanlarına bir nihayet vermesini bekleyerek, dikkatli ve nafiz gözleriyle onun hareketlerini bir müddet tedkik etti. Fakat, Zerkon'un kendine gelmesi için fazla bekleneceğini anlayınca, yanaklarına birer küçük tokat vurarak hem kaşlarım çattı, hem de tebessüm ederek sordu:

- Ne var? İyi haber mi getiriyorsun?

Cüce doğruldu ve bağırdı:

- Müjde! Müjde! Müjde!

Kraliçe Zerkon'u yanıbaşına oturtarak bir kulağını tuttu ve soytarının lâkırdı söylerken mevzu hâricinde münasebetsiz yollara sapıtmaması için bu garip şekilli et parçasını bir dizgin gibi kullanmak istedi:

- Haydi, gevezeliği bırak da anlat! dedi ve Zerkon'un kulağını çekti.

Cüce, Attilâ ile konuştuklarını anlattı.

Kraliçenin benzine kan geliyordu.

Cüce Attilâ'nın öfkesini, Onejes'e verdiği harb emrini anlattı.

Kraliçe bir genç kız gibi güzelleşiyordu Cüce, Attilâ'nın kendisine verdiği emri, yani Onorya'nın iki atlı refakatinde Hun topraklarından çıkarılıp atılacağını da anlatınca, kraliçe, sevinçten göğsünün içinde bir fişek patlamış gibi yerinden bir sıçrayış sıçradı ve cücenin omuzlarını yakalayarak onu arka üstü yatırdı, vücûdunu çamaşır gibi ovalayarak, çitileyerek, mıncıklayarak bağırdı:

- Sahi mi söylüyorsun, Zerkon, sâhi mi söylüyorsun?

Cüce, yemin ediyordu.

Kraliçe, Zerkon'u muhabbetle tokatlayarak:

- Sana ben ne yapmalıyım ki borcumu ödeyeyim? Bütün cariyelerim senin olsun, bütün mücevherlerim senin olsun, beğendiğini al, istersen hepsini al! Bana Attilâ'mı kazandırdın, Attilâ'm cihana değer! diye

bağırıyor ve müjdeyi cücenin ağzından bir daha, bir daha işitmek için soruyordu:

- Sen Onorya'yı iki atlıyla topraklarımızdan çıkaracaksın ha?

- Evet, evet!

- Attilâ ona «fahişe» diyor ha?..

- Evet, evet!

- Attilâ ondan nefret ediyor ha?...

- Evet, evet!

Onlar böyle konuşurlarken içeriye pürtelâş, koşa koşa bir câriye girerek kollarını ileri uzattı ve bağırdı:

- Attilâ geliyor!

Kraliçe yerinden fırlayarak etrafına bakındı:

- Nerede?

- Sofada!

Kerka, ayak seslerini duyuyordu; Attilâ'nın cüceyi orada görmesinin felâket olduğunu hissederek Zerkon'a doğru koştu, onu kucaklayarak havaya kaldırdı, elbise dolabına soktu:

- Kımıldama, ses çıkarma! dedi.

Dolabın önünden henüz çekilmişti ki Attilâ içeri giriyor ve kollarını açarak:

- İşte geldim! dedikten sonra kraliçeyi kucaklıyordu.

Bu derâğuş uzun sürdü. Kadın mahzun bir sesle:

- Attilâm! Attilâm! diye tekrar ediyor ve kocasını sedire götürüyordu.

Attilâ'nın gözlerine baktığı vakit anladığı pek çok şey vardı. Hunların hâkanı kraliçesine karşı mahcuptu; Hunların hâkanı vicdan azabı çekiyordu; yalancı bir fahişeyi bu melek kadına tercih etmenin cezasını çekmiş bir günahkâr erkek haliyle zevcesini kucaklıyordu...

- Benim bir tanem, benim bir tanem! diyordu.

Sevişmeleri saatlerce sürdü.

Sabah oluyordu.

Fecrin mavi ışığı, pencerelerden bir buhar gibi sinsi bir intişar ile odaya doluyor, havaya ve eşyanın üstüne yayılıyor, kraliçenin yorgun çıplak vücûduna değince, suya tahavvül etmiş gibi güzel etini ıslatıyordu.

Attilâ, karısının ellerini tutarak:

- Dâima bir tânemsin! dedi.

Kraliçe doğruldu ve gözlerinde şüphe ile ümidi birleştiren tatlı bir bakış yaratarak sordu:

- Öyle mi?

Attilâ tekrar etti:

- Dâima bir tânemsin!

Kraliçe, başını yana doğru eğerek, tam bir masum görünüşüyle ve güzel tebessümüyle mırıldandı:

- Şimdi buna inanıyorum ama...

Kerka'nın bu hâli, Attilâ'nın hoşuna gitti:

Hunların hâkanı, en itimat verici, en hakikî ve samimi tavrıyla Kerka'nın üstüne eğilerek, ince bir nevâzişten sonra:

- Emin ol! dedi.

Sonra daha kat'î ilâve etti:

- Emin ol! Bundan sonra hiç muazzeb olmayacaksın!

Ve zevcesinin gözlerinin içinde, uykusuz gecelerin karanlıklarından parça parça kalmış ve kat kat yığılmış siyah lekeleri görerek:

- Artık, dedi, rahat uyuyacaksın, emin ol!.. Her tehlike geçti, ben herşeyi anladım, ben kolay aldatılmam... Niçin bana emniyet etmedin?

Kraliçenin gözleri doldu:

- Korktum, korktum... dedi.

Benzinden kan çekiliyor ve geçirdiği cehennemî gecelerin bütün azaplarını, belki saniyelerine kadar hatırlıyordu. Tekrar etti:

- Bilsen neler çektim, neler çektim?...

Fazla bir şey söyleyemeden, başını yastığa gömdü ve sarsılmayarak için için ince ve mes'ut hıçkırıklarla ağlamağa başladı.

Attilâ hareketsiz duruyor ve bu kadını anlıyordu, çok iyi anlıyordu. Saçlarını okşadı:

- Benim bir tanem, benim bir tanem! diyordu.

*

* *

Onorya, kulübesinin penceresine dirseğini dayamış, Attilâ'yı bekliyordu, henüz doğan güneş genç kadının yüzünde sabırsızlık ve endişenin çizdiği çizgiler etrafına, pembe ışık huzmeleri sıvıyordu. Attilâ bu sabah gecikmiş, birgün evvelkinden fazla gecikmişti.

Onorya’nın gözleri, yeni doğan güneşle benzine kan gelmiş bir nekahat hastasına benzeyen ufukta idi; henüz bir kısmı görünen güneşin yarım dairesi önünde, birdenbire ufkun arkasından çıkıverecek zannettiği Attilâ’nın gölgesini bekliyordu.

Şiddetli ihtirasıyla, Attilâ’ya geciktiği saniyeleri bile affetmiyor, arada bir, kin, isyan duygularının tazyikiyle şişen göğsüne avucunu bastırarak, sinirlerinin muvazenesini bulabilmek için başını silkeliyordu. Bâzan da pencere kenarına parmaklarını geçiriyor, tahtayı sıkıyor, dudaklarını kemiriyor ve tırnaklarıyla dudaklarının acısını duymaz oluyordu.

Birdenbire ufukta bir yerine üç atlı göründü. Onorya sıçradı. Kalbine bir bıçak ucunun girmesiyle çıkması bir olmuş gibiydi. Üç atlı ona fena bir his verdi.

Yerinden fırlamış ve kulübe kapısına koşmuştu.

Atlılar yaklaşınca Onorya farketti ki bunların içinde Attilâ yoktu; zira herhangi bir Hun’la Attilâ’nın ata binişleri arasındaki fark uzaklardan bile anlaşılırdı.

Onorya’nın kararan gözlerinde birdenbire güneş, atlılar, ova simsiyah kesilerek, yekpare bir zift külçesi hâlinde birbirlerine karıştılar.

Elini göğsüne basarak arkasını kulübeye dayadı. Atlılar iyice yaklaştılar.

Onorya, bunların içinde yalnız Zerkon’u tanımıştı.

Cüce, yanındakilerden biri tarafından attan indirilip de Onorya’ya doğru yürürken genç kadın bağırıyordu:

- O nerede? Hasta mı?

Cüce, gözlerini teker teker kapayarak, yanaklarını şişirip söndürerek, mânâsı anlaşılmayan bir sürü işaretler yapıyordu.

Kadın, derhal kulübeye girdi ve cüceye:

- Gel, dedi.

Odada yalnız kalınca, Zerkon’un yüzündeki hareketler kesildi ve bütün görünüşüne, ciddî bir vazifeye memur olduğunu anlatan garip bir sertlik hâkim oldu.

Onorya dimdikti. Kulakları cücenin dudaklarından çıkacak ilk sesi kapmak için aç bir adamın ağzı kadar hassastı.

Zerkon, Attilâ’nın öğrettiği cümleleri birer birer söylemeğe başladı:

- Attilâ seni kadınların en güzeli zannediyor.

Bu cümlenin hangi neticeye mukaddeme olduğunu anlamadığı için şaşıran Onorya, bir suale hazırlanırken, Zerkon devam etti:

- Attilâ seni kadınların en güzeli zannediyor.

Onorya, cücenin vahim ve ciddî tavırlarıyla bu sözleri arasında hiçbir münasebet göremeyerek:

- Ey?.. Çabuk söyle! diye bağırdı.

Cüce devam etti:

- Fakat Attilâ senin kalbinden, Attilâ senin aşkından emin değildir. Zira sen Attilâ'dan başka birini de düşünüyorsun.

Onorya, birdenbire, üstüne hücum eden bir insanı iter gibi kollarını ileri uzatarak haykırdı:

- İftira! İftira! Ben Attilâ'dan başka hiçbir kimseyi düşünmüyorum. İftira ediyorlar; Hunların hâkanını aldatıyorlar! Nifak sokuyorlar! Yalan, yalan, yalan!

O kadar şiddetle bağırıyordu ki, boynunun damarları kabararak yüzü kıpkırmızı kesilmişti.

Cüce başını eğiyordu.

Onorya'nın kolları, omuz mafsallarından çıkmış gibi, ansızın yanlarına düştü. Yüzünün kanı çekilmiş ve rengi uçmuştu.

Bir iki adım yürüdü ve kendini sedire attı. Boğulacak gibi oluyordu. Çırpındı, çırpındı, sonra hareketsiz kaldı.

Ona limon ve su yetiştirdiler.

Kendine gelince etrafına bakındı, kuvvetini topladı, doğruldu, sonra gayet metin bir sesle cüceye emretti:

- Devam et! Sonra?...

Cüce, tereddüt ediyordu.

Onorya başını yükselterek:

- Haydi, korkma! diye bağırdı, sabırla seni dinleyeceğim, başka ne dedi?

Onorya'nın tavrındaki azamet ve necâbet, odaya sonradan gelen iki genç Hun'un gözlerinde büyük bir hayret uyandırıyordu

Cüce devam etti:

- Bu Hun atlıları seni istediğin yere, memleketine, yahut başka yere götürecekler, sana bir kraliçe gibi hürmet edeceklerdir. Fakat Attilâ'nın seni sevdiği ve senin yalanlarına inandığı bu topraklarda kalamazsın, belki o, bir gün seni bulacaktır.

Zerkon’un her cümlesinde Onorya’nın bütün vücûdu bir derece daha geriliyor ve gözbebekleri büyüyordu. Cüce sözünü bitirince Onorya’nın başı biraz daha yükseldi ve metin sesi çıktı:

- Pekâlâ! Attilâ’ya bir iftiraya uğradığımı isbat edeceğim.

Bu cevabından sonra vücudu ansızın gevşemişti. Odadakilerin hepsine tatlı bir sesle emretti:

- Siz dışarı çıkınız, ben biraz istirahat edeceğim.

Odadakiler çıktılar. Onorya arka üstü uzanarak derin bir nefes aldı, içinde büyük bir mücadeleye hazırlanmaktan gelen yeni kudret, ızdırabına galebe çalıyor ve ağlamasına mâni oluyordu.

Bütün hayatında her ızdırap, bu cidalci mahlûk için büyük bir kudret menbâı olmuştu; bunun için ağlamamaya; kimseye derdini açmamaya alışmıştı ve onun bütün şahsiyetine asalet veren seciye de, bir prenses unvanı taşımasından ziyade, bu idi.

Bir rakîbesi tarafından uydurulduğuna emin olduğu bu iftirayı meydana çıkarmak için hatırına bir sürü çareler geliyor ve onu beğenmek müşkilâtı içinde bırakıyordu.

Nihayet yerinden kalktı ve seyahat eşyasını derleyip toplamaya başladı.

Hunlardan biri ata bindi ve Onorya’yı da hayvanın terkesine oturttu. Öteki Hun da Onorya’nın eşyalarını atının üstüne yüklemiş, böylece üç yolcu, iki hayvan üstünde yola çıkmışlardı.

Kulübede vazifesi biten cüce Zerkon saraya döndü.

Onorya’yı hayvanına alan Hun, hareketten evvel başını arkasına çevirerek sormuştu:

- Prenses hazretleri ne tarafa teşrif etmek arzusundadırlar?

- Hududa!

Hayvanlar birdenbire dürtnala ileri atıldılar. Onorya Hun süvarisine, kollarının bütün vüs’atiyle sarılmıştı. Güneş ovanın üstünde yükseliyordu. Çadırlar ve tek katlı Hun evleri arasından geçerek şehirden uzaklaştılar Bununla beraber, şehir hâricinde bile hummalı bir faaliyet görülüyordu... Hunlar oraya buraya koşuşuyor, haykırışıyor, eşyalar taşıyor ve ailelerini arabalar içindeki seyyar evlere yerleştiriyorlardı. Bütün ova, bir yangın veya zelzele âfetzedeleriyle dolmuş gibi, çocuklardan ihtiyarlara ve tencerelerden şiltelere varıncaya kadar insanların ve eşyanın perakende, darmadağınık bir meşheri hâlinde idi. Çocuklarını emziren analardan başka

bir kişi bile yerinde durmuyor, oturmuyordu. Çocuklar ve ihtiyarlar bile çalışıyorlardı.

Bu coşkun faaliyet manzarası Onorya’yı hayran etmişti.

- Ne var?... Bu kıyam nedir? diye sordu.

Hun, gururla cevap verdi:

- Harb var!

Onorya bunu yeni öğreniyordu; Attilâ’nın yeni bir harbe girmek istemesi, birdenbire muhayyelesini öyle şiddetli tahrik etmişti ki, buna dâir üstüste birçok sualler sordu, fakat hiçbirine cevap alamadı. Hun süvarisi kat’î ve nâzik bir tek cevap vermişti.

- Prenses hazretlerine harbe dâir izahat vermeğe mezun değiliz.

Onorya sesini çıkarmadı. Artık yeknasak bir manzara hâlini alan bu harb istihzârâtı faaliyetinden gözlerini ayırarak ufuklara bakmaya ve yeni hayalleriyle semânın parlak renklerini karıştırmağa başladı.

Nihayet ova tenhalaşıyordu. Dört saat kadar at üstünde gittiler. Onorya, yorulmuş gibi, Hun süvarisine biraz daha sarıldı ve bacaklarını erkeğin kalçalarına yapıştırarak başını da süvarinin omuzuna bıraktı.

Bu üç yumuşak ve hararetli temas, Hun süvarisinin kanını damarlarında bir yıldırım hızıyla cevelân ettirmeğe başlamıştı. Bütün uzviyeti kudurdu ve sinirlerinin âni bir tenbihiyle kunduralarının tahta ökçelerini atın karnına bütün şiddetiyle vurdu

Bu süvari genç bir adamdı; bunun için Onorya’yı kendi hayvanına almış ve eşyaları yaşlı olan arkadaşının atına yükletmişti.

Hayvan şaha kalktıkça, genç Hun süvarisi, kürek kemiklerinin üstüne lâstikî bir kadın göğsünün ezilip şişmesini hissediyor ve sırtının mesammeleri arasından vücuduna sıcak bir lezzet doluyordu.

Onorya, bir aralık, tatlı, âdeta âşıkane bir sesle:

- Süvari! dedi.

Genç Hun başını arkaya çevirdiği vakit, Onorya’nın fettan gözlerinin süzüldüğünü, çehresini baygın bir sis kapladığını gördü. Fevkalâde hürmetkârâne:

- Emrediniz, prensesim! dedi.

Onorya başını tekrar süvarinin omuzuna koyarak, hafifçe gözlerini yumdu, incecik bir sesle:

- Yoruldum! dedi.

- Emredersiniz inelim, şu ağaç altında biraz istirahat buyurunuz.

Geniş bir ağacın önünde hayvanlardan indiler. Genç süvari arkadaşına dedi ki:

- Hayvanları şu gölgeliğe götür de onlar da biraz dinlensinler.

Öteki süvari hayvanları alarak uzaklaşmıştı. Genç Hun'la Onorya ağacın altına oturduiar.

Onorya başını yana eğerek, yorgun ve melûl bir tavırla mırıldandı:

- Çok yorgunum. Ben dün gece de uyumamıştım.

Süvari, dizini göstererek cevap verdi:

- Başınızı buraya koyunuz ve uyuyunuz.

Onorya otların üzerine uzanarak başını süvarinin dizi üstüne koydu. Fakat rahat etmemiş görünüyordu. Bir iki defa döndü, vücudunu Hun'un kucağına çıkarmak için bir hareket yapınca, süvari:

- Kucağımda uyuyunuz! dedi.

Onorya'yı kucağına aldı ve güzel başını kolunun içine yerleştirerek sordu:

- Rahat mısınız?

- Teşekkür ederim.

Onorya derhal gözlerini yumdu. Hayvanın üstünde sinirleri ve adaleleri gerilmiş vücudu, Hun'un kucağında birdenbire gevşemişti. Yanaklarına hafif bir pembe renk doluyor, göğsü titriyerek inip kalkıyordu.

Çabucak uyudu.

Süvari gözlerini bir lâhza Onorya'nın güzel yüzünden ayırmıyordu. Bir anda, bir anda Garbî Roma'nın esmer tenli ve kurum gözlü, çılgın ve çıldırtıcı, eşsiz güzeli için hayatını derhal feda edebileceğini hissetti. Bu kadının peşinden ve bu kadınla beraber Garbî Roma'ya kadar gidebileceğini, Hun topraklarındaki bütün rabıtalarını, malını, ailesini ve çocuklarını bile bırakabileceğini hissetti.

Onorya'nın üstüne doğru eğildi. Bu kızgın ve dinç taze kadın vücudundan, vahşi çiçeklerin hulâsalarına benzeyen, gayet tatlı ve zehirli bir râyiha ile dolu, sıcak bir tütsü yükseliyordu.

Hun süvarisi dudaklarını Onorya'nın yüzüne doğru bir santimetreye kadar yaklaştırarak durdu. Hafif bir bûse kondurmak istiyordu. Fakat prensesin uyanmasından korktu. Kadının bir isyanı, hattâ Attilâ'ya şikâyeti, süvariyi bir bûse yüzünden mahvedebilirdi. Bununla beraber kararını verdi ve dudaklarının ucunu prensesin yanağına değdirdi. Artık dudaklarını geri

çekmeğe muktedir olamamıştı. Kızgın vücudun bayıltıcı râyihasını pek yakından duyarak birdenbire sersemlemişti.

Onorya gözlerini açtı.

Süvari, birdenbire başını kaldırdı ve kıpkırmızı kesildi. Fakat bu dehşetli korkusu, aynı zamanda büyük bir sevince istihale etmişti. Zira Onorya, gülümsüyordu.

Bu tebessüm bir «af» mıydı? «Teşvik» miydi?

Süvari tereddüt ettiği için bûsesini tekrar etmekte bir lâhza geç kaldı, fakat kalbinde tehlikeli bir çarpıntı hissettiği için büyük azabına mukavemet edemeden bir daha eğildi ve bu sefer Onorya'nın dudaklarına dudaklarını kondurdu.

Onorya birdenbire başını geriye çekmişti, fakat hem kaşlarını çatıyor, hem de gülümsüyordu. Gözlerinde aynı zamanda hem tehdit, hem teşvik vardı.

- İstediklerimi yaparsanız... diye mırıldandı.

Hun süvarisi kanının bütün şiddetiyle cevap verdi:

- Köleniz olacağım. Bütün hayatım sizindir. Yalnız sizin için yaşayacağım ve her arzunuzu yerine getireceğim, dedi.

Onorya vücudunu genç süvariden ayırarak onunla yüz yüze ve göz göze geldi; bir elini Hun'un omuzuna koyarak, resmiyetten dostluğa geçmesini bilen hassas bir kadın mülâyemetiyle dedi ki:

- Beni dinle. Artık arkadaşız. Benim sana ihtiyacım var. Evvelâ sana yemin ederim ki, ben Attilâ aleyhinde hiç bir fikir beslemiyorum ve onun saadetine çalışıyorum. Şimdi, sana tamamiyle emniyet etmediğim için düşündüğüm ve yapmak istediğim şeyleri söylemeyeceğim. Fakat, sen arkadaşınla beni hududa kadar götürdükten sonra orada bırakıp Hun karargâhına ve Attilâ'nın yanına döneceksin. Ona vazifeni yaptığını söyledikten sonra tekrar gizlice ata binerek hududa, beni bıraktığın noktaya geleceksin. Ben seni orada bekleyeceğim ve eğer gelirsen o zaman sana ne düşündüğümü, ne yapmak istediğimi anlatacağım. Nasıl? Bu söylediğimi yapar mısın? Attilâ'nın sarayına gidip rapor verdikten sonra gizlice hududa dönebilir misin? Evvelâ buna cevap ver!

Hun süvarisi, gözlerinde, ateşini en büyük arzulardan alarak alevlenen meş'alelerle cevap verdi:

- Elbette! dedi. İstediğiniz vakit, istediğiniz yere kimsenin haberi olmadan gelirim.

- Zannettiğiniz kadar serbest misiniz? Şimdi harb hazırlığı var. Size mühim ve ânî bir vazîfe vermesinler?

Genç Hun süvarisi başıyla bir ret hareketi yaparak:

- Hayır, hayır! dedi. Benim vazifem sekiz gün sonra başlıyor. Ben serdarlıktan talimatımı aldım. O vakte kadar oldukça serbestim ve sizin yanınıza gelebilirim.

Onorya, bu cevaba karşı sevincini gösterdi:

- Bu âlâ, dedi. Çünki ben vazifenizi terketmenizi, benim için memleketinizi ihmal etmenizi istemem. Hun ordusu sizin gibi genç ve mahir bir süvariden mahrum kalmamalıdır. Ben Hunların en samimî dostlarından biriyim.

Onorya'nın bu son sözleri ne kadar doğru, yahut yanlış olursa olsun, Hun süvarisinin âşıkane ve şehevî arzûlarıyla vatanperverâne ve millî duyguları arasındaki tenakuzu izâleye çalıştığı muhakkaktı. Nitekim genç Hun bu sözlerden o derece memnun oldu ki, Onorya'nın eteklerini öptü:

- Siz çok ulvîsiniz! dedi.

Bunun gibi, ihtirasını ifşa eden daha birçok şeyler söyledi. Onorya gülümseyerek dinliyordu. Fakat uzaktan öteki Hun gözüktü. Ve biraz ihtiyatla onlara doğru ilerliyordu.

Onbeş dakika kadar sonra tekrar hayvanlarına binerek yola çıktılar. Akşama doğru gene tenha bir yerde atlarından inerek üçü birden kahvaltıya benzer muhtasar bir yemek yemişlerdi.

Bütün gece, küçük şehirlerden ve kasabalardan geçerek nihayet bir yaylaya geldiler. Her yüz adımda bir tek başına kulübelerden mürekkep nihayetsiz bir hatt-ı müstakim hududu iş'ar ediyordu.

Atlılar hududa geldikleri vakit sabah oluyordu. Hun nöbetçileri ucunda kemikten oklar bulunan kargılarla süvarileri durdurdular.

Genç Hun, milletinin diliyle Attilâ'nın emirlerini anlattı ve nöbetçiler çekildiler.

Yayla huduttan sonra da devam ediyordu. Atlılar bir saat kadar ilerledikten sonra bir ormana girdiler. Bu, vahşî güllerle kararmış orman yolunda, Onorya süvarinin kulağına eğilerek:

- Beni burada bırak! dedi.

Genç Hun atını durdurdu, fakat itiraz ediyordu:

- Burada, yalnız başına, bir gün bir gece nasıl beklersin? Hiç olmazsa şehre yakın bir yere gidelim.

Onorya'nın gözlerinde erkeklere gıpta veren bir cür'et vardı:

- Hayır, hayır; dedi; ben vahşî ormanları severim. Memlekette de tek başıma onların arasında dolaşır ve ailemden uzaklaşırdım. Hiç korkma, seni şu ağacın altında bekleyeceğim.

Teklifinde o kadar ısrar etti ve nefsine o kadar itimadı vardı ki genç süvari münakaşa etmeyerek yere atladı ve Onorya'yı kucaklayarak indirdi.

Arkadan gelen öteki Hun süvarisi de hayretle sormuştu:

- Bu vahşî ormanda mı kalıyorsunuz?

Onorya bir tebessümle cevap verdi:

- Evet. Beni hiç merak etmeyiniz. Ben orman yollarını bilirim.

Yaşlı Hun süvarisi şaşkınlık içinde kalmış, fakat prensesin arzularına tâbi olmak emrini aldığı için, fazla birşey sormamıştı. Onorya'nın eşyasını hayvandan indirerek istediği ağacın altına yerleştirdi.

Hunların ikisi de Onorya'ya hürmetkârâne bir resmî selâm vererek, hayvanlarıyla, ağır ağır döndüler. Genç süvari başını arkaya çevirmiş, bir lisan kadar nâtıkalı vücut, baş ve göz ifadesiyle mutlaka geleceğini vâ'detmişti

Onorya, yalnız kalınca büyük bir korku ve tehlikenin içinde bulunmaktan gelen büyük bir zevk hissetti. Orman, birbirine gayet sıkı bir nesiçle dolaşmış yapraklarıyla gökyüzünü tamâmiyle kapayan loş, ıssız, ucu bucağı görünmeyen, her tarafı nihayetsiz ağaç parmaklıklarıyla çevrilmiş yeşil ve büyük bir zindandı. Her köşesinde, her parça toprağında, bir ağaç arkasında veya bir çukurda, kuytu bir yerde meçhul bir tehlike gizleniyordu. İnsanların ve hayvanların en mühterislerini, eşkiyâ ve vahşi hayvanların her dakika zuhurunu beklemek pek tabîiydi.

Onorya, tamâmiyle silâhsız ve müdafaasızdı. En küçük bir hücuma karşı koymaktan acizdi. Neye güvendiğini hiç bilmediği bu ormanda ve binbir tehlike arasında kalmaktan namütenahi bir zevk duyuyordu. İstediği büyük heyecanı bulmak için en büyük tehlikeye doğru koşmaktan yılmayan maceraperest mizacı, onu bu ormanda bir gün, bir gece beklemeğe teşvik etmişti.

Etrafı dinledi. Her ses korkunç bir tehditti. Yüksek ağaçların, uykularında müthiş homurtular çıkaran canavarlar gibi, ormanın derin boşluklarına saldıkları hırıltılara daha tüyler ürpertici sesler, çığlıklar ve uzun haykırışlar ve kükreyişler karışıyordu. Onorya bir ağacın dibine büzülerek oturdu ve gözlerini süzerek, düşünen ve anlayan birer mahlûk

ciddiyetiyle, yanyana sıralanmış yüzlerce ağacın orman içinde gizli bir dille konuştuklarını zannettiren vakur ve esrarlı tavırlarına baktı. Onların hayatına karışmak, onlar gibi muammâ-âlûd ve vakur olmak, onlar gibi şu yoldan geçen tek tük yolcular üzerinde hayranlıkla karışık büyük bir aşk ve korku bırakmak istiyordu.

Kendisi de bu ormanı çılgınca seviyor ve ondan korkuyordu. Bu sıra sıra ağaçların en güzel hayalleri vâ’deden ve en müthiş felâketlerle tehdit eden kudretli duruşlarında kendisini buluyordu.

Gece oluncaya kadar, bâzı rabıtasız ve mânâsız hülyalar, bâzı da kendisini gayelerine götürecek plânları tasavvur etmekle vakit geçirdi.

Gece karanlığı, ormanın ağaçlarını bile yutarak şişkin ve gürbüz mevcudiyetiyle her tarafı basınca, Onorya ürperdi. Burada sabaha kadar beklemenin, hiç bir silâhlı ve cüretkâr erkek tarafından bile kabul edilmeyecek bir macera olduğunu hissediyor ve pişmanlığa benzeyen duygularla kuvvetli bir korkunun hücumuna uğruyordu. Bir aralık, ormandaki dehşetli seslerin karanlığı yiyerek azmışlar gibi şiddetlenen ve yaklaşır gibi olan tehditlerini duyarak titremeğe başlamıştı Karanlığa gittikçe alışan gözleriyle dört tarafa bakıyor, arada bir, kâh sebepsiz ânî bir korku ile, kâh muhayyelesinin eseri olan bâzı gölgelerden dehşete düşerek yerinde sıçrıyordu.

Erkeklere mahsus, hattâ onlardan fazla cür’etlere sahip olmak isteyen herhangi bir kadının zekâsından şüphe ediliyor ve bu türlü maceralarda, kadının zayıf yaratılışıyla asla tev’em olmayan büyük felâket ihtimalleri seziyordu.

Evhamları o dereceye vardı ki, altında oturduğu ağacın kütüğüne sarıldı ve bu nemli, soğuk cisimden kudretli bir insan yardımı ümit etti.

Sabaha karşı uykuya dalmıştı. Rüyasında büyük bir yılanla boğuşmuştu ve haykırarak uyandı.

Sabah oluyordu. Ağaç kabuklarına mavi sisten bir zar yapıştı ve geceleyin kemik gibi sert görünen orman, sabahleyin, pamuktan örülmüş gibi yumuşak dallarıyla mavi bir loşluk içinde ürperiyordu.

Onorya, kemiklerine dişlerini geçiren rutubetten silkinmek için yerinden kalktı ve gezinmeğe başladı.

Geceyi, korkunç canavarları ve ismi olmayan binlerce tehlikeyi mağlup etmiş gibi gurur ve sevinç içinde geziniyor, ormanın yolunun sonlarına bakarak genç süvariyi bekliyordu. Eğer bu adam sözünde durarak

gelecek olursa, Onorya'nın hayatında yeni bir talih devresi açılacaktı. Zira tasavvur ettiği plânın herhalde kendisini en büyük muvaffakiyete götüreceğine emindi.

Yarım saat kadar dolaştı ve nihayet yolun sonlarında bir toz dumanının ortasında, ağının ortasında duran örümcek gibi, süvarinin siyah gölgesini gördü.

Onorya, geceyi geçirdiği ağacın altına gelerek ayakta durdu. Süvari bir dakika sonra attan yere atlamış ve kanlı yanaklarıyla, soluyarak, kollarını açıp Onorya'ya yaklaşmıştı.

Kucaklaştılar.

Süvari, pürheyecan sordu:

- Geceyi nasıl geçirdin?

Onorya korkularını ve müthiş rüyasını gizleyerek, tebessümle cevap verdi:

- Mükemmel!

Genç Hun, sabahleyin bile korkunç görünen ormanın sonsuz aralıklarına bakarak, Onorya'nın cesaretine şaşıyordu:

- Dehşet! Dehşet! dedi.

Ağacın altına oturdular. Onorya havadis istedi:

- Ne yaptın? dedi

Süvari anlattı:

- Attilâ'nın yanına çıktım. Seni hududa kadar götürüp bıraktığımızı anlattım. «Yolda size bir şey söyledi mi?» diye sordu. «Evet» dedim, harp hazırlıklarını görerek izahat istedi. Fakat harb hakkında bir yabancıya izahat vermeğe mezun olmadığımızı söyledim. Prenses Onorya da cevap olarak: «Ben Hunların dostuyum.» dedi, dedim. «Benden bahsetti mi?» diye sordu. «Bahsetmedi, fakat pek mahzundu ve mütemadiyen içini çekiyor, Hun topraklarına muhabbetle bakıyordu.» dedim.

Onorya, süvarinin Attilâ ile konuşmasından memnun olduğunu hissettiren bir tebessümle:

- Pekâlâ... dedi, şimdi vakit geçirmeden düşüneceğimiz bir şey var.

Genç süvari, sabırsızlıkla:

- Merak ediyorum, dedi, ne düşünüyorsun, ne yapmak istiyorsun? Nereye gideceksin? Beni de mi götüreceksin? Sana nasıl hizmet edeceğim?

Onorya, süvarinin elini tuttu:

- Dinle, dedi, acele etme. Arzum şudur: Tekrar Hun topraklarına girmek istiyorum.

Süvari teessür içinde göründü:

- Buna müsaade etmezler, dedi.

- Kimseden müsaade isteyecek değiliz. Çünkü benim Hun topraklarına girdiğimi kimse bilmeyecek; bir köylü kadın kıyafetine girmek istiyorum. İşte sen bana bu işte yardım edeceksin. Evvelâ şimdi git, bana bir köylü kadın kıyafeti bul, getir. Buna muktedir olabilir misin?

Genç Hun doğruldu:

- Elbette, dedi, niçin olmasın? Şimdi gider, bir saata kadar Hun kadınlarına mahsus basit kıyafetlerden birini bohçaya koydurur, getiririm. Hudut yakın.

Onorya süvarinin elini muhabbetle sıkarak:

- Yalnız o kadarı kâfi değil. Ben yapayalnız huduttan içeri giremem ve yapayalnız Hun topraklarında yaşayamam.

- Tabiî.

- Hem de lisânınızı bilmiyorum. Senin gibi Hun münevverleriyle Got lisanlarını karıştırarak anlaşmak kabil oluyor. Husûsiyle sen benim lisanımı da iyi konuşuyorsun. Attilâ da bunu iyi bilirdi. Köylüler benim yabancı olduğumu anlarlar.

Süvari, bir çâre düşünmekten mütevellit muvakkat bir tereddüt içinde:

- Doğru, ne yapalım, ne düşünüyorsun? diye sordu.

Onorya, bütün bu ihtimalleri evvelce hesap etmiş ve bir takım çareler düşünmüş olduğu için anlattı:

- Şimdi Hunlar harb muhacereti içindedirler. Ovaları terkedeceklerdir. Birçok Hun evleri boş kalacaktır. Tanıdığın bir asker ailesinin evine beni oturt. Sen böyle bir çâre bulabilirsin.

Süvari düşünceye daldı Onorya’nın teklifi kolay tatbik edilebilecek bir şey değildi.

- İyi ama... dedi, bu sırada askerî teftişler fazladır, yegân yegân Hun topraklarında kalacak olanlar kayda geçerler.

Sonra, biraz daha düşünerek:

- Dur, dedi, bir çâresi var... Seni benim bir akrabamın yanına götüreyim...

- Olur mu?

- Olur. Seni hudutta bulduğumu, geçen harpte ailesini kaybetmiş ve teessüründen dili tutulmuş bir kızcağız olduğunu anlatırım. Halam gayet merhametlidir, iyilik yapmayı çok sever, seni yanına alır.

Onorya güldü. Bu hile çok hoşuna gitmişti. Ellerini çırpıyor.

- Oh! İyi, iyi! diyordu, aç ve yorgun giderim, başımı gözümü sararım, hasta görünürüm, mükemmel dilsiz rolü de yaparım.

Bir kerre daha kucaklaştılar. Bu yeni plânın teferruatını kararlaştırıyorlardı. Onorya'nın asıl maksadını hâlâ öğrenemeyen süvari ikide bir soruyordu:

- Bizim memlekette ne yapmak istiyorsun? Attilâ harbe gidecek. Onu göremezsin. Hem benim seni tekrar memleketime soktuğumu Attilâ duyacak olursa mahvolurum. Ne büyük fedakârlığa atıldığımı görüyorsun değil mi?

- Hiç korkma. Ben Attilâ'yı görecek değilim. Benim Hun topraklarında bulunduğumu kimse bilmeyecektir. Bundan emin ol ve fazla bir şey sorma. Şimdi sana herşeyi anlatamam. Yavaş yavaş herşeyi öğreneceksin.

Süvari ayağa kalkarak azimkâr bir tavırla harekete geçti:

- Pekâlâ, dedi, ben şimdi gidip sana bir köylü kadın esvabı getireyim, burada giyin; sonra beraber huduttan içeriye girelim.

Onorya'ya doğru eğildi ve onu dudaklarından öptükten sonra atına bindi, uzaklaştı.

Onorya süvarinin arkasından gülümseyerek bakıyordu. Bu tebessüm, hadiseleri arzusuna râmeden kudretinin dudaklarında tecellisiydi; bütün emellerine kavuşacağına emin olmaktan gelen, bir istikbale hâkimiyet duygusuyla, içinde nihayetsiz bir inşirah duyuyordu.

Ayaklarını uzattı ve arkasını ağacın kütüğüne dayadı. Ergeç Attilâ'ya, Attilâ'nın vücuduna, kalbine, iradesine, taç ve tahtına hâkim olacağına o kadar emindi ki, daha şimdiden bunu bile az buluyor, dünyada bundan daha fazla arzu edilecek büyük bir paye olup olmadığını düşünüyordu.

Hunların, bu yeni harb hazırlıklarında, neresini hedef yapmak istediklerini tahmine çalıştı. Suikastın keşfedilmesinden sonra bu hedefin Şarkî Roma olması mümkündü; fakat kendisinin Hun topraklarından ihraç edilmiş olmasına bakılırsa, Attilâ'nın kindar bakışlarını Garba doğru çevirmesini de imkân hâricinde bulmuyordu.

Esasen Attilâ’nın siyasî fikirlerine azçok vâkıf olan Onorya, Hun hâkanının Şarkî ve Garbî Roma, Teodos ve Valantinyen arasında fark bulmadığını da biliyordu.

Onorya, Attilâ’nın şüphesi hilafına, Garbî Roma’dan bir tecessüs maksadıyla Hun topraklarına gelmiş değildi; ana vatanındaki bütün ailesine büyük bir kini olan bu kadın, ihtirasları için yaşıyor, bundan dolayı hiç bir millî heyecan duymuyordu

Yegâne emeli, Asya’nın ve Avrupa’nın en kudretli adamı telâkki ettiği Attilâ’yı teshîr etmekti. Hun hâkanının her gün yeni bir zafere namzet şahsiyetini ve bu şerefi onunla paylaşmak istiyordu.

Yaptığı plânı da mükemmel buluyordu: Hun topraklarına girmek, yavaş yavaş saray muhitine sokulmak, hüviyetini gizleyerek, kraliçenin cariyeleri, nedimeleri arasında bulunmak, Attilâ’nın şahsı etrafında dönen kadın entrikalarını keşfettikten sonra, hepsine faik bir desîse ile Attilâ’nın yegâne kadını olmak.

Her safhası heyecanla dolu görünen bu macera Onorya’nın bütün ruhî melekelerini işletecek ve onun şiddetli yaşamak hırsını tatmin edecekti

Etrafında bulduğu her adamı, her eşyayı, her hâdiseyi, her fırsatı maksadına vusul için ayrı ayn kullanmasını ve istismar etmesini bilen bu kadın, genç Hun süvarisini görür görmez ondan da azamî derecede istifade edeceğini anlayarak kararını vermişti. Tahmininde hiç yanılmadığmı gördü. Hun süvarisini teshîr etmek güç olmamıştı. Bir Hun delikanlısının millî duygularına hücum edilmezse, dünyanın en tatlı ve uysal insanı olduğunu ve Attilâ gibi, hemen hemen bütün Hunların da toprakları ve kadınları zabtetmekten başka ihtirasları olmadığını sanıyordu. Onorya’nın indinde ihtirasların en yüksek şekilleri bunlardan ibaretti ve Hun hâkanma zaafı da bundan ileri geliyordu.

Gözlerini süzerek süvariyi bekledi.

Genç Hun bir bohça ile gelmişti.

Bohçayı açtı: İçinde birçok paçavra.

Kadın gülüyordu:

- Kadın esvabı bu mu? Bunun neresi esvap? Hangisini nereme giyeceğim?

Süvari kara bir deri parçasını bohçadan çıkararak havada salladı.

- Bu, gömlek! dedi.

Onorya, kahkahalarından kurtulamıyordu:

- Bunu çıplak vücûdumun üstüne mi giyeceğim?

Süvari, Garbî Roma dilberinin göğsüne gözleri parlayarak bakarken, cevap verdi:

- Tabiî!

- Sonra?

- Üstüne bunu giyeceksin.

- Ne bu? Bir cepken mi?

- Onun gibi bir şey. Bunu da eteklik olarak bacaklarına saracaksın.

- Peştemal gibi mi?

- Evet.

Onorya kahkahaların en güzeliyle gülüyordu... İstihzayı ve şehveti birleştiren kahkahalar ki, her erkeği çıldırtır.

- Pekiyi... dedi, sen şu ağaçların arkasında biraz dur da ben giyineyim.

Süvari cevap vermiyor, kımıldamıyor, gülümsüyordu. Bir zevç gibi Onorya’nın mahremiyetine girmek istediğini hissettirdi.

Onorya, tekrar etti:

- Haydi, uzaklaş biraz!

Genç Hun başını önüne eğerek ağaçlıkların arasına doğru yürüdü ve gözden kayboldu.

Onorya, esvaplarını değiştirdikten sonra tiz bir çığlık kopararak süvariyi çağırmıştı.

Genç Hun yaklaşırken, kadın vücudunu yeni kıyafetiyle boydan boya göstererek uzaktan bağırıyordu:

- Nasıl? Nasıl? Bir köylü kadınınıza benzedim mi?

Süvari koşarak:

- Mükemmel! diye bağırdı; yalnız... müsaade et de biraz düzelteyim!

Onorya, sapından tutulan bir lâle gibi ve göğsünü öne doğru uzatarak:

- Haydi! dedi.

Bu, herşeye müsaade eden bir emir gibi davetkârdı. Genç süvari, Onorya’nın giydiği gömleği yakalarından biraz çekiştirerek:

- Omuzlar iyi oturmamış! dedi ve gömleğin önünü tamâmiyle açtı. Onorya’nın göğsü çırılçıplak görünmüştü. Genç süvari, gözlerine vuran ılık ve beyaz yuvarlakların birdenbire bütün damarlarına doldurduğu fırtına hızıyla kadını kucakladı, ağacın kütüğüne dayadı ve bütün vücudunu kendi vücuduna boydanboya yapıştırdı.

İki vücudun hamuru kızgın bir imtizaçla birbirine karışarak yoğruluyordu.

Onorya çırpınarak bağırdı:

- Bırak!

Süvari, humma içinde soluyor ve mırıldanıyordu:

- Onorya... Onorya...

Kadın birkaç kere silkindi ve kultulmanın güçlüğünü hissetti. Issız bir ormanda, kanı kaynayan bir Hun delikanlısının arzusuna kavuşmak için hiçbir tehdit ve ihtarı dinlemeyeceğini bilyordu. Birkaç defa:

- Bırak, bırak! diye haykırdı ve bu ilân ettiği yasağın genç Hun'da ihtirası şiddetlendirdiğini görerek en müthiş tehdidini savurdu:

- Bırak! Yoksa aramızda her şey bitecektir. Beni kaybedeceksin. Bırak! Yoksa Attilâ'ya haber veririm.

Süvarinin kolları çözüldü. Af diliyordu. Onorya, derhal biraz evvelki neş'esini bularak, hareket etmeyi teklif etti.

Birlikte ata bindiler.

Süvari, kucağına aldığı Onorya'yı, fasılasız öpüyordu.

Hurafelere inanan Beşinci Asır halkı için 451 senesi, meş'um tabiî hâdiselerle başlamıştı: Büyük bir zelzele Gol arazisini ve İspanya'nın bir kısmını yıktı, tuzla buz etti; bir gece, ay, doğarken tutulmuştu ve bir kısım Avrupa halkı, bunu şeametlerin en büyüğü sayarak titrediler. Bir akşam, güneşin batı tarafından, görülmemiş cesamette koyu kurşunî renkli, korkunç bir yıldız çıkmış ve ölümün suratı gibi karanlık ve derin işaretlerle dolu çehresini bütün Avrupa'ya çevirerek ahaliyi korkutmuş, yüzükoyun yerlere atmıştı.

Kutup cihetinde gökyüzü, günlerce, kan renkli bulutlarla örtülü kaldı. Kıpkızıl fezanın ortasında, ateşten mızraklarla müsellâh ordu heyulaları cenk ediyorlardı.

Beşinci Asır halkı, bu korkunç işaretlerden, en büyük âfetlere hazırlanmak icabettiğini anladılar. Yataklarından titreyerek kalkıyorlar ve hergün bir felâket haberi olup olmadığını soruşturuyorlardı.

Bir piskopos Roma'ya koştu ve Havâriyyûn'dan Sen Pol ile Sen Piyer'in mezarı üstüne diz çökerek haykırdı:

- Ey Havâriyyûn! İsa namına cevap veriniz! Fânî ömürlerimiz nihayetlerine mi gelmiştir? Bundan sonra alacağımız nefeslerin sayısı kaç miad hanesini geçer? Ey aziz Pol! Ölümün suratı, ciğerlerimizi ok yılanı

gibi delip geçen yıldırımlı neresiyle, ufukların ardında göründü. Gol ve İspanya topraklarının zerreleri arasında cehennemler açıldı. Ay, dağın arkasından yükselemedi ve kara bir avucun içinde sünger gibi buruşup kapanarak, sarı ışığını dünyamızdan başka bir dünyaya akıttı. Kutup tarafından gök kubbesi çatladı ve memleketler cesametinde açılan büyük pencerelerden cehennemler gördük. Ateşten mızraklar, yanmış kömür bedenli cengâverlerin damarlarını deşiyor ve içlerinden kan yerine alev fışkırıyordu.

Ey aziz Piyer! Bu ne hengâmedir? Bunlar neye işâretdir? Ümmetin yüzükoyun yerlere yatıyor, milletlerin iniltileri toprakların içine geçiyor ve fersahlarca uzakta secde edenlerin kulaklarına gidiyor. Şu anda vücudu ürpermeyen nasrânî yoktur. Ben, saçlarının son kara telleri ağaran ihtiyarlar, korkudan çarpa çarpa peynir dişleri dökülen nineler, çocuklarını düşüren anneler namına size geliyorum.

Ey Havâriyyûn, anlatınız! Anlatınız! İsa aşkına anlatınız! Akıbetimiz nicedir? Bize ne yapmak gerektir? Beyaz sakallarımızı göğsümüzün kıllarına sararak, başımız önümüzde, gözlerimiz yaşlı bekleyelim mi? Âfetlere tevekkül mü edelim? Semâdan gelen bu âfetler, arz tarafından zuhur edecek nasutî bir takım siyasî belâlara işaret midir? Anlatınız! Anlatınız... cevap veriniz!

Târihî rivayetlerdendir ki Pol ve Piyer cevap vermişlerdi. Mezarları derin bir inilti ile şişerek şu mukabelede bulunmuştular:

- Bu semavî alâmetler, bir takım siyasî belâlara işarettir.

- Bu, ne gibi siyasî belâlara işarettir?

- Gol istilâ edilecektir!

- Ey Havâriyyûn!

- Gol istîlâ edilecektir, halkın bir kısmı harblerde, bir kısmı katliâmlarda telef olacak, bir kısmı muhaceret edecektir.

- Ey Havâriyyûn!

- Şehirler hâk ile yeksan olacaktır.

- Ey Havâriyyûn!

- Allah'ın evâmirine itaat etmeyen ve nevâhîsini icra eden mâsiyetkârların kâffesi kan nehirleri içinde cehenneme insibâb edeceklerdir.

- Ey Havâriyyûn! Gol kimler tarafından istilâ edilecektir?

- Hunlar!

- Hunlar mı ey Havâriyyûn?

- Hunlar ve Attilâ!

- Attilâ!

Piskopos, hâşiyet içinde mezarların üstüne kapandı ve inildedi:

- Ey Havâriyyûn! Necat ümidi yok mudur? Bu Attilâ kimdir? Semâlar onu himaye mi ederler?

- Attilâ taraf-ı Haktan gönderilmiştir; vazifesi küre-i arzın çürümüş insan köklerini sökerek, yerine yeni nesillerin ve yeni medeniyetlerin tohumlarını atmaya müsait bir zemin vücuda getirebilmektir.

- Ey Havâriyyûn! Demek ki mahvımız mukarrer ve mukadderdir?

- Sizler gibi derin bir îman ile mütehallik kalbleri Allah'ın aşkıyla yanan, hayrat ve hasenat sahibi fânîler bu âfetleri görmeyeceklerdir.

Piskopos, mezarın üstünde sevinçle doğrularak bağırdı:

- Ya aziz!

- Zira sizlerin bu âfetleri görmenize mâni olmak için, hayatınıza nihayet verilecektir!

Piskopos, başı gene mezarın üstüne düşerek, inildedi:

- Ey Havâriyyûn! Ey Pol! Ey Piyer! diye ağlıyordu. Sonra doğrularak bağırdı: Başkaca necat ümidi yok mudur?

Mezarlardan cevap gelmiyordu. Piskopos tekrar etti:

- Başkaca necat ümidi yok mudur?

Fakat sualine cevap alacağı yerde, kulağının içine rüzgârlı bir ıslık gibi şu iki kelimenin üflendiğini duydu:

- Sus ve git!

Piskopos sendeliyerek ayağa kalktı ve nuranî bir gölge makbereden uzaklaştı.

Bu hurafelerin haber verdiği büyük âfetleri, Beşinci Asrın siyâset adamları da hissediyorlardı. Ufk-ı siyasîde de birçok kara bulutlar vardı: Attilâ Afrikalara kadar elçiler gönderiyor, birçok siyasî ittifaklar yapıyor, Tuna ovalarında silâhlı Hunların takım takım ilerlemekten birgün bile hâli kalmadıkları haber alınıyordu. Hunların bütün bu hazırlıklarına rağmen kimlerle harb edecekleri bilinmiyordu. Attilâ ne Şarkî, ne de Garbî Roma'ya henüz harb ilân etmemişti. Hattâ Garbî Roma ile dostâne muhâberâtta bulunması, felâketin Şarkî Roma'ya teveccüh edeceğini zannettiriyor, fakat Attilâ'nın siyâsî usûllerini bilen politika adamları, onun harb edeceği devletin imparatoruna muvakkat dostluk alâmeti izhar ettiğini hatırlatıyorlardı.

Bu semavî âfetlerden başka mühim tarihî hâdiseler de vukua gelmişti: 28 Temmuz 450 tarihinde Şarkî Roma imparatoru Teodos, attan düşerek öldü. Garbî Roma'da da, otuz bir yaşında bulunan ve saltanat için henüz pek genç addedilen Üçüncü Valantinyen'in yerine, memleketi vekâleten babası Plasidi idare ediyordu, bu tarihte Pladisi de vefat etmişti.

O sırada Kartaca ve Afrika, Attilâ'nın dehâsıyla kıyas edilecek bir adam, yani Vandalların Kralı Jenserik tarafından idare ediliyordu.

Jenserik Roma'yı müteaddit taraflardan istilâ altında bırakmak için, Attilâ ile ittifak talep etti ve Hunlar hâkanına teklifini kabul ettirmeğe muvaffak da oldu.

Attilâ ile diğer bir siyasî ittifak daha yapmıştı: Ren nehrinin sağ sahilinde bulunan Frank kabilelerinden birinin reisi, 446 senesinde ölmüş ve iki oğlu, iktidarı ele almak için birbirleriyle cidale girişerek, milleti ikiye ayırmışlardı. Bu iki kardeşten büyüğü, Attilâ'dan yardım istedi, küçüğü de Romalılarla birleşti.

Böylece, bütün siyâsî vak'alar, Attilâ'nın Gol ve İspanya'ya karşı harp etmesini icabettiriyordu.

Attilâ, bu yeni vak'aların tesiriyle, Şarkî Roma'ya karşı kinini bir müddet için unuttuğu gibi, kadın meseleleriyle de uğraşmayarak Onorya'nın hayalini muvakkaten hâtıraları arasına gömdü.

Diğer milletlerin de iştirakiyle âdedi 500.000 kişiyi geçen korkunç ve muazzam ordusunu seferber hâline getirdi. Yalnız Tuna havalisinde değil, daha ileri sahalarda da harekete geçen bu ordunun, Serahs'tan beri Avrupa'da bir misli daha görülmemişti. Uzun kargıları ve müthiş mızraklarıyla Alen'ler, Nor'lar, Bellenot'lar vücutları resimlerle dağlanmış ve insan derisinden serpuş giyen Jelon'lar bu dehhaş ordunun efradını teşkil ediyorlardı. Ön safta bulunan beyaz Hunlar, arka safta bulunan siyah Hunlar, Avarlar, Bulgarlar, Hungar (Eski Macar)lar, Türkler, her nevi milletler... İtalya'nın müstakbel fatihleri ve kayserleri istihlâfa namzet kahramanlar, bu ordunun içinde, serdarları ve tebaalarıyla karışık bir surette bulunuyorlardı.

Ağır ağır ilerleyen ve hedefi bilinmeyen bu ordudan, yakın işgal sahasında bulunan kabilelerin hepsi kaçıyorlardı.

Attilâ henüz ne bir taarruz emri vermiş, ne de orduya istikamet tayin etmişti. Hunların hâkanı düşmanlarından harb hedefini gizlemek için eşsiz bir zekâ ve fetânete mâlikti. Garbî Roma imparatorunu fasılasız aldatıyordu.

Son defa imparator Valantinyen’e şu haberi göndermişti:

«Vizigotlar, Hunların hâkimiyetine isyan eden bir kavimdir, fakat onların üzerinde bizim nihayetsiz hukukumuz vardır; bundan başka, Vizigotlar Roma için de hakîkî bir tehlikedir; binâenaleyh, hem kendi hesabıma, hem de Roma’nın menfaatine olarak ben bu serkeşleri cezalandırmak istiyorum. Valantinyen’in Romalılar hesabına endîşe etmesine mahal yoktur.»

Fakat Garbî Roma imparatoru, Attilâ ile aynı fikirde olmadığı için, üstüste verdiği cevaplarda Vizigotlarla harbetmek için hiç bir sebep görmediğini bildiriyor: «Bizim himayemize sığınarak, Roma topraklarında yaşayan bu kavme taarruz etmek, Roma’ya taarruz etmektir.» diyordu.

Attilâ, bir taraftan dostâne teminatının afyonuyla Roma imparatorunu uyutmaya çalışırken, öte taraftan, Gol hükümdarı Teodorik’e de şöyle haber gönderiyordu:

«Maksadım, Gol arazisine girerek sizi Roma boyunduruğundan kurtarmaktır.»

Hunların hâkanı henüz bizzat sefere çıkmamıştı. Ordunun, muayyen bir sahaya gittikten sonra durmasını emrettiği için, kendisi daima sarayda kalıyor, Avrupa’nın dört köşesinden haberler getiren sâîlerle konuşuyor, kumandanlarına mütemâdi talimat veriyor, geceleri sabaha kadar odasında, sedirine yüzükoyun yatarak, hareketsiz düşünüyor ve o saatlerde, huzuruna başvekil Onejes’ten mâada kimseyi kabul etmiyordu.

Her gece dehâsıyla ördüğü muhayyirü’l-ukûl istilâ ağının yeni bir parçasını daha tamamlıyordu.

Hiç kimse, hattâ başvekil bile, Attilâ’nın plânlarını tahmin edemiyorlardı. Hunların hâkanı ancak teferruata âit emirler veriyor, tasavvurlarının esas çizgilerini en yakın adamlarına karşı bile meçhul bırakıyordu.

Yalnız bir geceyarısı, başvekil Onejes vâsıtasıyla bütün kumandanlarını çağırdı, onlar içeri girerken Attilâ yüzükoyun yattığı sedirde oturdu, müthiş gözlerini herbirinin üzerinde ayrı ayrı gezdirerek:

- Bugün Kânunusâninin yirmiüçü! dedi.

Sonra, gözleri şaşırtan bir çeviklikle, sedirden odanın ortasına atladı... Dimdik durdu, derhal topukları üstünde bir dâire çevirerek, etrafını ihata edenlerin hepsine birden:

- Martta Ren kıyılarında olacağız! dedi.

Böylece ordusunun ilk hedefini, birinci defa olarak ifşa etmiş oluyordu.

Sonra büyük bir sükûnetle ilâve etti:

- Hareket emrine hazır olunuz ve bu gece iyi uyuyunuz!

Kumandanlar dışarı çıkarken, kendisinin bir işaretiyle odada kalan Onejes'e yaklaşarak, elini başvekilin omuzuna koydu:

- Onejes, dedi, Allah bu dünyâyı niçin bu kadar küçük yarattı?

Attilâ'nın güneş doğmadan evvel verdiği emir, sabaha karşı, bütün saray halkını ve karargâh erkânını ayaklandırdı. Herkes yataklarından fırlamıştı, sarayın içinde kadın erkek, hizmetkâr, memur, âmir birbirlerine karışarak vazîfe başına atılıyorlardı Saraydan, karargâh çadırlarından birçok insanlar, eşya, denkler, harb levazımı, hayvanlar çıkıyor, meydana doluyorlardı.

Attilâ, meydanda, çadırın önünde ayaküstü durarak bütün bu faaliyete nezaret ediyor, arasıra kumandanlarından birine emirler veriyordu.

Karargâh o gün hareket edecekti.

Dünyanın hiç bir yerinde ve hiç bir devrinde, beşerî faaliyet bu derece şiddetli ve ateşîn bir manzara göstermemişti: Ağır denkleri kucaklayan bir tek Hun'un, içi boş bir çuval taşır gibi, vadiden aşağıya uçup gittiği, kadınların saatlarca iki nokta arasında bir dakika durup dinlenmeden, nefes almadan gidip geldikleri, âmirlerin hiç şaşırmadan birkaç kişiye birden üstüste emirler verdikleri görülüyordu. Çünkü hâkaan, güneş doğarken:

- Hiç birşey unutulmasın! demişti.

Alevler arasında kalarak oraya buraya kaçışan insanlar gibi, Hunlar, beşerî kuvvetlerin fevkinde bir sür'atle, oradan oraya atılıyorlardı. Başvekilin zevcesiyle kraliçe bile, alelade Hun kadınları gibi çalışıyorlar, öteberi taşıyorlardı.

Bütün Hunların yüzlerinde, henüz kızarmaya başlayan kömür gibi, taze bir ateşin belirdiği görünüyordu.

Attilâ başvekili çağırdı:

- Onejes! dedi. Ben gidiyorum ve Hun topraklarını sana emânet ediyorum. Roma elçileri harp sonuna kadar, eskisi gibi mevkuf kalacaklardır ve eskisi gibi kendilerine iyi muamele edilecektir.

Sonra kraliçeyi çağırarak onunla bir çadır içinde başbaşa kaldı:

- Dün gece rüya gördün mü? diye sordu.

Attilâ, rüyaya çok inanır, büyük harplere girmeden evvel, yanındakilere ne rüya gördüklerini sorardı.

Kraliçe, gözleri tatlı bir ışıkla yıkanarak cevap verdi:

- Gördüm...

- Kimi gördün?

- Seni.

- Nasıl?

- Ateşten bir at üstünde idin ve bir dağ tepesinde duruyordun. Omuzuna bir kartal kondu, gagasını alnına dokundurarak hareketsiz durdu.

Attilâ gülümsedi. En sevdiği şeyler bu rüyanın içinde vardı: Anâsır-ı erbaadan «ateş», Attilâ'nın en beğendiği ve kudretin timsâli addettiği şeydi. Arazi nevileri içinde «dağ» ve hayvanlar arasında «kartal» ona daima ulviyyetin ve satvetin en yüksek numuneleri gibi gelirdi

Kerka'yı kucaklayarak:

- Benim bir tanem, benim bir tanem... dedi...

Kraliçe, bir daha aylarca ve belki de Allah esirgesin hiç göremeyeceği hâkanının mermer bir kapak gibi sert göğsüne küçük başını koydu ve ona sokularak:

- Ya sen, dedi, sen de rüya gördün mü?

Attilâ gülümsedi:

- Gördüm ya... dedi.

- Güzel rüya mı?

- Güzel rüya.

- Nasıl, anlatır mısın?

- Anlatırım: Rüyayı gördüğüm vakit, yani dün gece, Kânunusâninin yirmi üçünde bulunuyorduk. Marta kadar her günün ayrı ayrı nasıl geçeceğini gördüm.

- A... Ne uzun rüya!

- Hayır pek kısa: Her gün durmadan ilerliyorduk.

- Oh... Sonra?

- Sonra, Mart'ta Ren kıyılarına geldik, nehrin üstünde iki noktada büyük köprüler kurduk, karşı kıyıya geçtik.

- Sonra, sonra?...

- Düşman hep kaçıyordu. Hattâ bir kısım düşman, galiba Franklar bana iltihak ettiler.

- A... Ne açık rüya! Âdeta masal gibi, târih gibi, resim gibi.

Attilâ güldü:

- Tabiî... Çünkü ben böyle bir rüya görmek istemiştim.

- İnsan istediği rüyayı görür mü?

- Elbette... İnsan, gözleri açık durur, uyumaz ve düşünürse istediği şeyi gözünde görür. Benim dün gece uyumamış olduğumu tahmin etmedin mi?

Kraliçe, Attilâ'nın harplerden bir gece evvel uyumadığını hatırlayarak utanmıştı, fakat Attilâ onun yüzündeki hicabı göğsünde sakladı ve onu kucaklayarak çadırdan ayrıldı.

Akşama doğru bütün karargâh hareket etti ve vadiden indi. Attilâ henüz hareket etmemiş ve tepede, atının üstünde bu harekete nezaret ediyordu.

Nihayet tepede yalnız başına kaldı.

Güneş batıyordu. Ovanın ortasından tâ ufka kadar uzanan ve bir ucu orada kaybolan siyah ve kalın bir halat görünüyordu: Hun ordusu! Katrandan bir nehir gibi ufkun kanlı denizine akıyordu.

Attilâ'nın gurûb eden güneşe bakan ufarak, mıhlanmış birer çivi başı gibi içeriye batık gözleri ateşten birer nokta hâlinde idi. Büyük bir kudretle şişmiş kocaman kafası, kısa boynu hiç görünmediği için omuzlarının üstüne yuvarlak bir kaya parçası gibi oturmuştu. Kırmızı renkli atının üstünde kımıldandı ve birdenbire hayvanı dimdik vadiden aşağı sürdü.

Kızıl bir toz bulutu kaldırarak havalandı.

Uçuyordu... Sarayın medhalinde, ayakta duran kraliçe bu uçuşu görememişti, çünkü hıçkıran başını avuçlarıyla kapadı.

*

* *

Onorya, altı gündenberi, genç Hun süvarisinin halasına misafirdi. Hudut yaylalarında, bir tümseğin dibine çöreklenmiş, aç-bî-ilâç, yarı uyuklar ve yarı baygın, dili tutulmuş bir halde bulunduğu söylenen bu siyah saçlı, saz benizli, gözleri süzgün ve melûl, boynu bükük, yetimliği sarkık omuzlarından akan kızcağız, altı günden beri odanın bir köşesine çekilerek yere bağdaş kuruyor, başını dizlerinin üstüne bırakıyor, gözleri görmek ve kulakları duymak için değilmiş gibi, etrafında olup biten şeylere tamâmiyle bîgâne görünerek, kendi kendisi için yaşıyordu. Sinirleri bir kaç kat

muşambaya sarılmış gibi haricî tesirlerden masundu. Ve kalbi paslı demirden bir muhafaza içinde çarpıyordu.

Süvari karargâhtaki vazifesine gittiği için, ihtiyar halası ile Onorya gece gündüz başbaşa kalıyorlardı.

İhtiyar kadın, ilk günleri Onorya'ya hitap etmenin faydasız olduğunu ve cevap alınmayacağını bilerek, hiç birşey söylememiş, fakat yaşlı Hun kadınlarının gözlerini çerçeveleyen kurşunî hâle ortasında bütün merhametini toplayarak ona bakmıştı.

Son günlerde, Onorya başını dizlerinin üstünden kaldırıyor. İhtiyar kadına sabit ve tatlı bakışlarını geçiriyor, göz şualarının gizli diliyle konuşmak istediğini hissettiriyordu.

Artık, ihtiyar kadın, Onorya'nın anladığını zannederek, ona tek tük bâzı kelimelerle hitap ediyordu:

- Meleğim... Sen ne güzel, ne mazlum kızsın! diyordu; Onorya mânâsını hiç anlamadığı ve çok hissettiği bu hitaba gülümsüyor, sonra, bir damla yaşı gizlemek ister gibi gözlerini yumuyordu.

İhtiyar kadın, senelerin ısırdığı, pürüzlediği avucundan Onorya'nın sabunlu ve ipek çilesi gibi kayan saçlarını okşayarak ilâve ediyordu:

- Meleğim... Sen üzülme... Sen üzülme... Benim kızım olacaksın. Benim kızımsm sen... Üzülme!

Onorya başını önüne eğerek omuzları arasına kaçırıyor ve dâima gülümsüyor ve dâima gözlerini yumuyor ve dâima utanmış görünüyordu.

İhtiyar kadın anlatıyordu:

- Yarın Fletra harbe gidiyor... Attilâ'sıyla beraber... Yarın akşam... Güneş batarken...

Ve ihtiyar kadın, gözleri dolacağını hissettiği anda, başını birdenbire doğrultarak, metin ve kaşları çatık, ilâve ediyordu:

Gitsin. Gitsin! Hun erkeği ölmedikçe atından inmez ve hayvanının dörtnalını düşman kanıyla boyamadan geri gelmez.

Fletra dediği, genç Hun süvarisiydi; fakat Onorya bu sözlerden hiç birşey anlamıyordu.

Evin önünden ağır ağır denkler, çadırlar, mekkâreler, arabalar geçiyordu. Bâzı binlerce atlıdan mürekkep dehşetli bir kafile, ovayı at nallarıyla çınlatarak, haykırışlarla doldurarak uçurumlar açıyormuş gibi toprak yığınlarını havaya kaldırarak ve zemînî sarsarak geçiyorlardı. Bu haykırışların çoğu Hunların millî marşlarıydı.

Hiç bir nağmesinde elem veya rikkat bulunmayan, tek notlu, «Glisando»suz, ruhun şiddetli hamlelerini insiyâkî bir saffet ve iptidaîlikle ifade eden bu marşlar, bir çakal uluması gibi vahşi olmakla beraber, kahramanca bir şiddeti ve destânî bir ulviyyeti hâizdi.

Akşam kızıllıklarında, binlerce şaha kalkmış atın haykırışları içinde ufuklara atılmaları, ovayı çılgın gölgelerin kaynaştığı mahşerî bir âleme çeviriyordu.

Pencerenin önünden ayrılmayan Onorya, başına büyük hayallerin resimlerini dolduran bu manzaraya iştiyakla bakıyordu.

Ertesi gün, öğleden sonra, Attilâ'nın karargâh heyeti evin önünden geçmeğe başladı. Genç süvari Fletra da bunların arasında olacak ve evin önünden geçerken, veda için, halasıyla Onorya'ya uğrayacaktı.

Genç kadın, gözlerini yamaçlara dikerek, uzaklardan gelen süvari alayları içinde Fletra'yi görmeğe çalışıyordu.

Nihayet, genç Hun içinde bulunduğu kafileden ayrılarak halasının evine doğru hızla geldi, kapının önünde atından indi.

Halası evin arka tarafında çamaşır astığı için Fletra'nın geldiğini görmemişti, genç süvari odaya girdi ve Onorya'yı kucaklayarak, tabiî bir halde:

- Gidiyorum, dedi.

Onorya, dudaklarını uzattı.

Genç Hun, sıcak kırmızı balmumuna basılan soğuk damga gibi sert dudaklarını Onorya'nın ağzına bastırdı ve ağır ağır, derin bir nefes aldı. Sonra, dışarıda ayak sesleri duyarak birdenbire doğruldu:

- Geleceğim... Geleceğim... Galip olarak ve sana kavuşmak için geleceğim! diye fısıldadı.

Halası içeriye girmişti. Fletra ona döndü, onunla da vedalaştıktan sonra, tavırlarında hiç bir fevkalâdelik göstermeden evden çıktı.

Onorya, harbe giden bir Hun'un yürüyüşüne bu tabiîliği veren itiyatta cihangir bir kavmin bütün kudretini görmüştü.

Pencereye koştu ve onun arkasına bakmadan, hayvanıyla dörtnala uzaklaşmasını seyretti.

Güneşin yarı tekerleğini ufka sapladığı andı. Artık süvarilerin yüzleri ve kıyafetlerinin teferruatı görünmüyor, yalnız, ufkun ateşîn zemîni üstünde önayakları havalanmış bir at yahut şekilsiz bir kara çamur parçası, binlerce kafa ve mızrak uçları, her saniye değişen gölgeden resimler beliriyordu.

Onorya, Attilâ sarayının bulunduğu tepeye baktığı vakit, orada, yumruk kadar bir karartı gördü ve bunun bir ata benzediğine hükmetti.

Sabahtan beri Attilâ'nın geçmesini bekliyor ve onun en son geçeceğini biliyordu. Bu karartıdan herşeyi ümit ederek gözlerini o noktaya sapladı.

Karartı vadiye doğru atılarak kaybolmuştu. Sonra, birdenbire otuz kırk metre kadar yakında görününce, Onorya bunun Attilâ olduğunu anladı ve farkında olmadan başını pencereden uzattı.

Attilâ'nın hayvanı, havaya kalın bir siyah çizgi çekerek bir göz açıp kapanışında geçti.

Onorya, pencereden yarıbeline kadar eğilmiş, saçları aşağı sarmış, birdenbire, avazı çıktığı kadar bağırdı:

- Attilâ! Attilâ! Attilâ!

Fakat, Hunların hâkanı ya bu çığlığı duymamış, yahut da, bir kerre en büyük emeline doğru atıldıktan sonra aşk ve kadın haykırışlarına kulak vermiyen cengâver azmiyle, belki eskisinden daha şiddetli ve hızlı ileriye koşmuştu.

Onorya haykırmakta devam ediyordu:

- Attilâ! Attilâ! Attilâ!

Gece karanlığı bütün ovanın ve ordunun üstüne abanıyor, gök zemîni üstündeki gölgeden resimleri de karartıyordu. Onorya haykırdı, haykırdı.

Sonra pencereden başını içeri çekerek sedire arka üstü düştü.

Karşısında ihtiyar kadın, ağzı açık, büyük bir hayretle, bu dili tutuk kızın nasıl «Attilâ Attilâ» diye bağırabildiğini düşünüyor, şaşkınlıktan asıl onun dili tutuluyordu.

İhtiyar kadın Onorya'ya baktı, baktı, sonra hayretiyle şüphesine inzimam eden bir memnuniyetle:

— A kız, dedi, hani senin dilin tutuktu, «su ver!» bile diyemiyordun, nasıl oldu da «Attilâ! Attilâ!» diye ovaları çın çın öttürdün?

Onorya, «Attilâ» kelimesinden başka hiç birini anlamadığı bu sözlere tabiî cevap vermedi ve biraz evvelki heyecanın baş dönmesinden kurtuluncaya kadar gözlerini yumdu.

İhtiyar kadın, bu hâdiseden sonra bile Onorya'yı Hun kızı zannediyor ve onun bu sükûtunu diline, tutukluğuna veriyordu.

Onorya'nın yanına oturdu, gene saçlarını okşadı:

- Sen Attilâ'yı çok mu seviyorsun evlâdım? Bütün Hun kızları onu severler. Bilseydim seninle ona çiçek götürürdük. Fakat seninle bir gün kraliçeye gideriz. O vakte kadar da inşallah şu dilceğizin de açılır. Bak ne güzel «Attilâ» diyordun. Haydi biraz gayret... Bir lâf daha söyle bakayım?

Onorya bu sözleri anlasaydı kulağına en çok çalınan Hun kelimelerinden birini telâffuz ederek, ihtiyar kadını sevindirebilirdi; fakat onun teşvikini anlamadığı için gene başını önüne eğerek susuyordu.

Nihayet ihtiyar nine, Onorya'nın yanına iyice yerleşerek ellerinden birini tuttu:

- Dur, dedi, ben sana güzel bir Hun masalı anlatayım, dinler misin?

Onorya, cevap vermedi. Kadın onun bu sükûtunu isteksizliğine mi affetmek lâzım geldiğini bilmeyerek suâlini tekrarlıyordu.

- İster misin, sana bir masal anlatayım? Hem doğru bir masal: Attilâ masalı.

Onorya, kadının sesindeki şefkatten zararsız bir şey teklif ettiğini hissederek, başıyla bir muvafakat işareti yaptı.

İhtiyar kadın, Onorya'nın bir kelimesini bile anlamadığı bir masala başladı:

- Evvel zaman içinde, buralarda «İskit»ler otururlarmış. Hiç onların ismini işittin mi?

Onorya'nın müphem bir bakışla cevap verdiğini görerek, hararetini kaybetmeden devam etti:

- İşte bu İskitler, toprağa saplı, ucu dışarıya çıkmış bir yalın kılıca mabut diye taparlarmış...[6]

Eh, kolunun kuvvetine güvenip de buraya gelenlere bundan daha lâyık Allah olur mu ya! Amma bu dediğim çok evvel, yüzlerce sene evvel, anladın mı?

Onorya suali hissederek anlamış gibi başını salladı. İhtiyar kadın devam etti:

- Nihayet, efendim, aradan yıllar geçmiş, bu topraklarda milletler üstüne milletler, kahramanlar üstüne kahramanlar yaşamışlar... Romalıların «Mars kılıcı» dedikleri bu kılıç da orada saplı kalmış. Ondan sonra, bu topraklara bizler gelmişiz, bizler yani Hunlar! Anladın mı, Hunlar!

İhtiyar kadın, «Hunlar!» derken Onorya'ya doğru eğilerek gözlerini açıyordu. Onorya, bu defa sualin ehemmiyetli bir şey olduğunu, «Hunlar»

kelimesinden de anlayarak başını kuvvetle salladı. Hun ninesi gülüm-seyerek devam etti:

- Günün birinde bir Hun çobanı, davarlarıyla bu topraklardan geçiyormuş. Bir de ne baksın? Sürüdeki ineklerden biri topallıyor ve yürüyemiyor.

«Acâip!» demiş, «bu ineğe ne oldu ki?» ve eğilmiş bakmış ki zavallı ineğin ayağı şerha şerha yaralanmış kanıyor! Meraklı çoban, ineğin ayağının nasıl yaralandığını öğrenmek isteyerek kan izleri üstünde yürümeğe başlamış. Gide gide kan izlerinin gittiği yerde ne görsün? Yükselmiş otlar arasında ucu yerden çıkmış sivri bir demir, bir kılıç! Kendi kendine: «Allah Allah!» demiş, «burada bu kadar muharebeler oldu. Kimbilir, bu toprağı hangi kahramanın kanı beslemiş ki, buradan ot biteceği yerde kılıç bitmiş.» Nihayet çoban toprağı kazmış, içinden paslı kılıcı çıkarmış: «Dur şunu parlatayım!» demiş, pırıl pırıl parlatmış, sonra da: «Dur şunu Attilâ'ya götüreyim!» demiş. O vakit Attilâ'mız yeni hâkan olmuştu. Burgontlarla muharebeden dönüyordu. Çoban kılıcı dosdoğru Attilâ'ya götürmüş: «Al, hâkan!» demiş, «Allah senin için yerden bir kılıç gönderdi.» Attilâ at üstünde, sevinerek kılıcı eline almış, havaya savurmuş, sonra öperek, bunu orada bulunan kraliçe ile diğerlerine göstermiş: «Bu, bu kılıca bütün, dünya milletlerinin boyun eğeceklerinin hak tarafından ilânıdır!» demiş. Çoban kılıcı nasıl bulduğunu da anlatmış. O gün bugün Attilâ'mız o kılıcı elinden bırakmaz, o kılıçla kaç muharebeye girdi, akından akına, zaferden zafere koştu.

İhtiyar kadın masalını burada bitirdi. Gözleri bir kahramanın duyabileceği en ulvî heyecanlarla büyüyordu, başını sağa, sola sallayarak, gözlerini gökyüzüne doğru kaldırarak:

- Attilâm... Attilâm... Attilâm... dedi durdu. Sonra meşhur Hun şarkısını söylemeğe başladı:

Karabulut tahtıdır, yıldırımlar kırbacı,
O, Hunlar'ın baştâcı!...
Roma, Cermen... her millet
Ona esir doğmuştur.
Karabulut tahtıdır, yıldırımlar kırbacı,
O, Hunlar'ın baştâcı!...

Onorya, ihtiyar kadının Attilâ'ya âit bir zafer menkıbesi anlattığını hissederek, şarkının da inzimam eden tesiriyle başını avuçlarına kapadı ve

gözlerinin önüne, atı üstünde bulutları aşarken Attilâ geldi...

«Attilâ... Attilâ...» diye mırıldandı.

Onorya, o günden sonra, ihtiyar kadının evinde bütün dikkatini bir noktaya vermişti: Hunların konuşmasını biraz olsun anlamağa çalışmak.

Bu oldukça güçtü. İhtiyar kadının çobanlarla, sâilerle, köylülerle konuşurken söylediği kelimeler arasında «evet», «hayır», «peki», «al», «ver», «gel», «git» gibi çok tekrarlananları öğrenmişti. Fakat biraz uzun cümlelerin umûmî mânâsını işaretlerden anlamakla beraber, kelimelerinin ayrı ayrı mânâlarını ve telâffuzlarını bilmiyordu.

Yalnız dilsiz değil, sağır da göründüğü için, başkaları ona bir şey anlatmak isterken, hem bağırıyor, kelimeleri daha fasih söylüyor, hem de fazla olarak, işaretleri, tavırları da fazla yapıyorlardı. Bu, Onorya'nın kendisine söylenen sözlerin mânâlarını iyi tahmin etmesine yardım ediyordu. Fakat gizli maksatlarına pek çabuk vâsıl olmak isteyen Onorya, bu yabancı dili istediği kadar çabuk öğrenemeyeceğini anladı.

Hunlar arasında birçok eski Yunanlı, Romalı bulunduğunu biliyordu. Bunlardan bir tanesiyle gizlice tanışarak lisan öğrenmek lâzım olduğunu düşündü.

Her gün, bir Garbî Romalı ile tanışmak için fırsat arıyordu. Çarşıya çıkıyor, mükâlemelere kulak veriyor, ana vatanının diliyle konuşan birine raslamayı ümit ediyordu.

Birçok günler ümitleri boşa çıktı. Fakat bir gün, eve genç bir sâi uğradı. İhtiyar kadına Fletra'dan mektuplar getirmişti ve tavırlarının şiddetinden anlaşıldığına göre harbi anlatıyordu. Bu hararetli hikâyeyi pek az anlayarak dinleyen Onorya, arada bir «Aetyüs» gibi Roma generalleri ve serdarlarının isimlerinin de telâffuz edildiğini duyuyordu. Sâînin bu kelimeleri Garbî Roma'nın yerli halkına mahsus güzel ve doğru bir şîve ile telâffuz etmesine dikkat ederek, bu adamın Romalı olmasından şüphe etti.

Sâî, odadan uzaklaşınca, Onorya sokağa çıktı ve ovada arkasından koşarak, kendi lisanıyla bağırdı:

- Baksana... Dur, dur!

Sâî derhal durup arkasına baktı. Onorya ona yaklaşarak ana diliyle sordu:

- Sen Romalı mısın?

Sâî, bir Hun kızının bu kadar güzel bir ecnebî diliyle konuşmasına hayret ederek cevap verdi:

- Hayır, ben Hun'um. Fakat anam Romalıdır.

- Baban?

- Hun.

- Garbî Roma'da bulundun mu?

-? On sekiz yaşıma kadar.

Onorya, sâîye dikkatle baktı, Bu, otuz yaşlarında, uzun boylu, geniş omuzlu ve küçük kafalı bir insandı. Esmer tenli yüzünde büyük gözlerinin akları ile muntazam başıyla, dişlerinin beyazlığı ile, narin çekme ve kanatları yapışık burnu ile, yuvarlak çenesiyle Garbî Roma'nın zeki ve nahif, güzel ve sinirli gençlerinden birini andırıyordu.

Onorya, derhal, günlerdenberi içinde yaşadığı sahte hüviyetinden sıyrılarak şuh bakışlarını gencin gözleri üstünden geçirdi.

Ona hafifçe sokularak sordu:

- Harpten mi geliyorsun?

- Evet.

- Tekrar dönecek misin?

- Hayır... Ordu ikiye ayrıldı. Biri Ren istikametinde gidiyor, öteki garba doğru. Çok ilerledik, çok…

- Sen niçin döndün?

- Ben, sâîyim. Buradaki Hun ailelerine ve saraya mektuplarla evrak getirdim. Fakat hastayım, izin alacağım.

Onorya, biraz daha sokuldu ve masum gözleriyle önüne bakarak başını eğdi. Ayağıyla yeri hafifçe eşeleyerek sordu:

- Senden bir ricam var, yapar mısın?

- Nedir?

Onorya utangaç haliyle ve dâima başı önüne eğilmiş, cevap verdi:

- Şimdi söyleyemem... İşim var... Gideceğim. Akşam üstü seni görebilir miyim?

Onorya sualinin hakikî cevabını sâînin gözlerinden almak için, ağır ağır başını kaldırdı ve ona korkarak baktı.

Genç, dik ve ciddî duruyor, yüzünün kımıldamayan çizgileri arasında, yalnız gözlerinin arzusunu ve istinasını gizlemiyordu. Dudaklarında hafif bir tebessüm başlamadan evvel bitti:

- Peki, dedi.

Sonra yeni bir hayalle dolan gözlerini göstermemek için başını yana çevirerek, sordu:

- Nerede?

Onorya, ince parmağını uzaklarda bir tek meşe ağacına doğru uzatarak:

- Gün batarken, şu ağacın altında, dedi

Sâî, başıyla kat'î bir vaad işareti yaparak bir kelime söylemeden uzaklaştı...

Onorya, ağır ağır eve dönerken dudaklarında şeytanî bir tebessüm ve gözlerinde bol ve taşkın bir sevinç vardı.

Her istediğine kavuşacağından emin bir insanın çılgın neş'esiyle eve girerken birdenbire kendini topladı, yetim ve dilsiz çocuk hüviyetine sarındı.

İhtiyar kadın, elinde mektuplarla, Onorya'ya doğru koşuyor, vücudu birdenbire dinçleşmiş, gözleri sevinçten büyümüş, bağırıyor, birçok şeyler söylüyordu.

Onorya, mektuplarda Fletra'dan iyi haberler olduğunu anlayarak ihtiyar kadının sevincine, derhal iştirak etmekte gecikmemişti.

Onorya, akşamüstü, genç sâî ile meşe ağacının altında buluştu. Ona, kendisinin de Garbî Romalı bir ananın ve Hun bir babanın kızı olduğunu, Attilâ Burgontlarla harb ederken babasının muharebede ve annesinin memlekette hastalıktan öldüklerini, kendisinin de hudutta hasta ve dili tutuk bir halde, Hun süvarisi Fletra tarafından bulunarak halasının evine getirildiğini anlattı. Hun dilini pek az bildiğini ve öğrenmek istediğini söyledi.

Genç sâî ağzıyla gözleri başka başka şeyler söyleyen bu garip kıza yardım etmek arzusundan ziyade, meçhul bâzı şeyler anlamak ihtiyâcıyla Onorya'nın ricasını kabul etti.

Her gün o saatta, meşe ağacının altında buluşuyorlar ve sâî Onorya'ya ders veriyordu. Bâzı kere derslerin ortasında, birdenbire canları sıkılarak, mevzu değiştiriyor ve konuşuyorlardı. Onorya soruyordu:

- Sen on sekiz yaşına kadar mı Roma'da kaldın?

- Evet, sen?

- Babam muharebede ölünce annem beni alarak buraya geliyordu, tam huduttan geçeceğimiz sırada bir ormanda yatmağa mecbur olmuştuk. Geceleyin üstümüze büyük bir yılan saldırdı, annem beni kurtarmak için üstüme kapandı. Buna muvaffak olmuştu, fakat yılan annemi ısırdı ve zehirledi. Sabaha kadar kıvrana kıvrana binbir azap çekti ve nihayet güneş

doğarken öldü. Ben haykırdım, ağladım, hıçkırdım, saçlarımı yoldum. Sabahleyin sapsarıydım, dilim tutulmuştu.

Onorya bu yalanı söylerken ormanda geçirdiği o gecenin korkularını ve bütün intibalarını anlatıyor, rüyasında üstüne saldıran yılana karşı hissettiği dehşeti hatırlayarak, yalanına hakikat çeşnisi vermeğe, ormanın dekorunu ve orada geçirdiği o müthiş gecenin her türlü heyecanlarını anlatırken hakikî görünmeğe muvaffak oluyordu. Hikâyesi bitince gözleri daldı. Böyle bir faciaya uğramış gibi, yalanının muhatabına verdiği tesire kendisi de tâbi olarak biraz da gözleri yaşarır gibi oldu.

Genç adam, Onorya'nın felâketlerine karşı duyduğu merhameti, güzelliğine karşı hissettiği hayranlık ve arzu ile karıştırarak ona arttıkça artan bir alâka ile bakıyordu. Fakat bir anda saf bir hayretle irkildi:

- Sen, dedi. Roma'da iken imparator kimdi? Plasidi mi, Valantinyen mi?

Onorya birdenbire sorulan bu sualin gizli sebebini öğrenmeden cevap vermek ihtiyatsızlığında bulunmayarak sordu:

- Niçin sordun?

Genç adam ısrar etti:

- Söyle, söyle!

Onorya başını yana eğerek masum bir edâ ile:

- Bilmem ki... dedi, o zaman ben küçüktüm... Hem de... Duyardım ki Valantinyen daha pek gençmiş... Memleketi onun yerine babası mı idare edecekmiş, ediyor mu imiş... Fakat niçin sordun, niçin?

Genç adam Onorya'nın yüzüne dikkatle bakarak:

- Valantinyen'in bir kızkardeşi vardı, hani bir Cermen şövalyesiyle sevişti de... Hapsedildi. Biliyor musun onu sen?

Onorya, hiç kımıldanmadan, gözlerini bile kırpmadan mırıldandı:

- Valantinyen'in kızkardeşi mi?

- Evet canım, Onorya, şu meşhur Onorya...

Onorya, müphem ve mütereddit bir cevap verdi:

- Evet, anladım.. Hatırlıyorum... Ne olmuş?

- Sen tıpkı ona benziyorsun.

Onorya, bu bahse girerlerken hissettiği şüphe ile kendini toplamaya hazırlanmıştı; en tehlikeli anda hiç bir şaşkınlık göstermeden:

- Öyle mi? dedi.

Sonra temiz bir tebessümle ilâve etti:

- Ben o kadar güzel miyim?

Genç adam, şüpheden ziyade hayretle dolu gözlerini Onorya'ya yaklaştırarak bir elini uzattı:

- Ama çok benziyorsun, tıpkı, tıpkı, tıpkı...

Sonra Onorya'nın sualine cevap verdi:

- Onun kadar da güzelsin.

Eğilerek Onoya'nın elini öptü. Başını kaldırırken:

- Ellerin de bir prenses elleri kadar nâzik, dedi.

Hava kararıyordu. Genç sâî tarafından keşfedilip edilmediği şüphesine düşen Onorya, her sözün ve her hareketin, hakikati sezdirmesinden korkarak gene hiç kımıldamadı. Yalnız gözlerini hafifçe kapamış, bakışlarını örtmeğe çalışmıştı.

Bu kendine doğru çekilişin verdiği sükûnetle düşünmeğe başladı. Bu çocuk onu tanımış da ağzını mı arıyordu? Garbî Roma gençlerinin hassas ve sinsi mizaçlarını bilirdi. Hunların hükümet ve saray muhitiyle temas eden bu zayıf ve sinirli çocuk da, belki Attilâ'nın kendisiyle maceralarını bildiği için, Onorya'yı görür görmez her şeyi anlamış ve ağız aramağa başlamıştı. Fakat onsekiz yaşında Garbî Roma'dan çıktığını söyleyen bu genç, onu vaktiyle nerede görmüş olabilirdi? Olsa olsa, Onorya, Garbî Roma'da bir saraydan öteki saraya kapalı arabada giderken, bu genç mütecessis halk arasında onu bir iki defa görmüştür; eğer böyle ise gencin şüphesi kanaat hâline geçmiş olamazdı.

Onorya bu noktayı anlamak için, telâşsız ve sakin bir sesle sordu:

- Sen onu gördün mü hiç?

- Onorya'yı mı?

- Evet.

- Ço...k, pek çok.

- Nerede gördün?

- Saraydan araba ile çıkarken ben her sabah onun yolunu beklerdim.

- Yolunu mu beklerdin, niçin?

Genç adam utangaç bir hareket yaptı:

- Hiç... diye mırıldandı.

Onorya'yı büyük bir merak sarmıştı; bunu gizlemeğe güç muvaffak olarak:

- Niçin? diye tekrarladı.

Genç susuyordu. Onorya israr edemedi. Hava iyice kararmıştı:

- Yarın akşam, gene burada değil mi? diyerek ayağa kalktı.

Genç tekrar onun elini öpüyordu. Gölgeleri ovanın loşluğunda dağılırken, ikisi de ayrı ayrı düşüncede idiler. Onorya kendi kendine bir tek şey soruyordu:

«Acaba beni tanıdı mı?»

*

* *

Onorya, o gece düşünceliydi. Hun toprağında birisi tarafından tanınmış olmak ihtimali, onu çok korkutuyordu. İhtiyar kadınla başbaşa yemek yerken kaşları çatık, gözleri karanlık ve sofanın bir köşesine dikili, başı eğilmiş ve omuzları düşük duruyordu

İhtiyar kadın onun bu endişesine dikkat ediyordu. Fakat cevap alamayacağını bildiği için, hiç birşey sormayarak arasıra ona derin bir tecessüs gizliyen kaçamaklı bir göz atıyordu. Onu lâkırdıyla oyalamak için harp cephesinde bulunan Fletra’dan aldığı mektupların kendisinde uyandırdığı güzel hisleri söylemeğe başladı. Onorya, bu sözlerden pek az şey anlamakla beraber başını sallıyor, gülümsemeğe çalışıyor, endişelerini bu sahte tebessümlerden örülmüş bir maske ile örtmeğe uğraşıyordu.

Nihayet, ihtiyar kadın, Onorya’nın pek iyi anladığı bir cümle ile sözünü bitirdi:

- Yarın seni kraliçeye götüreceğim.

Onorya, bu vaitten pek memnun olduğunu anlatan sevinci samimî olarak gösterdi, başını yükseltti ve gözlerini neş’eli bir hayretle açarak gülümsedi. Sonra, bir tek kelime söyleyebilmek için, dilini pek büyük bir ceht sarfetmeğe icbar ediyormuş gibi ağzının içinde birçok kere kımıldattıktan sonra:

- Yarın mı? dedi.

Onorya’nın hiç olmazsa bir kelime söyleyecek kadar konuşabildiğini gören ihtiyar kadın, sevinçle bir çığlık kopardı:

- Yarın ya, yarın! diye bağırdı. Yarın! Güzel kızım, dilin açıldı mı? Söyle bakayım? Bir daha söyle... Bir şey daha söyle… Haydi gayret yavrum...

Onorya, bir sakız çiğneme gibi, çenesini oynatıyor, bir kelime daha söyliyebilmenin büyük bir zahmetle kabil olacağını ihtiyar kadına anlatmak için yüzünü buruşturuyordu.

Fletra’nm halası, annelerin şefkatiyle sesi titreyerek:

- Haydi, bir daha söyle yavrum, sesini işiteyim, dilinin açıldığını anlayayım, diyor ve sofradan kalkarak, dermansız vücûduna biraz dinçlik veren bir merak ve alâka ile Onorya’nın yanına koşuyor, üstüne eğilerek yalvarıyordu:

- Haydi, söyle bakayım, kraliçeye gitmek ister misin?

Onorya başını bir kaç kere salladıktan sonra kekeledi:

- Evet... İste... iste... yorum.

İhtiyar kadın, yumuşak beyaz saçları olmasa, bir erkeğe benzeyen sert adaleli ve dik çizgili yüzünün buruşuklarını çoğaltan bir heyecanla:

- Aferin! Aferin! diye bağırıyordu. Ha... İşte böyle... Yavaş, yavaş konuşacaksın... Ya... Ben seni yarın kraliçeye götüreceğim... Ben onu her onbeş günde bir ziyaret ederim, çünkü onun çocukluğunu bilirim, benim onda emeğim vardır, o da beni unutmaz, hatırımı sayar.

Onorya, bu sözlerin çoğunu anlamamıştı, fakat kraliçeye gitmekten bahsedildiğini anlıyor, tekrar ediyordu:

- İstiyorum.

İhtiyar kadın, içine kül dökülmüş gibi donuk ve tortulu gözlerini açarak başını sallıyor:

- Ah benim Kerka’m ne merhametli kadındır, hiç kraliçe olduğunu anlamazsın, o kadar alçak gönüllüdür, senin gibi felâket görmüş Hun kızlarını öyle tesellî eder ki... diyor, sonra da:

- Ah benim Kerka’m! diye başını sallıyor, elini göğsüne bastırıyordu

*

* *

O gece Onorya güç uyudu. Halanın onu kraliçeye götüreceğini vâ’detmesi ümitlerini çok aşan bir saadetti. Şimdilik saray muhitiyle temas etmeği hatırından geçirmemişti, fakat en büyük emeli bu idi.

Attilâ’nın sarayındaki kadın entrikalarını anlamak, rakîbeleriyle gizliden gizliye mücâdele etmek, sarayın içindeki ihtirasları mutlaka öğrenmek istiyordu ve Hun topraklarında vâsıl olmak istediği en büyük gaye de bundan ibaretti. Fletra’nın ailesinin saraya bu kadar yakından mensup olması, ele geçmez fırsatlardan biriydi, fakat tanınmak korkusu onu endişeye düşürüyor, bütün plânlarını altüst edecek en müthiş bir tehlike vahâmetiyle uykusunu kaçırıyordu.

Ertesi sabah, Fletra’nın halası onu erkenden uyandırarak bir şeyler söyledi. Onorya, yatağından kalktı, saçlarını itina ile taradı ve ihtiyar kadının kendisine verdiği gençliğinden kalma esvapları giydi.

Sabahleyin erkenden yola koyuldular. Saraya giden dik vadiyi çıkarlarken, Attilâ’nın sarayına yaklaştığını düşünmek Onorya’ya helecan veriyor, kalbini çarptırıyordu. Etrafına bütün dikkatiyle bakıyor, bir taş parçasını, bir ağacı yahut bir çalılığı görmemiş olmayı zekâsına karşı bir cinayet addederek başını dört tarafa çeviriyor, gözlerini sağa sola döndürüyordu.

Kraliçenin dairesinden içeri girerken bu tecessüsünü hissettirmemek için başını öne eğmekle beraber, herşeyi görmek istiyen gözlerini etrafa çevirmekten geri kalmadı.

Burası, ümidinin hilâfına, küçük fakat güzel bir bina idi.

Duvarlarda kabartma resimler vardı. Tavanlar, itina ile dörtköşe yontulmuş demir çubuklar üstüne oturtulmuş zarif taklardı. Hiç bir tarafta debdebe ve tantana olmamakla beraber, bütün binaya ulvî bir sadelik hâkimdi.

Dehlizlerde birkaç nedime ve câriye gülümseyerek onları selâmladılar. Resmî değil, samimî bir istikbal tarzları vardı.

Onorya Garbî Roma’nın fuzûlî ve sahte bir çok saray merâsimiyle bu sadelik arasındaki farkın tesiri altında kalarak ihtiyar kadını takip etti.

Büyük bir odaya girdiler. Burada da eşya gayet az ve sâde idi. Bir sedire oturdular. Nedimelerden biri ihtiyar kadına hürmetkârâne bir şeyler söyleyerek, uzaklaştı.

Çok geçmeden mahzen kapağı renginde bir perde açıldı. Ve içeriye uzun boylu, ince, süzgün, esmer tenli, adımları biraz yorgun, samimî, azametsiz, fakat bakışlarında kendini belli etmeyen bir dikkat gizlenmiş, genç ve güzel bir kadın girdi.

Ayağa kalkmaya davranan ihtiyar kadına doğru koşarak, ellerinden tuttu ve onu yerinde oturttu, sonra yere eğilen Onorya’yı alnından öptü.

İhtiyar kadın Onorya’yı göstererek:

- Sana felâketzede bir insan getiriyorum kraliçe, bu benim kızım yerindedir, dedi.

İhtiyar kadının ağzından Onorya’nın elemli macerasını dinleyen kraliçe, bir taraftan da hikâyenin zavallı kahramanına bakarak, anlatılan sahnelerin dekoruna en canlı ve hakikî parçasını ilâve etmiş oluyordu. Fakat

epeyce dikkat edince gördü ki bu hârikalı güzel kızda, Hun ırkının vasıflarından hiçbiri yoktu. Bulûğ çağını geçtikten sonra serpilip yükselen, kemikleri irileşen, elleri ve ayakları büyüyen, sert saçlı ve küçük gözlü, gururlarını erkekçe katılaşmış duygularından alan tok sözlü Hun kızlarına benzemiyordu.

Kraliçe, bu hiç eşini görmediği müthiş güzellik karşısında bir iç ezikliği duydu. Garip bir tarzda müteessir oluyor, kıskançlığa benzeyen ve ondan daha başka duygular kalbini yoğuruyordu.

Bu kızın sesini duymağı merak etti. Vakıa dilinin tutuk olduğu ona söylenmiş, fakat güç halle bir iki kelime telâffuz edebildiği de ilâve edilmişti Fletra’nın halası hikâyesini bitirince kraliçe Onorya’ya sordu.

- Sen Hun musun, yavrum?

Onorya uzun kirpiklerini kapayarak gözlerini yumdu. Cevap vermedi. Sonra yüzünü buruşturarak telâffuz edeceği kelimenin zahmetini çekiyormuş gibi yaptı. Nihayet kekeledi:

- Babam... Hun.

Kraliçenin başı gayrı ihtiyari Onorya’ya doğru uzanmıştı.

- Annen Hun değil mi? diye sordu.

Onorya, kekeledi:

- Hayır.

- O hangi millettendir?

Kraliçe bunu sorarken «Garbî Romalı» cevabını alacağını biliyordu. Tahmininde yanılmadığını gördü. Bu kızın yüzünde ecnebilik bir damga ve şîvesi de bir nota hâlinde idi... Bakışında ve telâffuzunda yabancılığı derhal hissediliyordu.

Kerka’ya garip bir arzu geldi. Bu kızı yanında alıkoymak istiyordu. Bu arzusunu ihtiyar kadına derhal açtı:

- Validem... dedi, bu yavrunun yanımda kalmasına izin verir misin?

Fletra’nın halası düşünmeden cevap verdi:

- Ben ölünceye kadar sen, kendini herşey için benden izin almış say.

- Teşekkür ederim.

Sustular. Onorya bu mükâlemeyi anlamış, önüne bakıyor ve sevincini göstermiyordu.

Kraliçe biraz sustuktan sonra Onorya’ya sordu:

- Sen bende biraz misafir olmak ister misin?

Onorya, bu teklife karşı duyduğu şeyi hissettirmeden müphem bir sesle:

— İsterim, dedi.

*

* *

Kraliçenin yanında bir hafta kalınca, bütün nedimeleri kıskançlıktan harabeden tehlikeli bir rakîbe oldu. Kraliçenin Onorya'yı çok sevdiği hemen anlaşıldı. Günün birçok zamanlarında onu yanına çağırıyor ve onunla pek az konuşarak başbaşa oturuyordu. Onorya, Fletra'nın halasını ziyaret bahanesiyle Kerka'dan izin alıyor, genç sâî ile buluşuyor, ondan her gün bir çok yeni kelimeler öğreniyor, zamanının hiç bir saniyesini faydasız sohbetlerle geçirmiyordu.

Onorya için en iyi muallimlerden biri de sarayda, başvekil Onejes'in zevcesi olmuştu. Got lisanını da gayet iyi bilen bu kadın, Onorya'ya sorduklarını öğretiyordu.

Kısa bir müddet içinde Onorya, Hunlarla anlaşacak derecede ilerledi ve tabiî dilinin tutukluğu (!) da aynı nisbette açıldı.

Sarayda Garbî Romalıların, Hun toprağına yeni gelmiş olanlarından birine rasgelmek istemiyor, bütün mahâretiyle böyle bir tesadüften kaçıyordu. Zira orada da Valantinyen'in kızkardeşi Onorya'ya benzetilecek olursa kraliçenin herşeyi sezmesi mümkündü.

Günler geçtikçe Onorya ile kraliçe arasındaki samimiyet artıyordu.

Geceleri de, uyku vaktini aşarak, başbaşa oturuyorlardı. Kışın uzun sohbet saatlarında aşka âit mevzulara da girmeğe başladılar. Kraliçe, Onorya'ya bir gece sordu:

- Sen yavrum, hiç sevdin mi?

Onorya, teessüfle cevap verdi:

- Hiç.

- Sen sevilmeğe lâyıksın cicim.

Onorya, utanarak mırıldandı:

- Fakat sevmeği de ne kadar isterdim.

- Sevilmekten bu kadar çabuk mu bıktın?

- Hayır... Hiç sevilmedim ki… Hiçbir erkek tanımadım ki...

- Fakat, kızım sen o kadar zekisin ki, herşeyi biliyor gibisin.

Onorya, masumiyetin en iyi rolünü cevap vermemekte buldu. Sonra bahsi kendisinden başka tarafa çevirmek için:

- Attilâ'yı göreceğiniz geldi mi? diye sordu.

Kraliçe birdenbire gerildi:

- Çıldırıyorum, dedi.

Onorya, saf bir hayret içinde mırıldandı:

- Onu o kadar çok seviyorsunuz ha?

Kerka tekrar etti:

- Çıldırıyorum.

Onorya gülümsiyerek:

- Onu ne kadar görmek isterdim, dedi.

Kraliçe hafifçe silkinerek:

- Görme, senin küçük kalbin için o fazla büyüktür. Kaç yaşındasın?

- Yirmi.

- O kadar var mısın?

- Belki daha fazla. Pek iyi bilmiyorum. Başımdan o kadar şey geçti ki, seneleri sayamıyorum.

- Çok genç görünüyorsun, çok genç, çok genç...

Kraliçe bunları söyleyerek içini çekiyor ve kıskançlığını gizlemiyordu.

- Bilsen, dedi Attilâ'nın karısı olmak ne güç! Attilâ'yı muhafaza etmek ne güç! Bir gün az kaldı onu kaybediyordum.

- Hastalandı mı?

- Hayır, senin annenin memleketinden fettan bir kız onu elimden alıyordu. Prenses Onorya'nın ismini hiç duydun mu?

Kraliçe ile Onorya bakıştılar.

İkisi de farkında olmadan, ânî bir arzu ile kendilerini sevkeden meçhul kuvvetlerin şuurundan mahrum olarak bakışmışlardı.

Onorya'nın gözleri içinden, yakalanmış olmak korkusu, iplik gibi, bir ışıktan ürperiş halinde geçti. Fakat bu korku biter bitmez cevap verdi:

- Evet, işittim, imparatorun akrabasından.

Kraliçe derin bir nefes alarak başını salladı:

- İşte o, dedi, Onorya... İmparatorun akrabasından değil kız kardeşi...

Sonra kinini yutarak, içinde saklamak istiyormuş gibi yutkundu.

Onorya, mânâsız bir sesle mırıldandı:

- Evet... Onun için... Roma'da... Fena söylerler.

Kraliçe birdenbire canlandı:

- Onorya için değil mi?

- Evet.

Kraliçe ayağa kalkarak bütün vücudunu geren ve sivrilten büyük bir garezle:

- Biliyorum, dedi, biliyorum... Ne fettan olduğunu biliyorum. Düşün! Bu kız Attilâ'yı kandırmak için Roma'dan buralara kadar geldi, anlıyor musun? Buralara kadar, topraklarımıza kadar!

Onorya, avucunu ağzına kapayarak derin bir nefes aldı ve soluğunu bırakmadan, göğsü şiş ve gözleri çok açılmış, mükemmel bir hayret taklidiyle birdenbire bağırarak nefesini boşalttı:

- Buralara kadar geldi mi? Kim? Onorya sizin... Onorya sizin... Onorya bizim memleketimize geldi mi?

Kraliçe parmağını dudağı üstüne koyarak, azametle gülümsedi:

- Sus, bağırma öyle... Bunu Hun topraklarında pek az adam bilir.

Onorya, ağzının hayretten açık durduğunu kraliçeye göstermek için, avucunu dudaklarından çekmişti:

- Geldi ha?... diye mırıldandı.

Kraliçe, yakın bir mâziyi gözlerinin önünde bularak başını salladı:

- Geldi ya, dedi, geldi... Gizlice geldi... Bir kulübeye yerleşti. Her sabah...

Ve Attilâ ile aralarında geçen münâkaşaları anlattı. Onorya, dâima o mükemmel hayret teklidiyle kraliçeyi dinliyor, arada bir:

- Fettan kız, fettan kız... diyordu.

Son defa olarak:

- Yaman rakîbe!

Kelimelerini ağzından kaçırdı. Kerka, rakîbesinin bu kadar beğenilmesine dayanamayarak irkildi:

- Fakat, diye bağırdı, ya ben ona ne yaptım? Tasavvur edebilir misin? Ne yaptım? Öyle bir şey yaptım ki bu memlekette bir gün duramadı.

Kraliçe alınmış bir intikamdan hâlâ içinde kalmış bir kin artığıyla tutuşan gözlerinin alevini, Onorya'nın gözlerine dolduruyor, yüzünü ona yaklaştırarak tekrar ediyordu:

- Bir gün duramadı, anladın mı? Bir gün! Çekilip gitti.

Onorya, masum bir tavırla sodu:

- Kendi kendisine mi?

Kraliçe, göğsünün içinden gelen kindar bir gülüşle, cevap verdi:

- Tabiî kendi kendisine değil... Kovularak... kovularak.

Onorya burada bir sevinç rolü yapmağa muvaffak olamadı ve hareketsiz durdu. Fakat heyecanlarının yüksek tepelerine çıkan kraliçe, buna dikkat etmemiş, bağırıyordu:

- Onu ben kovdurdum, ben kovdurdum, ben!

Onorya, hakikî rakîbesini tanıdı.

O güne kadar kendisini Hun topraklarından çıkmaya mecbur eden insanın kim yahut kimler olduğunu bilmiyordu. Birçok kadınlar arasında kraliçe de hatırından geçmişti; fakat şimdi öğrenmek istediği en mühim şeyi öğrenmiş bulunuyordu. Bu mes'elenin iç yüzünü vücûda getiren hileleri ve entrikaları da öğrenmek için, rakîbesinin ağzını araması lâzımdı.

- Büyük muvaffakiyet! dedi, çünkü bu kadın, kahramanları teshîr etmesini bilir.

Kraliçe samimî bir sesle itiraf etti:

- Gecikseydim buna muvaffak olacaktı, eminim... Attilâ cür'etkâr insanları, bilhassa kadınları sever.

- Epey güçlük çektiniz ama... Değil mi?

Kraliçe gülümsedi:

- Pek çok... Evvelâ sarayda Zerkon isminde bir cüce vardı ki muharebeye gitti, onu kandırdım. O herşeyi biliyordu, herşeyi ondan öğrenirdim.

Kraliçe biraz düşündü ve mağrur gözlerle etrafına, hattâ arkasına baktıktan sonra mahrem ve alçak sesle ilâve etti:

- Hattâ... Bir hile de yaptık!

Onorya, kımıldamadı.

Kraliçe devam etti:

- Onorya'ya bir iftira ettim! Fakat ne iftira! Ne iftira! Anlatsam bayılırsın!

Fakat Onorya, bu cümleleri başını önüne eğerek dinliyordu. Gözlerini kraliçeye göstermeğe kat'iyyen cesaret edemiyor, yalnız hafifçe başını sallayarak, sönük bir sesle mırıldanıyordu:

- Sahi büyük muvaffakiyet!

Sonra başını kaldırarak, sun'î bir hayretle sordu:

- Ne yaptınız?

Kraliçe tekrar etrafına bakındı:

- Zerkon'u iyice ele geçirdim.

Onorya sordu:

- Kamburu mu?

Kraliçe bir hayret gösterdi:

- Sen onun kambur olduğunu ne biliyorsun?

- Demin siz söylediniz.

- Hayır, demin ben «cüce» dedim.

- Öyle mi?... Belki.

Onorya, gözlerini kapamadan biraz düşündü. Fakat bayılacak dereceye gelmişti. Sesinin titrediğini, hissettirmemek için, bin kiloluk bir cisim kaldırır gibi fevkalâde bir kuvvet sarfederek:

- Tabiî, dedi, cüceler ekseriya kambur olurlar... Bir de... Sarayda ismi çok geçiyor.

Onorya kraliçenin odasından sabaha karşı çıktı. İki kadın aynı adam için duydukları ihtirasla canlanarak sabaha kadar konuşmuşlardı.

Onorya, herşeyi öğrenmişti. Yatağına girerker sevinç ve hayret içinde idi. Bir türlü uyuyamıyor, haberi olmadan aleyhine yapılan desiselerin bütün teferruatını tekrar tekrar düşünüyordu.

Kendini bütün arzularına kavuşmuş, daha şimdiden davada kazanmış addediyordu. Hun topraklarına sarayda çevrilen entrikaları öğrenmek için girmişti, daha fazla müşkilâta uğrayacağını zannederken, bir gecede rakîbesinin bütün esrarını öğrenmişti, sevinçten başı yastıkta çırpınıyordu.

Şimdi rakibesinîn hayatı bile Onorya'nın elinde idi. Atillâ, harpten gelince, kraliçenin desiselerini, Zerkon'un ihanetini ve mendil hikâyesini duyacak olursa, karısını öfkeden parçalayabilirdi. Onorya, Attilâ'ya bunu haber vermek için o kadar sabırsızlanıyordu ki, hemen yataktan atlamak, dörtnala giden bir at üstünde yüz binlerce insanın kan izlerini takibederek, Hunların muharebe ettikleri yere kadar gitmek ve Attilâ'yı görmek istiyor, içi içine sığmıyordu. Birdenbire bastıran uykusu onu bu telâşından kurtardı, at nalları altına serilmiş insan cesetleriyle dolu kanlı bir rüya gördü.

*

* *

Attilâ, Ren kıyılarına dayanmak için, Kânunusani'den Mart'a kadar, önüne çıkan bütün mânileri muvaffakıyetle kırıp ilerlemişti. İki istikamete ayırdığı ordusunun bir kolu, Tuna'nın sağ kıyısını takibetti. Diğer kolu sol

kıyıdan gidiyor, Karadağ'da[7] kendisine iltihak eden birçok yeni kuvvetlerle büyüyordu. İki kol da muazzam bir ormanda buluşarak durdular ve Gol istilâsında muhtaç oldukları malzemeyi bu ormanda hazırladılar.

Neker nehrinin kıyılarında bulunan Franklar, Attilâ' nın yaklaştığını görünce kendi krallarını öldürdüler. Ve Hunların tâbiiyetine geçtiler; bununla da kalmayarak Attilâ ordusuyla beraber harbe girdiler. Franklardan başka birçok kabileler ve hattâ vaktiyle Hunlara garez bağlamış olan Burgontlar bile Attilâ'nın askerleri olmayı kabul etmişlerdi.

Bu yeni kuvvetlerin de iltihakıyla Attilâ ordusu Ren nehrini geçmeğe hazırlanıyordu. Vaktiyle Sezar'ları, Jülyen'leri gören büyük ormanlar, şimdi Attilâ'ya zafer ve şeref hazırlıyorlardı. Binlerce Hun baltası altında, asırlardanberi yükselmiş akça ağaçlar ve meşeler devriliyorlar, haykırışlar ve çatırdılar arasında köprüler, kaba ve büyük kayıklar yapılıyordu.

Attilâ, nehri müteaddit noktalarından geçmeyi tasavvur etmişti. Bundan maksadı mânileri dağıtmak ve nehri geçtikten sonra işgal ettiği memleketlerde ordusuna erzak bulmaktı.

Şark ordusu, Ren nehrini Avgusta tarafından geçmeğe muvaffak oldu ve nehirle Voj dağları arasında yoluna devam etti. Attilâ, Mozel nehrinin mültekasında Roma ordularına has geçitte ilerledi, nihayet Gollerin kadîm metropolünde yerleşti.

Gol arazisine bu kadar düşmanca giren Attilâ, Gol halkına Romalıların dostu olduğu ve oraya yalnız Vizigotları cezalandırmak için geldiğini iddia etti

Attilâ'nın bu beyanatı evvelki sözleriyle tevâfuk ediyordu. Târihin en korkunç ve gülünç sahnelerinden biri de, Roma generali Kalmok'un arkasız iskemlesinde oturarak, şehirlerin eşrafını etrafına toplaması ve kötü bir Lâtince ile şehir kapılarının açılması için nutuk îrat etmesidir.

Bâzı şehirler bunu kabul, bâzıları da mukavemet ettiler. Fakat netice değişmedi: Bütün Roma kuvvetleri müthiş hücum karşısında kanlı bir uçuş gibi kaçıyorlardı.

Kısa bir müddet içinde Strazburg, Dormes, Mayans, birbiri arkasına Hunların eline geçti. Fakat Meç henüz zaptedilememiştir.

Attilâ şehri muhasara etti. Fakat şehrin kaleleri mukavemet ediyordu. Hunlar noksan vesaitle şehri zaptedemediler ve yirmi mil uzakta Iskarpon şatosunu tahribe gittiler.

Tam o sırada Meç kalelerinden biri yıkılıvermişti. Bunu haber alan Hun ordusu, bir anda, Meç istikametine doğru saldırdı. Birkaç saatte geldiler ve yıkılan kale yarığından şehre girdiler.

Geceyarısıydı. Şehir, kendi cesametine muadil bir alev hâlinde havaya kalktı. Kızıl dumanlar arasında enkaz, taşlar, direkler savruluyor, kılıçlar, kargılar, mızraklar parıldıyor ve insan kafaları, kolları, bacakları uçuşuyordu.

Meşhur Rems şehrini zaptetmek Attilâ'yı o derece yormadı. Ahalinin hepsi ormanlara kaçmış, bütün şehri bomboş ve ıssız bırakmışlardı. Fakat Nikasyüs isminde bir metropolit, yanında bir avuç adama haykırdı:

- Herkes gideceği yere gitsin, fakat biz kalalım, düşmanı karşılayalım. Allah'ın emri budur.

Hunlar henüz şehre girmemişlerdi, fakat kalelerin dışarısında, müthiş tarrakalar arasında, bütün şehri çınlatan korkunç haykırışlar duyuluyordu.

Metropolit haykırıyordu:

- Korkmayınız! Ey ahali! Korkmayınız!

Ahâli ve papazlardan mürekkep küçük bir yığın, kiliseye doluyor, ellerini gökyüzüne kaldırıyor, ağlaşıyor ve kucaklaşıyorlardı.

Ödağacı kokuları arasında kadınlar bayılıyor, erkekler, diz çöküyorlardı.

Metropolitin Ötropi isminde son derece güzel bir kızkardeşi vardı; bayılan kadınların yüzüne su serpiyor, kollarını ovalıyordu.

Birdenbire korkunç bir çatırtı kilisenin kubbesini inletmişti. Şehrin en büyük kulelerinden birinin daha yıkıldığını anlayan ahâli, kilisenin kapısını kapamaya doğru koşarlarken metropolit Nikasyüs haykırdı:

- Durunuz! Kapıları kapamayınız, düşmanı karşılayacağız! Korkmayınız! Allah'ın emri budur!

Papazlar bağırıyorlardı:

- Nikasyüs! Geliyorlar! Şehre girdiler! Nikasyüs, doğranacağız!

Filhakika çığlıklar ansızın çok yaklaşmıştı. Kilise kapısına üşüşen halk tenha Rems sokaklarının birdenbire çılgın atlılarla dolduğunu ve şehrin içinden alevler yükseldiğini görerek içeri kaçtılar.

- Kapayalım Nikasyüs, kapıları kapayalım! diye haykırışıyorlardı...

Metropolit, kilise kapısının önünde, yere diz çöken ve yalvaran halkı, papazları dinlemiyor:

- Gelsinler, bekleyeceğiz, onları karşılayacağız! diye bağırıyordu.

Kızkardeşi Ötropi de, kilise kubbesinin aksisedâsıyla beraber tekrar ediyordu:

- Karşılayacağız! Karşılayacağız!

Metropolit, kimi bayılan, kimi diz çöken, saçlarını yolan, ellerini havaya kaldıran ahaliyi yararak kilisenin merdivenlerine kadar yürüdü. Hunlar, kilisenin önüne gelmişler; yangınların kızıl ışığında birbirine kenetlenmiş korkunç bir yığın hâlinde, zafer sevinçleriyle müthiş çığlıklar koparıyorlar, yalın kılıçlarını havada sallıyorlardı.

Metropolit, sırmaları ve düğmeleri kırmızı bir renkte parlayan dinî kisvesi içinde, yüksek sesle Davud'un mezamirinden birini terennüme başladı:

- *«Ruhum dünyâya adetâ bağlı yaratıldı... Allah'ım! Kelâmın iktizâsı odur ki beni ihya edesin.»*

Fakat ilâhiyi henüz bitirmişti ki, gözlerinin önünde, yaman bir çizgiyle parlayıp sönen bir kılıç görmesiyle, kafasının gövdesinden ayrılarak vücudundan evvel yere yuvarlanması bir oldu. Metropolitin kızkardeşi Ötropi, çığlıklar arasında beliren acıklı bir haykırışla, kardeşini öldüren Hun'un üstüne atılmıştı. Bu hamleyi gören Hun, tam vaktinde kılıcını öyle bir uzatış uzattı ki Ötropi göbeğinden şişlendi ve kılıç tam kuyruksokumundan çıktı.

Bâzı asılsız hurafelere göre, o sırada, kilisenin içinden birdenbire garip ve meçhul bir ses gelmiş ve Hunlar kaçışarak şehri terk etmişler.

Rems Metropolitinin katlini duyan Attilâ müthiş bir gayızla köpürerek yanındakilere bağırdı:

- Yağma ve katliâm yapılmayacaktır. Kılıçlarımızı bize müsavi olanlara karşı çekelim. Müdafaasız bir kızı öldüren kaatili yakalayınız ye huzuruma çıkarınız.

Rems şehrini dolduran karmakarışık ordunun içinde, bir saatte, yüzlerce kişi tevkif edildi.

Attilâ, birçok, tarafgir Lâtin müverrihlerinin iddiasına rağmen, yağmaya ve kıtale şiddetle muarızdı. Ancak mukavemet eden şehirlere harben giren; ve teslim olanlara azamî rahm ü şefkatle muamele eden bir hâkandı. Fakat muhtelif kavimlerden mürekkep olan ordusu içinde, Burgontlar gibi, Attilâ'nın bu arzusunu yerine getirmeyen milletler de vardı.

Rems Kilisesi Metropolitini katleden adam tevkif edilerek, Attilâ'nın huzuruna çıkarıldı.

Hun hâkaanı kaatili görür görmez, çığrından çıkarak haykırdı:

- Rems Metropolitini sen mi öldürdün?

Kaatil dimdik durarak, metanetle cevap verdi:

- Evet.

- Niçin öidürdün?

- Bizden korkmuyordu.

- Ne yapıyordu?

- İlâhi okuyordu.

- Silâhı var mıydı?

- Hayır.

- Senin üstüne hücum etti mi?

- Hayır.

- Sana fena bir söz söyledi mi?

- Hayır.

- Kime hitap ediyordu?

- Allah'a.

- Sen ne yaptın?

- Duasını kafasıyla beraber kestim.

- Sonra ne oldu?

- Güzel bir kız, saçları havalanarak üstüme atılıyordu. Metropolitin kızkardeşi imiş, sonradan öğrendim.

- Üstüne atıldı mı?

- Atılacaktı.

- Atılsaydı, sen onu bileklerinden tutup, seni rahatsız etmekten menedemez miydin?

- Ederdim.

- Hem kardeşinin haksız yere kafası kesilmiş bir kızın, sana hücuma hakkı yok mudur?

- Vardır.

- Sen ona ne yaptın?

- Öldürdüm.

- Attilâ'nın yağma ve kıtal istemediğini bilmiyor muydun?

- Biliyordum.

- Niçin yaptın?

- Zaferlerden sarhoş olmuştum.

Attilâ, durdu ve başını önüne eğerek, biraz düşündü. Sonra ağır ağır başını kaldırarak:

- Sen doğruluğu sever misin? diye sordu.

Bu sefer katil başını eğerek:

- Severim, diye mırıldandı.

Attilâ öfkesiz bir sesle bağırdı:

- Cezanı sen tâyin et!

Katil, başını kaldırmadan cevap verdi:

- Cezamı Attilâ'nın kılıcı tâyin etsin!

Attilâ, katilin arkasında, kılıcını havaya kaldırmış duran adamlarından birine işaret çekerken dedi ki:

- Benim kılıcım daha temiz kanlara bulanır; fakat senin cezanı verecek kılıçlar vardır.

Attilâ sözünü bitirir bitirmez, katilin açık ensesine arkadan bir kılıç indi ve kellesini ayaklarının önüne düşürdü.

*
* *

Hun hâkanının adalet aşkına rağmen bütün Gol, bilhassa Belçika eyâletleri dehşet içinde idiler. Yığın yığın ahali, neferleri birer yıldırım olan bu muazzam istilâ ordularından kaçıyordu. Küçük şehirler halkı büyük şehirlere iltica ediyorlar ve orada da selâmete çıkmadıklarını görerek sahralara, oradan da dağlara sığınıyorlardı. Ormanlara kaçanlar vahşî hayvanlar tarafından parçalanıyorlar, nehirlerde kayıklara hadd-i istiâbîsinden fazla binenler, suda boğuluyorlardı.

«Attilâ geliyor!» kelimeleri bütün bir şehir halkını yerinden oynatarak dağlara, vahşî ormanlara atmağa kâfiydi.

Paris halkı da ayaklandı ve kaçmağa hazırlandı.

Jül Sezar zamanında ehemmiyetsiz, küçük, karanlık bir şehir olan Paris, Konstans Klor'dan sonra oldukça mühim bir belde hâline gelmişti. Bu imparatorlar halefleri, büyük istilâlara mâruz olmayan âsûde memleketler aramışlar ve kâh Rems'de kâh Paris'te karar kılarak, kış mevsimlerinde, askerî kıt'alarına oralarda talim yaptırmışlardır.[8]

Sen nehrinin sol sahilinde bir mevki-i müstahkem, bir saray, bir amfiteatre, mabetler, hulâsa kuvvetii bir askerî teşkilâtın icâbettiği şeyler bu imparatorlar tarafından yapılmıştı.

Şehrin ticarî ehemmiyeti de siyasî ehemmiyetiyle beraber artmıştı. Yukarı ve aşağı Sen, bütün ticaretin antreposu hâlini almıştı

Fakat «Attilâ geliyor!» kelimeleri Paris'te en cesurların bile gözlerini yıldırdı. Ve herkes, kurtuluş için bir çare gördü: Firar!

Paris ayaklandı.

Ahali, derhal umumî muhacerete hazırlanmıştı. Bütün ev eşyaları sokaklara döküldü, binalar ıssız, karanlık, bomboş kaldılar; bâzı kadınlar sokak ortasında ve eşya denklerinin yanında haykırarak doğuruyorlardı. Halk, doğup büyüdükleri evlerden son bir veda ile çıkarken, ağlaşıyorlar ve boş odalara bakarken bütün mazilerini hatırlayarak gözlerinin önünden geçiriyorlardı.

Bütün bu korkudan ayakta bile duramayacak hale gelmiş... sokak ortalarında yuvarlanan ve kaçmaya bile takati olmayan insanlar, birdenbire cesaretlendiler ve şehri müdâfaaya karar verdiler. Paris halkına bu şiddetli azmi telkin eden mahlûk bir kadındı: Jöneviyev ismindeki meşhur kadın!

Hârikalı bir seciyye sahibi olan bu mahlûk, sinirleri çözük bir ip yumağı gibi gevşemiş Paris halkını, öyle bir canlandırış canlandırdı, hepsinin hayâtını öyle bir kurtardı ki... şehir bin dört yüz senedenberi hâlâ destanlarında, levhalarında, müzelerinde bu kadına minnettarlığını ödemekle bitiremez.

Jöneviyev'in asıl adı Jönevefa'dır ki, bizde «Yunevefa» suretinde telâffuz edilir.

Jöneviyev'in anası ve babası, Paris'ten üç fersah uzakta Nanter'de oturuyorlardı. Jöneviyev, hayalperest ve dindar bir kızdı. Küçüklüğünde hep bir odaya kapanır, ya dua eder yahut ucu bucağı olmayan hayallere dalar, odasından ve evden de ancak kiliseye gitmek için çıkardı.

429 tarihinde Paris'e gelen iki piskopos Nanter'den geçerken, yolda, gözlerinden fevkattabiî alevler çıkan bu kız çocuğunu görmüşlerdi.

Piskoposun biri işaret etti ve yaklaşan çocuğu kolları arasına alarak havaya kaldırdı ve sordu:

- Senin adın ne?

- Jöneviyev!

- Kaç yaşındasın?

- Sekiz.

- Buralı mısın?

- Evet.

- Annen, baban var mı?

- Var.

Çocuk kısa, kat'î ve daha uzun suâllere makûl cevaplar veriyordu.

İhtiyar piskopos uzun zaman düşünce içinde kaldı, sonra kendisine doğru ilerleyen Jöneviyev'in anasına babasına dedi ki:

- Bu çocuğun her istediğini yapın, çünkü ya ben tahminimde aldanıyorum yahut da bu çocuk, büyüyünce, Allah'ın nazarında ehemmiyetli bir mevki alacaktır.

O günden sonra Jöneviyev'in şöhreti boyundan daha çok evvel ve daha çok çabuk büyüdü, hâline bir ciddiyet geldi, büsbütün çekingen, ağır ve hülyâperver bir mahlûk oldu. Bütün günlerini fakirlere, hastalara bakmak yahut dua etmekle geçiriyordu.

Bâzı hurafelere göre Jöneviyev mefluçları tedâvi ediyor, körlerin gözlerini açıyor, insanların en gizli fikirlerini anlıyor, istikbâli keşfediyordu.

Azîzeler sırasına geçti.

İsmi kısa bir zamanda ağızdan ağıza dolaştı ve nihayet Frank memleketi hudutlarını da aşarak bütün şark ve garpte tanındı.

Attilâ'nın yaklaştığını duyan Jöneviyev, her şeyin Allah tarafından geldiğine inanan bütün ruhanîler gibi, bunun da emr-i ilâhî ile vukubulduğuna kani idi.

Gene rivayetlere göre Jöneviyev de, Jan Dark gibi sözde birtakım tayfler, hayâller görmüş ve Attilâ'nın Paris'e giremeyeceğini âlem-i gaybdan öğrenmişti.

Paris müdâfaası için erkeklere söz geçiremeyen Jöneviyev kadınlara hitap etti:

- Kalbsiz kadınlar! Çatıları altında doğduğunuz, büyüdüğünüz, çocuklarınızı doğurduğunuz yuvaları bırakıp kaçıyor musunuz? Ne için gözyaşları dökerek, diz çökerek Allah'ınıza münâcat etmiyorsunuz? Eğer böyle yaparsanız şehriniz yabancı eline geçmeyecek, hâlbuki firara teşebbüs ederseniz, kaçtığınız yerler de istilâya uğrayacak ve taş üstünde taş kalmayacaktır.

Bu nutku îrat ederken Jöneviyev'in sözleri kadar tavırları, bakışları, haykırışları da bütün kadınları heyecana getirdi ve hepsi onun peşinden gittiler.

Lutes adasının şarkında, bugün Notrdam Kilisesi'nin yükseldiği noktada bir başka kilise vardı. Jöneviyev emirlerine mutî kadın kafilesini

oraya götürdü ve hepsi orada vecde gelerek dua ettiler.

Zevcelerinin ortadan kaybolduğunu görerek hayretlere düşen erkekler de kiliseye geldiler ve kapıların kapalı olduğunu ikinci bir hayretle gördüler.

Birisi kapıyı yumruklayarak bağırdı:

- Hey!... Kadınlar!... Duanız bitmedi mi? Akşam oldu, çocuklarınız sokaklarda sizi bekliyorlar.

Kilisenin içinden şu cevap geldi:

- Biz burada kalacağız, dışarı çıkmayacağız. Düşmanı burada bekleyeceğiz.

Bu cevap erkekleri çığrından çıkardı. Bâzıları ayaklarını havaya kaldırarak iyice gerildiler ve mukaddes bir yere taarruz etmekten çekinmeyerek kapıyı tekmelemek istediler; fakat daha mutedilleri araya girerek nasihatin cebr ve şiddetten daha müessir olacağını, müfritlere kabul ettirdiler.

Bu sükûnet çok sürmedi ve kadınların mukavemeti bütün erkekleri gazaba getirdi. Hep birden kapıyı yumrukluyorlar, Jöneviyev'e ağır sözlerle haykırıyorlardı:

- Sahte peygamber! Sahte peygamber! En fena günlerimizde başımıza belâ oldun. Hayatımızı düşmana teslim edeceksin! Kahrol! Elimizden kurtulamazsın. Seni paramparça edeceğiz.

Erkeklerin bir kısmı ellerine demirler alarak kapıya geldiler:

- Kapıyı kıralım, bu sahte peygamberi kilisenin önünde asalım! diye bağırıyorlardı.

Diğer bir kısım erkekler de:

- Hayır! diyorlardı, onu işkence ile öldürelim, kafasını keselim, Sen nehrine atalım.

Münakaşa azıttıkça azıtırken, bir papaz yaklaştı. Jöneviyev'i küçüklüğünde himaye eden piskopos namına bazı şeyler söylemek istedi. Erkekler evvelâ dinlemediler ve gürültü kopardılar.

Ruhanîlere has bir itidalle emelinde ısrar eden papaz nihayet söz aldı:

- Bu kız azizedendir, ona itaat ediniz! diye bağırdı.

Papaz parmağını göğe doğru uzatarak Allah'ı işaret ediyor, erkekler yumruklarını havada sallıyorlardı:

- Kim demiş? Bu kız şeytan tarafından gönderilmiştir, bizi mahvedecek. Attilâ orduları kapımıza dayandı, bu gece doğranacağız! Emzikli çocuklarımız anasız kaldılar, evlâtlarımız öksüz kaldılar,

sokaklarda bekleşiyor, haykırışıyorlar... Bu mel’un kız kadınlarımızı kiliseye kapadı ve basiretlerini bağladı.

Rahip, bütün bu haykırışları, kolunun semaya doğru ağır bir hareketiyle susturuyor, râkid ve tatlı bir sesle bu isyanı yatıştırmağa çalışıyordu:

- Hayır! diyordu, bu kız Hak tarafından sizi kurtarmağa geldi, bu kız azizedendir, bu kıza itaat ediniz!

Haykırışlar azalıyor, fakat aynı cümleyi tekrar ediyordu:

- Onu öldüreceğiz!

Rahip, olduğu yerde hiç kımıldamadan, gözkapakları bile ağır ağır açılıp kapanarak, tesiri derhal görülen bir itidal ile yeniden söz alıyordu.

- Korkmayınız! Bu kıza itaat ediniz! Sent Jöneviyev’e itaat ediniz! Sizi o kurtaracak! Gözyaşlarınızı o kurutacak! Onun sayesinde çatılarınızın altına döneceksiniz ve doğduğunuz evlerde tabiî ömrünüzü bitirerek öleceksiniz!

Nihayet, rahibin telkini müessir oldu ve erkekler itaat ederek sordular:

- Ne yapalım?

Rahip bağırdı:

- Kaçmayınız! Evlerinizin yerinde ot bitmesini istemiyorsanız kaçmayınız!

- Sokaklarda mı yatalım?

- Eşyalarınızı evlerinize taşıyınız!

- Düşman kapıda.

- Giremeyecektir.

- Nasıl emîn olalım?

- Emr-i ilâhî böyledir.

O günden itibaren Parisliler yerli yerlerinde kaldılar.

Hun hâkanının gayesi bütün Gol arazisinde yağma değildi. Som ile Marn arasında duran Attilâ, Paris’e girmek için ısrar etmedi. Esasen maksadı, Vizigotları Gol’ün vasatına doğru çekmek ve üss-i harblerinden uzaklaştırarak ezmekti. Buna muvaffak olduktan sonra Alp eteklerinde Aetyüs ile karşılaşmayı niyet ediyordu. Burgontlar’la Franklar’a ehemmiyet vermedi. Çünkü birincileri evvelce mağlûp etmiş, ikincilerin de kaçtıklarını görmüştü.

Attilâ ordusunu kanatlandırarak Orlean istikaametine doğru sürdü, artık bâzı yağmaların ve kıtallerin de önünü almıştı.

9 yahut 10 Nisan’da hareket ederek Mayıs’ın ilk günlerinde menziline vardı.

Orlean şehrinde Roma hükümeti tereddî halinde idi, ordu perişandı ve müdâfaa vâsıtaları hiç yok gibiydi. Harbe karşı hassas olan Orlean halkı, hükümetten medet ummayarak şehirlerini bizzat müdâfaaya karar verdiler.

Attilâ’nın, Orlean istikametinde yürüdüğünü öğrenince, kıyametin kendi başlarında kopacağını sezerek hazırlığa başladılar. Kalelerini tahkîm ettiler, muhasarada aç kalmamak için erzak ambarlarını doldurdular. Bir taraftan da felâketi Aetyüs’e haber vermek için metropolitlerini gönderdiler.

Orleanlılann, Garbî Roma kumandanı Aetyüs’ü davetlerinden sonra, vukua gelen hâdiseler Hunlarla Romalılar arasında bir meydan muharebesini katiyen zarurî bir hâle getirmişti.

Şalon’dan birkaç mil ötede, Fanom Minevre denilen Minevre mabedi civarında, bugün bile Roma tarzında mevki-i müstahkemlerin harabelerine tesadüf ediliyor.

Bu harabelere yakın, ucu bucağı olmayan bir ovada Vezel nehri akar. Attilâ, büyük muharebeye karar verdikten sonra, arabalarını nehrin kenarına dairevî olarak yerleştirdi ve daha içerilerine de çadırlarını dikti.

Aynı günde, Aetyüs ordusu da karşısına geçerek karargâh kurmuştu.

Muharebe ertesi gün başlayacaktı.

Attilâ o geceyi nefes aldırmayan bir helecan içinde geçirdi. Hiç bir cenkte, hiç bir akında bu derece heyecana düşmemişti.

Zira akından akına, zaferden zafere koşan, Avrupa kıt’asının bir ucundan öbür ucuna varan ordusu, artık pek yorgundu, mütevâli zayiat insan ve at mikdarını hayli azaltmıştı.

Çadırında, ellerini arkasına koymuş, büyük adımlarla ve başı önünde, geziniyor, duruyor, ayağını yere vuruyor, itidalini kaybedecek gibi oluyordu. Gece yarısını geçince adamlarına emir verdi:

- Haydi, Ostrogot, Roj ve Hun falcılarına söyleyiniz. Ovanın gerilerinde çadır kursunlar ve tertibat yapsınlar. Ben de geliyorum. Harbin sonunu şimdiden tefe’ül etmek istiyorum!

O asrın bütün kavimleri gibi Hunlar ve Attilâ da bâzı hurafelere inanıyorlardı. Attilâ, birçok defalar, harbden evvel neticeyi tefe’ül etmek istemiş ve dâima zaferi haber veren bu fallar ve büyüler onu aldatmamıştı.

Şampanyi sahralarının ortasına büyük bir çadır dikildi. Etrafında, kolları havaya kalkmış yüzlerce Hun, ellerinde birer meş’ale tutuyor, hafif

rüzgârla sallanan ve diplerinden kopmak istiyor gibi arasıra kuvvetli bir çırpınışla havaya doğru uzanan ve sonra mağlûb olmuş gibi burularak kısalan ve küçülen alevlerin ışığı altında, siyah yüzlerini ıslatan terler parıldıyor, gürbüz kollarının pazılar; karanlık çerçeveleri içinde şişiyordu.

Ortaya bir koyun getirildi ve yere yatırıldı.

Yanıbaşına bir rahip geldi. Beyaz bir beze sarılı asasını havaya kaldırarak ağır ağır sallarken, elli davula hafif hafif vurulan tokmaklar, muttarit seslerle, asanın hareketlerine vezinlerini uydurdular.

Sonra beyaz Hunlardan bir büyücü yaklaştı, durdu, ayaklarının ucunda yükselerek, davulun âhengiyle beraber evvelâ ağır ağır, sonra, tokmakların sür'ati arttıkça hızlı hızlı, kendi mihveri etrafında dönmeğe başladı.

Bir taraftan, uzakta meş'ale tutan Hunlar muntazam ve batî adımlarla dâirenin merkezine doğru yaklaşıyorlar, bir taraftan rahip, davulun serî vezinleriyle beraber asasını sallıyor ve Hun büyücüsü, bir makine pervanesi hızıyla mihverinde dönüyordu.

Büyücü o kadar sür'atle dönmeğe başlamıştı ki, önü ve arkası, yüzü ve ensesi, başı ve omuzlan, tek ayağı havalanmış bacaklarının çatalı görünmüyordu.

Nihayet yoruldu ve baygın bir halde yere uzandı, bir saralı gibi ihtilâçlar içinde, haykırıyor, ağzından köpükler boşalıyordu.

Attilâ, çadırın kapısında, alçak bir iskemleye oturmuş, dirseklerini dizlerine ve başını avuçlarına koymuş; meş'ale alevlerini yutan küçük gözlerinden garip parıltılarla bu cehennemî manzarayı seyrediyor, çığlıkları dinliyordu.

Bundan sonra elinde büyük bir bıçak tutan bir Hun yerde yatan koyuna yaklaştı ve kafasını kesti. Öteki Hunlar da kurbanın yanına diz çökerek etlerini parçaladılar, kemiklerinden ayırdılar.

Koyunun kaburgaları çıkarıldı.

Gene o noktada büyük bir ateş yakılarak hayvanın kaburgaları alevlere atıldı.

Bu sırada, tepeden tırnağa simsiyah bir maşlaha bürünmüş, beyaz sakallı bir ihtiyar Attilâ'nın önüne gelerek diz çöktü, başını hâkanın ayakları dibine koyarak hafifleyen davul sesleri arasında, iniltili bir sesle:

- Ey Hâkan... dedi.

Attilâ, ihtiyarın başını tutarak kaldırdı.

Bu, civar ormanlarda yaşayan bir münzevî idi; istikbâli keşf hususundaki muvaffakiyetleriyle halk arasında peygamber zannediliyordu. Attilâ'nın askerleri onu gündüzden yakalayarak hâkana götürmüşlerdi. Attilâ geceki âyinlere onun da iştirak etmesini istemişti.

İhtiyar ayağa kalktı:

- Ey Hâkan, dedi, emrin nedir?

Attilâ, irâde etti:

- Alevden çıkan kemiklere bak ve istikbâlimi haber ver! Zinhar, benden korkarak hakîkatı gizleme!

Ateşten kaburgalar çıkarıldı ve bir müddet soğuk suda bırakıldı. İhtiyar, kemiklerden birini alarak, üstündeki çatlakları tedkik etti ve Attilâ'ya döndü, muhteşem bir sesle:

- Sen Allah'ın kamçısısın, dedi, senin sapın Allah'ın elindedir... Ve O, kudret-i samedâniyesini arzın günahkârlarına senin vasıtanla izhâr eder. Fakat bâzan, Hak Taâlâ, semavî intikamlarına fasıla verir. Nitekim, Romalılar'a karşı muharebede galip olmayacaksın, tâ ki, sen, kudretinin Hak'tan geldiğini idrâk edinceye kadar. Fakat, kaybedeceğin bu muharebede en büyük Roma kumandanı da mahvolacaktır.

Attilâ'nın sarı alevlerle yıkanan yüzünden ızdırap ve neş'e mânâları nöbetleşe geçtiler. Aetyüs'ün öleceğini haber veren fal doğru çıkarsa, Attilâ, bu harbi kaybedecek olsa bile, tasavvurâtı önündeki en büyük hâillerden birinden kurtulacaktı. Onun ölümünü bir hezîmetle tediye etmek, Attilâ nazarında hiç de pahalı değildi.

Bu meydan muharebesinin hezimetle bitmesinden endişe eden Attilâ, ertesi gün harbe geç başlamaya karar verdi. Böylece vakit kazanmak istiyor ve ertesi gece yeni vaziyeti düşünmeğe hazırlanıyordu.

Ertesi gün, sabahleyin, bütün erkân-ı harbiyesini topladı ve onlara güzel bir nutuk îrâdetti:[9]

«- Bunca milletlere karşı kazandığımız bunca zaferlerden sonra ve dünyâyı zaptetmek üzere bulunduğumuz sırada, sizlere bilmediğiniz bir şeymiş gibi harbin ne olduğunu anlatmaya çalışarak iğne sokmayı abes ve gülünç addederim.

«Bu kabil tedbirleri yepyeni bir generale yahut da tecrübesiz askerlere bırakalım. Bu ne size, ne de bana lâyık bir harekettir. Filhakika, sizin itiyatlarınız harbden başka nedir? Ve mertler için silâhları ellerinde, intikam

aramaktan daha tatlı ne vardır? Oh! Evet... Kalbin intikamdan doyması tabiatın büyük bir ihsanıdır...

«Düşmana şiddetle hücum edelim; dâima kendinden emîn olan taraf evvelâ taarruz eder.

«Bakınız, düşmanın korkusu harbden evvel görünüyor; dâima yüksek noktalara çıkıyorlar, tepeleri ele geçirmek istiyorlar, fakat bu faydasızdır.

«Hepimiz biliyoruz ki Romalılar'ın taşıdıkları silâhlar kendilerine ne kadar ağır geliyor. Demem ki onlara zahmet veren ilk yaradır, fakat toz toprak onlara çok eziyet verir. Onlar, eski bir askerî itiyatla, kaplumbağa şeklinde kalkanlarını sırtlayarak yüzükoyun eğildikleri ve gayri müteharrik bir yığın teşkil ettikleri vakit aldırmayınız, yürüyünüz, çiğneyip geçiniz! Alan'lara atılınız, Vizigot'ları parçalayınız, biz muharebe kuvvetlerinin teksif edildiği bir noktada kat'î bir zafer kazanmaya mecburuz.

«Damarlar kesilince uzuvlar düşer ve kemikleri çıkarılan bir vücut, ayakta durmaz, yıkılır. Haydi, cesaretinizi ele alın ve tabiî hırsınızla ileri atılınız! Bir Hun sıfatıyla kararınızın kat'iyyetini ve silâhlarınızın mükemmeliyetini isbât ediniz. Yaralı, düşmanının ölümünü arasın, sağlamlar düşmanlarının kanlarıyla atışlarını teskin etsinler Yaşamaları mukadder olanlara hiç bir ok tesadüf etmez, ölüme mahkûm olanlarsa istirahat ederken bile ölürler.

«Nihayet, eğer kader bu muharebeyi Hunlara kazandırmayacaksa, niçin onları bütün harblerde galip kıldı; niçin kader, asırlardanberi herkese meçhul ve kapalı olan Meotit bataklıklarının yolunu ecdadımıza açtı? Hâdiseler bizi aldatmıyorlar. Bize mev'ud olan servet ve muvaffakiyetlerin nihâî harb sahnesi burasıdır ve karşımızdaki, bu öteden beriden toplanmış devşirme kalabalık, Hunların görünüşüne bir an bile tahammül edemeyeceklerdir.

"İlk ciridi ben atacağım! Eğer Attilâ harb ederken biri istirahat etmek isterse, o şimdiden ölmüştür!»

Bu nutku tarihinde yazan müverrih Jurnades harbi şöyle hikâye ediyor:

«Attilâ'nın bu sözleri üzerine müthiş, korkunç, muzaaf, müfrit bir harb başladı. Bütün edvar-ı atîkada böyle kanlı harb, böyle kahramanlık sahnelerine tesadüf edilmez. Bu hârikalı sahneye şahit olmayanlar bütün ömürlerinde bir daha böylesini görmeyeceklerdir.»

Hemen hemen kurumuş olan ırmak, akan kanlarla dolarak birdenbire taştı: Su içmek için ırmağa giden yaralılar, oradan kanlı ve zehirli bir mayi içerek zehirleniyor ve ölüyorlardı.

Roma ordusunun sağ cenahıyla Attilâ ordusunun sol cenahı temas ederek harbe başlandı. Roma ordusunun sağ cenahını garbî Gotlar, Attilâ ordusunun sağ cenahını şarkî Gotlar teşkil ediyor, yani kardeş kardeşle döğüşüyordu.

İhtiyar kral Teodorik, Roma saflarında dolaşıyordu. Sözleriyle, hareketleriyle askerlerini teşcî ederken birdenbire atından düşerek safların met ve cezri arasında ezildi gitti. Bâzı rivayetlere göre ihtiyar kralı bir Ostrogot öldürmüş.

Birbirine karışan iki muhâsım ordu şiddetli bir harbe tutuştular; müthiş bir çarpışmadan sonra Vizigot'lar düşmanlarını dağıttılar.

O vakit, Attilâ, Roma ordusunun merkezine bizzat hücum etmiş ve merkezi perişan ederek harb sahnesine hâkim olmuştur.

Hun ordusunun sol cenahına galebe çalan Vizigotlar, Attilâ'yı sağ cenahtan çevirme hareketiyle sarmaya çalışırken, aynı manevrayı yapan Roma ordusunun sol cenahı Attilâ'yı muvakkat bir ric'ata sevketti. Bu korkunç harbte Attilâ ölüm tehlikesi bile atlatmıştı. Kendi arabalarını siper ederek ric'at eden Hunlar, birdenbire muhacim düşman kuvvetlerini müthiş bir ok sağnağına tutarak geriye püskürttüler.

Gece olmuştu. Ordular birbirlerine karışmış, dost düşman biribirini farketmiyordu. Vizigot kumandanlarından biri vadiden inerek Roma karargâhına gitmek isterken, farkında olmadan Hun arabalarına dalmış ve bir ok yağmuruna tutulmuştu. Vücuduna üç ok saplandı, kan revan içinde atından yuvarlandı, askerleri onu kaçırarak ölmeden kurtardılar.

Bizzat Roma kumandanı Aetyüs bile karargâhının yolunu şaşırmış ve bir avuç maiyetiyle beraber kollarında kalkanlarıyla, gözlerini kırpmadan, sabaha kadar Hun ordugâhında kalmıştır.

Ertesi sabah güneş, cesetlerle dolu bir sahra üstüne doğdu. Rivayete göre 160.000 yaralı ve ölü yerlerde yatıyordu.

Müverrih Jurnades, bu harbden sonra, arabalardan müteşekkil dairevî kalesi içinde oturan Attilâ'yı şöyle tasvîr ediyor:

«Avcılarla ihata edilmiş bir arslan, mağarasının kapısı önünde nasıl ihtişamla gezinirse, Attilâ da, kalesinde haykırarak ve kükreyerek dolaşıyor

ve dışarıdan sesini işiten düşmanlar korkudan tüyleri ürpererek kaçıyorlardı.10

Romalılar ve Gotlar, karargâhına tehlikeli bir sükûnetle çekilen Attilâ'ya karşı ne yapabileceklerini düşündüler. «Muhasara» ve «Hücum» şıklarından birinde tereddüt ediyorlardı.

Hücumdan korktular. Nisbeten daha az tehlikeli addettikleri muhasara fikrini kabul ettiler.

Fakat Roma ordusu içinde Got kralı ihtiyar Teodorik'in ortadan kaybolması herkesi telâşa düşürmüştü. Muhtelif şayialar deverân ediyordu. Kimi onun esir düştüğünü söylüyordu. Nihayet harb sahasında onu aramağa başladılar ve cesedini, bir büyük na'ş yığını altından bulup çıkardılar.

Cenaze büyük merasimle kaldırıldı. Gotlar matem havaları terennüm ettiler.

Mağlûp düşmanlarına karşı fevkalâde büyük bir necabetle hareket eden Hunlar, bu râsimeyi kayıtsız gözlerle seyretmişler ve düşmana hiç bir suretle müdahale etmemişlerdi.

Got Kralı'nın yerine oğlu Turismunt geçti. Ordusu, onu harb meydanında babasına halef olarak intihap etmişti. Fakat harb cephesinden iki yüz fersah ötedeki memleketinde dört kardeşi daha vardı. Turismunt'un intihabına muvafakat edecekler miydi? Bunu şiddetle merak eden yeni kıral, ordusuyla beraber Tuluz'a dönmek istedi. Fakat Roma kumandanı Aetyüs'e bunu teklif etmekten çekiniyordu.

Aetyüs, Gotların Roma ordusundan çekilip memleketlerine dönmelerine çarnaçar muvafakat etti.

Bunun üzerine Attilâ'yı muhasara etmekten de vazgeçmişlerdi.

Karargâhında düşmanın hareketlerini dikkatle takibeden Attilâ, Gotların harb sahnesini terkettiklerini görünce büyük bir sevinç çığlığı kopardı. Zira o bunu zafer telâkki ediyordu ve müverrih Jürnades'in tabiriyle: «Bu kuvvetli dehânın ruhu, tekrar zafere ulaştı ve ilk ikballerine kavuştu.»

Attilâ, düşman ordusunun yarıdan aşağıya küçüldüğünü gördükten sonra harbe tenezzül etmedi ve arabalarını bağlatarak yola çıktı,

Harb etmeğe zerre kadar takati kalmayan Roma ordusu bakiyesi de geriye döndü.

Raven sarayı, düşmanı mağlûp edemeyen Aetyüs'ü cinayetle ittihama kadar varmıştı.

Muzaffer Attilâ ordusu Tuna ovalarına döndüğü vakit, gece yarısıydı.

Memleketlerinde kalan Hunlar, ordunun geldiğini haber alınca, sevinçten çıldırarak yataklarından fırladılar, dışarı uğradılar ve ovaya koştular. Yüz binlerce meş’ale yakılmıştı. Ulvî manzara... Kadınlar, kızlar, çocuklar, harbden sağ sâlim dönüp dönmediklerini bilmedikleri babalarını, kocalarını bulmak için ordunun içinde oraya buraya koşuyorlar, soruyorlar, soruşturuyorlar, hasretlerine kavuşanlar bitip tükenmeyen hararetli derâğuşlarla sevinçten ağlıyor, haykırışıyorlardı.

Her tarafta kurbanlar kesiliyor, marşlar söyleniyor, büyük ateşler yakılıyor ve ovadan gökyüzüne doğru sarı kızıl alevler, vaveylalar yükseliyordu.

Atının üstünde dimdik duran ve yüzünde hiç bir yorgunluk eseri görülmeyen Attilâ, saflar arasından ağır ağır geçti ve hayvanının bacaklarına sarılan, dizlerini öpen, coşkun ve minnettar halkın tezahürleri arasında sarayına geldi.

Vâdînin başında kraliçe, nedîmeleri, Onejes’in zevcesi, bütün saray halkı Attilâ’yı karşıladılar.

Hâkan, atından indi ve kraliçeyi kucakladı.

Etrafında herkes ağlıyordu.

İki ay içinde Tuna sahillerinden Ren kıyılarına kadar vardıktan sonra, bütün Gol arazisini istilâ eden, Hun kavminin şerefini asrın bütün nahvet ve azametlerinin fevkine çıkaran bu adama karşı, minnettarlıklarını gözyaşlarıyla ödüyorlardı.

Attilâ tepenin kenarına geldi ve ovada zafer âyinleri yapan Hunları seyretti.

Kraliçe de yanında idi ve yalnız kalınca Attilâ onu kucakladı, göğsünde sıktı:

- Kerkam... Benim bir tanem... Benim bir tanem! dedi.

Kraliçe yaşlı gözlerini Attilâ’nın göğsüne silerek kuruluyor:

- Seni çok özledim, çok özledim... Hem... korktum da... diyordu.

Attilâ sordu:

- Neden korktun?

- Dönemezsin diye korktum.

Attilâ, ovadan yükselen alevlere bakarak, tatlı ve derin gülümsüyordu.

Kraliçe, Attilâ’nın yüzüne bakarak:

- Yorgun musun? dedi.

Hâkan, yorgun olmadığını sesindeki tazelikle de ayrıca isbât ederek, cevap verdi:

- Hayır. Gece tecrübe ettim, beni harbetmemek yoruyor.

Sonra, kırk elli adım kadar arkada duran ve her an emrini bekleyen adamlarından birine seslendi. Emir verdi:

- Başvekili çağırınız!

Onejes geldi. Attilâ, başvekile, mevkuf Roma elçilerinin ne halde bulunduklarını sordu. Onejes izah ediyordu:

- Kendilerini nezâret altında rahat bıraktık. Azamî hürmet ve iyi muamele gördüler.

Attilâ gülümsedi:

- Pekâlâ! dedi. Kendilerine söyleyiniz ki, yüz bin ok arasında ölmeyen Attilâ'ya, bir daha suikast tertip etmeyi hatırlarından geçirirlerse, unutmasınlar ki, hakikî bir diplomat serap arkasından koşmaz. Kendilerini yarından itibaren serbest bırakınız.

- İçlerinde birisi bütün zamanını târih yazmakla geçirdi.

- Hangisi?

- Prisküs.

- Yazdıklarını gördünüz mü?

- Hayır, herhangi bir tesir altında kalmaması ve mülâhazatında istiklâlini muhafaza edebilmesi için, Hunların an'anesine tebe'an düşmanın hürriyet-i fikriyesine riâyet ettim.

Attilâ başını ağır ağır Onejes'e çevirerek:

- Dâima dirayetli ve ulvî düşünceli bir şahsiyetsiniz, Onejes! Prisküs bunun farkında olmamışsa belki iyi bir müverrih, fakat asla mükemmel bir insan değildir, dedi.

Attilâ, üç ay süren muharebede hasretini çektiği kraliçesinin yanında bütün geceyi geçirdi.

Sabaha karşı, kendi dairesine dönmek için Kerka'nın odasından çıkmış ve üst kat dehlizinde ağır ağır yürüyor, iki tarafa sıra ile dizili beyaz esvaplı nedimelerin selâmlarına tatlı bir tebessümle cevap vererek merdiven başına doğru gidiyordu.

Birdenbire durdu. Bir çift parlak göz, yarı karanlıkta gözleri alan bir çift siyah bakış ona başını çevirtti. Şaşırmış ve donakalmıştı. Nedimelerden birinin, sonundakinin... merdivene en yakın olanının gözleri tıpkı Onorya'nın gözlerine benziyordu; o kadar benziyordu ki Attilâ nedîmenin

gözlerinden başka yüzünün veya vücudunun hiç bir noktasına dikkat edemedi ve kendi gözlerinin içine mil gibi işleyen bu tanıdığı bakışların tesîri altında şaşırdı.

Kendini toplayınca, nedimelerin hayretle uzayan boyunları ve açılan gözleri karşısında, Hun hâkanı sordu:

- Sen yeni mi geldin kızım?

- Evet hâkanım.

- Ne kadar oluyor sen buraya geleli?

- Bir ay kadar oluyor hâkanım.

Attilâ, büsbütün hayret içinde kalmıştı. Yakına gelince, yüzünü ve gözlerini daha iyi gördüğü bu kız, Onorya'ya tıpatıp benziyordu. Gözlerinden, bakışlarından, boyuna bosuna, tavırlarına ve sesine varıncaya kadar! Fakat bu kız Hun diliyle mükemmel konuşuyor, her şeyi anlıyor ve cevap veriyordu. Üç ay evvel Hun topraklarından ihraç edilen Onorya içeri nasıl sokulmuştu?

Attilâ, Onorya'ya doğru başını biraz daha uzatarak sordu:

- Sen hangi millettensin?

- Şüphesiz Hun'um.

Attilâ, kadınlarla şakalaştığı zamanki vakur lâubalilikle, hafifçe gülümsedi:

- Şüphesiz dediğin şeyden şüphe edilebilir, güzelim. Ben bahse girerim ki sende bir Garbî Roma tohumu var, sen bahse girer misin?

Onorya da aynı muhteşem istihza ile cevap verdi:

- Attilâ ile bahse giren insanların hepsi, kaybetmeğe mahkûmdurlar.

Hayret! Bu tarzda konuşmak da Onorya'ya mahsustu.

Attilâ, şaşırdıkça şaşırıyor ve gözlerini dolduran hayreti kapamak ve boğmak için, kırpıştırmaya mecbur olduğu kısa ve seyrek kirpiklerinden başka hiç bir örtü bulamıyordu. Bu bakış o bakış, bu ses o ses, bu tavır o tavır! Hayret! Bu kızı kollarından, omuzlarından yakalayarak sarsmak, bağırmak: «Onorya! Onorya! Nereden çıktın? Mel'un ve güzel Onorya!» diye haykırmak istiyordu. Fakat oradaki nedimelerden ve bunun kraliçenin kulağına gitmesinden korkuyordu. Hem de hâlâ bir küçük şüphesi kalmıştı. Dehlizin yarı karanlığında, bütün bir çehre teferruatını tamamiyle göremeyen gözlerinin tahmin hatasına düşmüş olabilirdi. Bu şüphesinden kurtulmak için beklemeğe, sabretmeğe de mecali yoktu. O dakikada her

şeyi öğrenmek istiyordu. Fakat öteki nedimelerin yanında ne daha fazla konuşmayı, ne de bu kızı kendi dâiresine çağırmayı doğru bulmuyordu.

Kısa bir an düşündü ve nihayet kararını verdi:

- Benimle beraber gel! dedi.

İkisi de merdivenleri indiler. Kraliçenin ve Attilâ'nın dairesi arasındaki bahçeyi geçerlerken, Attilâ, sabırsızlıkla durdu ve Onorya'nın iki kolunu birden tutarak, gözlerini onun yüzüne yaklaştırdı. Fakat Onorya, öpüleceğini zanneden bir bakire telâşı göstererek başını önüne eğmişti.

Attilâ, alçak sesle:

- Kaldır başını, bana bak! dedi.

Onorya itaat etmiyor, bilâkis, başını daha çok eğiyor ve çenesini boynunun altına iyice yapıştırıyordu.

Attilâ Onorya'yı hafifçe sarsarak daha ziyade ısrarla tekrar etti:

- Bana bak diyorum, bak bana, başını kaldır!

Onorya gene itaat etmedi, gene başını kaldırmadı.

Bahçe yukarıki dehlizden daha karanlıktı ve o anda Attilâ'nın gördüğü kadın vücudu, biraz evvelkinden daha müphem, hudutları bile seçilmeyen, karanlıklara karışmış bir yığından ibaretti. Şüphesi daha ziyade arttı. Bu kız Onorya olsaydı hemen Attilâ'nın boynuna atılır, kendini tanıtır ve bu yabancılığı göstermekte zevk bulmazdı.

Fakat bu kızın yüzünü iyice görmeğe karar vererek bağırdı:

- Emrediyorum, itaat et! dedi.

Kız başını kaldırdı ve avuçlarıyla yüzünü kapadı.

Attilâ, gürültülü bir cebr-ü şiddetin zararlarını hesap ederek, mülâyemetle konuşmak ve kızın vereceği cevaplardan, sesinden bir şey anlamak istedi.

- Niçin yüzünü bana göstermiyorsun? diye sordu.

- Kraliçemi çok seviyorum da onun için.

Bu cevap, küçük bir nedime ağzında çok büyüktü. Attilâ bunu beğendi. Fakat kendini müdafaa etti:

- Ben seni, zannettiğin maksatla çağırmadım. Senin kadınlığına dokunacak değilim. Yalnız senin yüzünü görmek istiyorum.

Onorya avuçlarını yüzünden bir lâhza çekti, tekrar kapayarak:

- Niçin? dedi.

- Seni birine benzetiyorum,

Onorya Attilâ'nın, kerpeten gibi kollarını sıkan parmaklarından kurtularak, yürümek istedi.

Attilâ onu bırakmadı:

- Dur, dedi, bak, sen fazla inat ediyorsun, ben sana bütün kuvvetimi istimal etmiyorum.

- Bir kadına karşı böyle hareket etmek sana yakışmaz da onun için.

- Fakat o kadın bana haksızlık ederse, ben de ona biraz şiddet gösterebilirim.

- Ben hiç haksızlık etmiyorum.

- Ediyorsun.

- Etmiyorum.

- Fena münâkaşa: Ben sana diyorum ki seni birine benzettim ve yüzünü göreceğim.

- Yarın görürsün.

- Şimdi görmek istiyorum,

- Sabırsızlık da sana yaraşmıyor.

Attilâ bağırmak istiyordu: «Onorya! Mel'un ve güzel Onorya!»

Fakat şunu söyledi:

- O da bana âit. Benim mürebbiyem değilsin.

- Ben seni büyük görmeğe alışmış bir insanım.

Bu sırada beyaz bir hayalet, kraliçenin dâiresinden çıkarak süt'atle onlara doğru geliyordu.

Attilâ, gene Onorya'nın kollarını bırakmadı.

Nihayet, bu gelen insanın kraliçe olduğunu görünce, ellerini çekti ve sezdirmeden doğruldu.

Kraliçe ikisine de yaklaşınca yüzlerine baktı. Onorya da doğrulmuş, ciddî ve sakin duruyordu.

Kerka, ona döndü ve şüphesini, öfkesini, telâşını pek az belli eden kapalı bir sesle sordu:

- Burada ne arıyorsun?

Onorya, mağrur bir isyanla cevap verdi:

- Ben buraya kendi irâdemle gelmedim.

Attilâ Onorya'ya döndü ve emir verdi.

- Haydi git! Yarın konuşuruz.

Onorya uzaklaşınca Attilâ bir elini kraliçenin omuzuna koyarak, mülayim bir tekdirle:

- İki hatan var! dedi.

Kraliçe biraz daha asabî:

- Ancak bir tanesini tahmin ediyorum, dedi.

- Bak ben sana söyleyim: Birincisi benden şüphe etmek, ikincisi de bu şüpheni cariyelerinden birine hissettirmek.

- Şüphe etmedim, merak ettim.

- Yarın bana sorabilirdin.

- Haksız olduğumu ancak senin bu kıza niçin ehemmiyet verdiğini öğrendikten sonra anlayacağım.

- Bu, merak değil, şüphedir.

- Belki.

Attilâ, hafif bir nefretle başını çevirdi:

- Fazla vesvese, diye mırıldandı.

Kraliçe, Attilâ'nın bir elini tutarak öptü.

- Mecbur oldum, dedi.

Sonra yalvaran sesiyle:

- Anlat bana... Niçin bu kıza ehemmiyet verdin? Niçin?... Onu çok güzel mi buldun?

- Hayır! Sâdece siyasî bir şüpheye düştüm.

- Siyasî mi?

- Öyle ya... Bu kızda bir Romalı çehresi var. Düşmanlarımın benim hayatıma kasdetmek için nelere müracaat ettiklerini biliyorsun. Saraya gelen bir yabancıdan şüphe edebilirim.

- Bana sorsaydın...

- Sen yatmış olabilirdin. Fazla merak ettim. Hem sen bu kızı, nedimelerin arasına kabul etmiş olduğuna göre, ondan şüphen yok demektir. Benim bizzat onu yakından görmem daha muvafıktı.

Attilâ, dairesine doğru ağır ağır yürüdü ve odasına çıktı. Hâlâ yorulmamıştı. Üç ay, Tuna boyundan Ren ötelerine ve Gol arazisine kadar, kaleler yıkarak, şehirler yakarak, at üstünde, alev, kan ve ölüm içinde büyük mesafeler aşan bu adam, hâlâ dimdikti, oturmağa bile ihtiyacı yoktu ve ellerini arkasına koyarak odasında geziniyordu.

Düşündü; bu kız Onorya'ya ne kadar benziyordu! Fakat gene «bu odur» diyemiyordu. Zira Onorya'nın huduttan çıktıktan sonra, kimseye sezdirmeden tekrar içeri girebilmesi, yeni bir dil öğrenmesi, hele saray

muhîtine kadar sokulabilmesi, Attilâ'nın realist zekâsına mülayim gelmeyen bir efsâneye benziyordu.

Seferde iken Onorya'yı pek az düşünmüştü. Gayesine dosdoğru giden ve iradesiyle hedefi arasında küçük bir inhina göstermeyen Attilâ, ihtirasını başka ihtirasların bulandırmasını hiç istemediği için, harbde kadınları düşünmezdi. Ren ormanlarında, atından inerek büyük bir meşenin altına uzandığı zamanlar, Onorya'nın hayâli, birkaç kerre Attilâ'nın şuurunu kaplayacak gibi olmuş, kahramanın şiddetli irâdesi karşısında gene hafızasının uçurumlarına kaçmıştı. Fakat bu kaçıp gizlendiği yerde rahat durmayan hayâl, için için Attilâ'yı kemirmiş, Gol seferinde ona meçhul bir menbadan gelen büyük bir kuvvet olmuştu.

Onorya'ya benzeyen nedimeyi görür görmez, Attilâ'da üç ay evvelki kadının hatırası birdenbire şiddetle uyandı. Onorya'ya âit her şey, yığın yığın hatırına geliyordu. Artık istirahat zamanlarında olduğu için, şuurunu bu aşk hâtırasının istilâ etmesine müsâade etti ve bir kadını düşünmekten korkmadı.

Onorya hakkındaki duygusu hiç değişmemişti.

Bu, onun aradığı kadındı ve şimdiye kadar aynı kıymette eşine rastgelmediği kadın.

Şövalye ile muaşakasında, hattâ onu penceresine kadar getirişinde bile kadınlığının büyük bir hassasını buluyor ve kıskançlığın fevkinde bir hayranlıkla beğeniyordu. Zira Attilâ için «Hârika», ahlâkî ölçülerle mesaha edilmeyen yüksek ve hudutsuz bir mefhumdu.

Odasında gezinirken Attilâ birdenbire durdu. Pencerede bir tıkırtı işitmişti. Adetâ cama küçük bir taş yahut odun parçası vurulmuş gibiydi. Kulak verdi. Yeniden ve daha sarih olarak aynı sesi duydu, dışarıdan cama bir şey atılıyordu.

Pencereye koştu ve dışarıya baktı. Hafif fecir aydınlığında bahçede beyaz ve insanî bir şekil dalgalanıyordu. Attilâ pencereden biraz eğildi ve bunun Onorya'ya benzeyen nedime olduğunu gördü.

Kız aşağıdan seslendi:

- Beni içeriye al!

Attilâ cevap verdi:

- Kapıya gel!

Derhal odadan çıktı ve dehlizlerde bekleyen bazı hizmetkârlara çekilmelerini emrederek, bizzat kapıya indi, kızı içeriye aldı.

Oynak meşale alevleri içinde bütün eşyası sallanır gibi olan dehlizlerden geçtiler. Odaya girinceye kadar birbirlerine bakmadılar ve konuşmadılar.

Odaya girer girmez Attilâ, Onorya'yı bileğinden tuttu, köşede yanan meş'alenin önüne doğru çekti ve alevlerin aydınlığında nedimenin yüzüne bakar bakmaz onu tanıdı:

- Onorya! dedi.

Onorya, gülümsüyordu.

Sonra, ikisinde de aynı zamanda başlayan küçük bir hareket derhal büyüdü: Kucaklaştılar.

Bu, uzun, çok uzun sürdü. Attilâ onu kollarından bıraktığı vakit, başını biraz geriye çekerek, bir iki dakika daha süzmüştü ve nihayet sordu.

- Bu hârikayı nasıl yaptın?

Onorya gülümsüyordu. Bütün hikâyesini teferruâtiyle anlatmak istediği halde, pencerelerden görünen şafak aydınlığına endişe ile baktı, Attilâ anladı:

- Zararı yok, bir saat kadar konuşabiliriz; Kerka güneş doğmadan evvel uyanmaz.

Bunları söylerken, bir taraftan da Onorya'nın Hun diliyle hitap etmesine de şaşıyordu.

Oturdular.

Attilâ sordu:

- Sen huduttan çıkmadın mı?

- Çıktım, fakat uzaklaşmadım.

- İçeri nasıl girdin?

- Bir köylü kadın elbisesiyle.

- Kâfi değil bu.

- Bir de rehberim vardı.

- Böyle bir şey olacak. Kimdi o? Söyle onu affedeceğim.

- Senin maiyet süvarilerinden biri: Fletra.

Attilâ durakladı ve gözleri biraz daldı:

- Anlıyorum... dedi, pek güzel... Zavallı!

- Zavallı mı? Ben mi?

- Hayır; Fletra.

- Öldü mü?

- Meç’e giderken kaleden başına bir taş düştü ve zavallıyı derhal öldürdü.

Attilâ ilâve etti:

- Evet, bütün seferlerde onun bir dalgınlığı vardı. Şimdi anlıyorum ki hep seni düşünüyordu, belki taş başına inerken bile.

Bir müddet sustular, Attilâ sordu:

- Sonra?

- Fletra beni halasının evine götürdü. Fakat ondan evvel...

Onorya ormanda geçirdiği geceyi, Fletra ile aralarında geçen sahneyi olduğu gibi anlattı.

Attilâ hep beğenerek ve gülümseyerek dinliyordu. Onorya nasıl bir hile ile Fletra’nın halasında kaldığını ve nasıl dilsiz taklidini yaptığını da anlattı.

Attilâ başını sallıyordu:

- Sen her şeyi yaparsın, her şeyi yaparsın! diyor, soruyordu:

- Dilimizi nasıl öğrendin? Hem de ne güzel konuşuyorsun?

- Bir sâîden öğrendim. Garbta bulunmuş bir sâî...

Attilâ, bu genci de hatırladı:

- Evet... dedi, annesi Romalıdır.

- Az daha beni tanıyordu. Hattâ Roma’da beni uzaktan uzağa sevmiş... Yolumu beklermiş... Beni Onorya’ya benzeterek gene sevmek üzere idi...

Attilâ doğruldu:

- Onu da mı yaktın? dedi.

- Hayır... Lisânı öğreninceye kadar onu muvakkaten teshîr ettim, sonra benden nefret etti ve uzaklaştı.

- Bu da mı senin elindedir?

- Rolüm buna müsaitti, muvaffak oldum. Bir daha beni aramadı. Hattâ şehirde karşılaştığımız vakitler, başını çevirir ve nefretle uzaklaşır.

Onorya, hikâyesine devam etti. Kraliçeye nasıl gittiğini de anlattı:

- En büyük emelim bu idi. Senin sarayına girmek! Sen beni memleketinden dışarı atmak istedin, ben senin sarayına girdim!

- Hayret etmiyor değilim.

Onorya kraliçenin aleyhinde bir îmâda bile bulunmadı. Kozunu saklıyordu.

- Ben buyum, dedi.

Attilâ düşünüyordu. Onorya bir tehlike geçirdiğini hissetti. Bir erkeğin üstüne bu kadar ihtirasla koşulursa, onun nefreti büyük bir tehlikedir. Derhal şunu söyledi:

- Senin sarayına geldim, fakat iki şey söyledikten sonra memleketime gideceğim, kendi irâdemle gideceğim.

Attilâ düşünce içinde mırıldandı:

- Pekâlâ.

Onorya saray muhitine girmek istemesinde mühim bir sebep daha olduğunu söyledi. Attilâ:

- Tahmin edemiyorum, dedi.

Onorya, vahim bir şey hatırlayanların ciddiyetiyle doğrularak:

- Benim bildiğim şeyleri sen bilmiyorsun! dedi: Attilâ! Seni aldattılar.

Onorya, kraliçenin iftirasını ve desisesini Attilâ'ya anlatmaya karar vermişti. Zira biraz daha gecikirse, yeni birtakım hâdiseler arasında buna vakit bulamamaktan korkuyordu. Attilâ da Onorya'nın huduttan ihracı meselesi etrafında, kendisince meçhul bâzı hâdiseleri îmâ ettiğini anlayarak zayıf bir alâka gösterdi:

- Beni aldattılar mı? diye sordu.

Onorya, Attilâ'nın lâkaydisini sarsmak için:

- Seni aldattılar! diye tekrar etti, seni aldattılar ve birtakım desiselere âlet yaparak büyük zekânı tahkîr ettiler.

Attilâ, Onorya'yı hafifçe kucaklayarak bahsi değiştirmeğe temayül gösterdi:

- Sen niçin bu gece beni görünce kendini gizlemek istedin? Bir muziplik olsun diye mi?

Onorya Attilâ'nın kollarından sıyrıldı:

- Hayır... Muziplik değil... Fakat seni görünce birçok garip hislerin tesiri altında kaldım... Bilmiyorum neden... Senden kaçmak istiyorum...

Romalı kadının sesinde iğbirar vardı; affetmediği bir hakaretin kinini saklamak için, azap çektiğini anlayan Attilâ, onu okşayarak tatmin etmek istiyor, fakat her kucaklayışında onun kollarından sıyrılıp uzaklaşmaktaki ısrarına mâni olamıyordu.

Nihayet Onorya'nın söylemek istediği şeyi merak etmeye başladı ve sordu:

- Beni kim aldattı?

- Benim hakkımda sana iftira atan kim ise.

- Ne iftirası?

- Şövalye hikâyesi.

- Bana kimse böyle bir hikâye uydurmadı. Sâdık bir adamım, gözleriyle gördüğü şeyi bana anlattı.

- O fitnefücur kambur mu? O fesat cüce mi?

- Doğru bir adamdır.

- Ne vahi şeylere inanıyorsun! O cüce sana en büyük yalanı söyledi, en büyük düşmanlığı yaptı.

- İsbat edilmedikçe böyle bir iddiaya inanmam.

- Ne kadar aldanmışsın!

Bir müddet sustular. Attilâ, hâlâ Onorya'nın fettanlık ettiğini ve kendini temize çıkarmak istediğini zannederek, tam bir itimatsızlık içinde sakin duruyordu.

Onun bu sükûtu Onorya'yı büsbütün çığırından çıkarıyordu. Yüzüne her an biraz daha kan dolan ve gözleri cilalanan kadın, âşıkının bu sessiz ittihamı karşısında kendini şiddetle müdâfaaya hazırlanıyordu:'

- Sen, dedi, Zerkon'un kadınlara karşı ne kadar zayıf olduğunu biliyor musun?

Attilâ, bu sualden bir şey anlamadı:

- Peki... Sonra? dedi.

Onorya hararetle devam etti:

- Hatırlıyor musun ki Zerkon, bir vakitler, kardeşin Bleda'dan bir kadınla evlendirmesini rica etmişti ve bu teklif, hâlâ, hatırlarına geldikçe bütün Hunları güldürüyor. Hatırlıyorsun değil mi?

- Evet.

- Peki kabul eder misin ki, kadına karşı bu kadar zaafı olan bir mahlûka güzel bir câriye ile evleneceği vâ'dedilirse, bu cüce kolayca ele geçer?

- Kabul edelim.

- İşte bu vaitle senin sâdık dalkavuğun kandırılmıştır. Kendisine o şövalye hikâyesi öğretilmiştir.

- Her şey mümkündür, fakat inanabilmek lâzım.

- İnan! Nihayet inanacaksın, çünkü isbât edeceğim.

Onorya o kadar hararetliydi ki, göğsünün şiddetle her inip kalkışında kalbinin gayrıtabiî bir hızla çarptığı anlaşılıyor, arasıra titrek ve derin nefesler alıyor, başını gittikçe yükseltiyordu.

Attilâ'nın dikkat ve alâkası artmaya başlamıştı. Kadının hiç bir hareketini gözden kaçırmıyor ve samîmî buluyordu.

Büyük bir gazabın başlangıcında olduğunu hissettiren haşin ve titrek bir sesle:

- Eğer, dedi, bu söylediklerini isbât edersen, Hun târihine geçecek bâzı hâdiseler olacak demektir.

Attilâ, bu sözleriyle, desisenin kraliçe tarafından tertip edildiğini ve bu iftira sabit olursa, onu tatlik edeceğini îmâ eder gibiydi. Bir müddet düşündükten sonra sordu:

- Bana bir mendil gösterdiler, bu ne idi?

- Müfteri tarafından hazırlanmış sahte bir delil.

- Güzel. Bunlar hep mümkündür. Fakat sen bunları nasıl öğrenmiş olabilirsin?

Onorya, bir erkek gibi iradeli ve azimkar görünerek cevap verdi:

- Hun topraklarına gizlice girmekten maksadım yalnız bunu öğrenmekti. Çünkü ne kulübemin penceresine bir şövalye gelmişti, ne de bana böyle bir mendil vermişti. Bir iftiraya uğradığımı o kadar iyi anladım ki, bunu meydana çıkarmaktan başka hiç bir gayem kalmadı. Saraya girmek için her şeyi yapacaktım. Fakat tesadüf bana yardım etti ve tahmin ettiğim kadar müşkülâta uğramadım. Nihayet, müfteri bana bizzat desiselerini anlattı. Çünkü itimâdını ve muhabbetini kazanmıştım. Benimle sohbet etmediği geceler gözüne uyku girmiyordu.

- Fakat, şövalyenin ormana geldiğini bilen bir de çoban var. Hattâ şövalye bir gece onun kulübesinde kalmış.

- Bu çoban, kraliçe küçükken lalası imiş. O da kandırılmış ve böyle bir yalan uydurmasına razı edilmiş.

- Evet Kerka bu çobanın elinde büyüdü ve onu da böyle bir muavenete sevkedebilir. Fakat, Onorya, sen gene sözlerini isbât eden bir delil göstermiş değilsin.

Onorya gülümsedi:

- Ne tahmîn edersin, dedi, seni kraliçen mi aldattı yoksa şimdi ben mi aldatıyorum? Hangimize daha çok inanırsın?

Attilâ, prensibini söyledi:

- Bütün kadınlara karşı müsâvî derecede itimatsızlık besliyorum. Bence her kadın, pek ziyâde mecbur olunca, yegâne silâhı olan hileye müracaat eder. Aşk bile bana itimat veremez.

- Biliyorum ki, sen sözlerle kani olmazsın. Fakat sana öyle bir delil göstereceğim ki bir lâhzada bana inanacaksın.

- Merakla bekliyorum. Ne vakit?

- Şimdi.

Onorya hâlâ gülümsüyor, yakın bir zafere, evvelinden seviniyordu. Attilâ'nın bir elini tutarak ona sordu:

- Beni seven Cermen Şövalyesinin Valemiş'te Garbi Roma gençlerinden biriyle düello ettiğini biliyor musun?

- Hayır.

- Bu yeni bir vak'adır ve beş altı ay evvel olmuştur.

- Senin yüzünden mi?

- Benim malûmatım hâricinde olarak. Fakat rekabet sâikasıyla döğüştüler. Netice ne oldu biliyor musun? Şövalye üç yara alarak öldü.

Attilâ büyük bir hayretle kımıldandı:

- Şövalye öldü mü?

- Evet... Kulübemin penceresine geldiği söylenen şövalye, o vakitten iki ay evvel ölmüştü. Bundan haberi olmayan kraliçe, iftirasını bir hiçin üstüne kurdu. Tahkîk edebilirsin. Şövalyenin beş ay evvel öldüğünü anlarsan bana inanır mısın?

Attilâ ayağa kalktı:

- Şüphesiz... dedi ve odanın içinde büyük adımlarla gezinmeğe başladı.

Onorya, Attilâ'ya haber verdiği iftiranın ondaki tesirini aradı. Odada büyük adımlarla dolaşan hâkanın hiçbir hareketini gözden kaçırmıyordu.

Attiiâ'nın bacaklarından başka her tarafı hareketsizdi; başında, omuzlarında, kollarında en hafif bir kımıldanma bile görünmüyordu. Ne düşünüyor? Kraliçenin desisesini öğrendikten sonra, Onorya'nın beklediği kadar gazaba gelmedi mi? Büyük öfkesini gizliyor mu? Yoksa, kraliçenin kuvvetli bir muhabbet sevkiyle yaptığı hileyi ve iftirayı mazur mu görüyor?

Şafak aydınlığı odaya bol bol giriyor ve meşale alevlerinin sarısıyla karışan bu mavi renk odayı derinleştiriyor, büyütüyor, duvarları uzaklaştırıyor ve tavanı yükseltiyordu.

Attilâ'nın adımları sıklaşmaya başlamıştı. Arada bir duruyor, başını kaldırıp indiriyordu. Birdenbire Onorya'nın önünde gelip durdu:

- Haydi şimdi... Git... Sabah oluyor. Kerka burada olduğunu hissetmesin. Bu gece gene konuşuruz.

Onorya, ayağa kalktı. Kendini Attilâ'nın kolları arasında bulmuştu. Bir müddet, nevâzişlerin küçük sesleri arasında konuşmadılar. Onorya, birdenbire silkinerek:

- Ha... dedi, az daha söylemeği unutuyordum. Zerkon seninle beraber harbten döndü değil mi?

- Evet, fakat bunların hepsini sonra düşüneceğiz, ben onun cezasını mutlaka vereceğim.

- Bunu söylemek istemiyorum. Bir tehlike var: Zerkon beni tanır, kraliçenin dâiresine sık sık girip çıkarsa beni görür.

Attilâ biraz düşündükten sonra:

- Pekâlâ... dedi, ona emrederim, bir daha kraliçenin dâiresine girip çıkmaz.

- Ben, buraya da gelmemeliyim. Burada da beni görür belki.

- Gece yarısından sonra göremez. Fakat sen, dün gece yarısından sonra kraliçenin dâiresinden çıkarken, görülmediğine emin misin?

- İhtiyata çok riâyet ettim.

- Pekâlâ... Bu gece de ihtiyatla çık... Pencerenin önüne gel... Ben sana işaret veririm ve beraber odaya çıkar, orada rahat rahat konuşuruz.

Kucaklaştılar. Attilâ Onorya'yı sarayın kapısına kadar götürdü.

Onorya'nın gölgesi bahçenin tatlı şafak aydınlığında, dalgalanarak kayboldu.

O Gün, kraliçe uyanmadan, nedimelerden biri, sessiz adımlarla içeri girmiş ve korka korka, yatağın başucuna kadar yürümüştü.

Durdu ve uyuyan kraliçeye baktı. Başını tereddüt ve korku ile etrafına çeviriyor, kararını veremiyordu.

Nihayet elini kraliçenin omuzuna götürdü ve vücûdunu sarstı.

Kerka, derhal gözlerini açmıştı. Nedime, korku içinde gülümseyerek:

- Affet kraliçem, size mühim bir haber vermeğe geldim ve sizi uyandırmağa mecbur oldum, dedi.

Kraliçe, gözleriyle soruyordu.

Nedime etrafına bakınarak alçak sesle anlattı:

- Yeni gelen nedime, dün gece, usulcacık yatağından kalktı, bize hissettirmemek için sandallarını eline aldı ve çıplak ayaklarla oda kapısına yürüdü. Sandallarını orada giyerek dışarı çıktı. Ben henüz uyumamıştım. Bir gözümü yorganın kenarından çıkararak onu gözetliyordum. Ben de usulcacık yataktan kalktım, sezdirmeden arkasından gittim. Kız sarayın

kapısından çıktı. Bahçede Attilâ’nın penceresi önünde durdu, cama birşey attı. Attilâ pencereye geldi. Sonra kız sarayın kapısına gitti ve Attilâ’nın dâiresine girdi.

Nedime bunları anlatırken kraliçe yatağında oturmuş, kulağının üstünden saçlarını kaldırıyor, dikkatle dinliyordu.

Nedime sözlerini tamamladı.

- Şimdi kız buraya gelir. Onun için o gelmeden evvel ben geldim, size haber verdim.

- İyi ettin. Sen şimdi git. O neredeyse gelir. Bu maharetini ve hizmetini unutmayacağım, teşekkür ederim.

Nedime odadan çıktı.

Kraliçe tekrar başını yastığa koymuştu. Fakat aldığı haberin zihnine verdiği uyanıklıkla gözkapakları iyice açıldı ve pası silinen gözleri parladı. Büyük bir öfke ile dudaklarını ısırıyor, henüz aşüfte bir kızdan ibaret zannettiği Onorya’yı derhal kovmak istiyordu. Bu harikulade güzel ve zeki kızı, tehlikeli bir rakîbe addetmekte gecikmedi. Ne cür’et! Mel’un kız daha ilk gördüğü gece Attilâ’ya sokulmağa kalkmış ha?...

Muvaffak da olmuş. Fakat Attilâ’nın penceresine birşey atmak cesaretini nereden buluyor? Attilâ bu cesareti nasıl affediyor? Onu içeriye nasıl alıyor?...

Kraliçe, Onorya’yı derhal çağırtarak sarayından kovmağa karar verirken, bir fikirle tereddüde düştü. Attilâ’yı kızdırmamak, bir câriye yüzünden sarayda hâdise çıkarmamak lâzımdı.

Hiç birşey bilmiyormuş gibi üç dört gün beklemeğe karar verdi. Bu müddet zarfında Onorya’yı birisine gözetletmek de isteyerek, o gün Zerkon’u çağırttı. Onorya’ya sezdirmeden kamburu odasına aldı:

- Haydi... Bana bir küçük iyilik daha et... Artık seni evlendireceğim.

Harbden geldikten sonra kraliçeyi ilk defa gören cüce, ayakları etrafında yuvarlanıyordu.

Kraliçe; ayağının ucuyla Zerkon’un çenesini dürtükleyerek bağırdı:

- Ayağa kalk!... Beni dinle!

Zerkon, sallanarak ayağa kalktı.

Kraliçe, maskaralık yaparak sözünü kesmesin diye, Zerkon’un kulağını yakaladı:

- Şimdi dışarıki dehlize çık, kırmızı perdenin arkasında saklan, biraz sonra benim odama bir kız girecek. Bu kız benim yeni nedimemdir. Ona

dikkat et. Çünkü sen bu kızın her gün bütün hareketlerini takibedeceksin. Hergün ne yaptığını bana haber vereceksin. Bilhassa geceyarısından, yani herkes yattıktan sonra!

Ancak sabah olunca yatağa giren Attilâ, henüz uyanmadığı için, Zerkon'u çağırıp kraliçenin dâiresine girip çıkmaktan menetmemişti.

Kraliçe, Zerkon'un kulağını bırakarak:

- Dur! dedi. Yahut kızı buraya çağırayım, daha yakından gör, ne zararı var, o da seni görsün... Takibederken ona kendini gösterecek değilsin ya...

Kraliçe bir bahane ile saraydan uzaklaştırarak, Onejes'in dairesine gönderdiği Onorya'yı çağırttı.

Zerkon, kapının yanında, bir yer minderinin üstüne çöreklenerek oturmuştu.

Kraliçe gülerek:

- Bak, dedi. Göreceksin! Ne güzel kız!.. Beğenirsen onu sana alırım!

Zerkon kahkahalar atıyor, hoplayıp zıplıyordu.

Onorya kraliçenin odasına girdi; fakat, Kerka'ya doğru yürürken, kapının yanındaki minderde oturan cüceyi görmemişti.

Zerkon da henüz Onorya'nın yüzünü görmemişti. Minderden ayrılarak yerde yuvarlana yuvarlana ona doğru giderken, arkasındaki yumuşak gürültüyü duyan Onorya, başını çevirdi ve cüceyi gördü. Zerkon da onun yüzüne bakmış ve Attilâ'nın sevgilisini derhal tanımıştı. Birdenbire olduğu yerde saplandı, kaldı. Hayretinden büyük ağzı o kadar açılmıştı ki horoz ibiği renkli kıpkırmızı dili boğazına kadar görünüyordu. Bir saniye evvel yerde yuvarlanırken birdenbire donup kalan cücenin bu hayreti kraliçeye garip geldi.

Onorya da ilk anda şaşırmıştı, yarım adım geriye sendelemiş, Zerkon'a bakıyor hiç birşey düşünemiyor, kendini kraliçe tarafından iyice tanınmış farzediyordu. Fakat ilk heyecan geçtikten sonra tehlikeyi atlatmak ihtimalleri olduğunu sür'atle düşündü. Bütün hislerinin insiyâkî hızıyla bir çâre arıyordu.

Nihayet kraliçeye döndü:

- Sarayda sık sık ismi geçen cüce Zerkon bu mudur?

Cüce, Onorya ile aşinalığından gelen bir teklifsizlikle onun dizlerine sarılıyor ve mânâsız lâfızlarla sesler çıkarıyordu.

Hâlâ ilk hayretinden kurtulamıyan Kerka, ikisine de bakarak cevap verdi:

- Evet, işte, meşhur cüce Zerkon bu!

O vakit Onorya, cüceye dönerek:

- Zerkon! dedi, neredesin? Yarım saattanberi Attilâ seni arıyor, hem de çok arıyor, çabuk git! Haydi! Bir dakika durma!

Zerkon kraliçenin yüzüne baktı. Kerka dedi ki:

- Haydi git de gel! Seni bekliyorum!

Cüce kapıdan çıkarken Onorya, kraliçeye dedi ki:

- Müsâade et kraliçem, ben de onunla gideceğim. Attilâ ikimizi de çağırtmış.

Kraliçenin muvafakatini beklemeden Onorya cücenin arkasından çıktı.

Attilâ'nın, Zerkon'u çağırdığı yalanı muvaffakiyetle neticelenmişti. Böylece Onorya, Zerkon'u kraliçeden ayırmış oluyordu. Fakat Attilâ'yı derhal görmek lâzımdı. Zerkon'u hemen hâkanın yanına götürmeği münâsip gördü.

Birlikte Attilâ'nın dâiresine girdiler.

Onorya önden yürüyordu. Hâkanın, alt kattaki iş odasında çalıştığı haber verildi.

Onorya, Zerkon'un kapıda beklemesini emrederek Attilâ'nın yanına girdi.

Zeki insan, mühim bir hâdise olduğunu Onorya'nın girişinden anlıyarak, ansızın rahatsız edildiğine kızmadı ve dikkatini süratle, çalıştığı mevzûdan muhatabına çevirdi.

Onorya'nın ilk cümlesi şu oldu:

- Bir tehlike atlattım.

Attilâ derhal anlayarak sordu:

- Zerkon'la mı karşılaştın?

- Evet. İyi anladın. Kraliçenin odasına girmiştim, cüceyi orada gördüm. Beni tanıdı ve mahut maskaralıklarıyla dizlerime sarıldı. Evvelâ o kadar ümitsizdim ki bir saniye içinde bütün esrarımın fâş olacağını zannediyordum. Sonra kendimi topladım ve kraliçeye «Meşhur cüce mu mudur?» diye sordum. Tasdik etti. Hemen cüceye dedim ki: "Attilâ yarım saattir seni arıyor!" Ve kraliçeden müsaade isteyerek onu buraya getirdim. Şimdi çabuk bu mel'unun Kerka ile temasını kesmeli.

Attilâ, Onorya'nın bu hilesini beğendiğini başının hafif bir arkaya çekişiyle belli etti.

- Dışarıda mı? diye sordu.
- Evet.
- Çağır onu bana.
- Ben de geleyim mi?
- Hayır.

Onorya dışarı çıktı ve cüceye içeri girmesini emretti.

Zerkon içeriye girerek odanın ortasında bir kırık desti biçiminde diz çöktü. Odanın havasında vahim birşey olduğunu hissediyordu.

Attilâ, arkasında kalan cüceye başını bile çevirmeden sakin sesle:

- Mel'un, dedi, şeytana nasıl uyduğunu biliyorum.

Cücenin göğsünden, boğazından, ağzından, inilti ve hıçkırıkla karışık bir çığlık koptu, titremeğe başlamıştı. Evvelâ yüzükoyun yere kapandı ve başını döşemelere sürttü. Bir anda mahvolduğuna ve kellesinin uçurulacağına hükmetmişti.

Yerde, yüzükoyun bir timsah gibi sürünerek Attilâ'nın ayakları arasına geldi, yüzünü gözünü hâkanın dizlerine kadar sürmeğe başladı. Vücudundaki ıslaklıktan cücenin ağladığını hisseden hâkan, yavaşça Zerkon'un başını iterek ayaklarını geriye çekti ve ağır bir sesle:

- Affedilmeyeceksin, dedi.

Zerkon can havliyle Attilâ'nın üstüne sıçradı, bir eliyle koluna, öbür eliyle omuzuna yapışarak:

- Canımı bağışla! Canımı bağışla! diye bağırdı ve mecalsizlikten yere düşerek gürültülü hıçkırıklarla ağlamağa başladı.

Attilâ eğildi ve yarı hâkimiyet ve yarı nevâzişle Zerkon'un omzuna iki defa vurarak:

- Korkma, dedi, hayatın bağışlanmıştır, esasen kabahatin ölümle cezalandırılacak kadar büyük değildir, fazla olarak senin bana çok hizmetin var. Bunu inkâr etmem.

Zerkon, birdenbire ferahlayarak hazin bir tebessümle güldü. O kadar ciddî ve ızdırap çekmiş görünüyordu ki, bu yarım adamın evvelce yaptığı maskaralıkların hâtırası bir efsâne gibiydi.

Attilâ emretti:

- Doğrul!

Zerkon, ayağa kalktı. Attilâ sordu:

- Şövalye hikâyesi yalandır değil mi?
- Yalandır!

- Kraliçe tasnî etti değil mi?

- Kraliçe!

- Mendil hikâyesi yalandır değil mi?

- Yalandır!

- Mendili kraliçe işledi değil mi?

- Kraliçe.

Attilâ odanın içinde gezindi, sonra Zerkon'un önünde durdu:

- Şimdi senin yanına «zevcen» olarak bir câriye, bir de atlı katacağım. Üçünüz derhal Hun topraklarından çıkacaksınız ve Afrika'ya kadar gideceksiniz. Orada Vandalların kralı Jenserik benim dostumdur. Seni ona hediye ediyorum. Zevcenle beraber ölünceye kadar orada yaşa. Buradan giderken kraliçenin yüzünü hiç görmeyeceksin. Yolda giderken atlıya bu mes'ele hakkında bir kelime söylemeyeceksin. Yoksa krala haber gönderir, seni orada da cezalandırırım.

Attilâ, kapıya doğru yürüdü ve adamlarına seslendi. Ümerâsından birini çağırttı ve ona talimat verdi.

Bir saat sonra, kraliçenin haberi olmadan, Zerkon Hun topraklarından çıkarılmıştı.

Kraliçe Zerkon'u birkaç kerre arattı. Nihayet cücenin Attilâ tarafından tâ Afrikalara kadar gönderildiğini öğrenince, evvelâ hayrete, sonra şüpheye düştü. Sarayda, kendi malûmatı hâricinde, esrarengiz birşeyler cereyan ettiğini sezmişti.

Attilâ'nın hangi saatta çadırına gittiğini bildiği için, bahçede yolunu bekledi ve onu karşıladı. Hâkanın muamelesinde de bir değişiklik vardı. Soğuk duruyor ve Kerka ile konuşmak istemiyor, çabuk ayrılmak için tehalük gösteriyordu.

Kerka azimkâr bir tavırla:

- Attilâ, dedi, seninle biraz görüşmek istiyorum.

- Devlet işleriyle meşgul olacağım saati niçin intihâb ediyorsun?

- Biraz diyorum.

Yürümek için bir hareket yapan Attilâ, isteksizlikle durdu:

- Söyle! dedi.

- Ben sarayda garip bir şeyler hissediyorum.

- Ne gibi garip şeyler?

Kraliçe kendi kendine verdiği karara rağmen, Onorya'nın gece yarısı yaptığından bahsetti.

- O kız dün gece senin dâirene girmiş.

- Sonra?

- Daha ne olsun? Cüceyi de birdenbire uzaklara sürdün. Sarayımızın kahkahasıydı o...

Attilâ, âdeta tahrikâmiz bir bakışla Kerka'nın sözünü kesti:

- Raven sarayı ile muhabere edeceğim bir sırada, böyle çocukça şeyler konuşarak zihnimi yoramam; o kızla niçin konuşmak istediğimi sana dün gece anlatmıştım. Zerkon'a gelince, müttefikim Vandallar Kralına onu hediye etmeği harbde vâ'detmiştim, beni şimdi bunlardan daha mühim meseleler bekliyor.

Attilâ, derhal uzaklaştı.

Bu cevaplar kraliçeyi tatmin etmek şöyle dursun, hem şüphesini, hem de mücâdele hırsını tahrik etmişti.

Dairisine çekildi ve yatağına uzanarak saatlarce, hava kararıncaya kadar düşündü.

Zerkon'a tevdi etmek istediği işi kim yapabilirdi? Hiç kimse... Artık kimseye emniyeti de kalmamıştı. Âdeta, havada göze görünmez düşmanlar bulunduğunu vehmedecek dereceye gelmişti. Öyle düşmanlar ki, onun gizli tasavvurlarını bile keşfediyorlardı. Zerkon'a mühim bir iş havale edeceği sırada cücenin gidişi kraliçeyi korkuttu. Maksadını keşif mi etmişlerdi?

Kerka, bu işlerle kendisinden başka meşgul olan bulunmadığını da biliyordu. Bütün saray harb hikâyeleriyle çalkalanıyordu. Kadın, erkek, herkes, birbirine yeni bir harb menkıbesi anlatıyordu. Kraliçenin bu zafer hâtıralarına karşı lâkaydîsi herkesi hayrete düşürecek bir raddeye gelmişti. Cariyeler ve nedimeler arasında bunun dedikodusu başlamıştı.

- Memleketini hiç düşünmüyor! diyorlardı

Bir tanesi dedi ki:

- Yeni gelen kızı kıskanıyor!

- Hakkı var.

- Mehtap gibi güzel kız değil mi?

- Hem de aşüfte... Baksana.... Attilâ'nın dâiresine geceyarısı girmiş.

Onorya, artık yapayalnız kalmıştı. Nedimelerin yanında oturamıyor, kraliçenin yanına giremiyordu. Gece oluncaya kadar odasından çıkmadı.

Kraliçe, bir gece evvel Onorya'yı gözetleyen ve takibeden nedimeyi çağırttı:

- Sen gece bu kıza göz kulak ol! Bu gece de yatağından kalkarsa derhal gel, beni uyandır! emrini verdi.

*
* *

Onorya, nedimelerden üçüyle bir odada yatıyordu. O gece de bermûtad, hepsiyle bir iki muaşeret kelimesi teati ettikten sonra yatağına girdi, yorganı başına çekti, uyur gibi hareketsiz kaldıktan sonra, ötekilerin uyumasını bekledi ve kulağını onların teneffüslerine verdi.

O gece bunların gevezeliği tutmuştu. Harb menkıbeleri anlatıyorlardı. En cırlak sesli bir tanesi, hayret çığlıkları koparарak:

- Biliyor musun? diyordu, Vezel nehrinin kollarından bir ırmak kurumuş da, sonra Vizigotların kanıyla dolup taşmış. Bizimkiler bu ırmağa girerek düşman kanıyla banyo yapmışlar ve esmer girip kırmızı çıkmışlar. Dahası var: Romalılar iki yandan bizimkileri çeviriyorlarmış. Merkezde bulunan Attilâ, tek başına atının üzerinde düşmanın üstüne yürümüş. Romalılar kaplumbağa gibi yerde sürüne sürüne gelirlerken, korkudan ayağa kalkamamışlar ve önde Attilâ, arkada bir avuç Hun süvarisi, düşmanların sırtlarını at nalları altında eze eze ilerlemişler.

Onorya, başını yorganının altından çıkararak:

- Hemşireler, dedi, bu güzel hikâyelerinizi gündüzün dinlesek daha iyi olmaz mı?

Menkıbeyi anlatan kız müstehzî bir nezâketle cevap verdi.

- Dilber arkadaş! Gündüzün ellerimiz ve ayaklarımız o kadar çalışıyor ki, ancak rahat nefes almak için ağzımızı açabiliyoruz, senin gibi gözde bir nedime olmadığımız için konuşmağa vaktimiz yok.

Fakat kraliçenin Onorya'yı tarassuda memur ettiği nedime söze karıştı:

- Sahi, sahi... dedi, hiç kimseyi uykusundan menetmeğe hakkımız yoktur; ben de kendi hesabıma uykuyu tercih ederim.

- Oh, oh... Hun kızları eskiden böyle konuşmazlardı.

- Hayır iki gözüm, icabederse ben tek başıma elli Vizigot'un üstüne yürürüm, fakat böyle yumuşak yatakta kahramanlık taslayarak değil!

- Peki sultanım... emrettiniz, susalım.

Yorganların altında vücutlar çalkalandılar, gerindiler, uzandılar, uykuya hazırlandılar.

Sessiz, bir yarım saat geçti.

Gergin madenî teller üzerinde bir sünger geziniyormuş gibi ince uzun teneffüsleri duyuluyordu.

Onorya, başını yorgandan hafifçe çıkardı ve tekrar içeriye soktu. Yarım saat kadar daha beklemişti.

Nihayet yorganı hafifçe üstünden attı, yatağın içinde oturdu ve etrafı dinledi.

Sonra karyoladan ayaklarını sarkıtarak yere hafifçe değdirdi, eğildi, sandallarını aldı ve kapıya doğru koştu. Orada sandalları giyerek dışarı çıktı.

Onorya'yı gözetleyen nedime de aynı tarzda yataktan inmiş, kapıya doğru yürümüştü...

Aralıktan dışarı baktı ve biraz durduktan sonra çıktı. Onorya merdivenleri inerken, öteki kız, Kerka'nın odasına koşmuştu.

Kraliçeyi uyandırdı.

- Kraliçem, kız odadan çıktı, aşağıya iniyor.

Kerka, derhal sırtına bir şal örttü, odadan dışarı fırladı. Yanındaki nedimeye:

- Sen git, dedi.

Kerka, ayaklarıyla ses çıkarmadan merdivenlerden indi. Onorya'nın saray kapısını açmaya çalıştığını görmüştü. Bir köşeye saklandı.

Onorya kapıyı açtı ve bahçeye çıktı, kapıyı aralık bıraktı.

Kerka, biraz bekledikten sonra kapıyı açtı ve dışarıya sızdı.

Hafif bir ay ışığı vardı. Onorya'nın beyaz elbisesi, uzakta, içinde bir vücut yokmuş gibi mavi bir ışık dalgası hâlinde sallanıyordu.

Onorya, Attilâ'nın penceresi önüne geldi. Yere eğildi birkaç tahta parçası ve dal kırıkları buldu, birer birer cama attı.

Pencere açıldı ve Attilâ göründü. Eliyle Onorya'nın saray bahçesinden dışarı çıkmasını işaret etmişti.

Onorya, sarayın bahçesinden çıktı ve duvarın dibinde bekledi. Birkaç dakika sonra Attilâ da gelmişti. Bir kelime konuşmadan yürüdüler ve tepeden aşağıya inmeğe başladılar.

Soluk ay ışığı vadiyi derinleştiriyor, uzakta küçük toprak karaltılarını bir uçurum gibi gösteriyordu. Hun çadırlarının arkasındaki dar ve dikenli yollardan koşarak ve atlayarak iniyorlardı. Onorya, kovalanıyormuş gibi

garip bir korku hissediyor, sıçrıyor, koşuyor, Attilâ’dan daha hızlı gidiyordu.

Onorya’ya yetişmek için mânâsız bir gayret sarfettiğini anlayan Attilâ seslendi.

- Koşma o kadar.

Onorya durakladı ve soluk soluğa cevap verdi:

- Korkuyorum.

Attilâ, sual makamında sustu.

Onorya etrafına bakıyor, otların ve çalıların karanlıkları arasına gözleriyle nüfuz etmek istiyor ve mırıldanıyordu:

- Korkuyorum. Bana takip ediyorlarmış gibi geliyor.

Attilâ, Onorya’yı bir koluyla kucakladı, dudağında buseyi ve tebessümü birleştirdi, sonra ânî bir arzu ile öteki kolunu Onorya’nın dizlerinin altından geçirerek bütün vücûdunu kolları üstünde havaya kaldırdı, ağır ağır yamacı indiler.

Attilâ, güzel yükünü ovada kollarından indirdi. Ağır ağır yürüdüler. Henüz konuşmuyorlardı.

Onorya, boyuna arkasına bakıyordu. Bir takım küçük sesler duyuyormuş gibi arada bir sıçrıyor, duruyor, etrafı dinliyor, sonra gene şüphe içinde yürüyordu.

Attilâ onun bu korkusuna bir kaç defa ehemmiyet vermemek istemiş, nihayet sormuştu:

- Hâlâ niçin korkuyorsun?

- Bilmiyorum... Belki de kendimi mücrim hissettiğim için.. Anlamıyorum... Birtakım sesler duyuyorum.

Attilâ, muhakeme tarikiyle bu korkuyu dağıtmağa çalıştı.

- Ne tahmin edersin? Ne gibi bir tehlike düşünüyorsun? Bu sırada bir insanın saadetini ne tehdit edebilir?

- Takip edildiğimizi vehmediyorum.

- Kimin tarafından?

- Kraliçenin bir memuru tarafından?

Attilâ durdu ve ellerini arkasına koydu:

- Bu, zannettiğin kadar büyük bir felâket değildir, yavrum.

Onorya, Attilâ’nın bir koluna asıldı ve başını ona dayadı:

- Bu sözlerinle, dedi, mühim bir şeyi konuşmaya başlıyabiliriz.

Attilâ:

- Ben konuşulacak bir şey göremiyorum, dedi.

Onorya, bunu kendisine bir tecâvüz gibi görerek başını ve kolunu çekti, bir anda doğruldu:

- Sen erkeksin, fazla olarak bir imparatorsun, fazla olarak mütemâdi zaferler kazanan bir imparatorsun, fazla olarak Gol muzafferiyetinden yeni dönüyorsun, senin için konuşulacak hiçbir mühim mes’ele yoktur, fakat benim için var.

Attilâ, hodgâmlığını anladı ve derhal tamir etti:

- Senin meselen benim de meselemdir. Fakat ben senin için de mühim bir vaziyet göremiyorum.

- Ben bugün tabiî vaziyetimde miyim? Ben sahte bir câriye olarak mı yaşıyacağım!

Attilâ, güldü:

- Birçok zamanlar, sahte bir câriye olmak hakîkî bir prenses olmaya müreccah değil midir? Hattâ, sen bugün, başında bir kraliçe tacı bile olsa Kerka’nın yerinde bulunmak ister misin? Kadın olarak hanginizin daha mes’ut olduğunuzu ben bilirim. Hem de sen güzel bir mâcerâ içindesin.

- Her mâcera, güzel bir neticenin ümidiyle güzeldir. Ben bu vaziyetimin sonunu düşünmeyeyim mi? Ben böyle kalamam bir şey ümid etmeğe mecburum.

Attilâ, elini Onorya’nın omuzuna koydu:

- Sana bir şey sorayım, dedi, Attilâ’nın kraliçesi olmak mı daha iyidir, sevgilisi olmak mı?

- İkisi birden.

- Pekâlâ. Bunu ümid et.

- Ne zamana kadar?

- Bana zaman tâyin ettirme.

Onorya, düşündü. Kendi kendine «fakat..» diye mırıldanıyordu. Attilâ, devam etti:

- Ben harbleri de bir anda kazanırım. Öyle bir an vardır ki, o zaman hücum mutlaka zaferle neticelenir. Muvaffakiyet o ânı bulmaktadır.

- Fakat o an gecikmez mi?

- Hayır, fırsat dâima yanıbaşımızdadır.

Sustular. Ve ağır ağır yürümeğe başladılar. Attilâ, yavaşça Onorya’nın belini kucakladı, durdu, onu kendisine çekti.

Bir ağaç altında idiler.

Onorya, silkindi ve etrafına bakındı.

Attilâ sordu:

- Hâlâ mı korkuyorsun, Onorya?

Ve onu tekrar kucaklamış, hafif âşıkane sesler çıkararak öpüyordu.

Birdenbire arkalarından, bir insan çığlığı duydular. Bu, bir anda parlayıp sönen ince ve kesik bir haykırıştı. Sonra otlar arasında bir hışırtı ve yumuşak bir gürültü işittiler.

Attilâ sıçradı ve ağacın arkasına koştu. Onorya da onu taklit etmişti.

Çok aramadan, çalılıklar arasında, bir kadın vücûdunun boylu boyuna serilmiş olduğunu gördüler.

Bu, kraliçe idi.

Onorya, nefesini içine çekerek şişti ve irkildi; Attilâ eğilmiş ve karısının elini tutmuştu.

Yanına diz çöktü, saçlarını kaldırdı, alnını okşadı:

- Kerka, Kerka.. dedi

Sonra karısını kucaklayarak çalılıkların arasından çıkardı, ağacın altına yatırdı.

Taşınırken, yüzüne biraz hava değen kraliçe, ayılmış ve gözlerini açmıştı, fakat kendini bir daha kaybetti.

Onorya, ağacın arkasında duruyor, korku ile başını çıkarıyor, kendini gizlemeğe çalışıyordu.

Attilâ kraliçenin kollarını, bacaklarını ovuyor, onu ayıltmak için itidalle çalışıyordu.

Kerka, bir daha gözlerini açtı.

Attilâ birşey söylemiyor, yalnız onu okşuyordu. Kadın hafif bir inilti ile kımıldandı.

Attilâ, sordu:

- Nasılsın?

- Geçti.

Kraliçe doğruldu ve oturdu. Etrafına bakıyor ve bir şey arar gibi görünüyordu.

Kendini gizlemek için ağacın etrafında dönen Onorya’ nın ayak seslerini işiterek yüzünü buruşturdu, ve başını önüne eğerek mırıldandı:

- Alçak?

O vakit, kaçmayı zül addeden Onorya, ağacın arkasından çıktı. Kraliçenin karşısında durdu.

Rakîbesini görür görmez canlanan Kerka’nın, bütün vücûdu gerilmiş ve başı dikilmişti. Tekrar etti:

- Alçak!

Onorya arkasını döndü ve cevap vermedi. Attilâ, Kerka’nın yüzünden elini çekerek:

- Haksızlığı başkalarının elinden alma ve sus! dedi.

Onorya birdenbire Attilâ’ya döndü ve sesini yükseltti:

- Haksız ben miyim?

Kraliçe bir defa daha Onorya’ya bağırdı:

- Alçak!

Attilâ kolunu kaldırdı ve ağır sesiyle:

- İkinizi de birer kelime söylemekten menediyorum, dedi

Sonra kraliçeye:

- Kalk! dedi, gidiyoruz.

Üçü de yola çıktılar. Onorya önde gidiyordu, kraliçe ve Attilâ yanyana idiler. Kraliçe, Attilâ’nın koluna yaslanıyordu.

Yirmi otuz adım ilerde giden Onorya’nın uzun boylu gölgesi ay ışığında, Attilâ ile kraliçe Kerka’yı gizli bir menzile doğru arkasından çeken beyaz bir tayfa benziyordu.

Attilâ dimdik ve hissiz yürüyor ve kraliçe her adımda bir parça daha Attilâ’nın koluna abanarak gözlerini Onorya’nın hayâline dikmiş, zahmetle adım atıyordu. Arada bir irkildiği, sert bir hıçkırıkla sarsıldığı oluyor; ve o anda Attilâ’nın kolunu kuvvetle belinde sıkıştıran bir hareket yaparak kendine geliyor ve yoluna devam ediyordu.

Nihayet yarın dibine vardılar ve saraya giden dik ve yılankavi yolu tırmanmağa başladılar.

Yol gittikçe dikleşiyor ve kraliçe Attilâ’nın koluna dayandığı halde, yokuşu çıkabilmek için, bütün kuvvetini sarfa mecbur oluyordu. Halbuki hep önde giden Onorya, ayağı yere değmiyor gibi uçarcasına ilerliyor ve aralarındaki mesafe açılıyordu.

Attilâ’nın koluna vücûdunun bütün ağırlığıyla asılan Kerka, onu bilâkis yavaş yürümeğe icbar ediyor, belki böylece Onorya ile aralarındaki mesafenin büyümesine çalışıyordu.

Nitekim Onorya bir aralık gözden kayboldu ve kraliçe durdu:

- Yoruldum, dedi.

Yere oturdu.

Attilâ, Onorya’nın gittiği tarafa doğru iki üç adım atarak bağırdı:

- Onorya!...

Bu kalın ve metin ses, o âna kadar ıssızlığını fark etmedikleri ovada, bir davulun içi gibi uğuldadı.

İkisi birden, Onorya’nın çıkıvereceğini zannettikleri noktaya gözlerini diktiler. Ses beklediler. Cevap yoktu

Attilâ, bir adım daha attı ve iki avucundan bir boru yaparak tekrar haykırdı:

- Onorya! Onorya!

Gene cevap gelmedi.

Attilâ, o istikaamete doğru birkaç adım daha atarken, kraliçe ona seslendi:

- Attilâ!

Attilâ başını çevirdi. Kraliçe, tekrar etti:

- Attilâ! Buraya gel!

Ve Attilâ’nın aynı istikamette uzaklaştığını görerek çığlık gibi tiz bir sesle haykırdı:

- Gel!

Attilâ durdu.

Hafif bir rüzgâr çıkmıştı.

Birdenbire derinlerden bir inilti geldi. İkisi birden bu seslere kulak verdiler: Tâ uzaklardan çakallar haykırışıyordu, annelerini çağıran binlerce köpek yavrusu gibi.

Attilâ, bu seslere bir insan feryadı karıştığını duyar gibi oldu ve koşmak için vücûdunun gerildiğini gören kraliçe, birdenbire canlanarak ayağa kalktı, Attilâ’ya doğru koştu ve onu kolundan tuttu:

- Gitme! dedi.

Sonra hak kazanmak için ilâve etti:

- Korkuyorum.

Attilâ’nın harekete âmâde vücûdunun gerginliği hâlâ zail olmamıştı. Bunu hisseden kraliçe bütün kuvvetiyle Attilâ’nın kolunu çekiyor ve tekrar ediyordu:

- Korkuyorum, gitme, yalnız kalamam.

Attilâ kuru bir sesle:

- Kolumu bırak! dedi.

Kraliçe titriyor ve coşuyordu:

- Gitme, beni niçin bırakıyorsun, nasıl bırakıyorsun, hastayım, asıl tehlikede olan benim. O değil.

- Çağırdım, gelmedi. Merak ediyorum. Kim olursa olsun bir kadını bu saatte hiçbir erkek yalnız bırakmamalıdır.

- Evvelâ ben.

- Sesini duyar gibi oldum

- Gebersin.

Kraliçe bunu haykırarak söylemişti. Birdenbire Onorya göründü ve yanıbaşlarına geldi. Ay ışığıyla parlayan siyah gözlerinde şiddetli bir mücâdele hırsı görünüyordu.

Kraliçe aynı şiddetle tekrar etti:

- Gebersin!

Onorya bu sözü duymamış gibi Attilâ'ya döndü ve istihza ile karışık öfkeli bir sesle söyledi:

- Hunlar kraliçesiz bir millettir, öksüz bir millet.

Attilâ, iki kadının ortasına doğru bir adım attı ve yumuşak bir hâkimiyetle:

- Münâkaşa istemiyorum, dedi.

Onorya:

- Ben de istemiyorum, dedi.

Fakat kraliçe feveran hâlinde idi. Kollarının gayrıtabiî ve büyük hareketleriyle bağırdı:

- İkinizden ziyâde ve yalnız benim söz söylemeğe hakkım var. Kraliçesiz bir millet.. Kraliçesiz bir millet... Evet, prenses cenapları istiyorlar ki, Hunları Garbî Romanın bir fahişesi idare etsin; prenses cenapları istiyorlar ki, her biri yarının birer Attilâ'sı olan çocukların namuslu anasının başından tacı kopanlsın ve bin erkek dudağıyla ıslanmış bir fahişe başının saçları üstüne konsun.

Sonra, bir uçurumun dibinde istimdat için kollarını uzatanların savletiyle, Attilâ'ya döndü ve kollarını uzattı:

- Attilâ; bu kadın seni tahkîr ediyor, beni değil. Hunların kraliçesiz olduğunu söyleyen ağız senin şerefini de inkâr ediyor, demektir. Sen buna susabilirsin, fakat bir hareketle daha beliğ bir cevap vermek şartıyla: Bu kadını Hun topraklarından çıkarmak.

Attilâ, bir adım geri çekildi, arkasını döndü, sonra başını kraliçeye çevirerek:

- Münâkaşa istemiyorum! dedi ve yürüdü.

Saraya gelinceye kadar bir kelime konuşmadılar.

Sarayın bahçesine girince önde yürüyen Attilâ durdu ve iki kadına döndü:

- Yarın görüşeceğiz! dedi.

Kraliçe Attilâ'ya doğru atılmıştı:

- Bu gece, dedi, şimdi konuşalım? Ben bekleyemem, uyuyamayacağım, herşeyi şimdi öğrenmek istiyorum, uyuyamam şimdi, şimdi konuşalım, ben sana birçok, birçok şeyler söylemek istiyorum.

Attilâ ağır ağır yürüyordu. İki kadın da onu dairesine kadar takip ettiler. Onorya bir şey söylemiyordu. Attilâ dâiresine girdi. Kraliçe asabî sesle:

- Ben seninle yalnız, başbaşa konuşmak istiyorum, dedi.

Attilâ gene durdu ve Onorya'ya baktı:

- Sen biraz istirahat etmek istemez misin? diye sordu.

Vakur ve sakin duran Onorya, başıyla hafif bir hareket yaptı, geriye döndü, uzaklaştı. Attilâ ile kraliçe odaya girdiler.

İkisi de, bir adımlık mesafe ile, karşı karşıya, ayakta duruyorlardı; ikisinin vücûdu gergin ve dikti, yalnız kraliçe sık sık nefes alıyor, arasıra ânî bir ihtilâç omuzlarını ve göğsünü sarsıp geçiyordu.

Attilâ, yalnız dudaklarının hafif kımıldanışlarıyla ve râkit bir sesle başladı:

- Sen fena hareket ettin Kerka.

Kraliçe sallandı. Göğsünden garip bir ses çıktı, acı bir kahkahaya ve iniltiye benziyordu. Başı biraz düştü ve gene doğruldu:

- Ben mi, dedi, fena hareket eden ben miyim? Düşman kızı olduğu halde bu topraklara yılan gibi sokulan ve dünyalara hâkim olan adamla gizli gizli temas eden ben miyim? Buradan kovulduğu halde, bir casus gibi gene içeriye sokulan, sarayımızın, ailemizin harîmine kadar giren, türlü entrikalar çeviren ben miyim? Bu mahlûka bu kadar yüz veren, Hunların en büyük hemşiresine tecâvüz ettiren ben miyim? Yüz binlerce Hun...

Attilâ, kolunun ağır bir hareketiyle, Kerka'nın sözünü kesti:

- Onu bu topraklardan kim kovmuştu?

Kraliçe zayıf bir sesle cevap verdi.

- Sen!

- Emri veren benim. Fakat verdiren de sen değil misin? Şimdi biraz da mâzîyi hatırlıyalım: Sen bu kadının bir fahişe ve bir hâin olduğunu iddia ettin.

- Öyledir.

- Sen bu kadının bir Cermen Şövalyesiyle münâsebette bulunduğunu iddia ettin.

- Öyledir.

- Bu Cermen şövalyesinin onun peşinden bizim arazimize girdiğini iddia ettin.

Kraliçenin sesi döndü:

- Öyledir, diye mırıldandı.

Attilâ tekrar bir kolunu ağır ağır havaya kaldırdı:

- Öyle değil! dedi.

Kraliçe mey'us bir ısrar ile tekrarladı.

- Bana öyle haber verdiler.

- Bu da doğru değil. Şövalye hikâyesinin bütün safhalarını biliyorum. Kerka! Bu şövalye bizim arazimize girmemiştir. Kerka! Sana böyle bir şey haber veren olmamıştır.

Kraliçenin bir an sükûtundan sonra Attilâ, devam etti:

- Zerkon bana herşeyi anlattı.

Kraliçe mantığını kaybetmişti. Yalnız heyecanlarının emri altında söylüyordu:

- Fakat... Bu şövalye bunu bulacaktır

Attilâ sakin:

- Hayır! dedi.

- Bulacaktır.

Attilâ, kraliçeye yaklaştı ve avucunu, kadının başına hafifçe koyarak:

- Hayır! dedi. Şövalye yoktur. Şövalye bir düelloda ölmüştür.

Kraliçenin başı, Attilâ'nın avucu altında, birdenbire titremiş ve alçalmıştı. Attilâ, saçlarını okşuyordu. Sesine şefkat doldu:

- Kerka; diyordu, sen fena hareket ettin!

Kraliçe birdenbire yeni bir müdâfaa tarzı bularak cesaretlendi ve başını yükseltti:

- Mecbur oldum!

- Bu itiraftan sonra yeni vaziyeti daha iyi konuşabiliriz.

- Mecbur oldum, bir hükümdar ailesini siyasî lekelerden kurtarmak için her vâsıtaya müracaata karar verdim.

- Hodbehod bu harekete selâhiyetin yoktur.

- Ailemin şerefini düşünüyordum.

- Attilâ herşeyi düşünür.

- Bu çıyan Attilâ'yı büyülemiştir.

Attilâ'nın sesi bir derece yükseldi:

- Dikkat et, Kerka! dedi.

Bu ihtar kraliçeyi kendine getirmişti. Attilâ odada yürümeğe başlayarak ilâve etti:

- Sana ben çok defalar rica ettim; bana âit meselelere karışmaman lâzımdır.

Kraliçe bağırdı:

- Fakat bu mesele bana da aittir.

- Hayır! Zevcelerimin sâir kadınlarla aramdaki münâsebetlere müdâhele etmelerini ben kabul etmiş değilim. Bu, hepsiyle çok konuşmuş olduğum esaslı noktadır.

- Ben kendimi kurtarmaya çalıştım.

- Senin saadetini hiç birşey tehdit etmiyordu.

- Bu kadın benim tacıma göz dikmişti.

- Onu almaya muktedir değildi.

- O herşeye muktedirdir.

- Attilâ'dan fazla mı?

- Bütün kadınlardan fazla.

- Rakîbene bu kudreti sen veriyorsun.

Bu ihtar fena halde Kerka'nın kadınlığına dokunmuştu. Gözleri mecnûnâne bir şaşkınlıkla döndü. Ne söyleyeceğini bilmeden:

- Hayır! diye bağırdı.

Sonra evvelâ söyleyerek ve söyledikten sonra düşünerek devam etti:

- Bu kadının adı çıkmıştır. Bu tıynette kadınlar herşeyi yaparlar, bu tıynette kadınlar taç ve taht yıkarlar, bu kadını Garbî Roma kovmuştur, mağlûbun tahkîr ettiği bir mahlûku, nasıl olur da galip harîmine alır?

- Ben onu harîmime almadım.

- O girdi.

- Kendi kendisine.

- Bu da gösterir ki o herşeye muktedirdir; o, senin istemediğin şeyi de yapabilen kadındır. Attilâ, bu kadın herşeye muktedirdir. Fakat herşeyden maksadım her kötülük, her kötülük!...

Kraliçe cümlesini tamam etti:

- Bu kadın her kötülüğü yapmaya muktedirdir.

Kraliçe bağırırcasına ilâve etti:

- Şimdi ne olacak? Bu kadın, yarın sabahtan tezi yok, geldiği yere dönmelidir.

Attilâ, cevap vermedi. Odada gezinirken pencereye doğru gidip dönüyor, kraliçeye doğru geliyordu.

Kerka'nın önünde durdu ve kat'î bir sesle:

- Git yat! dedi.

- Ne olacağımı bilmeden uyuyamam.

- Ne isen osun.

- Onun da ne olacağını bilmeliyim.

- Bunu henüz ben de bilmiyorum.

- O buradan gitmelidir.

- En muvafık şey ne ise o olacaktır.

Kerka tekrar etti:

- O buradan gitmelidir.

Bu sırada kapı vurulmuştu. Nöbetçilerden biri içeri girdi:

- O kız sizi görmek istiyor, dedi.

Attilâ, başının küçük bir hareketiyle cevap verdi ve nöbetçi çıktı. Kraliçe Onorya'nın geleceğini anlayınca, en yakınında bulunan bir yere oturdu. Attilâ ona göz ucuyla bakarak sordu:

- Yatmak istemiyor musun?

- Hayır, mel'unun buraya niçin gelmek istediğini bilmek istiyorum.

Attilâ, kraliçeye arkasını döndü.

Kapı açılmış ve Onorya içeriye girmişti Birşeye karar verenlerin tereddütsüz hareketleriyle ve kat'î adımlarıyla Attilâ'ya doğru yürüdü. Attilâ geriye dönmüştü ve Onorya ile karşılaştı. Garbî Romalı kadının gözlerinde büyük bir azim vardı.

- Attilâ! diye başladı ve heyecanlarını tanzîm etmek için durdu, bir nefes aldı, sonra iki kolunu da yanlarından aşağı bırakarak, erkekçe ve askerî bir duruşla, ciddî ve metin, söyledi:

- Ben senin için vatanımı terkettim. Çünkü ismim bütün hudutları aşıyordu ve her memlekette, saraylardan kulübelere varıncaya kadar, ağızdan ağıza dolaşıyordu. Ben büyük olan herşeyi severim. Ben kendime, erkek olarak insanların en büyüğünü aradım ve seni buldum. Benim için, şimdiye kadar, Garbî Roma'da nice asilzadeler döğüştüler ve can verdiler. Hiçbirini sevmedim. Zekâ ve kılıç ancak sende güzel şeylerdir. Siyâsetin diplomatları, kılıcın da kahramanları yere serdi. Daha ben, on dört yaşımda iken dadım bana seni anlatırdı. Yağmurlu gecelerde, ince damlalar saray pencerelerinin camlarında fısıldaşırken, dizimin dibinde yer minderine çömelen dadım bana senin kahramanlıklarını anlatırdı: «En büyük kahraman odur..» derdi. Senin politikacıları nasıl kandırdığını anlatırdı: «En büyük diplomat odur.» derdi. Senin kadınları ne kadar sevdiğini, onlara karşı ne kadar ince olduğunu, yakından ve uzaktan binlerce kadının sana taptıklarını anlatırdı: «En büyük âşık odur..» derdi. O zamandanberi seni bulmayı aklıma koymuştum. Aylarca hazırlandım. Dağlar aştım ve gizlice sana geldim. Sana gençliğimi ve bekâretimi verdim. Hayâtımın en güzel günleri, Tuna ovasındaki kulübede, gizlice, esrar ve muamma içinde, bütün dünyanın en büyük kahramanı, en büyük diplomatı ve en büyük âşıkıyla yaşamak oldu. Sonra sen cihanlar fethetmeğe gittin. Mağrur Aetyüs karşında rezîl oldu. Raven sarayı onu ayıpladı. Ben onun da, kardeşim Valantinyen'in de senden bu dersi almalarını istemiştim. Sen, inhitat eden beşinci asır Avrupasına tedip sillesini vuran yegâne adamsın. Senden sonra büyük bir medeniyet doğacak. Ben seni bu mefkürem kadar seviyorum. Bütün fettanlığım senin zekâna ve bütün cür'etim senin kahramanlığına lâyık olmak içindir.

Vekayi o suretle cereyan etti ki, en gayrıtabiî vaziyette, karşı karşıyayız. Ben senden vuzuh istiyorum. Ne olacağımı bilmeliyim. Eğer, bu gece bir meşe ağacının arkasından keskin bir kadın çığlığı gelmeseydi, ve eğer, çalılıklar arasında baygın bir kadın vücûdu bulmasaydık, ümitlerime kavuşmak için daha fazla beklerdim. Fakat, şimdi hal başka. Her kararsız dakika beni bir sene daha ihtiyarlatacaktır. Attilâ; bekleyemem, bana cevap ver. Yoksa iki saat sonra, yani bu sabah, çıkarılıp atılacak değil; kendi irâdemle bu memleketten çıkıp gideceğim ve yaralı kalbimle, Attilâ'nın kılıcından yara alan kardeşlerimin memleketine, Garbî Roma'ya doğru gideceğim. Kararım kat'îdir. Cevabını bekliyorum, şimdi cevabını bekliyorum.

Onorya, susunca başını biraz yukarı kaldırdı. Yüzü kansız, gözleri ciddî ve alnı ulviydi. Kımıldamadı.

Kraliçe ayağa kalkmıştı. Titrek bir sesle:

- Attilâ! dedi, ben de senden aynı şeyi istiyorum, ben de kararsızlıktan kurtulmak istiyorum.

Attilâ iki kadına da ayrı ayrı başını çevirdi, fakat iki defasında da gözleri onlara değil, mühim noktalara bakıyor ve bütün hüviyetini esrardan bir zırh kaplıyordu.

Ağır bir sesle cevap verdi:

- Herkes ne ise odur.

Sonra Onorya'ya döndü:

- Ben fedakârlıkların mânâsını anlayan bir insanım, dedi. Sen buraya kadar geldikten sonra ne çıkarılıp atılarak, ne de gücenerek buradan gidemezsin... Senin kalbin Attilâ'nın kalbiyle beraber kırılabilir. Ancak, şu anda beni ikiniz de güç bir mevkide bulunduruyorsunuz. Kalbim iki taraflı bir çevirme hareketi arasında kalıyor. Kerka benim zevcelerimin en mukaddesidir. Kerka Hunların istikbâlini doğurmuştur, o benim baştâcımdır. Onun tacı başından alınamaz. Fakat Kerka benim başımda ise Onorya da kalbimdedir. Ben başsız ve kalbsiz yaşayamam ve sıhhatte bir vücut gibi her uzvun diğerleriyle âhenkdar olmasını isterim. Kerka ve Onorya düşünmelidirler ki, baş ve kalb en kıymetli uzuvlardır ve Attilâ'yı seven yüzlerce kadın, bu iki tahttan birine mâlik olamamışlardır. Attilâ kıymetli zevcesine ve sevgili mâşukasına diyor ki: Bu tahtlarında bahtiyar olsunlar, hallerinden şikâyet etmesinler. Onorya burada kalacaktır. Zira Attilâ'nın kalbi buradadır. Kerka Attilâ'nın başından inmeyecektir. Attilâ iki güzel kadına da rica eder: Ayaklarının arasına düşmeğe çalışmasınlar.

Attilâ sustu. Büyük bir sükûn odayı kaplamıştı, yalnız meş'ale alevlerinin çıtırtıları, üstlerine ağır tunç kapaklar kapanmış çığlıklar gibi, derin derin inildiyorlardı.

Attilâ kraliçeye doğru gitti, onu kucakladı ve alnından öperek:

- Kraliçem, git yat! dedi,

Kerka, bir kelime söylemeden, ağır ağır odadan çıktı. Sonra Attilâ Onorya'ya doğru yürüdü ve gözlerinden öperek:

- Ruhum, git yat! dedi.

Onorya da bir kelime söylemeden, ağır ağır odadan çıktı

Attilâ'nın sarayında, yeni gelen nedimenin Onorya olduğu anlaşılınca, herkes şaşırdı. Bu haber, bir kaç gün içinde, bütün Hun diyarını bir sis gibi sarstı. Yalnız bundan bahsediliyordu. Birçokları Onorya'nın dilber, dessas ve tesirli şahsında yeni kraliçeyi selâmlamağa hazırlanmıştı.

Sarayda, büyük tecessüslerini gizlemeyen bütün gözler, Kerka'nın ve Onorya'nın üstüne çevrildi. En küçük hareketleri, büyük mânâlarla tefsir ediliyordu.

Kraliçe sakin, vakur ve muammâ-alût idi. Ekseriya odasına kapanıyor, ziyafetlere ve merasime iştirak etmiyor, fakat yüzüne her vakitki nikbin mânâyı veren tebessümünü kaybetmiyordu.

Hiç kimse ona bu harikulade maceranın teferruatını soramadı. Sarayın muhayyelesi, Onorya, Zerkon ve kraliçeden mürekkep üç şahıs etrafında, büyük facia vak'aları icat ediyordu. Yalnız, başvekil Onejes Attilâ'ya sormuştu:

- Yeni bir nikâh ziyafeti bekleyelim mi?

Attilâ, ciddiyetini kaybetmeyerek cevap verdi:

- Hayır Onejes! Fakat daha büyük bir ziyafete hazırlanınız!

Onejes, Attilâ'nın ne îmâ ettiğini derhal anlamıştı. Attilâ yeni bir harb tasavvur ediyordu. Bunu, onun sözünden ziyâde, birer kurşunla delinmiş cam gibi, kenarları sert küçük gözlerinin içinde parlayan kılıç uçlarından anlamak kaabildi. Onejes harbin hedefini tâyine çalışıyordu. «Şarkî Roma mı?» diye düşündü. Fakat Attilâ'nın son zamanlarda o tarafa ehemmiyet vermediğini hatırlıyordu. İtalya ile siyasî muhaberatta Attilâ'nın istimâl ettiği lisânı düşününce yüzüne baktı:

- İtalya'ya rnı? diye sordu

Attilâ tasavvurlarından bahsetmeği kat'iyyen sevmeyen bir adamdı. Seciyesi her türlü ifşaata gayrı müsaitti. Attilâ gayet iyi hissederdi ki, söz hâline geçen bir tasavvur, irâde kuvvetlerinden bir kısmını dışarıya atar ve boş yere sarfeder; ikincisi de etraf üzerindeki saltanatı zaafa uğratır. Mâmaafih burada Onejes'in zekâsını beğendiğini hissettirmekten kendisini alamadı:

- Başvekillerin en mükemmelisiniz, Onejes! dedi.

Bu iltifatı bir tebessümle karşılayan başvekil, tekrar düşünceye dalmıştı. Bu sefer de Attilâ onun düşüncesini sezdi:

- Ben seni müşkülâttan kurtarayım: Yirmi güne kadar harb hazırlıklarına başlayacağız! dedi.

Attilâ hisli yaşamasını pek severdi. Büyük bir vak'anın âmili olmadan geçirdiği her zamana, belki dakikalara bile acırdı. Fakat bu vak'aların başkaları tarafından ihdas edilmesine asla dayanamazdı. Etrafında, kadınlar bile sezerler yahut bilirlerdi ki Attilâ mes'ele çıkmasından hoşlanmaz ve bunu ağır cezalandırırdı. Kerka'nın bilerek, Onorya'nın sezerek itaatları da bundandı. Belki ihtilâfı, yakın bir atîde sessizce halletmeyi, kendi kendilerine vâ'dederek Attilâ'ya tabî olmuşlardı.

Hun hâkanı, Gol seferinin hâriçteki akislerinden memnun değildi. Bunun bâzı memleketlerde Hunların zaferi şeklinde telâkki edilmediğini haber alıyordu. Netîcede daha sarih bir istilâya karar vermesi için bu rivayetler kâfi gelmişti.

Hem de harb etmezse yorulurdu. En mühim devlet işleriyle uğraştığı halde, kendisinde gene sarfedilmemiş kudretlerin sıkıntısını hissediyordu. Sık sık ziyafetler vermesi, sabahlara kadar oturması bundandı.

Tasavvur ettiği bu yeni harb, Hun istilâlarının en mühimlerinden biriydi. Gol seferinden ziyâde bu, beşinci asır Avrupa'sının haritasını değiştirmiş, akvamın talî'lerini hercümerç etmiş, müstakbel asırların büyük vak'alarını ihzar etmiştir.

*
* *

Fırtınalı bir geceydi.

Attilâ, odasında sedirine uzanmış, kolları arasında çıplak ve güzel bir vücut sıkıyor, saadetini daha iyi hissetmek için gözlerini kapıyordu.

Bu demir kollar arasında vücudu büsbütün yumuşayan Onorya, gözlerini pencereye dikti. Dışarının karanlıklarında sicim gibi kıvrılan yıldırımları seyrediyordu.

Birdenbire vücudunu bir arzu canlandırdı:

- Haydi, dedi, beni atla gezdir!

Dışarıda kıyametler kopuyordu. Belki bütün ağaçlar, çadırlar, duvarlar, çatılar havaya kalkıyor, tepeler yıkılıyor, uçurumlar açılıyordu. Saray arasıra çatırdayarak sallanıyordu. Onorya'nın bu arzusu Attilâ'nın hoşuna gitti.

- Kalk! dedi.

Atını hazırlattı, Onorya'yı bir koluyla kucaklayarak hayvanına bindi ve ancak şimşek aydınlıklarıyla aydınlanan simsiyah boşluklarda atını

dörtnala sürdü.

Dik yarı inerlerken gökten yere düşer gibiydiler. Onorya gözlerini sımsıkı kapamış, başını Attilâ'nın koltuk altına doğru sokuşturmuştu.

Ovada at kudurdu. Attilâ tek eliyle hayvanın yelesine yapışmıştı. Her gök gürültüsünde at huylanıyor, şahlanıyor ve çıldırarak ileri atılıyordu.

Onorya, bir aralık gözlerini açtı. Bir gök gürültüsü içinde, atnallarını işitmemiş, karanlıkta ovayı görmemiş, kendisini havada uçuyor zannetmişti.

Attilâ, birdenbire hayvanı durdurdu ve parmağıyla Onorya'ya bir kulübe penceresi gösterdi:

- Bak, dedi, Fletra'nın halasının evi!

Onorya bütün dikkatiyle baktı. Fletra'sını kaybeden ihtiyar kadın, tek başına oturuyordu. İhtiyarlamış, çok ihtiyarlamıştı. Başını önüne eğdiği için, tamamiyle beyazlanmış saçlarından başka hiçbir yeri görünmüyordu.

Bir dakika durdular, baktılar ve geriye döndüler.

Hava biraz iyileşmişti. Rahvan gidiyorlar ve düşünüyorlardı. Onorya, maziyi ve sergüzeştinin hârikalarını düşünüyordu. Attilâ ise istikbâli düşünüyordu.

Saraya döndükleri vakit tekrar Attilâ'nın odasına girdiler. Bu vahşi gezinti Onorya'yı dirilitmişti.

- Attilâ, dedi, harb edersen beni de beraber götür!

Attilâ gülümsedi:

- Sana bir aşk yadigârı olarak Avrupa kıt'asında hangi devleti hediye edeyim?

Bu şâhâne ikram Onorya'yı çıldırttı:

- Hangisini istersen... dedi.

Attilâ, gayet sâde:

- Sana yakında İtalya'yı hediye edeceğim! dedi.

Onorya'yı kucakladı ve yeni hedefini zevkle tahayyül edebilmek için gözlerini kapadı.

1 Müverrih Prisküs'ün Extrait'lerinden, s. 56.

2 Müverrih Jurnades'den.

3 Lafonten'in: "Attilâ le fleau des rats — Attilâ, farelerin belâsı!" mısraı meşhurdur. P. S.

4 Prisküs'ten: s. 50/51.

5 Prisküs'ten, s. 35.

6 Herodot, 1. iv, c. 76 -77; Prisküs, s. 33.

7 Bu, Karadağ ormanlarıdır.
8 Amédé Thierry, Roma İdaresi Altında Gol Târihi; 3. Cilt, 6. bap.
9 Bu nutuk müverrih Jurnades'ten aynen iktibas edilmiştir.
10 Amedee Thierry, Histoire d'Attilâ.

İKİNCİ KISIM

GOL SEFERİNDEN döndükten sonra, Garbî Roma serdarı Aetyüs, ordu kıtaatının bakiyesini İtalya'ya sevketmişti; fakat yeni bir harp için bu ordu aslâ kâfi değildi ve bu sefer, imparatorluğun merkezini de müdafaa icabediyordu.

Attilâ'nın ordusunu İtalya'ya yürüttüğü haber alındığı vakit, hiç kimse mukaavemeti hatırından geçirmedi. Muasırlardan birinin tâbiriyle: korku, İtalya'yı müdafaasız bırakmıştı...

Fakat Attilâ, Jülyen Alplerine yaklaşıyordu. Raven sarayı da dâhil olduğu halde, her tarafı, kaplayan bozgun korkusu arasında Aetyüs'ün de cesareti kırılmıştı. Valantinyen'e kendisini İtalya hâricine kadar tâkip etmeği teklif etti. Böylece, imparatoru kurtaracağını, belki de Vizigotlardan yahut Burgontlardan medet bulacağını umuyordu.

Kostantiniyye'de, imparator Marsiyen'e de müracaat ederek imdat talep etmişti. Fakat Valantinyen'i İtalya topraklarından çıkarmak fikrinden derhal vazgeçti. Zira bu dehşetli bir dedikodu yapmış ve kuvve-i mâneviyesini kırmıştı. Şarktan beklediği kuvvetler gelinceye kadar vaziyeti idareye mecbur oldu.

Hem Raven'i, hem de Roma'yı, kayserlerin diyarını ve Roma dünyâsının târihî metropolünü aynı zamanda kurtarmaktan ümidini kesince Raven'i feda etti ve Valantinyen'i Roma'ya getirerek şehrin kalelerini tamir ettirdi.

Aetyüs bunlarla didişip dururken, Attilâ sür'atle ilerliyordu. Merkezden hareket ederek en kısa ve en mükemmel yolu takip etmişti: Semiriyüm'den Akile'ye kadar Kostantiniyye ile Roma arasındaki esaslı

münâkale hattı. Bu yol, Emon ve Nopor’dan geçiyordu. Nopor’da Jülyen Alpleri başlıyordu.

Soğuknehir havalisinden yirmi iki mil mesafede, bugün İzonzo tâbir edilen Sontiyüs akıyordu. Attilâ burasını da bir hamlede geçti. İzonza köprüsünden Akile’ye kadar bağlar ve ağaçlarla dolu geniş bir saha vardı. İklimin tatlılığı, baharların erken gelmesi ve geç gitmesi eskilerce meşhurdur. Bir Romalı müverrih: «Yazın ilk nefeslerinde bu memleketin çiçeklerle ve asma renkleriyle bir bayram yeri gibi donandığı görülür.» diyor.

Attilâ ilk defa olarak Akile tabyelerinde mukavemet gördü. Bu şehir, İtalya’nın en büyük ve müstahkem mevkiiydi. Natisa nehri şark tarafını baştanbaşa sular; ve muazzam çukurlar içinde sularını dört tarafa akıtarak şehri bir kemer gibi çevirir, yüksek kaleler şehrin etrafını ihata ederdi.

Hem tabiat, hem de san’at itibarıyla dünyanın en müstahkem şehri addolunan Akile, kendini müdâfaaya karar verirse kat’iyyen zabtedilemez, diyorlardı. Evvelce müteaddit defalar muhasara edilen bu şehir hiç zabtolunamamıştı.

Attilâ’nın böyle bir şehri zabtetmek için evvelkiler kadar vâsıtaları da yoktu. Yalnız cesaretine ve Hunların kudretine güveniyordu. Zerre kadar tereddüt etmedi. Fakat şehirdekiler Hunlara gülüyorlardı.

Attilâ’nın şehri zaptetmek için hergün yaptığı müteaddit hücumlar muvaffakıyetsizlikle neticeleniyordu.

Böyle üç ay geçti.

Sıcaklar bastırmış, artık kırda yiyecek içecek de kalmamıştı. Fakat Aetyüs’ün Şarkî Roma’dan istediği imdat kuvvetleri İtalya’ya çıkıyordu. Hattâ İmparator Marsiyen’in Panoni’ye inerek Hunların hatt-ı ric’atını keseceği de şâyî oldu.

O zaman Hunlara tabiatın fevkinde bir kudret geldi. Attilâ Akile’yi zabtetmeğe azmetti.

Dehâsı cehennemî bir makine gibi işliyor ve gayrı mümkün şeyleri öğretmek için, muhayyirü’l-ukûl bir kudret gösteriyordu.

Bir gün, yanında kumandanlarıyla Akile’nin kaleleri etrafında dolaşıyor ve zerrelere bile dikkat eden ateşîn gözleriyle her tarafı tetkik ediyordu. Birdenbire durdu, parmağını uzatarak yanındakilere birşey gösterdi:

- Bakınız şu leyleklere! dedi.

Attilâ'nın bu sözünden hiçbirşey anlamayan etrafı, hayret ve sükût içinde Hun hâkanının işaret ettiği noktaya baktılar ve şu manzarayı gördüler: Bir kale harabesinin içine yuva yapmış leylekler, yavrularını sırtlarına alarak kırlara doğru uzaklaşıyorlardı.

Attilâ bu manzaraya uzun uzun baktı. Çehresi derin bir tefekkürle kasılmış, yüzünün derisi çatlayacak bir dereceye gelmişti. Hafifçe gülümsedi.

Artık çehresi rahatlamıştı. Yanındakilerin yüzlerine ayrı ayrı bakarak:

- Bu beyaz kuşlara ehemmiyet veriniz, dedi.

Yanındakileri hayretten fazla rahatsız etmemek için devam etti:

- Bu beyaz kuşlar ne olacağını hissediyorlar: Bunlar da Akile'nin sakinleridirler, ve şehrin hârab olacağını şimdiden anlayarak hicret ediyorlar. Bu kalelerin hepsi düşecektir.

Sözlerinin itimat uyandırması için ilâve etti:

- Falcılık yapıyorum zannetmeyiniz. İstikbâli hissetmek kabiliyetinde olan mahlûkat, kat'î bir tehlike karşısında itiyatlarını değiştirirler.

Attilâ söylediği şeye bizzat inanıyor mu? Yoksa ordunun kuvve-i mâneviyesini çoğaltmak için mi bu güzel vesileyi icat etti, bilinemez; ancak her iki ihtimalde de bu keşfi dâhiyane idi; zira havadis derhal karargâhta şâyî oldu.

Hunlar bu vak'ayı birbirlerine anlattılar ve bir kere daha canlandılar.

Artık yeni hücum için her vâsıtaya müracaat ediyorlardı. Makinalar bile yaptılar, çalışıyorlar, çabalıyorlardı...

- Akile'yi alacağız! diye haykırışıyorlardı.

Bütün dünyâ bu muhasaranın sonunu bekliyordu. Attilâ muvaffak olamazsa mahvolacaktı, muvaffak olursa o zaman da bir «dünyâ fâtihi» unvanını bihakkın kazanacaktı.

Attilâ'nın şehre son hücumu korkunçtu. Hunlar, sanki imâl ettikleri vâsıtaların hiç birini kullanmaya lüzum görmüyorlar ve kaleleri tırnaklarıyla sökmek istiyorlardı.

Taarruzları öyle dehşetliydi ki, Hunlar, gayelerine vâsıl olmadıkça, aralarında ölenleri kıskanıyorlar, sağ kalmaktan utanarak tabiî kuvvetlerinin bir kaç misli hamlelerle atılıyorlardı.

Evvelâ en mühim kulelerden birkaçı düştü. Nehri geçmek için vâsıtaları evvelce hazırlanmış olduğu halde Attilâ, ordusuna sabır tavsiye etti.

Bütün kuleler düşünce, Akile, mağrur şehir nihayet teslim işareti vermişti.

Attilâ, generallerine dedi ki:

- Ne olursa olsun bu Akileliler kahraman insanlardır; onların şehirlerine galip bir ordunun tantanasıyla girmeyelim ve zaten kırılmış kalplerini bir kat daha rencide etmeyelim. Ben şehre yapayalnız gitmek istiyorum.

Maiyetindekiler, Attilâ'nın bu cesaretini mecnûnâne bulmuşlardı. Bâzı şeyler söyleyerek itiraz ettiler ve hâkana anlattılar ki, aylardan beri kinden ve garezden köpüren Akileliler, bu ulüvvücenapın kıymetini anlayacak kadar şuurlu değildirler ve bu fırsatı asla kaçırmayarak en büyük ve kudretli düşmanlarına mutlaka fenalık edeceklerdir.

Attilâ, hiçbirini dinlemedi ve tek başına şehre girdi. Sokaklar ıssızdı, memleket ve ahâli evlere kaçmışlar, yağma ve katliâm korkusuyla her yeri boş bırakmışlardı.

Attilâ şehirde ilerliyor ve hiç bir zulüm yapılmayacağını temin etmek için bir muhatap arıyordu.

Ansızın, bir köşe başında, karşısına bir değil elli muhatap çıktı. Bunlar müsellâh ve gözleri parlak, teslimin zilletini kabul etmemek için mücâdeleye hazırlanmış, kendilerini fedaya müheyya görünen adamlardı.

Attilâ'yı görünce şaşırdılar. Onu tanımamışlardı. Fakat, tek başına yürüyen ve tepeden tırnağa kadar vücûdunun her cüz'ünde hârikaların işaretlerini taşıyan bu fevkalâde adamın ilk tesirine mağlûp oldular.

Attilâ durdu. Zırhlı vücutları delecek kadar metin gözlerinde hiç bir korku yoktu. Karşısındakilere temiz, açık, cesur gözlerle bakıyordu. Bir elini kılıcına dayamıştı.

Akilelilerde hafif bir hareket oldu. İçlerinden biri hafif bir sesle bir şeyler söyledi. Fakat diğer biri, uzun boylu ve sağlam yapılı, sol yanağında bir yara izi bulunan ve gözlerinin yarısını örtecek kadar şişmiş kapaklar altından, müthiş bir garezle bakan bir tanesi ileri atıldı, yanındakilere haykırdı ve kılıcını çekerek Attilâ'ya doğru yürüdü.

Ötekilerin hepsi de kılıçlarını çekmişlerdi, fakat bir şey bekliyorlarmış gibi hareketsizdiler

Attilâ, hafifçe gülümsedi. Yüzünde ulvî ve tatlı bir mânâ parlamıştı. Kılıcını ağır ağır çekti. Ağzına götürdü ve dişlerinin arasına aldı. Sonra

kollarını açtı. Göğsünü ileri çıkardı ve ona doğru, gayet sakin bir adım attı: «Vurun!» demek istiyordu.

Elli adamdan hiç biri kımıldanamamıştı. Yalnız o şiş gözlü adam, kılıcı tutan kolunu geriye çekmiş ve bunu Attilâ'ya saplamak istemişti.

Hun hâkanı geri çekileceği yerde, ağzında kılıçla, herifin üzerine öyle bir yürüyüş yürüdü ki, o da dâhil olduğu halde, elli kişi bir anda üzerlerine bir kale yıkılıyormuş gibi evvelâ iki kat eğildiler, sonra yere çöktüler ve nihayet birbirlerini ânî surette taklit ederek hep birden yüzükoyun yattılar.

Attilâ bir kaçının sırtına basarak yürüdü. Köşeyi dönünceye kadar adamlardan hiçbiri ayağa kalkmamıştı.

Hunların hâkanı, kılıcını kınına koyarak hiç bilmediği sokaklarda bakınarak ilerledi ve şehrin dışına çıkıncaya kadar kimseye rastlamadı.

Hunlar ondan sonra şehre girdiler.

Bâzı Fransız müverrihlerinin, sebepleri kolayca tahmin edilebilecek bir tarafgirlikle, Attilâ'nın bu şehri yağma ve tahrip ettiği hakkındaki iddiaları doğru değildir. Attilâ, her vakitki gibi yağmayı ve katliâmı şiddetle menetmişti, ancak hâlâ yatışmayan kinlerle mukavemet edenleri ve mezbuhâne bir müdâfaada ısrar edenleri tenkil etmekte bir saniye tereddüde düşmemiştir.

Bunların arasında, bir ev halkının sekiz saat süren mukavemeti, unutulmayacak şeydi. Evin içindekiler, katliâm korkusuyla kapıyı bacayı kilitlemişler, sokağa giren ve pencerenin önünden geçen Hunların üstüne ağır taş parçaları atıyorlardı.

İki Hun yaralanmıştı. Bir tanesi iki saat sonra öldü. Hunlar evin kapısını parçalamak için saatlarca uğraşmışlardı.

Attilâ haber aldı ve atıyla evin önüne geldi. Pencerelerde erkek, kadın, çocuk başları kaynaşıyor ve hepsi, tehdide benzeyen çığlıklarla haykırıyorlardı.

Attilâ Hunlara bağırdı:

- Biraz durunuz!

Sonra bir yerli tercüman vâsıtasıyla ev halkına sordu:

- Neden korkuyorsunuz?

- Hiç birşeyden! cevabını verdiler.

- Neden askerlerimi yaraladınız?

- Düşman oldukları için.

- Evinize kapanmakta ne fayda umuyorsunuz? Askerlerimizin intikamın almak benim için çok kolaydır. Evinizi ateşe veririm.

- Yapamazsın.

Attilâ askerlerine emretti:

- Kapıyı kırınız, içeri giriniz, ellerinize bir damla kan sürülmeden bu adamları tevkif ediniz, katil muhakeme olunacaktır.

İki dakika geçmeden evin kapısı çatırdayarak boylu boyuna arkaya devrilmişti. Mızraklı Hunlar içeriye doldular. Bir vaveyla koptu. Camlar şangırdıyor ve kırılıyordu.

Pencereden bir Hun başını uzatarak haykırdı:

- Hücum ediyorlar, teslim olmuyorlar, hepsinin ellerinde...

Sözünü bitirmeden başı pencereden aşağı sarktı... Arkasından vurmuşlardı.

Beş dakika içinde ev halkından bir kişi sağ kalmadı.

Attilâ, mukavemette şehrin inadını temsil ve ocaklarını bir vatan parçası gibi müdâfaa eden bu insanların cenazelerine şehirde büyük bir ihtifal yaptırdı.

Kendisi bizzat merasime iştirak etti ve atının üstünde Akilelilere haykırdı:

- Kahraman millet! Matemine iştirak ettiğim bu büyük aile, Akile şehrinin müdâfaası kadar şanlı bir celâdet gösterdi. Bu dünyanın hiçbir fâtihi Akile’nin yüksek kalelerini deviremezdi. Hiç bir kahramana bu şeref mukadder değildi, surlarınızın önünden nice büyük cengâverlerin münhezîmen döndüklerini biliyorum. Attilâ’nın ve Hunların şehrinizi zaptetmeleri gururunuza dokunmasın. Çünkü bizim vatanımız dünyâdır ve her tarafı zaptedeceğimize imânımız var, bize toprağını teslim etmeyen hangi düşmanımız var ki onlara gıpta edebilesiniz?

Akile’nin Hunlar tarafından işgal edildiğini haber alan bir çok İtalyan şehirleri harb etmeden kapılarını Attilâ’ya açtılar. Venedik ve Milân da Attilâ’nın hâkimiyeti altında idi.

Attilâ bir gün Milân’da gezinirken maskaraca bir tablo gördü: Yaldızlı tahtlara oturmuş iki imparator, sırmalı mantoları ve elmaslı taçlarıyla, kendilerine secde eden bir halkın tâzimâtını kabul ediyorlardı. Bu halkın Hunlar olup olmadığını tarih iyice tasrih etmiyor, fakat Attilâ bu tabloyu sildirdi. Altın tahtlara kendisini oturttu ve arkalarında torbalar taşıyan Roma

imparatorlarının, Hun hâkanına altınlar yağdırarak ayaklarına kapanmasını resmettirdi.

Artık Hun istilâsı tehlikesi İtalya'nın kalbini tehdit ediyordu.

Roma telâşa düştü. İmparator, Senato ve halk, Attilâ'ya serfürû etmekten başka çâre olmadığı noktasında ittifak ettiler. İstirham, tazmînat, tâvizât, ne olursa olsun, cihangiri tatmin edecek her vâsıta ile Roma'yı kurtarmaktan başka çâre göremiyorlardı.

Bütün bu vak'alara şahit olan vak'anüvis Prosper Dakiten diyor ki:

«İmparator, Senato, halk, bütün müzâkere ve istişarelerinin sonunda bu büyük Hâkan ile sulh akdetmeyi muvafık buldular.»

O zaman Roma'da makam-ı ruhanîyi «büyük» olarak telkîb edilen Leon işgal ediyordu. Bütün İtalya, halâsını bu tesirli şahsiyetten bekledi. Müthiş Attilâ ile temasında bu adamın emsalsiz dirayetinden, vukufundan, manevî sıhhatinden pek çok şey ümit ediliyordu.

Attilâ Po nehrini geçmeden evvel, Roma elçileri Mantu civarına vâsıl oldular.

Attilâ Roma'nın ayaklarına kapanacağını haber alınca gülümsedi:

- Gelsinler, dedi, zavallı Roma! Bu ne sükût?

Kapitol, kendisini kurtarmak için, tarihte ilk defa bu zelîl vâsıtaya müracaat ediyor.

Bu, Attilâ'da o kadar nefret husule getirmişti ki, merhametine bile mâni oluyordu. Mâmaafih elçileri nezâketle kabul etti.

Leon, altınlarla işlenmiş ipek bir elbise giymişti. Attilâ'nın huzuruna girer girmez, yere doğru bir hareket yaparken, civanmerd Hun hâkanı ruhanîyi kollarının altından tutarak kaldırdı ve tâzimâtında mübalâğaya düşmek zilletinden onu kurtardı.

İhtiyar Leon, tepeden tırnağa kadar râşeden ibaretti. Kirpikleri, dudağı, sesi, omuzları, elleri, dizleri titriyordu. Yüzü bembeyazdı. Gözlerinin dibinde yaşlar vardı. İri bir damla, gözlerinin altından yürüyerek çenesini kaplayan kıl yığınına karıştı.

- Senden gufran istiyoruz! diye başladı.

Sen Pol ve Sen Piyer'in ruhuna bir ilâhî tertip eder gibiydi, belki de kendini huzûr-ı ilâhîde farzediyordu.

Attilâ'nın bakışlarına merhamet ve şefkat doldu...

Leon sesine kuvvet vermek için o kadar cehdediyordu ki, zayıf göğsündeki ihtilâçlardan derûnî gayreti anlaşılıyordu.

- Roma senin elinde! dedi. Yutkundu, ilâve etti:

- Ve bütün İtalya!

Sonra sustu. Bu sükût Roma satvetinin yıkılışını ne güzel ve ne kuvvetli temsil ediyordu. Devam etti:

- O Roma ki...

Öksürdü.

Tekrar etti:

- O Roma ki.... Havarîlerimizin merkadleri oradadır.

Sonra dudakları kımıldadı, fakat sesi çıkmadı. Gâliba: «Sen Pol» ve «Sen Piyer» isimlerini telâffuz ediyordu; gâliba onu bir duâ takip etti; gâliba kılıcı Attilâ tarafından kırılmış âciz ve mağlûp bir kavmin rûhâniyetlerden istimdadını temsil ediyordu.

- O Roma ki... diye devam etti, kahramanlarının merkadleri de oradadır.

Artık nefes alamıyor, bir füc'eden, bir felçten veya bir kalb buhranından kurtulmak için sık sık soluyordu. Başını arkasına dayadı ve ağzını açtı. Gözlerinden yaşlar bol bol akıyordu. Yanında duran iki elçi, Attilâ'ya son derece istimdatkâr nazarlarla bakarak Papa'nın üstüne eğildiler. İhtiyara su getirildi.

Attilâ susuyor ve hareket etmiyor, bu adamı kâh nefret ve kâh merhametle seyrediyordu.

Papa biraz canlandı ve devam etti:

- Beni Roma halkı gönderdi.

Sonra, biraz daha canlanarak:

- Beni imparator gönderdi, dedi ve nihayet ilk kuvvetlerini bularak:

- Beni Senato gönderdi, dedi.

Ve ilâve etti:

- Senden af istiyorlar.

Gene bir sükût oldu. Attilâ gene bir şey söylemiyordu. Papa titreyerek ayağa kalktı ve hürmetle sözlerine devam etti:

- İstediğin kadar tazminât, istediğin kadar tâvizât, istediğin kadar hâkimiyet...

Attilâ kolunun ağır bir hareketiyle ihtiyara oturmasını işaret etti. Sonra Hunların hâkanı ateş dolu sesiyle, fakat ağır ağır şu cevabı verdi:

- İhtiyar!... Sen bütün Roma'sın. Kavmini senin kadar hiç kimse güzel temsil edemez. Etleri çürümüş ve kemikleri kakırdamış bir kavmi temsil

ederken, sen onlardan fazla bir şeyi hâizsin: Mâneviyet. Fakat Roma'da bu da kalmamıştır. Beni dâima bir vahşi olarak âleme tanıtmak isteyen senin yalancı mütefekkirlerin, ihtimâl ki yarın birer yalancı müverrih kesilerek, düzenbaz kalemleriyle benden intikam almak isteyeceklerdir. İhtimal ki Roma'ya karşı göstereceğim müsamahayı bile tamâmiyle itiraf edemeyeceklerdir. Olsun. Zulümde de, merhamette de ilâhlara mahsus bir ölçü takip eden Attilâ, Roma'nın kendi kendine can çekişmesine ve mev'ut eceliyle ölmesine müsâade edecektir. İtalya'yı affediyorum.

Papa, ihtimâl Attilâ'nın ayaklarına kapanmak için tekrar yerinden kalkıyordu. Attilâ bir işaretle bunu menetti ve söyledi:

- Hayır! Teşekkür etme ki, eğer gufranım bir fazîlet tecellîsi ise en küçük mükâfatını bile görmüş olmayayım.

Papa'nın dudakları kımıldıyor ve göğsünde rahat bir teneffüsün hareketleri beliriyordu.

Roma, senevî muayyen bir tazminatı kabul etti ve Attilâ, İtalya topraklarını ihtiyarıyla terketmek üzere, 6 Haziran'da müsâleha aktolundu.

O gün Sen Pol ve Sen Piyer günüydü. Romalılar kiliselere, Havarîlerin önüne diz çöktüler, şükranlarını edâ ediyorlardı. Hakikatta bu şükranların en hakikî muhatabı, âlicenap ve kahraman Hun hâkanıydı: Attilâ.

Attilâ, sulh aktolunduktan sonra memleketine dönerken, Hun payitahtından iki mühim haber almıştı. Biri Onorya'dandı. Sâîler onun bir mektubunu getirmişlerdi. Hun hâkanı şu satırları okudu:

“Attilâ!

“Atının, İtalya topraklarını çınlatan muzaffer nallarının sesini tâ buradan duyuyorum. Kayserler diyarı da nihayet sana râmoluyor ve Avrupa'daki fütuhatını, cenupta birbirini velyeden zaferlerini, İskender'in bile kıskanabilecek olduğu, muazzam bir şân ve şerefle tamamlıyorsun. «Kalbim iftihar ve sevinçle doludur.» diyecek olursam, hakikatin yarısını söylemiş olurum. Çünkü senin İtalya seferin benim kalbimi ikiye ayırdı: Bir parçası kahramanlar kahramanı âşıkımın zafer sevinçleriyle doludur; fakat heyhat, ikinci yarısı, Attilâ'nın asla iştirak edemeyeceği bâzı acı duyguların istilâsı altındadır ki, bu satırları bana yazdırıyor.

«Attilâm! Bu harp bana her gününden ziyâde bir Romalı kadın olduğumu hatırlattı. Valantinyen'i bir kötürüm gibi Raven'den Roma'ya taşıdıklarını burada haber aldığım gün, saatlerce ağladım. Çocukluk

senelerimin uzak ve derin hâtıralarına karışmış, uykuya dalmış ve uyudukça, benim haberim olmadan büyümüş ve kuvvetlenmiş bir duygu, ruhumda birdenbire yükseliverdi: Kardeş muhabbeti! Sonra bu, süratle, birçok yeni hisler doğurarak dal budak saldı; aile muhabbeti, memleket muhabbeti, vatan muhabbeti.

"Oh! Senin İtalya topraklarında her zaferin, beni sevincin ve kederin en şiddetlileri arasında çırpındırdı. Kalbimin iki yarımları biribirini parçalıyorlar ve ayrılmak istiyorlardı. Sen, Gol seferinde Aetyüs'le karşı karşıya çarpıştığın zamanlar bu azabı duymamıştım, zira bu şımarık serdardan Raven sarayı kadar ben de nefret ederdim ve onun sana galebe edememesine pek çok sevinmiştim. Fakat bu defa, Raven'en Roma'ya taşınan biraderimin, gözyaşları dökerek inlediğini ve bana: Gel! Onorya, gel! Beni teselli et! dediğini rüyamda görünce, zavallı kardeşimin düşmanının metresi olmak beni tasavvurumun fevkinde bir azaba düşürdü. Hun payitahtı, senin sarayın, bana düşman gözleriyle bakan adamların, kraliçenin ayıplayıcı bakışları, her şey korkunç görünüyordu, gündüzleri bile koyu bir karanlık her tarafımı sıkıyor ve beni eziyordu. Bundan kurtulmak için bir karar vermeseydim ölebilirdim, ölebilirdim.

"Attilâm, bu kararı sana danışmadan vermeğe mecbur olmak beni çok me'yus etmiştir. Ancak bu zarurîydi ve sen bu satırları okurken ben gene bir takım desiselere müracaat mecburiyetinin elemiyle Hun topraklarını terketmiş, belki de gizlice, Roma'ya vâsıl olmuş bulunuyorum. Emin ol ki bu, ne bir aşk sevkülceyşinin icabettirdiği işvebâzâne bir firardır, ne de herhangi siyasî bir tertibin neticesidir. Her şeyden, bilhassa kadınlardan şüphe eden ince ve ulvî ruhun, bu iki ihtimâlin hiçbiri üzerinde zerre kadar durmasın. Beni müsterih eden nokta şudur ki, Attilâm Onorya'nın yerinde olsaydı o büyük kalbi ve hârikalı zekâsıyla bundan başka türlü hareket edemezdi.

"Nihayet, mühlik bir hastalığın pençesinde bulunan zavallı Kerka'yı vücudumla bîhuzûr etmemek arzusu da kararıma ayrıca kuvvet verdi.

"Attilâm! Roma'ya ister zaferle, ister bir misafir gibi gel, seni Onorya'nın kolları karşılayacaktır. Koynumu sana hazırlıyorum. Gel! Mutlaka gel! Eğer beraberinde sulh de getirirsen Onorya sana câriye olacaktır.

«Ey benim güneşim! Roma'nın üstünde doğ! Tâ ki ağlayan gözlerimin yaşları senin hararetinle tebahhur etsin!...

Onoryan»

Attilâ bu mektubu okuduktan sonra gözlerini kapadı ve bir dakika hareketsiz durdu. Ondan sonra tabiî hayâtına devam etti. Herşeyi unutmuş gibiydi.

Henüz İtalya topraklarından çıkmadan evvel, sâîler Attilâ'ya Kerka'nın ölümü haberini de getirdiler. Mektubunda Onorya'nın hasta olduğunu haber verdiği kraliçe, kırk gün yatakta kaldıktan sonra vefat etmişti.

Attilâ Alp tarîkıyla memleketine dönüyordu. Avgusta şehrinden at üstünde, ağır ağır geçerken, halk arasından ince bir ses yükseldi:

- Attilâ! Dur! Attilâ!

Bu bir kadın sesiydi ve halk safları arasından sarı saçlı, pembe beyaz, parlak mavi gözlü, son derece güzel bir kız Attilâ'nın yolu üstüne atıldı, hayvanının önünde durdu, kollarını ileri uzatarak tekrar etti:

- Attilâ! Dur!

Ahâli safları büyük bir hayretle kımıldanmış, mırıltılar yükselmiş, sonra derin bir sükût ortalığı kaplamıştı.

Hun hâkanı, atını durdurdu.

Bir suikast ihtimalinden korkan generalleri, atlarının üstünde ellerini kılıçlarının kabzalarına götürmüşler, ileri doğru meyletmişlerdi.

Güzel sarışın kız, bir Cermen şîvesiyle şunları söyledi:

- Büyük hâkan! Dünyâ imparatoru! Seninle beş dakika görüşmek istiyorum, ya kabul et yahut hayvanınla beni çiğne geç!

Attilâ dikkatle baktı: Sarışın kız, büyük bir heyecan içinde, bembeyaz esvâbiyle, rüzgârda sallanan mendil gibi titriyordu ve mütekebbir gözlerinde bu yalvarışının kaybettiremediği tabiî bir kibarlık ve azamet vardı. Sarı saçları öğle güneşiyle o kadar parlıyordu ki, başına alevden bir miğfer giymiş gibi, yüzüne bakanların gözlerini kamaştırıyordu.

Attilâ, dik vücudu kımıldamadan ve gözlerini kırpmadan, yalnız dudaklarının hareketiyle:

- Karargâha geliniz! dedi.

Sonra, yolun kenarına çekilen sarışın kıza bir daha hiç bakmadan, atını sürdü.

Attilâ ve karargâhı geceyi o şehirde geçirecekti. Büyük bir binayı muvakkaten işgal ettiler.

Yarım saat sonra Attilâ'ya sarışın kızın geldiği haber verildi ve huzuruna çıkarıldı.

İki nöbetçinin ortasında idi:

- Bizi yalnız bıraksınlar! dedi.

Nöbetçiler çekildiler.

Sarışın kız, heyecanından hiç birşey kaybetmiş olmadan, tiz ve ahenkli bir sesle anlattı:

- Ben Gol'den geliyorum ve seni bulmak için aylardan beri dağlar taşlar aştım. Sen Meç'e girdiğin vakit ben orada idim. Anam babam orada öldüler.

Ben kızım, kimsesiz ve yalnızım. Seni evvelce orada görmemiştim, tanımazdım, fakat bulûğumdan sonra rüyalarıma tıpkı sana benzeyen bir kahraman girerdi. Ve ben, kimseye söylemeden, için için bu kahramanı severdim; emindim ki, günün birinde bu kahramana tesadüf edeceğim ve hakikate kavuşacağım. O kahraman sensin. Ben bir asilzadeyim, fakat senin sarayında bir nedîme olmaya razıyım. Beni de beraber götürür müsün?

Kızın gözleri yaşarıyordu. Her harikulâde şeyin tehyîc ettiği Attilâ, titreyen bir sesle sordu:

- Senin ismin ne?

- İldiko!

- Kimsesiz misin?

- Evet. Ailem Meç mezarlıklarında kaldı.

- Sen Cermen misin?

- Ben kendimi öyle addederim; mamafih babam Ren maverasındaki Frank prenslerinden biriydi; Burgontlardan bir kadın sevdi, aldı. Ben onların çocuğuyum. Babam, sen Meç'i muhasara ettiğin vakit harp ederken öldü. Mükemmel bir cengâverdi. Bana kılıç kullanmasını ve ata binmesini o öğretti.

- Sen bunları yapar mısın?

- Bir Hun kadar.

- ……

- İstersen kılıcını ver, havada bir sallayayım, hamlelerimi gör, beğeneceksin.

- ……

- İstersen atını ver, uçurumların üstünden atlayım, en iyi Hun binicileriyle yarış edeyim, görürsün.

- Benimle yarış eder misin?

- Ederim.

- Güzel bir iddia. Kaç yaşındasın?

- Tam yirmi.

- Oh! Tam hayâl çağı! Bu yaşta ne çok şeyler ümîd edilir, hattâ Attilâ'yı yarışta geçmek bile.

Sarışın kız başını silkeleyerek bağırdı:

- Ne? Sen beni hayalperest mi sanıyorsun? Zavallı cihangir, ben, gözleri altın yaldızlı tavanlara dalan ve mehtaplı gecelerde tahtırevanların peşinden koşan, âşıkların yanık türkülerini tahayyül eden budala ve tembel bir prenses değilim. Bana babamdan bir at kaldı, ona bindim, dağları taşları aştım, sana geldim. Bunların hepsi hakikattir. Ben hakikate meftunum.

- Bunları sana hep hayâl yaptırmış.

- Bunların hepsi hakikattir.

- Mâmaafih sen şimdi bile rüya içindesin, benim Attilâ olduğuma emin misin? Bu şehrin ismi Avgusta mıdır? Şimdi kilise çanları Allah'tan istimdat ediyorlar, acaba İsâ dünyâya geldiğinden beri iddia ettikleri gibi beş asır olmuş mudur? Bunların hepsine kani misin?

- Sihirbaz cihangir! Öyle tesirli söylüyorsun ki, nihayet ben bunların hepsinden şüphe edebilirim, çünkü, nihayet ben bir genç kızım, fakat niçin bana inanmıyorsun sen? Yemîn ederim ki ben iyi kılıç kullanırım, iyi ata binerim ve yemîn ederim ki sen Attilâ'sın.

- Peki yavrum, dediğin olsun.

- Bana yavrum deme, senin karşında bu kadar küçülmeğe tahammül edemem.

- Senin ihtirasların da var demek?

- Hem de pek çok. O kadar çok ki senin ihtiraslarından ne bir fazla, ne bir eksik.

- Acâib!

- Öyle ya... Meselâ sen bana hiç sormuyorsun, bir kere sor bana bakalım, ben seni niçin arayıp buldum?

- Söyle bakalım, niçin?

- Çünkü seni seviyorum.

- Bunu söylemiştin.

- Hepsi bu kadarcık değil ama!

- Daha var mı?

- Var. Ben senin de beni sevmeni istiyorum.
- Ümit edebilirsin.
- Dahası var.
- Onu da söyle.
- Ben senin kraliçen olmak istiyorum. Dur, dur. Benimle istihza edeceğini biliyorum. Çünkü sen, şimdi, içinden bugüne kadar senin kraliçen olmak isteyen yüzlerce kadın hatırlıyorsun. Bunlar, kimbilir, nice fedâkârlıklara mukabil bile senin kraliçen olamamışlardır, değil mi?
- İyi tahmin ediyorsun.
- Ama niçin olamamışlardır, ben sana söyleyeyim mi?
- Söyle.
- Mutlaka bir takım entrikalar çevirmişler.
- Belki entrikalar çevirmişlerdir ama, sebep bu mu bakalım?
- Budur
- Neden acaba sarışın kız?
- Çünkü sen kahramansın, senin mert bir ruhun var.

O zamana kadar genç kız ayakta duruyordu. Yanakları pembeleşmiş, alnının üstünde incecik altın kıllar uçuşuyor, gözleri masum ve fevkattabîa hayallerle yanıyordu.

Attilâ ona uzun uzun baktı. Annesiyle babasının vefatından sonra, bu öksüz derin bir keder içinde buruşacak ve ihtiyarlayacak yerde, gençlik onu bir hülya âlemine atmıştı. Tamâmiyle rüya içinde idi ve herşeyi tayf hâlinde görüyordu. Attilâ ona karşı nihayetsiz bir şefkat duydu. Kan ve ölüm işinde pişen ve nihayet kurumaya yüz tutan ruhuna, bu kız öyle bir tazelik ve masumiyet getiriyordu ki, Attilâ birdenbire değiştiğini hissetti.

Oturdu ve genç kıza gayet müşfik bir sesle:
- İldiko! dedi. Sen de oturmaz mısın?

Sonra dizine bir avucunu koyarak ilâve etti:
- Gel, istersen dizime otur!
- Peki.

Genç kız yavaşça geldi, Attilâ'nın dizine oturdu ve bir kolunu onun boynuna dolayarak yüzüne ta yakından baktı...
- A! dedi, senin yüzün ne tuhaf!
- Neden İldiko?
- Senin yüzünde ne çok delik var! Adetâ kafes gibi.
- Hele hele.

- Gözlerin de öyle ufak ki. Serçe parmağımın ucu kadar.

- Yo, o kadar küçük değil.

- Vallahi o kadar küçük. Hem de ne kadar esmersin. Fakat güzelsin gene de.

Sustular.

Genç kız başını Attilâ'nın omuzuna koydu. Derin nefes alıyor ve yutkunuyordu.

Gözlerini kapadı.

Başı yavaş yavaş Attilâ'nın omuzundan koluna düştü. Bütün vücûdu gevşemişti. Ayakları yerden kesildi ve vücûdunda hareket kalmadı: Uyuyordu!

Uyuyor. Attilâ ona hayran hayran baktı. Bu kız onun için yepyeni, garip, anlaşılmaz, tatlı ve derin birşeydi. Birdenbire onu o kadar sevdi ki, hemen kucaklamak ve bağrına basmak istedi. Fakat uyandırmak korkusuyla hiç kımıldamadı.

Ne güzel uyuyordu. Yanaklarından kan hafifçe çekilmiş ve yerine bir manolya beyazlığı gelmişti.

Dışarıda kilise çanları ötüyor ve esir halk kütleleri arasından derin bir harıltı yükseliyordu. Şehir uğuldadı. Bu, mağlûpların Allah'a yalvardıkları saatti.

Attilâ, birçok kadınların kendisi için oldukça büyük maceralara atıldıklarını ve hârikaların cazibesiyle ehemmiyet kazanmak istediklerini görmüştü. Fakat hiç biri bu masum ve garip genç kızın sergüzeşti kadar ona tesîr etmedi. Hem de İldiko, Attilâ'nın bütün İtalya seferinde pek az düşündüğü kadın hâtıralarını birdenbire uyandıracak kadar tesirli olmuştu.

Beşinci asır, ister şövalyeleriyle, ister kadınları ve genç kızlarıyla, tam mânâsıyla bir macera ve efsane asrıydı. O devirde bütün insanlar henüz muhayyelerine esirdiler ve birçok vehimleri hakikat zannetmekte en maddî adamlar bile hayâllerine tâbi idiler. İnsanlık ancak müstakbel medeniyetlerin rüyaları içinde idi ve ancak efsanevî emelleri tahakkuk ettiren, hârikalı sergüzeştlerin peşinde koşuyordu. Erkekler, sevdikleri kadınlar için iki dakikada canlarını veriyorlar, memleketleri için harp meydanlarında, destânî kahramanlıklarla ölüme atılıyorlardı. Kadınlar, büyük ihtiraslara zebûn, hedeflerine varmak için karışık entrikalar tertip ediyorlar, yahut erkekleri bile hayrete düşüren maceraların kahramanı oluyorlardı. Adetâ hârika, fevkalâdeliği hissedilmeyecek derecede tekerrür

ediyor, bütün insanlarda itiyat hâline geçiyor, basit yaşamak hayreti celbedecek birşey hâline geliyordu.

Bununla beraber Attilâ, İldiko’nun macerasını yeni ve müstesna bulmuştu. Öksüz kızın halk arasından ileri atılarak haykırışı bile unutulacak şey değildi. Başkalarında kolayca affedilmeyecek bir kusur telâkki ettiği bu cesaret, sarışın kızda büyük bir meziyet hâlinde görünmüştü.

Attilâ kucağında uyuyan İldiko’ya bakarken bunları düşünüyordu. Fakat genç kızın, uyurken takallüs eden yüzünde bâzı incecik fena çizgiler de gördü, bunlar onda, ümit edilmeyecek kadar kuvvetli kin, garez ve hile işaretleriydi.

En masum insanlarda bile her türlü kötülüğün tohumları bulunduğuna emîn olan Attilâ, buna hayret etmedi. Henüz genç olduğu için, maharetle idare edildiği takdirde bu kızın tehlikelerine mâni olabileceğini düşündü.

Onorya’nın Hun topraklarını terketmesinden ve kraliçenin ölümünden sonra Attilâ’nın yeni bir kadınla meşgul olmağa ihtiyacı da vardı. İldiko’ya karşı gösterdiği zaafın sebepleri arasında bunu da hesaba katmak lâzımdı.

Attilâ kadınsız yaşayamazdı. Bu, kadınlar arasında bile o kadar malûm bir şeydi ki, hiçbiri kıskançlık sahnesi yapmaya cesaret edemezler ve ıstıraplarını gizlerler, için için kendilerini avuturlardı. Bu hususta Kerka’nın gösterdiği cesaret, Attilâ’nın çocuklarına zaafını bildiği içindi.

İldiko derin bir nefes aldı, kımıldandı ve gözlerini açtı. Evvelâ yüzünü bir hayret kaplamıştı. Attilâ’nın yüzünü görünce gülümsedi ve onun kollarında uyuduğunu hatırlayınca da sevindi.

- Uyumuş muyum? dedi.

Attilâ da gülümsedi ve samimiyetle cevap verdi:

- Uykuda ne kadar güzelsin!

Kız canlandı ve doğruldu, gözlerini ovalayarak etrafına bakındıktan sonra başını Attilâ’ya çevirdi:

- Biliyor musun, dedi, ne kadar yorulmuşum? Meç’ten buraya tam yirmi sekiz günde geldim. Vakıa yollarda herkes bana güzel muamele etti. Harpte ailemin öldüğünü söylüyordum, bana acıyorlardı. Nereye gittiğimi soruyorlardı, tabiî hepsine ayrı ayrı cevaplar veriyordum ve bunların hiçbiri doğru değildi. Yalnız hepsine senin nerede olduğunu soruyordum. «Akile’yi zabtetti, muhakkak ki Roma’ya girecek!» diyorlardı. Az daha başka bir yoldan dosdoğru Roma’ya gidecektim, fakat biraz sonra Romalıların senden af istediklerini ve sulha can attıklarını öğrendim. Mütekaid bir Frank

generali bana senin hangi yollardan döneceğini öğretti. Hiç yanılmamış, seni burada bekledim ve burada buldum.

Attilâ, genç kızın yüzüne bakıyor, fakat sözlerinin çoğunu dinlemeyerek başka şeyler düşünüyordu. Bu kızla evlenmenin neticelerini hesaplıyordu. Bu derece masum görünen, bu kadar genç bir kız, kraliçe olabilir miydi? Ne zararı var? Dünyanın her tarafında kraliçe denilen mahlûk, ancak kralın dişisi olmak itibarıyla bir mevki sahibiydi ve devlet işlerinde hiç bir reyi olmamalıydı? Nerede kadınlar yüksek işlere kanştırılmışsa orada millî felâketler başgöstermişti. Hem zavallı Kerka da millî mes'elelerde rey sahibi değildi, hattâ şahsî olarak bile, alâka göstermezdi. Çünkü herhangi bir fikrini söylemek bile Attilâ'nın zekâsına bir tecâvüz demek olurdu.

Attilâ, bir çok defalar dirayet ve tedbir sahibi bir kadının kraliçe olup olamayacağını düşünmüştü; fakat başkalarının reyine müracaat etmeği her zaman bir aciz telâkki ettiği için, zevcelerinde ne malûmat, ne de siyâsî zekâ aramıştı.

İldiko'yu tezevvüç etmenin bir mahzuru yoktu. Bir faydası da vardı ki, o da eski zevceleri arasında kraliçe olmak için zuhur edecek rekabet mücâdelelerinin önüne geçmiş olacak ve üzüntüden kurtulacaktı.

İldiko Attilâ'nın zaafından cesaret alarak çenesini tuttu ve başını hafifçe sarsarak:

- Ne düşünüyorsun? dedi.

Attilâ, hissiz cevap verdi:

- Bin türlü şey, dedi ve başını çevirmek istedi.

Fakat genç kız onun çenesini iki parmağı arasında sıkıştırıyor, yüzünü kendine doğru çeviriyor, gözlerinin içine bakıyor, tecrübeli kadınlara mahsus bir ciddiyetle:

- Yemîn ederim ki bana âit şeyler düşünüyorsun! diyordu.

Attilâ, bu genç zekânın keşfini inkâra tenezzül etmedi.

- Evet, dedi, senin demin bana hayret veren bir arzunu düşünüyordum.

Gülümseyerek ilâve etti:

- Bu küçücük yavru kız Hunların kraliçesi olsa devlet işleri ne hâle girer dedim...

İldiko birdenbire Attilâ'nın boynuna iki kolunu doladı:

- Sen beni ne zannediyorsun kuzum? dedi. «Küçücek yavru kız!» bu ne demek a canım?... Evvelâ ben ne küçüceğim, ne de yavruyum! Ben

yirmi yaşındayım. Vakıa senin karşında kendimi biraz çocuklaşmış buluyorum ama, en ihtiyar generallerin bile senin azametin karşısında böyle küçülmezler mi? Devlet işlerine gelince, sen hiç bir kadına, hiçbir kraliçeye bu işleri emânet edemezsin; bu dünyâda sen varken başka hiç kimse yoktur. Fakat... Canım... Farzedelim ki... Sen bu işleri bana tevdî etsen bile, seni utandırmam. Attilâ! Sen beni tanımıyorsun. Fakat... günün birinde, sözüme dikkat et, iyice tanıyacaksın! İyice tanıyacaksın! Zira... ben göründüğüm kadar değilim.

İldiko'nun yüzü garip ve karışık mânâlarla dolmuştu. Birdenbire yaşlı ve tecrübeli, hem de şahsiyetine ehemmiyet verilmesi lâzım gelen bir kadın tesîri yaptı ve Attilâ'nın bir kat daha hoşuna gitti.

Hun hâkanı:

- Vay benim küçücek kraliçem!... diye lâtife ederek genç kızı kucakladı ve iki yanağından öptü.

Attilâ ertesi sabah şafakla beraber şehirden çıktı. Iidiko'yu da beraber götürüyordu.

Payitahta geldikleri vakit, kraliçenin hâtırasına hürmet için zafer şenlikleri yapılmasını menetmişti. Matem günleri geçtikten sonra misli görülmemiş büyük bir şenlik yapılacağı ilân edildi. Halk, derhal Attilâ'ya yeni bir düğün hazırlandığını hissetmişti.

Hunların hâkanı bu emelini hiç kimseden gizlemedi ve İldiko ile elveneceğini ilân etti.

Güzel sarışın kıza Kerka'nın dâiresi verilmiş ve her tarafla teması kesilmişti. Kız mahbus gibiydi.

Kerka'nın nedimeleri, yeni kraliçeye çeyiz hazırlıyorlardı. Kadınlar dâiresinde bir tezgâh faaliyeti vardı. Ellerindeki beyaz işler üzerinde başlarını eğen nedimeler, arada bir gözlerinden yuvarlanan yaş damlalarıyla çeyizi ıslatacak kadar mahzundular, Kerka'yı unutamıyorlardı.

İldiko da mahzundu. Hep pencerenin önünde oturuyor, gözleri ufuklara dalıyor; nerede olduğunu unutuyordu.

Sonra düşünüyordu ki, vaktiyle bu odada bir kraliçe varmış ve bu kraliçe ölmüş. Oh, bunu düşününce herşey ona korku veriyordu: bu yatak, şu sedir, o kapı, odada her ne varsa, koyu bir duman yığını içinde eriyorlar, biçimlerini değiştiriyorlar, canlı, korkunç, mânâlı ve garip şekillere istihale ediyorlardı.

Bir akşam, ince bir ses, İldiko'yu esrarlı rüyalarından uyandırdı. Birdenbire sıçramış ve kapı tarafına bakmış, içeriye ölü kraliçe giriyor sanmıştı.

Elinde bir beyaz esvap tutan müphem bir kadın şekli, ağır ağır ve korku ile ilerliyordu.

İldiko iyi dikkat ettikten sonra bunun başnedime Serkas olduğunu tanıdı.

- Sultânım, diyordu bu ince ses, ışıkları yakayım mı?

Ve ışıkları yakıyor, sonra elindeki işiyle İldiko'nun ayakları dibine oturuyordu.

Evvelâ, uzun müddet sustular.

İldiko'nun duvağını diken Serkas, işten yorulan tatlı gözlerini yarının kraliçesine doğru kaldırdı.

- Niçin mahzunsun öyle, sultânım? dedi.

Burgont kızı evvelâ bu şefkate isyan etmek istedi, sonra teslim olarak mırıldandı:

- Yalnızım, dedi.

Sonra birdenbire canlanarak sözüne devam etti:

- Ben böyle olacağını bilmiyordum. Beni buraya hapsettiler. Attilâ'yı az görüyorum... burada sıkılıyorum... Beni hür olmaya lâyık bulmuyor mu? Ben böyle şeylere alışmadım. Ben hürüm. Ben Frank ve Burgont kanı taşıyorum. Ben esareti sevmem.

Serkas, tesellî etmek için değil, hakikati anlatmak için cevap verdi, İldiko'ya Hun âdetlerini izah etti:

- Güzelim, dedi, bu yalnız sana mahsus değil ki... Bu bizde âdettir: Hunların arasına giren her kadın bu dâireye kapatılır, hattâ düğünde bile bulunmaz.

İldiko bir çığlık kopardı.

- Düğünde bile bulunmaz mı?

- Bulunmaz ya, sultânım... Düğün erkekler arasında yapılır ve sen, burada, telinle, duvağınla oturur, Attilâ seni yatağına çağırıncaya kadar beklersin.

- Müthiş!

- Ben belki yüzüncü duvağı dikiyorum, kaç defa Attilâ'nın evlendiğini gördüm, hepsinde böyle oldu, müstesnası yoktur.

İldiko dudaklarını ısırıyor ve tekrarlıyordu:

- Müthiş!

Halbuki saltanat ve tahakküme âşık olan bu genç kız, neler ümit etmişti: altın tahtlar, elmas taşlar, meş'aleler içinde mûsikî, şarap, neş'e, şiir, kasîdeler...

Ne sukût-ı hayâl; dudaklarını ısırıyor, tekrarlıyordu:

- Müthiş!

Ve sordu:

- Attilâ sık sık mı evlenir?

- Tabiî... harb olmazsa ayda bir, hattâ günde bir evlenecek.

Genç kız taştı:

- Kabil değil! diye bağırdı.

Serkas gülüyordu:

- Kabil mi değil? İlâhî sultânım... Kimden bahsediyorsun? Attilâ'yı tanımıyor musun? Hem onun bir sevgilisi vardır, şimdi Roma'ya gitti, Attilâ'nın evleneceğini duyarsa dayanamaz, gelir.

- Kimdir o?

- Onorya.

- Ben bu ismi işittim.

- Daha da işiteceksin güzelim. Zâten şimdiden rivayet dolaşıyor, gelecekmiş.

İldiko, gözleri tavanın ortasına mıhlanmış, bağırdı:

- Asla!

- Asla mı?

- Gelemez, göreceksin, gelemeyecek!

Serkas düşündü: «Bu da yaman kız! Bu da yaman kız! Attilâ hep böylelerini bulur.» Sonra başını duvağına eğerek eski bir Hun türküsünü yanık yanık söylemeğe başladı.

Çöllerde bir inilti var,
Uzak çöllerde, uzak çöllerde...
Sevgilim bu senin sesin mi?
Ağlıyor musun, gülüyor musun?
Çöllerde bir inilti var,
Yurdumdan geliyor, yurdumdan geliyor,
Sevgilim ağlama, sevgilim gülme,
Uzak çöllerde, uzak çöllerde...

İldiko birdenbire Serkas'ın dizlerini çiğneyerek kalktı ve yere indi. Odada bir erkek gibi dolaşıyor ve kendi kendine söyleniyordu.

- Aslâ! Aslâ!

Serkas’ın önünde durarak bir kolunu yukarı kaldırdı ve kaşlarını çattı. Yüzünden genç kızlığın bütün işaretleri silinmişti.

- Ne?... diye bağırdı, benim üstüme başka bir kadın ha!.. Aslâ! Aslâ! Benim damarlarımda Burgont kanı var! Ben Attilâ’yı seviyorum. Ona bu kâfidir. Benim anam ve babam onun yüzünden öldüler. Zavallı kız! Sen beni biliyor musun? Haydi şu güzel şarkıyı bir daha söyle! Mûsikî bana kendimi unutturuyor.

Serkas tekrar şarkı söylemeğe başlamıştı. İldiko oturdu ve kımıldamadan dinledi. Şarkı bitince doğruldu:

- Ne güzel! dedi. Fakat söyle bana bu Onorya bir Romalıdır değil mi?

- Evet.

- Bir prenses midir?

- Valantinyen’in kızkardeşi.

- Attilâ onu niçin almadı?

Serkas biraz düşündü. Sonra, başucunda oturan güzel Burgontlunun dizlerine doğru sokularak:

- Sultânım... dedi. Attilâ’yı muhafaza etmenin bir yolu vardır.

- Söyle bakayım.

- Güzel çocuk yapmak!

- Kâfi mi?

- Kâfî olabilir. Attilâ Kerka’nın üstüne kimse ile evlenmedi, hattâ Onorya ile bile; çünkü Prens Erlâk Kerka’ dan doğmuştu ve Attilâ, bu oğluna bayılır.

Burgontlu kız teselli kabul etmez bir halde idi, iki dizini birbirine vuruyor, avuçlarını sıkıyor ve bütün vücudu buruşup açılıyordu:

- Hayır! diye bağırdı. Ben sevilmek için çocuğumdan mı imdat isteyeceğim? Hayır! Fakat söyle bana... Attilâ Onorya’yı sevdi mi?

- Çok sevdi.

- Bu kısa boylu cihangirin kimi sevip sevmediği belli olur mu?... Nereden biliyorsun?

- Onorya Attilâ’nın aradığı kadındı.

- Ne gibi?

- Onorya ikbâlperestti.

- Başka?

- Onorya kavimleri cenge sürüklemeğe hazır bir kadındı; insan kanını allık gibi dudaklarına sürebilirdi.

İldiko’nun gözlerinde bir karanlık görünüp geçti:

- Başka? diye sordu.

- Onorya erkek gibi cesurdu ve tehlikeye atılırdı.

- Serkas! öyle bir şey söyle ki bende olmasın ve beni korkutsun. Rakîbemle kendimi ölçüyorum. Söyle bana, güzel miydi?

- Cidden.

- Çok mu güzeldi?

- Çok.

- Sarışın mıydı?

- Garbî Romalıydı.

- Yani esmer, öyle mi?

- Evet. Vüvûdundan öyle tatlı bir buğu dağılırdı ki, biz kadınları bile uzaktan mest ederdi.

- Neye yarar? Attilâ kendi rengindekileri sevmez.

- Sultânım, Attilâ Onorya’yı severdi, buna inan!

Genç kız öfkeleniyordu. Esvabının eteğini avucuna alarak sıktı, sıktı, buruşturdu ve bağırdı:

- Ben buna tahammül edemem.

Serkas cevap vermedi, İldiko ayağını yere vuruyordu:

- Göreceksin, tahammül etmeyeceğim.

Sonra etrafına bakındı, korkuyor gibiydi, birdenbire sesini yavaşlatarak:

- Bana bir iğne verir misin? dedi.

- Dikiş iğnesi mi?

- Evet.

- Al.

İldiko iğneyi muayene ettikten sonra:

- Daha uzunu yok mu? dedi ve başnedimenin yakasındaki iğnelerden bizzat bir tane beğendi:

- Bu iyi, dedi, bu iyi.

Ve iğneyi kendi yakasına soktu.

Rahatlamıştı.

Dizleri gevşiyor ve bacakları uzanıyordu.

- Serkas, dedi, beni ovar mısın?

- Peki sultânım.

İldiko sedire uzandı. Gözlerinin biri büyümüş, öteki olduğu gibi kalmıştı. Yüzünde sinir kıvrılmaları vardı.

Serkas düşündü: «Bu kız Hunların târihini karıştırmak, altüst etmek istiyor. Gol arazisinden buraya maksatsız gelmişe benzemiyor. Attilâ koynunda yılan beslemeği sever. Halbuki âşüftenin ne masum görünüşü var!»

İldiko, Serkas'ın yüzünden anlamıştı ki, başnedime kendisine dâir bir şeyler düşünüyor ve fena düşünüyor.

- Niçin bu kadar aeyhimde düşünüyorsun, Serkas!

Başnedime inkâr etmedi:

- Sizden korkuyorum, sultânım! dedi.

İldiko öyle bir hayret göstermeğe muvaffak oldu ki, Serkas'ın bu samimiyetten şüphe etmesine imkân yoktu.

İldiko bağırmıştı.

- Benden mi korkuyorsun? Niçin? En âciz kadından korkulur mu?

Serkas tereddüde düştü. Biraz evvelki düşüncesinin bir su-i zan olduğuna inanmaya başlamıştı. Mırıldandı:

- Bilmem, dedi, içime öyle doğuyor.

İldiko omuzlarını kaldırdı:

- Tuhaf şey... Hun kadınları ne kadar hassas! Yahu, sen, Serkas'çığım... Sen, çok sevimlisin. Bırak bu evhamı ve bana söyle: Onorya kaç yaşında vardı?

- Yirmisini geçkindi.

- Ne kadar?

- Yirmibeş diyelim.

- Şimdi Roma'da değil mi?

- Evet.

- Niçin gitti oraya?

- Attilâ Akile'yi zabtetmişti. İtalya korku içinde idi, imparatoru Raven'den Roma'ya kaçırdılar. Fakat Roma da tehlikede idi. Papa Leon'u Attilâ'ya ricacı gönderdiler. Onorya dayanamadı. Geceleri ağlıyordu. Kardeşini tesellîye gitmek istedi, hem de âşüfte kadındı, kendini aratmak için kaçtı.

İldiko hiç bilmediği bu teferruatı büyük bir dikkatle dinliyordu:

- Sonra, sonra! dedi.

- O kadar, şimdi Roma'da.

- Peki... buraya geleceğini kimden duydun?

- Giderken bana söylemişti.

- Kendisi mi söyledi? Ne dedi?

- Dedi ki: «Attilâ beni aramazsa geleceğim.»

İldiko’nun vücudu gerildi. Belini sağa sola çevirerek çıtlatıyordu. İyice uzandı:

- Bacaklarımı oğ, Serkas! dedi.

Sonra gözlerini hüzün doldurdu. Başını geriye atıyor ve gözlerini yumuyordu. Bir müddet hareketsiz kaldı.

- Serkas, bana bir şarkı daha söyle! dedi.

Ve başnedime yeni bir şarkı söylerken İldiko’nun kapalı gözleri hafifçe nemlendi. Gözleri açıldığı vakit kupkuru idi. Yakasındaki dikiş iğnesini yokladı ve canlandı:

- Serkas, dedi, düğünümden evvel bu kadından bir haber gelirse bana söyle. Bu kadına âit herşeyden malûmatım olmalıdır.

Başnedime, kendisine itimat edilebileceğini bakışıyla İldiko’ya hissettirdi ve bu sessiz teminât her türlü vaadin fevkine çıktı.

Yirmi gün geçmişti. Düğün yaklaştı. Müstakbel kraliçenin dairesinde yüzlerce iğnenin vazifesi de bitmişti.

İldiko her gün başnedimeye gözleriyle haber soruyordu. Serkas kaşlarını kaldırıyor, şimdilik bir şey olmadığı cevabını veriyordu.

Bir sabah erkenden İldiko’nun odasına girdi ve genç kızın yatağına doğru koştu. İldiko anlamıştı ki, bir haber var.

Yatağından sıçradı ve oturdu, gözlerini açtı, açtı ve bebeklerinin mavisi gerildi.

Serkas’ın ilk kelimesi şu oldu:

- Geliyor!

Başnedime kat’î söylüyordu. Fakat İldiko onun kadar emîn değildi ve izahat istedi.

- Nereden duydun?

- Başvekilin zevcesinden,

- Bu kadın herşeyi bilir mi?

- Attilâ’nın mektuplarını evvelâ Onejes açar. Karısına söylemiş.

İldiko o kadar canlandı ki, vücudunda sebepsiz ve mânâsız hareketler yapmak ihtiyacı görünüyordu; yorganı fırlatıp attı, çıplak ayaklarını yatağın kenarından sarkıttı ve sallamaya başladı.

Serkas anlatıyordu:

- Bir mektup göndermiş.

- Roma'dan mı?

- Roma'dan.

- Ne diyor?

- Attilâ'nın seninle evleneceğini, Kerka'nın vefatını duymuş. Hiç sitem etmiyormus, yalnız, geleceğini yazıyormuş. Roma'ya karşı ulüvvücenapından dolayı da Attilâ'ya teşekkür ediyor.

İldiko iki eliyle şiltenin kenarını sıkıyor, tırnaklarını geçiriyordu. Öfkeden rengi değişti. Mırıldandı:

- Demek benden bahsetmemiş ha?

- Hayır.

- Ne gurur! Papa Leon Attilâ'nın ayakları dibine sakalını sürdükten sonra hem Romalı, hem de mağrur olmak mümkün değildir. Fakat söyle bana, güzel ablacığım, Attilâ bu haberi nasıl karşılamış?

- Bilinmiyor.

- Fakat ben bunu öğreneceğim. Çabuk beni giydir! Derhal kralımı görmek istiyorum.

İldiko çabucak hazırlandı ve sekiz yaşında bir çocuk atikliğiyle dâiresinden dışarı fırladı.

Bahçede öyle gayrı-tabiî yürüyordu ki, herkesi şaşırttı.

Attilâ'nın dâiresinin kapısında Onejes'Ie karşılaşmıştı:

- Hâkan nerede? diye sordu.

Dirayetli başvekil, bir genç kızı veya kadını ancak kıskançlığın bu hâle getirebileceğini ve İldiko'nun mutlaka Onorya'ya dâir haber duyduğunu anladı:

- Hâkan bu saatte o kadar meşguldür ki, kaybettiği saniyelere bile acır. Yanına girmeğe teşebbüs etmeyiniz, makûs netice alırsınız.

İldiko bu nasîhate, alt dudağının bir nefret kıvrımıyla cevap vererek sordu:

- Aşağı katta mı?

Başvekil mukadder bir hâdisenin önüne geçemeyeceğini anladı:

- Evet, dedi, genç kızı selâmladı ve ona yol verdi.

İldiko, nöbetçileri iterek, düşen bir cisim hızıyla, Attilâ'nın odasına daldı ve generalleriyle konuşan Hâkana bağırdı:

- Bu efendiler biraz dışarı çıksınlar!

Attilâ, esasen mükâlemeleri biten ve çıkmaya hazırlanan generaller odayı terkettikleri vakit, İldiko'nun söze başlamasına müsâade etmeden dedi ki:

- Odama girdiğin hızla Meç'e dönmek istemezsen, bundan sonra biraz daha sakin ol; ve yirminci yaşının güzelliklerini gideren böyle hareketler yapma!

Attilâ'nın sesi yumuşaktı, fakat İldiko odanın ortasında kaskatı kesildi.

Derhal odadan, saraydan, Tuna'dan, huduttan, aşktan çıkmak iştiyakını hisseyliyordu. İki adım geriledi. Kararını vermek üzere idi.

Attilâ darbesinin tesirini görünce müşfik oldu, ayağa kalktı ve ona doğru yürüdü, elini tuttu ve güldü:

- Ama sen nereye gidersen ben de beraber gelirim!

İldiko titriyordu. Bir şey söylemiyordu. Birdenbire ayağını yere vurdu:

- Onu huduttan içeri sokmayacaksın! dedi.

Attilâ da, kızın odaya girişinden anlamıştı ki, onu böyle coşturan şey Onorya'nın geleceğini haber almasıdır.

- Ben, kudretimin bir kısmını seninle paylaşabilirim, fakat hepsini sana veremem. Bana emredebileceğini zannetmen de gösteriyor ki, bugün maneviyâtın fenadır. O kadın buraya gelecektir. Benim onu nasıl karşılayacağımı görmek için onun buraya gelmesini istemelisin. Hem de Hunlar misafirperverdirler, kimseyi topraklarından kovamazlar.

- Bunu senin sonsözün addedeyim mi?

- Şüphesiz, ben münâkaşa sevmem.

- Ben de.

İldiko elini hafifçe Attilâ'nın avucundan çekti. Gözlerinin mavisi birdenbire öyle buz tutmuştu ki, onlardan bir şey anlamak kabil değildi; fakat Attilâ bu taze ateşli ruhta birçok harikulade şeyler cereyan ettiğini, ve gözlerin küçük buzdan maskeleri arkasında gizlendiğini anladı. Hattâ garip şey, en tehlikeli harp ve ölüm zamanlarında bile hissetmediği bir râşenin sırtından geçtiğini duydu. Tekrar ve büyük bir arzu ile İldiko'nun ellerini tutmak istemişti. Fakat o, gayet atik bir kıvrılışla uzaklaştı, kapıdan çıktı.

Attilâ'nın hayâtında en büyük zaaf ânıydı. O kadar müthiş şeyler hissediyordu ki, iki gözüne de birer ok saplanacakmış gibi insiyâkî bir

korku ile gözlerini kapadı ve açtı. Hayâtında ilk defa duyduğu bu neviden bir hissin sebeplerini anlamaması da zaafını artırıyordu.

Mecnûnâne surette bir at gezintisi yapmağa karar verdi.

Kapıyı kıracak gibi çatırdatarak açtı ve adamlarına dehşetli bir sesle haykırdı:

- Hayvanımı hazırlayınız!

İldiko da odasına kapandı ve vaktiyle, gene aynı odada, aynı şekilde, müthiş kıskançlık azapları içinde güç nefes alarak can veren Kerka gibi, İldiko da saatlerce yattı, gözlerini yumdu ve düşündü.

Düğüne birkaç gün vardı ve herhalde Onorya gelmeden evvel İldiko Hunların kraliçesi olacaktı.

Düğün gecesi bütün Hunlar Tuna ovalarına dolmuşlardı. Her taraftan alevler fışkırıyordu... Saman yığınları ateşe veriliyor, meş'aleler yakılıyor, öküzler kurban ediliyor; şarkılar ve haykırışlar, dumanlara ve alevlere sarılarak yükseliyordu.

Attilâ'nın sarayı da ateş ve ses dolu idi. Birçok davetliler, sarayın alt kat sofasına kadar beygirleriyle giriyorlar, sarayın içinde kırbaçlarını şaklatıyorlardı.

Ziyafet salonu da hıncahınçtı: elçiler, resmî memurlar, diplomatlar, kumandanlar, generaller, en kıymetli halılarla, dokumalarla örtülmüş peykelerin üstündeki, altın kadehleri fasılasız dudaklarına götürüyorlardı.

Salonda bir tek kadın yoktu.

Davetlilerden bâzıları birbirlerine soruşturuyorlardı:

- Gelin nerede?

- Hunlarda gelinin düğünde bulunması âdet değildir.

- Peki, ya güvey?

Filhakika Attilâ da ortada yoktu.

Bütün gözler, esrarengiz perdelerle kapalı duvarları kucaklıyor ve etrafındaki her şeyden şüphe ediyordu.

Ecnebî davetlilerden bir kısmı, Attilâ'nın kimle evlendiğini bilmiyorlardı. Bir tanesi ötekine soruyordu:

- Kız Burgontlu imiş değil mi?

- Babası Frank.

- Güzel mi imiş?

- Hârika

- Diyorlar ki kızın babasını Attilâ öldürmüş.

- Bu olabilir. Zira Moğollar'da olduğu gibi Hunlarda da siyasiyat ekseriya memleket âdâtına karışır. Hun cihangirleri kurban ettikleri adamın dul karısını veya kızını tezviç ederler. Asya fâtihlerinin sık sık evlenmeleri bundandır... Cengiz Han ve haleflerinin zevceleri arasında böyle harb ve siyâsetin birçok kurbanları vardır.

- Beşerî bir nokta-i nazarla düşünülürse güzel tazminât.

- Ve bir nevi ulüvvücenap.

- Müstesna bir âdet.

- Hem gariptir ki, galible izdivaç eden bu kadınlar, maktül peder veya zevcelerinin kinini taşıyarak yeni zevçlerinden nefret edecekleri yerde, umumiyetle onlara çıldırasıya merbut oluyorlar.

Konuşan ecnebilerden biri gözünü salonun kapısına dikerek:

- Bu ne?!... diye bağırdı.

Bütün gözler kapıya dikilmişti ve ziyafetin hay ve huyu birdenbire kesilerek, herkes yerinden fırladı. Çünkü odanın içine simsiyah bir duman doluyordu.

Salon birdenbire karıştı.

Herkes kapıya fırlamıştı, fakat dışarıya kimse çıkamadı. Her taraf kilitliydi ve kapı aralıklarından, deliklerden, pencerelerden, döşemelerden koyu bir duman sızıyor, göz gözü görmüyordu.

Davetliler haykırıyorlardı:

- Yanıyoruz! Yanıyoruz!

- İhanet! İhanet! Hunlar bizi yakıyorlar. İhanet! İhanet! Kapıları kırınız! Erkekler! Kuvvet! Cesaret! Vurunuz, kırınız, dökünüz, haydi! Cayır cayır yanmayalım!

- Attilâ, düğünü cenazelerimizin üstünde yapmak istiyor. Ona bu gece büyük bir heyecan lâzım.

Maamâfih şâirler, cesur ve filozof Hun şâirleri; bu kıyamet içinde bile yerlerinden kımıldamıyorlar, rebaplarını ellerinden bırakmıyorlar, Katalonya hezimetine dâir destanlar terennüm ediyorlardı

Pencerelerden içeriye müthiş bir alev kızıllığı doluyordu. Fakat birdenbire duman kesildi ve salonun ortasındaki yüksek sedirde Attilâ göründü. Ne vakit, nasıl gelmişti? Önündeki alçak masada tahta bir kadeh vardı.

Kendisinden biraz aşağıda, başvekil Onejes ayakta duruyor ve bir emre muntazırmış gibi Attilâ'ya bakıyordu.

Attilâ hareketsizdi.

Bütün davetliler de hayret içinde, kımıldamıyorlar ve ânî bir manzara görememek korkusuyla kirpiklerini bile oynatmıyorlardı.

Dışarıda alevler ve salonda duman kesilmişti.

Biraz sonra anlaşıldı ki, bu bir düğün latifesinden ibâretmiş ve aşağıda birkaç araba saman yakılmış.

Çabucak hâileden mudhikeye geçen ruhların neş'esi, azamîyi bulmuştu.

Attilâ sedirde bağdaş kurdu. Sağ elini masaya dayamıştı. Kimseye aşinalık etmedi.

Bir işareti üzerine şâirler ortaya çıktılar. Kıvrak ve neş'eli sevda havaları çalıp söylüyorlardı. Davetliler kılıçlarıyla sıralara vurarak tempo tutuyorlardı.

Mûsikî bitince büyük bir sükût oldu.

Herkes Attilâ'dan bir şey bekliyordu.

Kahve rengi basit bir deri elbise ile oturan Hun hâkanı, alâyişe muhtaç olmadan, büyük bir hürmet telkin eden yegâne hükümdardı.

Misafirlere dâima yüzünün yan tarafını gösteriyor ve Onejes'ten başka hiç kimse onun bakışlarını göremiyordu.

Attilâ tahta kadehini kaldırarak dudaklarının ucuna hafifçe dokundurdu ve içinden bir damla bile içmedi.

Bu, herkesin işrete devam etmesi için ona mahsus bir işaretti.

Altın ve gümüş kadehler çınladılar, buna sakilerin boşalttığı şarapların tatlı şırıltıları da karışıyordu.

Ecnebîlerden biri ötekinin kulağına fısıldadı:

- Bu târihin en büyük adamıdır!

- Sâde ve muazzam bir adam!

- Onu fazla mağrur bulmuyor musun?

- Hâlinde azametten daha güzel bir şey var.

- Bizi hiç görmüyor gibi.

- Görmüyor ve kendini gösteriyor.

Bu muzlim ruhlardan neler geçtiği, kolayca tahmin edilemez.

- Hayâtımın en mühim gecesi.

Davetliler sızarlarken Attilâ bir perdenin arkasında kayboldu. Yalnız başına kendi dâiresine çıktı.

Ağır ağır, sakin âlâyişsiz, odasına girdi.

İldiko orada idi. Meş'ale alevleri içinde bembeyaz gelinlik elbisesiyle, ışıktan bir rüzgârın dalgalandırdığı maddesiz ve yumuşak bir şekil hâlinde, ayakta duruyordu.

Attilâ odaya ilk adımını atınca durdu ve onu biraz seyretti.

Sonra gene ağır ağır yaklaştı, genç kızın elini tuttu, dudaklarına götürerek:

- Benim güzel kraliçem! dedi.

Oturdular. Attilâ, İldiko'ya uzun uzun baktı.

Genç kız durgundu, fakat hâlinde ehemmiyetli, büyük, anlaşılmaz bir mânâ vardı; o kadar derin bir sükût içinde idi ki, Attilâ her tarafını maddî bir cisim gibi sıkan bu sessizlikten kurtulmak için onu konuşturmak istedi:

- Bu geceyi nasıl geçirdin? diye sordu.

İldiko'nun dudaklarından sessiz bir cevap, rüzgâr hâlinde çıktı ve ne söylediği anlaşılmadı.

Attilâ, ona profilini, başını hafifçe yaklaştırdı ve suâlini tekrarladı:

- Gecen nasıl geçti?

İldiko'nun cevabında bir damla ses vardı:

- Güzel! dedi.

Attilâ ona dikkatle bakıyor ve cevabın hakikatini İldiko'nun esrarlı yüzünde arıyordu. Onun şüphesini gören kız ilâve etti:

- Çok.

- Çok?

- Çok güzel.

- Ne yaptın?

- Odamda oturdum.

- Tebrikleri kabul ettin değil mi?

- Hayır.

- Nasıl?

- Hepsini reddettim.

- Bunun mühim bir sebebi var mı?

- Hayır.

- Belki de merasimden hoşlanmıyorsun.

- Merasim ya olmalı ve harikulâde olmalı, ya hiç olmamalı. Bir mahbus gibi odamda kalarak, demir parmaklıklardan uzatılan somun parçaları gibi tebrikler kabul etmek neye yarar? Gelmişler, birçokları gelmişler, elçilerin, kumandanların zevceleri.

- Hepsini kovdun ha?

- Evet, hiç olmazsa böylece kraliçe olduğumu hissediyordum.

- An’aneye güzel hücum.

Bir müddet sustular

Sâde gelin odasında, zambaklardan başka süs yoktu. Gözlere yalnız lekesiz bir beyazlık doluyor ve birdenbire kararıyor, her beyaz şey simsiyah kesiliyordu.

Bu karanlıklar içinde İldiko’nun sesi parladı:

- Attilâ, dedi, bu kaçıncı evlenişin?

Bu seste, öfke ve hakaretten daha az olan şey, istihza idi. Maamâfih üç his de barizdi ve Attilâ’ya dokundu. Yüzünü buruşturmuştu:

- Böyle şeyler sorma! dedi.

İldiko ısrar etti:

- Hayır, söylemelisin.

Attilâ, kuru:

- Bilmiyorum, dedi.

Aralarında sükût büyük bir uçurum gibi derinleşti. Bu uçurum nefret ve kin dolu idi... Kız acı sesiyle devam etti:

- Bir daha evlenecek misin?

Attilâ cevap vermedi. Sual tekerrür etti:

- Bir daha evlenecek misin?

Attilâ başını çevirdi.

Sonra birdenbire başını doğrultarak İldiko’ya baktı. Kraliçe harikulâde güzeldi, ölüm arzusu verecek kadar güzeldi.

Attilâ zaafını boğmaya çalışıyordu. Yumrukları sıkıldı. Bir aralık kılıcını çekmek ve beyaz gelin elbisesini kan içinde bırakarak taze bir geline kefen yapmak istedi.

Kız güldü:

- Attilâ! Bir daha evlenemeyeceksin! dedi.

Bu cümlede müthiş bir hâkimiyet vardı. Attilâ’nın bu boyunduruktan kurtulması için yapacağı bir tek şey kalıyordu: İldiko’yu zifaf yatağına götürmek!

Fakat bu her erkeğin en son kuvvetiydi ve bundan sonra, hiçbirşey kalmıyordu.

Düşündü ki, bir kere mücadele his yoluna girdikten sonra cihangirlerin mağlûp olmaları mukadderdir.

Erkeklere galebe eden insan, kadınlara mağlûb olur.

Attilâ ayağını yere vurarak kalktı. Kılıcını çıkardı ve attı. Deriden esvabını çözüyordu.

Hafifliyerek İldiko'ya yaklaştı ve duvağını çıkardı.

Genç kız burada bile istiklâl istiyordu ve esvabını Attilâ'nın parmaklarından kurtararak kendi kendine soyunmaya başladı.

Dokundurmuyordu.

Yeni hayâtına müstakil, hür ve hâkim başlamak istediği her hareketinden belliydi.

Yatağa da kendi kendine ve evvelâ girdi.

Başdöndüren bir hâkimiyet ve cazibe ile Attilâ'yı çağırdı:

- Gel! dedi ve kendisine doğru koşan Attilâ'ya kollarını açtı...

*
* *

Ertesi gün öğle vakti geçtiği halde Attilâ odasından çıkmadı.

Vakit akşama yaklaşıyordu. Ne gelinden, ne de güveyden ses vardı.

Hizmetkârlar saray zabitlerine ve muhafızlarına koştular, endişe içinde haber verdiler:

- Hâkaanımız odadan dışarı çıkmadılar. Güneş batıyor. Kapıyı vuralım mı?

Zabitler hizmetkârların önüne düştüler ve gelinle güveyinin oda kapısına geldiler.

Başmuhâfız parmak ucuyla kapıya birkaç kere vurdu ve bağırdı:

- Efendimiz! Efendimiz!...

İçerden hiç ses gelmiyordu. Oda boş gibiydi. Zabit evvelâ elinin tersiyle ve gene cevap almayınca, yumruğuyla, nihayet iki yumruğuyla kapıya şiddetli darbeler indirmeğe ve kanadı sarsmağa başlamıştı.

- Efendimiz, efendimiz!... diye haykırıyordu.

Bu çığlıkları duyan bütün saray halkı oda kapısının önüne doldular. Endişe harem dâiresini de sarmıştı ve biraz sonra nedimeler, cariyeler, uşaklar, müstahdemler, zabitler ve muhafızlardan mürekkep büyük bir kalabalık sofayı doldurdu ve bir bacayı inleten rüzgâr gibi karışık ve boğuk bir ses bütün sarayda oğuldadı.

Zabit hâlâ kapıyı yumrukluyor, tekmeliyordu.

- Efendimiz, efendimiz!...

Kapının önünde saray halkı, dehşetten ikiye büküldüler; kadınlar, şakaklarında saçlarını avuçlamış, sabırsızlıktan çekiyor, didikliyorlar, erkekler başları ileriye fırlamış, gözleri hayretten ve meraktan kabarmış, sırtları şişmiş, yutkunarak bir kelime söylemeden kapıya bakıyorlardı.

Başmuhafız kararını verdi ve adamlarına emretti:

- Kapıyı kırınız!

Derhal baltalar geldi ve kapının kanadını ilk vuruşta parçaladı.

Bütün saray halkı içeri dolmuştu. Yatağa koştular.

Attilâ boylu boyuna yatıyor ve gelin yatağın başucuna oturmuş, yüzünü avuçları içine almış, sessiz hıçkırıyordu.

Bu garip manzara karşısında herkes birdenbire durakaldı ve bir şey anlamadılar.

Kimse ne kımıldıyor, ne de ağzını açabiliyordu. Başmuhafız Attilâ'nın üstüne eğildi ve ona yakından baktı. Hâkanın gözleri yarı açıktı ve kapakları arasından lüzûcetli bir beyazlıktan başka, göze benzer hiç bir şey görünmüyordu. Yüzünde zerre kadar kan ve hayat eseri yoktu. Kolunun biri yorganın üstüne çıkmış ve yumruğu sıkılmıştı.

Başmuhafız yorganı açmadan dul geline döndü ve bağırdı:

- Ne oldu? Ne var?

İldiko cevap vermiyor, yüzünü avuçlarına daha fazla sokuşturuyor ve sessiz ağlıyordu.

Halk arasından da bir inilti yükselirken, başmuhafız yorganı açtı ve Attilâ'nın vücudunu sarstı: hareket yoktu.

Zabit doğruldu. Dimdik durdu ve iki kolunu da yukarı kaldırarak meş'um bir sesle haykıdı:

- Ölmüş, ölmüş!

Odanın içi birdenbire karıştı.

Kadınlar yatağın ayak ucuna yüzükoyun kapandılar ve çığlıklar kopardılar. Erkekler kılıçlarını çektiler.

Odayı korkunç bir uğultu kaplamıştı.

Nedimelerden bâzıları saçlarını yoluyorlar, bâzıları baygın bir halde yere serilip uzanıyorlardı. Zabitlerin hepsi kılıçlarının ucuyla suratlarını deldiler, çenelerini ve yanaklarını parçaladılar.

O zaman için müverrih Jurnades diyor ki: *«Zira böyle bir ölüye kadınlar gibi gözyaşlarıyla değil, erkek kanıyla ağlamak lâzımdı.»*

Matem çığlıkları arasında başmuhafız Attilâ’nın cesedini yatağın kenarına çekti ve şilteyi muayene etti. Örtünün muhtelif yerlerinde, hâkaanm çamaşırında kan lekeleri vardı. Bir cinayetten şüphe eden zabit, İldiko’nun bileklerinden yakaladı, çekti ve çenesinin altına yumruğunu sokarak yüzünü yukarı kaldırdı:

- Bu kan ne? Bu kan ne? diye bağırdı.

Fakat bir inilti hâlinde ve mahcup:

- O benim kanım! diyen İldiko’nun gözyaşlarıyla ıslanmış yüzü o kadar masumdu ki, zabit hürmetle ellerini çekti, büyük bir kabahat işlemiş gibi eğildi.

Zabit, bir Attilâ’nın cesedine, bir de İldiko’nun yüzüne bakarak sordu:

- Anlatsanıza... Anlatsanıza.. Attilâ nasıl öldü?... Hâkanımız nasıl öldü?...

İldiko gene yüzünü avuçları arasında kaçırıyor, parmaklarını saçlarına daldırarak başını sıkıyor ve iniltileri arasında cevap veriyordu.

- Bilmiyorum... Bilmiyorum... Birdenbire öldü!

Zabit, odanın çığlıkları ve vaveylaları arasında İldiko’ nun cevabını duymuyor, üstüne eğiliyor ve bağırıyordu.

- Ne? Ne dediniz?

İldiko, cevabını tekrar etti.

Fakat, başmuhâfız, tecessüsünü kudurtan esrar üzerine hücum etti. Şiltenin altını üstünü, odanın her tarafını, hattâ İldiko’nun üstünü başını parçalarcasına aradı, bir katl âleti bulamadı. Yalnız yorgana saplanmış bir dikiş iğnesi bulmuştu Fakat bu iğnenin ucu zehirli ve bir batışta Attilâ’yı öldürmüş olabileceğini hatırından geçirmedi.

O sırada birdenbire çığlıklar hafiflemişti, çünkü odaya Attilâ’nın sevgili oğlu Prens Erlâk girmişti. İki ay içinde annesini ve babasını kaybeden öksüz genç, Attilâ’nın cesedi üstüne kapandı ve hiç sesini çıkarmadan dakikalarca, kımıldamadı.

Sonra ağır ağır ayağa kalktı. Bir anda yanakları çökmüş, yüzü uzamış ve çenesinin ucu sivrilmişti. Dudakları titriyerek başmuhâfıza sordu:

- Babam nasıl öldü?

- Bilmiyoruz. Kapıyı kırdığımız vakit kraliçe bu vaziyette duruyor ve ağlıyordu. O da bilmediğini söylüyor. Hâkanımız birdenbire ölmüş, fakat ben bir cinayetten şüphe ediyorum. Zira kapıyı o kadar vurduğumuz halde

kraliçe ses vermedi. Fakat her tarafı aradım, bir katil âleti bulamadım. Yalnız şu dikiş iğnesi!

Prens Erlâk iğneyi eline bile almadı ve vakur bir edâ ile dedi ki:

- Hiç bir Hun yoktur ki Attilâ'nın bir kadın eliyle öldürüldüğüne inansın! Şüphenize nihayet veriniz! Böyle bir rivayet imparatorluğumuzu büyük bir zaaf ile tehdit eder! Biliniz ki babam fücceten ve eceliyle ölmüştür.[11]

Yüzlerinden kanlar akan zabitler hürmetle eğildiler. Prensin başı dimdik ve yüzü sapsarıydı.

Attilâ'nın ölümü Hunları öyle bir matem içinde bıraktı ki, ihtiyarından çocuğuna kadar hepsi günlerce yemediler, içmediler, gülmediler, yüksek sesle konuşmadılar. Erkekler, başları önlerine düşmüş, kederli ve sâkit duruyorlar, kadınlar ağlaşıyorlardı. Çocuklar oynamadılar.

Attilâ'nın cenaze merasimi, ihtişamlı hayâtının bir hulâsası gibi azametine lâyık bir tarzda yapıldı. Ovanın ortasına ipekten bir çadır dikilmişti. Bunun içindeki şâhâne yatağa cesedi kondu.

Süvari zabitlerinden en güzideleri seçildi ve bunlar, gece yarısı çadırın etrafında, Roma sirklerini hatırlatan heyecanlı at oyunları yaptılar.

Şâirler rebablarıyla, müverrih Jurnades'ten aynen iktibas ettiğimiz şu marşı terennüm ettiler:

«Dünyânın en büyük hükümdarı
Attilâ Moncuğun oğlu, bahâdır kavimlerin imparatoru;
Kendinden evel misli görülmemiş bir iktidarla
Spikitlere ve Cermenlere hâkim oldu...
Bir çok şehirler zaptederek
Roma imparatorluklarını dehşet içinde bıraktı.
Ancak onlar aman dilediler.
Cizyeler verdiler de Attilâ yumuşadı.
Kaderin de büyük bir yardımiyle,
Bütün bu işleri yaptıktan sonra, o,
Ne düşmanın darbeleriyle,
Ne de yanındakilerin ihanetiyle,
Fakat ziyafet sevinçleri arasında,
Kudretli kavminin göğsünde,
En küçük bir acı duymadan öldü;
Bu ölümü kim hikâye edebilecektir ki
Ondan kimsenin alınacak intikamı
Olmadığını anlatabilsin...

Cenaze çadırının etrafına saf saf dizilen ordu da, bir harb gecesinde can çekişen yüzlerce askerin korkunç iniltilerine benzeyen bir uğultu ile, bu

marşın terennümüne iştirak ediyordu. Her neferin sesinde nağme hâline gelmiş bir hıçkırık vardı ve bu, marştan ziyâde vaveylaya benziyordu.

Sonra, ölülere âit an'anelerine tâbi olarak, Hunlar o gece tıka basa yediler. En büyük kederlere sefahat karıştırmak da bu kavmin millî âdetlerindendi.

Nihayet Attilâ'yı gömdüler.

Cenazesi birbiri ardısıra üç tabuta konmuştu: Altından, gümüşten, demirden tabutlar...

Demir tabuttan maksat: Attilâ'nın bu mâden vâsıtasıyla dünyâyı kendine râmettiğini anlatmaktı; gümüş ve altından maksat da: Hun hâkanının milletine servet, refah ve saadet verdiğini ifâde etmekti.

Gece yarısından sonra toprağın derinlikleri gibi koyu bir karanlık bastı ve Attilâ'yı mezarına koydular.

Simsiyah bir gece idi. Bu güç işi yapanlar, evvelâ ne birbirlerini, ne toprağı, ne de cesedi görebilmişlerdi. Çünkü bir fırtına çıkmış ve bütün meş'aleleri söndürmüştü...

Nihayet bir meş'ale yakabildiler. Sarı alev çırpınıyor, çanaktan kopmak, kaçmak, kurtulmak istiyor ve kanadı kopmuş bir sinek gibi vızıldıyordu. Bu alevin ıstırabı o insanların hepsinde vardı. Elleri titriyordu

Attilâ, çukuruna zahmetle yerleştirilmişti. Ölüsü bile mukavemetliydi. Mezarının etrafına muhtelif düşmanlardan müsadere edilen silâhlar, okdanlar ve cihangire lâyık eşya diziliydi.

Attilâ'nın öldüğü gece, Roma imparatorlarından Marsiyen rüyasında bir ok yayının kırıldığını görmüştü. Sonradan bu, Attilâ'nın ölümüne işaret telâkki edildi.

Attilâ'nın ölümü Avrupa'da büyük inhilâllere sebebiyet vermişti. Mütereddî beşinci asır Avrupa'sına, ilâhî bir el ile sallanan bu kamçının saçtığı dehşetten âzâde kalan düşman memleketlerinde iğtişaşlar zuhur etti.

Ancak Aetyüs'ün kudretiyle inhilâlden kurtulan Garbî Roma da Attilâ'nın ölümüyle tamamen karıştı.

Bu düşman serdârı bile, imparatorluğun üstünde bir korkuluk gibi sallanan Attilâ'nın heyulasından kuvvet alıyordu. Roma ufuklarından bu siyah yumruk çekilince, Valantinyen ezelî rakîbi Aetyüs'ün vücudunu izâle çarelerini aradı. Esasen Roma serdârının Attilâ'ya son mağlûbiyeti de, halk nazarında itibarını düşürmüş ve memleketi kurtarmak için kılıçtan ziyâde zilletin işe yaradığını göstermişti. Birgün Valantinyen rakîbini tuzağa

düşürerek kılıcıyla bizzat öldürdü, fakat bir sene sonra da aynı fecî âkibete kendi dûçâr oldu.

Attilâ'nın ölüsü de, dirisi gibi milletlerin mukadderatını değiştirmişti. Bunun için, aradan bin dört yüz bu kadar sene geçtiği halde hâlâ târih Sezar'dan ve İskender'den fazla onun adını anıyor ve hâlâ «Attilâ» nâmı, asırların arasındaki zaman uçurumlarını atlayarak bize kadar geliyor ve mâzînin karanlıklarında şaşaasından hiç birşey kaybetmeyerek, safî ışıktan mamûl nûranûr bir âbide gibi gözlerimizin önünde parıldayıp duruyor.

SON

11 Târihî vesikalarda Attilâ'nın nasıl öldüğü meçhul kalmıştır. Hunlar, Hâkanlarının mev'ut eceliyle öldüğünü iddia etmişlerdir. Lâtin târihleri düşmanın suikastına hedef olduğunu, Cermen an'aneleri de, anasının babasının intikamını almak isteyen İldiko'nun Attilâ'yı öldürdüğünü temin ediyorlar.

SÖZLÜK

âdât: Âdetler, gelenekler.
âhenkdar: Uyumlu.
âkibet: Son; bitim; sonuç; sonunda.
akis: Yankı, eko.
aksisedâ: Yankı.
akvam: Kavimler, milletler.
alâim: Belirtiler, alametler.
alâyiş: Gösteriş; debdebe; şaşaa.
âlem-i gayb: Gayb alemi; bilinmezlik dünyası.
âlicenap: Cömert.
âlûde: Dolu; bulaşmış.
âmâde: Hazır.
amfiteatre: Tiyatro.
âmir: Emreden, iş buyuran..
an'ane: Gelenek.
anâsır-ı Erbaa: Dört unsur.
antrepo: Ticarî malların konulduğu, korunduğu depo.
asabî: Sinirli, gergin.
asrî: Çağdaş.
aşinalık: Tanışıklık.
âşüfte: Ahlaksız ve iffetsiz; hafif meşrep; baştan çıkmış; oynak; silisiz; sürtük; şıllık; yollu. Çekici; fettan; havalı.
ateşîn: Ateşli.
atî: Gelecek zaman.
atik: Çevik; hızlı.
âzâde: Serbest, bağımsız, hür.
azamet: Büyüklük, ululuk.
azamî: En fazla.
azap: Izdırap, eziyet.
azimkâr: Kararlı.
bahtiyar: Mutlu.
bakî: Geri kalan, arta kalan; ölümsüz, kalıcı.
bap: Kapı; mec. Konu.
bariz: Açık; besbelli; belirgin.

bariz: Belirgin.
bâsıra: Görme yeteneği.
batî: Ağır kanlı; yavaş.
batî: Yavaş, ağır hareketli; uyuşuk.
behemehal: Mutlaka, her durumda.
berdevam: Sürüp giden.
bermûtad: her zamanki gibi.
beyanat: Demeçler.
bîgâne: İlgisiz, kayıtsız.
bihakkın: Haklı olarak, hakkıyla.
bîhuzûr: Huzursuz.
bila-istisna: İstisnasız.
bilâkis: Tam tersi(ne).
bilâ-mübâlâğa: Abartısız.
binâenaleyh: Bundan dolayı.
binnetîce: Sonuç olarak.
buhurdan: İçinde kokulu ağaç kabukları yakılan tütsü kabı.
bulûğ: Büluğ; cinsel erginlik, erinlik.
bûse: Öpücük.
cazibe: Çekim; çekicilik.
celâdet: Yiğitlik, mertlik, kahramanlık.
celbetmek: Getir(t)mek.
cesamet: Büyüklük, irilik.
cidalci: Mücadeleci.
cihet: Yön, taraf.
civanmerd: Yüce gönüllü; mert yaradılışlı.
cürüm: Suç.
çarnaçar: İster istemez; mecburen.
çehre: Yüz.
dehhaş: Çok korkunç; çok dehşetli.
delâlet: Gösterme, belirtme, belirti.
derâğuş: Kucaklama; kucakta.
derpiş etmek: Öngörmek; göz önünde tutmak.
deruhte etmek: Üstlenmek.
desîse: El altından yapılan oyun; hile; aldatma.
dessas: Hileci, oyunbaz, düzenbaz.
dirayet: Bilgi ve kavrayış gücü.
dirayet: Kavrayış; yetenek; beceriklilik.
duhûl: Girme.
ecnebi: Yabancı.
eda: Üslup.
edvar-ı atîka: Antik dönemler.
elzem: En gerekli.
emin: Güvenilir kişi.
emniyet etmek: Güvenmek.
emr-i ilâhî: Allah’a ait olan iş.
emsal: Benzer, örnek.
enkaz: Yıkıntı, döküntü.

erkân: Temeller; ileri gelenler; yol ve usûl.
erkân-ı harbiye: Genel kurmay.
esâmî: İsimler.
esrar: Sırlar.
esrarengiz: Gizemli, sırlarla dolu.
esvap: Elbiseler.
evâmir: Emirler; buyruklar.
evham: Kuruntular.
fânî: Ölümlü.
fasıla: Ara.
fâş olmak: Açıklanmak; konuşulur olmak.
fersah: Bir uzunluk ölçüsü (3 mil; 5 km. ye yakın).
fetânet: Zekilik, zihin açıklığı, kurnazlık.
feveran: Taşkınlık, köpürme, feryat.
fevkalâde: Olağanüstü.
fevkattabiî: Doğal üstü.
fevkinde: Üstünde, ötesinde.
feza: Uzay.
fısk-u fücur: Hainlik ve ahlaksızlık.
fidye-i necat: Kurtuluş bedeli.
filhakika: Hakikaten, gerçekten.
füc'e: Birdenbire, anî.
fücceten: Birdenbire; ansızın.
fütuhat: Zaferler, fetihler.
galat-ı hilkat: Doğuştan sakat; bozuk yaradılışta olan.
galeyan: Coşku; taşkınlık.
garabet: Tuhaflık, gariplik.
gayız: öfke, hınç, kin; gayz.
gayrı mümkün: mümkün olmayan; imkân dışı.
gayrıtabiî: Doğal olmayan.
gayrimes'ul: Sorumsuz.
gufran: Merhamet etme; affetme; yarlığama.
gurûb etmek: Güneş için batmak.
güzide: Seçkin; beğenilmiş.
hacamat: Vücuda hafif çizikler atarak boynuz veya bardakla kan alma şeklinde uygulanan bir halk hekimliği tedavi usulü.
hadd-i istiâbî: Kapasite ile ilgili.
hadeka: Göz bebeği.
hâile: Fâcia, trajedi; acıklı olay.
hâiz olmak: İçinde bulundurmak, içermek.
halâs: Kurtulma; kurtuluş.
halim: Yumuşak huylu.
hâre: Işıklı parlak çizgi, meneviş.
harika: Olağanüstü.
hârika: Sıra dışı; sıra dışı mükemmellik.
harîm: Kişiye özel, başkalarına gizli yer; harem dairesi.
haris: Hırslı; istekli.
hasenat: Güzellikler; bağışlar.

hâsıl olmak: Meydana gelmek, ortaya çıkmak.
hassas: Duygusal.
hassasiyet: Duygusallık; ince duygululuk.
haşerât: Zararlı böcekler; zararlı kimseler.
hatt-ı müstakim: Doğru çizgi.
hatt-ı ric'at: Çekiliş hattı.
havadis: Olaylar.
havâriyyûn: Hz.İsa'nın dini yaymakla görevlendirdiği 12 arkadaşı.
hayalet: Gerçekte olmadığı halde varmış gibi görünen şey, cin, peri.
hayrat: Hayır işleri; hayır için yapılmış işler.
hazmetmek: Sindirmek.
hercümerç etmek: Altını üstüne getirmek.
hey'et: Kadro, kurul.
hey'et-i vükelâ: Bakanlar kurulu.
heyula: Kaos; korkunç hayal.
hezeyan: Sayıklama; saçma sapan konuşma.
hicâbâver: Utanç verici.
hodgâmlık: Bencillik.
hudud: Sınırlar.
hulûs: Saflık; iyi niyetlilik.
hurafe: Uydurma ve garip hikâye.
husule gelmek: Meydana gelmek; olmak.
huzme: Demet, ışın demeti.
huzûr-ı ilâhî: Tanrı katı.
hülâsa: Özet.
hülyâperver: Hayalci, hayal kurmayı seven.
hürmetkârâne: Saygı göstererek.
hürriyet-i fikriye: Fikir hürriyeti.
hüsnü kabul: Güzel karşılama.
hüsnühat: Güzel yazı.
iblâğ etmek: Belirtilen miktara çıkarmak; artırmak, tamamlamak.
icbar etmek: Mecbur tutmak, zorlamak.
ifâte-i zaman: Vakit öldürmek.
ifşa: Açıklama.
ifşaat: Herkesçe bilinmeyenler hakkında yapılan açıklamalar.
iftihar: Övünç, övünme.
iğbirar: Kırılma, gücenme.
iğtişaş: Karışıklık; anarşi.
ihata: Çevirme, kuşatma.
ihdas: Yeni bir şey ortaya çıkarma.
ihraç: Çıkarma.
ihtar etmek: Hatırlatmak.
ihtifal: Kalabalık anma töreni.
ihtilâç: Seğirme; sarsıntı; istem dışı kas hareketi.
ihtilâf: Ayrılık, aykırılık, bozuşma, anlaşmazlık.
ihtimal: Olabilirlik.
ihya etmek: Diriltmek, canlandırmak.
ikbalperest: Mevki düşkünü.

iktizâ: Gerektirme.
illet: Sebep, âmil.
iltica: Sığınma.
iltihak: Katılma
imtiyaz: Ayrıcalık, tanınmış özel haklar.
imtizaç: Bağdaşma, kaynaşma; birbirine uyma.
inhilâl: Dağılma; çözülme; bozulma; erime.
inhina: Sapma, eğilme.
inhitat: Çökme; düşme; gerileme; alçalma.
İnsibâb etmek: Dökülmek; akmak.
insiyâkî: İçgüdüsel.
inşat: Şiir okumak.
inşirah: Gönül rahatlığı, iç huzuru.
intiba: İzlenim.
intihap etmek: Seçmek.
intikal: Geçiş.
intişar: Yayılma.
intizar: Bekleyiş.
inzimam: Üzerine eklenen.
iptidaîlik: İlkellik.
îrat: Gelir, gelir getiren mülk.
irtikâb: Suç işleme.
istihale: Bir durumdan başka bir duruma geçme; biçim değiştirme; başkalaşım.
istihlâf: Birinin yerine geçme; halef olma.
istihza: Alay, eğlenme.
istihzârât: Hazırlıklar.
istikamet: Doğrultu, doğruluk.
istimal etmek: Kullanmak..
istîmal: Kullanma.
istimdad: Medet umma, yardım bekleme; yardım isteme.
istimdatkâr: Yardım umucu.
istintak: Sorgulama.
istirham: Rica, dilek, merhamet isteği.
istismar: Yararlanma; iyi niyeti kötüye kullanma.
istizah: Açıklama isteme, isteyen; gensoru.
iş'ar etmek: İşaret etmek, belirtmek; yazıyla bildirmek.
işrâb etmek: İçirmek; dolaylı olarak anlatmak.
iştiyak: Şiddetli istek, özlem.
işvebâzâne: Nazlanarak, işve yaparcasına.
îtâ: Verme, ödeme.
ithal: İçeriye alınan.
itina: Özen.
itiraf: Bilinmesi istenmeyen bir suçu işlediğini kabul etme, içindekini saklamadan söyleme.
itiraz: Kabul etmeme, karşı çıkma.
itiyat: Alışkanlık.
itminan: İnanmışlık; gönül rahatlığı.
ittifak: Uyuşma, anlaşma; oybirliği; birleşme, birlik.
ittiham: Suçlanma.

izâle: Yok etme, ortadan kaldırma.
îzaz etmek: Ağırlamak, ikramda bulunmak.
izdivaç: Evlilik.
izhar: Gösterme; açığa vurma.
kâffe: Bütün, tüm, hepsi.
kafile: Konvoy, birlikte hareket eden grup.
kail olmak: İnanmış olmak, aklı yatmış olmak.
kalbetmek: Dönüştürmek, çevirmek.
kânunusâni: Ocak ayı.
karargâh: Durulan yer, yönetim yeri, üs.
kat'iyen: Kesinlikle.
katıbeten: Asla; hiçbir zaman.
kavim: Millet.
kavis: Yay, eğri.
kelâm: Söz, kelime.
kesbetmek: Kazanmak.
kesif: Yoğun.
kesretmek: Çoğaltmak.
kıtaat: Kıtalar, birlikler.
kudret-i samedâniye: Allah'ın kudreti.
kuvve-i mâneviye: Moral gücü, manevi kuvvet.
küre-i arz: Yerküre.
lâhza: An.
lâkaydi: Kayıtsızlık, ciddiyetsizlik.
lisan-âşinâ: Dil bilir.
lüzûcetli: Yapışkan.
mâada: Dışında, başka.
mabet: İbadet yeri.
mabut: Tapılan, ilah.
mağrur: Gururlu; kibirli.
mahâfil: Mahfiller; toplanma yerleri.
maharet: Ustalık, beceriklilik.
mahbus: Hapsedilmiş.
mahcup: Hicap duyan; utangaç.
mahlûk: Yaratık, yaratılmış olan.
mahlûkat: Yaratıklar, yaratılmışlar.
mahremiyet: Gizlilik; özel yaşayışa ait gizli şeyler.
mahsus: Özellikle, özel olarak.
mahut: Bilinen; bahsedilen.
mahzun: Hüzünlü, üzülmüş.
maiyet: Etraf, etrafındakiler.
makam-ı ruhanî: Hıristiyanlıkta, dinî makam.
makbere: Mezar; mezarlık.
maktül: Katledilmiş; öldürülmüş olan.
makûs: Dönen, akseden; ters; zıt.
malûmat: Bilgiler, bilinenler.
mamafih: Bununla beraber.
mamûl: Yapılmış, üretilmiş.

mâneviyet: Manevilik; moralite.
mania: Engel.
mâruz olmak: Uğramak; karşı karşıya kalmak.
mâsiyetkâr: Günahkâr.
masum: Suçsuz,günahsız, temiz, saf.
masun: Dokunulmaz.
mâşuka: Sevgili.
mavera: Bir şeyin ötesi
me'yus: Kederli, üzgün.
mecal: Güç, takat.
mecmu: Toplam.
mecnûnâne: Çılgınca.
medhal: Giriş, antre.
medhûş: Korkmuş, ürkmüş, şaşkınlaşmış.
mefhum: Anlam, kavram.
mefküre: Ülkü.
mefluç: Felç olmuş; inmeli; çalışmaz…
meftun: Gönül vermiş; tutulmuş; tutkun; hayran.
meftûniyet: Tutkunluk.
mehabet: Heybet ve ihtişam.
mel'un: Lanetli,lanetlenmiş.
melûf: Alışılmış; huy edinilmiş.
melûl: Üzgün, kırgın, mahzun.
menafi: Faydalar, yararlar.
menbâ: Kaynak.
menfez: Boşluk, açıklık, aralık, kanal.
merasim: Tören, protokol.
merbut: Bağlı, irtibatlı.
merkad: Mezar.
mertebe: Rütbe bakımından sıra.
mesaha: Yüzey, alan ölçümü.
mesamme: Gözenek.
mesken: Oturulan yer, ev, hane.
mestetmek: Kendinden geçirmek; aklını başından gidermek.
meş'um: Uğursuz, kötü.
meşher: Sergi; teşhir yeri.
meşime-i mâderî: Ana rahminde, ana karnındaki plasenta.
metanet: Dayanma gücü; dayanıklılık; sağlamlık.
metropol: Ana kent, ana şehir.
mev'ud: Vaad edilmiş.
mevki almak: Yer almak, yer tutmak.
mevki-i müstahkem: Güçlendirilmiş yer.
mevkuf: Tutuklu.
mevzu: Konu.
meyletmek: Yönelmek, eğilmek.
mezbuhâne: Kanlı.
mezun: İzin verilmiş; yetkili
miad: Bir şeyin yapılma süresi; kullanma süresi.

miğfer: Savaşta başa giyilen metalden yapılmış sert başlık.
mihver: Etrafında dönülen merkez.
muadil: Eşdeğer.
muallim: Öğretmen, hoca.
muamma: Bilmece.
muammâ-âlûd: Belirsizlik yüklü.
muammer: Yaşayan, ömür süren.
muarız: Karşı gelen; muhalefet eden.
muasır: Çağdaş.
muaşaka: Karşılıklı sevgi; sevişme; flört.
muaşeret: Davranış kuralları, protokol.
muaşeret: Görgü.
muavenet: Yardımlaşma.
muayene: Kontrol; hastanın durumunun incelenmesi.
muayyen: Belirlenmiş.
muazzam: Çok büyük.
muazzeb: Azap duyan, acı çeken.
mudhike: Komedi; gülünecek şey.
muğber: Tozlu; dargın, küskün, gücenik.
muhâberât: Yazışma; haberleşme.
muhaceret: Göç.
muhacim: Saldıran, hücum eden.
muhakeme: Bir konuyu iyice düşünüp inceleyerek karar verme; akıl yürütme; usa vurma.
muhasara: Kuşatma, çevirme.
muhâsım: Düşman.
muhatap: Sözü yönelttiğin kişi.
muhayyele: Hayal gücü.
muhayyirü'l-ukûl: Akılları durduran.
muhit: Çevre.
muhtasar: Kısaltılmış.
muhtelif: Çeşitli, farklı.
muhteşem: Görkemli.
mukabil: Karşılık; bedel.
mukadder: Takdir edilmiş; yazılmış.
mukarrer: Kararlaşmış; kararlaştırılmış.
mukarribîn: Yakınlar, yakın çevresindekiler.
mukavemet: Direnme, direnç.
muktedir: Gücü yeten, kudretli.
muntazır: Bekleyen; gözleyen.
murabba: Kare, dörtgen.
musîbet: Belâ, kötülük.
mutavassıt: Aracı.
mutî: İtaat eden.
muttarit: Tutarlı.
muvafakat: Uygun bulma, kabullenme, uygunluk
muvafık: Uygun.
muvakkat: Geçici.
muvazene: Denge; dengeleme.

muzaaf: Katlanmış; iki kat olmuş; katmerli.
muzaffer: Zafer kazanmış, başarılı.
muzafferiyet:. Yenme, zafer kazanma, üstünlük elde etme.
muzlim: Karanlık; gizli; belirsiz; uğursuz; korkulu.
mübalâğa: Abartı, abartma.
mücrim: Suçlu.
müessir: Etken, etkili.
müfekkire: Düşünme yeteneği.
müfrit: Aşırı; abartılı.
müfsit: Fesatçı, arabozan.
müfteri: İftira eden, iftira atan.
müheyya: Hazır.
mühlik: Öldürücü; helâk edici; yok eden.
mükâleme: Karşılıklı konuşma.
mükellef: Yükümlü.
mükemmeliyet: Eksiksizlik, tam yetkinlik.
mülâhaza: Değerlendirme; düşünme.
mülâhazat: Düşünceler; değerlendirmeler.
mülakat: Karşılıklı görüşme, buluşma.
mülâyemet: Yumuşaklık; yumuşak huyluluk; uysallık.
mültefit: Güler yüz gösteren, iyi davranan.
mülteka: Buluşma yeri, kavşak.
münâcat: Tanrı’ya yakarış.
münâkale: Ulaşım; ulaştırma işleri.
münâzaa: Çekişme; düşmanlık.
münhezîmen: Bozguna uğramış olarak.
münkesir: Kırılmış; kırgın.
münzevî: İnzivaya çekilmiş; dünyadan el etek çekmiş.
müphem: Belirsiz.
mürebbiye: Terbiye edici, eğitici.
müreccah: Tercih edilen; yeğlenen.
mürekkep: Birleşik.
mürtefi: Yükselmiş, yüksek.
müsaade: İzin, destur.
müsadere: El koyma, zor alım.
müsâleha: Barış anlaşması; sulh olma; barışıklık hali
müsavi: Eşit.
müsâvî: Eşit.
müsbet: Olumlu.
müsellâh: Silahlanmış.
müstahdem: Hizmetli; hademe.
müstakbel: Karşılanan; gelecek zaman
müstehzî: Alay edercesine.
müsterih: Gönlü huzurlu; rahatlamış; rahatlayan.
müstesna: Ayrıcalıklı, benzerlerinden farklı, seçkin.
müşahede: Gözlem.
müşavir: Danışman.
müşfik: Şefkatli.

müşkilât: Zorluk; güçlük
müştemilât: Eklentiler, teferruata ait şeyler.
müşterek: Ortak, ortaklaşa.
müteaddit: Çeşitli; çok sayıda.
mütebessim: Güler yüzlü.
mütecessis: Meraklı.
mütefekkir: Düşünür; filozof; düşünceye dalmış.
mütehallik: Ahlaklanmış; ahlâk edinmiş.
müteharrik: Hareketli
mütekebbir: Büyüklük taslayan; kibirli.
mütelevvin: Renkli; alacalı; dönek.
mütemâdi: Sürekli.
mütemadiyen: Sürekli olarak.
mütereddî: Soysuzlaşmış; soysuz.
müterennim: Şarkı söyleyen.
müteselli: Teselli bulan; avunan.
müteşekkil: Oluşmuş.
mütevâli: Sürüp giden.
mütevekkil: Kadere boyun eğen, işi Allah'a bırakan.
mütevellit: Doğan, doğmuş olan.
müverrih: Tarihçi.
nafiz: Nufuz eden; etkili.
nahif: Zayıf, cılız.
nahvet: Kendini beğenme; böbürlenme; büyüklenme; kibir; gurur.
namütenahi: Sonu olmayan.
namzet: Aday.
nasrânî: Hıristiyan.
nasutî: İnsanlıkla ilgili.
nâtıkalı: Düzgün konuşan.
nazır: Bakan, gören.
nâzik: İnce; kibar.
necâbet: Seçkinlik, soyluluk.
nesic: Dokunmuş.
neşîde: Şiir, manzum destan.
nevâhî: Bölgeler, bucaklar.
nevâziş: Okşama, iltifat etme.
nezâket: İncelik; kibarlık.
nezd: Kat; yan; huzur.
nihâî: En son.
nûranûr: Işıklı; parlak.
nüfuz: Etki.
okdan: Okluk.
palas pandıras: Gereği gibi toplanmadan, alelacele.
piyade: Yaya.
rabıta: Bağ, bağlantı. alaka, tutarlılık.
radde: Tahmin edilen zaman, miktar; derece, mertebe.
rahm ü şefkat: Merhamet ve sevecenlik.
rakîb: Aynı konu veya kişi üzerinde çekişenlerden her biri.

rakîbe: Aynuı konu veya kişi üzerinde yarışan kadın.
râkid: Durgun; kımıltısız.
râmetmek: Boyun eğmek.
râsime: Tören, merasim.
râyiha: Güzel koku.
rehâvet: Bedenen duyulan ağırlık, tembellik, gevşeklik.
resm-i kabul: Kabul töreni.
resmiyet: Resmilik, ilişkide önemsenen biçim.
Rey: Oy; görüş.
rezîl: Ayıp şeyler yapan; aşağılık; alçak; bayağı; âdi; kepaze.
riâyet etmek: Uymak, uygun davranmak.
riâyet: Uyma.
rüyet: Görüş, görme.
sabit: Değişmez, durağan.
saffet: Temizlik, saflık.
safî: Net; içten; samimi.
sâfiyâne: Safça; iyi niyetli olarak.
sâî: Haberci; haber taşıyan.
sâki: İçki sunan.
sâkit: Susan; ses çıkarmayan.
salâbet: Sağlamlık.
sâlisen: Üçüncüsü, üçüncü olarak.
saltanat: Hükümdarlık; padişahlık; sultanlık; istediğini yapabilme gücü.
samia: İşitme yeteneği.
saniyen: İkincisi, ikinci olarak.
sarih: Açık, net.
satvet: Şiddet ve kuvvetle birinin üstüne atılma.
seciye: Yaradılış, huy, karakter.
sefahat: Zevk düşkünlüğü; uçarılık.
sehhar: Sihir yapan, büyücü.
selâhiyet: Yetki.
selâmet: Esenlik; kurtuluş.
semavî: Göksel, ilahî.
sena etmek: Övmek.
senevî: Yıllık.
serfürû etmek: Baş eğmek; söz dinlemek.
serî: Hızlı, süratli.
sevk etmek: Göndermek, itmek.
sevkülceyş: Silahlı kuvvetlerin harekâtını düzenleme sanatı; strateji
seyyar: Gezici; hareketli
seyyiât: Kötülükler.
sıhhat: Sağlık, doğruluk.
sirâyet: Bulaşma, geçme.
siyasiyat: Siyasetle, devlet idaresiyle ilgili işler.
su-i zan: Kötü sanı.
sukût-ı hayâl: Hayal kırıklığı.
sulh muahedesi: Barış anlaşması.
sun'î: Yapma, uydurma.

sükût: Sessizlik, susma, suskunluk.
şâhika: Doruk, zirve; en yüksek seviye.
şark: Doğu.
şaşaa: Parıltı; parlaklık; tantana.
şayi olmak: Söylenti halinde dolaşmak.
şâyi: Yaygın.
şayia: Söylenti.
şeamet: Uğursuzluk.
şerrâre: Kıvılcım.
şuyû: Herkesçe bilinir olma,
taat: Boyun eğme, uyma.
tabasbus: Yaltaklanma; kuyruk sallama.
tabye: İstihkâm; mevzi alınan yer.
tahakkuk etmek: Gerçekleşmek; gerçek olduğu anlaşılmak.
tahakküm: Baskı, hükmetme.
tahammül: Taşıma gücü, katlanma.
tahattur: Hatırlama.
tahavvül: Dönüşme, değişme.
tahayyül: Hayal etme.
tahkîm: Güçlendirilmiş.
tahkîr: Hor görme, horlanma.
tahrik: Kışkırtma, harekete getirme.
tahrikâmiz: Kışkırtıcı.
tahsin etmek: Övmek; sağlamlamak.
tahtırevan: Yürüyen taht.
takallüs: Büzüşme, kasılma.
takdirkârâne: Hayranlıkla, överek.
talâkat: Dil akıcılığı.
talî': Talih, kısmet.
tanzîm etmek: Düzenlemek.
tarafgir: Taraflı; taraf tutan.
taraf-ı Hak: Hak tarafından.
tarassut: Gözleme, gözetleme.
tarik: Yol.
tarraka: Gümbürtü, gürültü.
tashih: Düzeltme.
tasnî etmek: Uydurmak; ortaya yeni bir şey koymak.
tasrih: Netleştirmek; açık olarak ortaya koymak; kesin olarak belirlemek.
tatbik: Uygulama.
tatlik etmek: Boşamak.
tatmin: Kanıksama, doyumsamak.
tatmin: Kanma, inanmışlık.
Tavassut: Arabuluculuk; aracılık.
tâvizât: Ödünler, tavizler.
tâzimât: Saygı göstermeler; ululamalar; ağırlamalar.
tazmînat: Bir zarar ziyan karşılığı olarak ödenen bedel.
tazminat: Uğranılan zarar karşılığı ödenen bedel
tazyik: Sıkıştırma; baskı yapma.

teati: Karşılıklı alıp verme.
tebaa: Uyruk.
tebahhur etmek: Buharlaşmak, uçmak.
tebe'an: Uygun olarak; tabi olarak.
tebessüm: Gülümseme.
tecavüz etmek: Aşmak, taşmak, haddi veya sınırı geçmek.
tecellî: Ortaya çıkma, görünme.
tecessüs: Merak.
tedip: Uslanmasını sağlama; terbiye etme; cezalandırma; haddini bildirme.
tedkik: İnceleme.
teessüf: Acınma, yerinme.
teessür: Üzüntü.
tefe'ül etmek: Fal bakmak; fal açmak.
teferruat: Detay.
teferruat: Detaylar.
tefrik etmek: Ayırt etmek.
tefsir etmek: Yorumlamak.
teftiş: Denetleme
tehâlük: Ölesiye istek.
tehir etmek: Ertelemek.
tekerrür etmek: Tekrarlamak.
teksif etmek: Yoğunlaşmak.
telâkki: Anlayış, görüş, kabulleniş.
telkîb etmek: Takma ad vermek; lakap takmak.
telkin: İnandırma; görüşünü başkasına aşılama.
telmih etmek: Örtülü biçimde söylemek.
temas: Dokunma, ilgi.
temâşâ: Seyretme, seyirlik.
temenni etmek: Dilemek.
temin etmek: Sağlamak.
tenakuz: Zıtlık; çelişki.
teneffüs: Nefes alıp verme.
tenezzül: Kendi durum ve konumu ile bağdaşmayan bir şeyi kabul etme: bir çıkar için doğruluktan ayrılma; alçak gönüllülük gösterme.
tenvir: Aydınlatma; bilgilendirme.
tereddi: Bozulmuş, yozlaşmış.
tereddüt: Kararsızlık, ikirciklilik.
terennüm etmek: (Şarkı, türkü) söylemek.
tertip: Düzen, planlama.
tesadüf: Raslantı.
teshîr: Büyüleme.
teşcî etmek: Cesaret vermek; yüreklendirmek
teşebbüs: Girişim.
teşkil etmek: Oluşturmak.
tev'em: İkiz; benzer; eş.
tevâfuk: Uyum; uyuşma.
tevcih etmek: Yöneltmek, vermek.
tevdi etmek: Vermek,

teveccüh: Yönelme, sempati.
tevzi: Dağıtım.
tezevvüç etmek: Evlenmek.
tezviç etmek: Kadını kocaya vermek; evlendirmek.
tıynet: Yaradılış, huy, tabiat.
timsal: Sembol.
ukalâ: Akıllı kişiler.
ulüvvücenap: Cömertlik.
ulvî: İlahî, yüce, semavî.
ulviyet: Yücelik; ilâhilik.
üss-i harb: Savaş üssü.
va'detmek: Bir işi yerine getireceğine söz vermek.
vahâmet: Tehlikeli sonuçlar doğurabilecek güç durum; ürkütücü durum.
vahîm: Üzücü veya korkunç sonuçlar doğurabilecek; tehlikeli; korkulu.
vak'a: Olay.
vakfe: Durak, duruş.
vakıa: Gerçek; olgu.
vasat: Orta, ortalama.
vâsıl olmak: Erişmek; ulaşmak
vaveyla: Feryat.
vâzıh: Açık, net.
vecde gelmek: Dinî bir duygu ya da heyecan yüzünden kendinden geçmek; bir şey karşısında aşırı heyecan duymak.
vehim: Kuruntu.
vehm: Kuruntu.
vehmetmek: Kurmak; kuruntu yapmak.
vekâlet etmek: Yerine bakmak.
vekayi: Olaylar.
vesait: Araçlar.
vesvese: Kuşku, şüphe, kuruntu.
vusul: Erişme, kavuşma.
vuzuh: Netlik, açıklık.
vuzuh: Netlik.
vürud: Geliş, gelme.
vüs'at: Genişlik.
yegân yegân: Teker teker.
yegâne: Tek.
yeis: Üzüntü, keder.
yeknasak: Tekdüze.
zaaf: Zayıflık.
zabit: Subay.
zâhip olmak: Sanmak, kapılmak.
zail olmak: Kaybolmak; ortadan kalkmak.
zâir: Ziyaretçi.
zait: Fazla, çok, gereksiz.
zampara: Kadın düşkünü; hovarda, çapkın.
zebûn: Güçsüz; zayıf; âciz; çaresiz; elden ayaktan düşmüş.
zelîl: Aşağılanan; horlanan.

zendost: Kadın düşkünü.
zerketmek: Aşılamak; sıvıyı içitmek.
zevâid: Fazlalıklar.
zevce: Kadın eş.
zevç: Erkek eş.
ziya: Işık.
zuhur etmek: Ortaya çıkmak; belirmek.
zül: Alçalış, alçalma.